

GINÚMLI GIBOONJI LÚG MA SAFTIN YO

A BBOORNA YÉESU GRÍST

1

Lúg béji yo bsaant bo a Téyofil

¹⁻⁴ Andan Téyofil, insúmna ndaani, ñí Lúg. Insafnati bsaant bo, bi ma uhúrin yaa be diisi yo a giléem bâan a bboorni gwil ma Yéesu yaatin yo, gi ma Haala yaani sa ayaa. Bsaant ma insafnati bo, biñan fmbún hotib safna. Bisafi yo bsaant ma njal ma biñan bigolla wuuntandim bà yo, bigi ma maarandini gwil ma Yeesu ma yaan yo títi a btíiti ma, biñan ma uhúrin yaa bég bà gí yo ngi Yéesu ma. Am mo, biñan ma maarandini gwil ma, bég bà tíga a njuuntande bsaant ma njal ma bibiitani gwil ma ndúba. Ñí ma fana, a bég bà nsiimti bí. Nbaandu, ngeggegi bsaant ma mdúba gboonje, utégtirre, njal ma nsiimm bí, ngi njal ma bgín bsafle. Wil uraani, inambi safi btégtirre njal ma bsaant ma gíni, títi a byaltín bsaant ma an a msóotim bí ma. We wi tínga, Andan Téyofil, insafnati bsaant bo samindi uhúr, bsaant ma usiimn yo a bboorna Yéesu, be gí bsaant bgitile, mñaane fíis !

Malaygon Haala númti yo bsaantn gidéelina Isan̄ a Sagariya

⁵ Iyo. Bsaant ma bo. A waatí ma Herod gín yo ahotin gítin fntéda ma bisíwif ma meesni bintuugi Yúde, a waatí we alaanti holla, bintuugma Sagariya, he gíta a bihotin gitim bsínm bisíwif, bigi ma gín yo a fngúulna Aabiya. Aabiya, he gí yo ahotin gitim bsínm bisíwif andan̄ títin yo. Anínna Sagariya ma fana, he gí múmurna Aruuna, bintuugma Elisabeet. Aruuna, he gí yo ahotin gítim bihotin gitim bsínm bisíwif untíiti t́ín.

⁶ Sagariya ngi anín hilli ma, bég gí yo biñan̄ biluuse a ggítn Haala ngi a gítin biñan̄ ma bindúba. We tínga wínoo wíni Haala gíni Agitile Bge yaam mo sam biñan̄ ma yaa a Bsaant billi ma, we bingi yaa mo njal ma ugín bsafle. We tínga biyaate bég gí biñan̄ biluuse.

⁷ Bari, bà bisíb ma, biyolo. Títi ma biyen̄dini, aa mmada jódi mñefe am bidan yolina.

⁸ Flée ffoda, Sagariya ma, agati ngi fnguuln bintidni ma gíni biyaabiya a baali undan̄ ma, hala ma bisíwif ngi lébti mo Haala Yerusalem. Flée fembe, fe gí flée fntíiti ma bijangan yaata a gítin Haala a baali undan̄ ma. Fngúuloo fngúul, bég janga yaata a lóogun̄ ma, a brese ma nsíbi. ⁹ Bari jandi holi nyaati mo a hódi undan̄ ma a

baale wembe, bingi títta góbir mo, binan húr hi ma jangan yaata a hódi undaŋ ma, a tti nan to tédi wiloolo, wi ma uhúrin yaa ugi ngi bfaŋe bsúme, ginhódin hódi undaŋ ma.¹ Hama wi hotin gítim bsínm bisíwif ngi yaa mo. Bima bigóbirni bisów, Sagariya ma, he hi bitagu, hi ma jangan yaata a hódi undaŋ ma wiin Haala gíni Agitile Bge, a tti nan to tédi wili bfaŋe bsúme ma samindi alébtí Haala a bboorm bàa ma bindúba. Mma ayaatu. ¹⁰ A waatí ma anyaata a hódi undaŋ ma, biñaŋ bisíwif fmbún, bég gí a ferin hódi undaŋ wembe a bsagn Haala, njal ma bingín yaa mo.

¹¹ Bima Sagariya ma gíni ginhódin hódi undaŋ ma, umaa wi malaygon Haala gíni Agitile Bge hútilima. He jete a fjiif ffómtin hala ma bintédi wili bfaŋi bsúmi ma. ¹² Haj ma wi fiiñi haama ndaani. Ayali anŋóoda a taan.

¹³ Mma malaygo ma yali ansaanti ngi hí. Ayaama: « Umbagi gole. Haala híttini sa nyaana asiimu wi ma usagman yo. Ayaa hú ma ngi anín hiindi ma gíni Elisabeet, bambi gitini mbi, mbu ulaante. Mbi he, samindi utuugma Isaŋ. ¹⁴ Ayaa, mbi hembé, he hi nñaabaa glo ŋñaane. Biñaŋ fmbún, bimbi gontaanna ndaani a gidéeli gilli ma.

¹ Wili bfaŋe bsúme bembe, we gí njal riijina bhobde.

¹⁵ Ndu ubiita bangontaan habe, ambi gí hal anfana, hal andan a ggítin Haala Agitile Bge. Aa ggin nene siigi lísín reesen ngi glísi gsati ma ndúba. Haala nñaama Wúli willi ma samindi unúmma a bgúud billi ma mdúba tita a mñefina adéeni ma. »

¹⁶ Ayaama: « Wii yaa willi ma, we gí anto béjini bsaant a baa biyísrayeel. Anḡóonḡooddi fmbún a Haala gíni Agitile Bge, samindi bilébtima njal ma bimamman baa ma ngíman yo lébti. ¹⁷ Mbi hiindi ma, anhotti Haala Agitile Bge a gíti ma samindi atoma bared biñan ma uhúrin yaa bég barew binan siimndi ngi Haala nda agati mo. Anyaa ngi bilaante sam biḡóoddi ḡbiim bàa ma a giiñim bàa ma. Anḡóoddi fana bilowa bindan sam bigí biñan binfana, biluuse. Anyaa gwil gembe ndúba a gidaangin Haala gindan. Ansaanti ngi giñooma gindan njal ma anúmi bsaantn Haala bintuugi Eliye yaan a giléen yo. »

¹⁸ Bima malaygo ma saantiman habe, mma Sagariya ma wéligima. Ayaama: « Halla inhúri yaa we mbibi gitili undúba ? »
Ayaama: « Ñí ma, nyolow. Anín hiinda ma fana. »

¹⁹ Mma malaygo ma yaama: « Ñí hi Jibiril fo Gabriyeel. Ñe gí hi ma uhúrin yaa waatóo waatí nga a gbatin Haala. Wínoo wíni Haala saantanim mo, inyaawi. Haala ma híttini samindi nsaantina ginúmli

giboonji go. ²⁰ Bari uu hhat wi ma nsaantinam. We tínga títi waabo, uu ttin ha saante. Unnóodi múmuni an flée ma gwil ma nsaantinam bo mbibi gitile ndúba, waatí ma gjangan gitile. » Habe wi malaygo ma saantima.

²¹ A waatí wembe, fmbúnj biñan ma gíni a bsagn Haala a ferí ma, bég wúfli a byoonj billi ma. Biyaa: « Wooto, ajanga ge bina títi waatí. »

²² Bima abitim bi yaant, mma aa tta mmada saanti wiloolo. Anóod nani múmuni. Aga saant ngi bàa ma ngi gjif. Haj ma wi bihúri yaa wiloolo gitilimate ginhód ma. Bigaa saantinde bàam bàa ma bítida.

Biyaa: « Mbolo Haala ngédlimite ginhód ma. »

²³ Iyo. Bima bisówlini gyaatm bàa ma a lóogun ma, bà biyaabiya ma, a baalu undan ma, umaa wi Sagariya ma jíigu a diimbà ma gíni a fntédin Yude. ^{24,25} Bima agatini a baali ma, wil aa wwúfle, mma anín hilli ma jódi mñefe njal ma malaygo ma saantimatin. Anín hilli ma yaa: « Haala gíni Agitile Bge, aa ttin tile. Añaani ndaani fiiñi fjoole, ayaantí nan gidúutar ma ngaadn yo ngi biñan ma ! » Títi waatí ma ajódni mñefe an diindu ujiif dan diisa, aa yyaant a fere. Aga suwu biñan ma.

Malaygo númti yo bsaantn gidéelina Yéesu Mariyaama

²⁶⁻²⁷ Iyo. Bima Elisabeet ma gíni a bdiindi mfaajal mñefi billi ma, umaa wi Haala hítti malaygo hilli ma bintuugi Jibiril fo Gabriyeel butina afúla holo, ajúwif, bintuugma Mariyaama fo Maari. He gíti bóji ma binyaa Nasareet a fntédin Galiile. Afúla he, agí ngi anto holo bintuugi Yísif, bari aa ttama núm. Yísif he gí múmurna alamin bisíwif bintuugi Dawda.

²⁸ Bima malaygo ma gatini hala willi ma, ayaama:
« Mariyaama, insúmna. Ugí ndaani ngi byor bboonje. So uhúri yaa Haala Agitile Bge, he gí ngi hú ma. »

²⁹ Bima Mariyaama siimni wi ma malaygo ma saantini, haj ma glo gilli ma ñaangiri ndaani. Aga míira: « Bo gí súmni bwalla ? »

³⁰ Mma, malaygo ma tígma saant hatíde, ayaama: « Umbagi fiir. Haala jogna a bifúla ma, samindi he gédna fiiñi fñaani filli ma. ³¹ Ayaa nan, umbi jódi mñefe. A mñefi bembe, umbi deeni mbu ulaante. Mbi he, so utuugma Yéesu. ³² So uhúri yaa, ambi gí hal andan. Bintuugma fana Mbiin Haala, Haala ma uhúrin yaa wiloolo aa llaŋ ngi hí. Haala gíni Agitile Bge, anñaama fnjugubna mamman diimbàm baa ma gíni Dawda. ³³ Anan gí alamin baa bisíwif ma bindúba gíni

ɲmúmurna Yagob, hi ma bintuugi fana Yísrayeel, am bge. Gilami gilli ma, gee ggin gaadi mtéegi. »

³⁴ Bima malaygo ma saantiman habe, mma Mariyaama ma wélgima. Ayaama: « Wómboo ! Halla we madan gaa ñí ma uhúrin yaa ii tta nene húri alaante ? » ³⁵ Mma malaygo ma yaama:

« Ngette fnhurre fi ngi alaante, fee fi ññaana mñefe. Bari Haala ma uhúrin yaa wiloolo aa llaŋ ngi hí, he hi mbina bi ñaana Wúlu willi ma. Sembín Wúlin Haala ma, we wi nleetana andúba, njal ma ubiitam bembe gimbíbla. Habe wi unjódi mñefe ma. Mbi hembe, ambi gí haln Haala. We tínga bimbima tuugni fana Mbiin Haala. »

³⁶ Mma malaygo ma yaama: « So uhúri yaa, biyaadi ma fana, hi ma bintuugi Elisabeet, angiti mbu ulaante. Fnse, ayolo ndaani, anín andan binyaa yo aa ttin ha giti mbi. Mo, he ga a bdiindi mfaajal mñefi billi ma ! ³⁷ Ndu ubiita nsaantina habe, wiloola aa ggí wi ma baattin Haala ! Gimmada gilli ma, gee ggaadi mtéegi. »

³⁸ Bima malaygo ma saantin habe, mma afúla ma siimu a gi ma asaantiman ndúba. Ayaama: « San Haala Haala yaa wi ma usaantinim bo, wi nan gitile. Inyaa wínoo wíni Ateengi hiinda ma gíni Ateengin dúniya ma undúba yaani sa nyaa. Inga a gjif gilli

ma. » Bima asaantin habe asów, mma malaygo ma to.

Mariyaama to ggati yo ngi Elisabeet

³⁹⁻⁴⁰ Bima we yaantin haj, mma Mariyaama ma luusu ayaa anto ggati ngi bíyaama hilli ma gíni Elisabeet, anínna Sagariya. Bég gíte bójin Yúde, a ffil ma ggongo ma ñóbni. Ayali anwoge anto ggati héd ma. Bima agatína a baali ma, mma asúm Elisabeet.

⁴¹ Bima Elisabeet siimni flad filli ma, haj ma wi mbi hilli ma yíngalu ngi sembe a mñefi billi ma. A waatí uwoda ma, umaa wi Haala ñaa Elisabeet Wúli willi ma samindi asaanti ngi Mariyaama wi ma Haala ñaaman sa asaant, gi ma biñan ma aa tta neni húr.

⁴² Mma Elisabeet yudi flad filli ma. Ayaama: « Uwe gí ndaani ngi byor bboonje. Haala dúwana ndaani, ngi mbi ma umbi déena, an u ddaan yoofrota binín ma bindúba ttu ! ⁴³⁻⁴⁴ Wiin wi tingani hú ma gíni nnan diimbàna Alami hiinda ma bintini ñína ? Ñí janga gge bina samindi inaan lébti a bboorn naaní ma gíni a mñefi biindi ma. Ndu ubiita nsaantina habe, waatí ma nsiimni fladí fiindi ma, umaa wi mbi hiinda ma yíngalu ngi gontaan a mñefi biinda ma. Hande nhúrte yaa hú ma hi gí nnan diimbàna Alam ma Haala yaan titin yo ambiti bi

híta. » ⁴⁵ Ayaama: « Gwil giindi ma gí gboonje gtída ! Yaa wínoo wíni
malaygon Haala Agitile Bge saantinan yo a bboor biindi ma ngi mbi
ma umbi déena, ge uhatu ndúba njal ma asaantinan wi. »

Mariyaama riinga yo Haala gíni Agitile Bge

⁴⁶ Bima Elisabeet ma saantini asów, mma Mariyaama wéligima.

Ayaama:

« Mo, wil uraani, inriinga Haala Agitile Bge, ñí ma ngi bgo biinda
ma mdúba.

⁴⁷ Ngí ndaani ngi glo ññaane yaa he gí Haala ma uhúrin yaa agí
Anbal hiinda ma.

⁴⁸⁻⁴⁹ Fnse, an ganti ngí mo ayaat hilli atída, aa ññíni we. Ayaa
ndaani gwil ñfana a bboor biinda ma, Haala ma uhúrin yaa
wiloolo aa ggí wi ma aa ttim mada yaa.

We tínga títi waabo, biñanñ bluus-óo-bluus, bég ngan saanti yaa
ngí ndaani ngi byor bboonje.

Mo, inriinga Haala yaa, ange mada yaa gwil gwooy. Agú
uñaaane fíis !

⁵⁰ Agí ndaani fana ngi bwalna asaar a biñaŋ. Bwalna asaar billi ma, be angi géd mo luus ma undúba, hínoo híni nlébtima mo.

⁵¹ Agédbâan sembe willi ma a gwil ma ayaan ndúba. Alaslasi nan biloon gidúutar a bfeerim bàa ma.

⁵² Awal nan bilami bigolla a njugubm bàa ma.

Ajiinji nan bigi ma walni gom bàa ma a gíti willi ma a téda.

⁵³ Awun nan binjaba gwil nfana an glom bàa dan riŋi.

Abes nani bigaade ma gjif gsole.

⁵⁴⁻⁵⁵ Abintibâan daange, bâan biyísrayeel gíni biyaat bigilli ma.

Anúmbâan Anbal ma njal ma asaantin yo bimammam bâan ma títin yo. Fnse, aa ṭile anan gédi bwalna asaar a mammam bâan ma gíni lbreema, ngi nmúmur bigilli ma bindúba am bge.

Gwil gembe ndúba, ge gi tínga nriingati Haala gíni Anbal hiinda ma. » Habe wi Mariyaama ma saantu.

⁵⁶ Bima we yaantin haj, mma Mariyaama meesi ngi bà an asíti madani diindu uyabí, abi nan bi jíige.

Gidéelina Isaŋ

⁵⁷ Iyo. Bima waatí fdéena Elisabeet ma téegni, mma anúmti mbu ulaante, njal ma malaygo ma saantitin anto hilli ma. ⁵⁸ Bima bintidni meese ngi bibíyaama ma siimni bsaant ma, umaa wi bigontaan ndaani. Binñíre. Biyaa: « Fnse, Haala Agitile Bge géd ndaani bwalna asaar a anín hómmu. »

⁵⁹ Bima mbúuta ma madani glée gtagtaala, mma bibinti maarani a súuña willi ma njal ma bingín yo yaa títi waatí.² Bima bisúuñamani bisów, mma biyaa binñaama ftuugina faafan diimbà ma gíni Sagariya. ⁶⁰ Mma nnan diimbà ma wéligibà. Ayaabà: « Haní ! Ftuugi filli ma gí Isaŋ. » ⁶¹ Bsaant be baatibà. Biyaama: « Bari bíyaadi holo aa ggaadi ftuuge Isaŋ. »

⁶² Mma biŋóodi a faafan diimbàna mbúuta ma. Biga saant ngi hí ma ngi gjif. Biyaama: « Ftuugi fila raanan sam bituugma ? » ⁶³ Mma he yaabà sam biñaamati fta, fi ma hal madan safna. Bima biñaamani fta ma, mma asafa a fí Isaŋ. Bsaant be baatibà bindúba hatíde. ⁶⁴ Waatí

² Habe wi Haala ma yaa yo ngi mamman diimbàm bàa ma gíni lbreema sam biyaa ngi ŋmúmur bigilli ma am bge. We ngédi yaa bég gí biñan bigilli ma. So uñín Byaltí 17:9-14.

waatí ma ayal ansaante hatíde. Gidemet gilli ma baslu. Aga riinga Haala.

⁶⁵ Bima biñan ma aa ttin daajirri ngi bàa ma siimni bsaant ma a bboorni gwil ma diisni ndúba, bsaant ma baattíba ndaani. Giiñi haabà ndaani ! Biyali binwuuntande bsaant ma a bigolla am bsaant ma dan gaṭa a ṅbóji ma ndúba gín a ggongon fntédin Yúde. Biga saantinde bàam bàa ma bsaant ma. ⁶⁶ Hínoo híni siim mo wi ma diisni, he ga míira: « Bhal bwalla mbúuta ma mbi ga ? » Fnse, gwil ma diisni a bboorni mbúuta ma, ge gédi yaa gidaangin Haala Agitile Bge gí yo ngi hí, angí ngi hí.

Sagariya saanti yo wi ma mbinte a gíti

⁶⁷ Bima gidemetna faaban diimbàna mbúuta ma baslini, umaa wi Haala ñaama Wúli willi ma samindi amada saanti wi ma mbinte a gíti a bboorni mbi ma Mariyaama mbi déena, ngi mbi hilli ma gíni Isan. Mma Sagariya ma yali ansaanti a biñan ma maarani súuña ma a bboorni mbi ma Mariyaama mbi déena gíni Ahítin Haala. Ayaa:

⁶⁸ « Bibíyaada. Mo, samindi bâriingina Haala gíni Agitile Bge, hi ma uhúrin yaa bâan bisíwif nlébtí títi giléen yo.

Gaatu mo, Haala bintibâan daange, bâan ma gíni biñan̄ bigilli ma.

Ayaa mo, hi ma jangam bâan balna a gidan̄ ma bâgínam bo, aa tta déele, bari Haala nnúmmate.

⁶⁹ Ayaa Ahíti hembe, angí ngi sembe undan̄ wi ma amadabâanni balna a gidan̄ gembe.

Anyaantite a gíbúulna mamman bâan ma gíni Dawda, gín yo alamim bâan, hi ma gín yo ayaatad andan̄n Haala.

⁷⁰⁻⁷¹ Asaant hat yaa, Ahíti hembe, ambintibâan balna a fjifm biloom bâan ma, ngi bimajim bâan ma. »

Ayaabà:

« Gembe ndúba Haala saanti yo binúmi bsaant bigilli ma títin yo, bég wuuntandi nan bsaant ma biñan̄ ma.

⁷²⁻⁷³ Ndu ubiita Haala númtibâan Ahíti ma njal ma asaantini, aa t̄tile fnhalír ma ahalírtini títin yo ngi mammam bâan ma gíni lbreema, fnhalír ma uhúrin yaa fee tta bi guun̄a a bboorni bgii billi ma. Fnse, aa t̄tile anan gédi bwalna asaar a bimammam bâan ma njal ma asaantitim bà yo. »

⁷⁴ Ayaabà:

« Umaa wi tínga anhítibâan hi ma nbalbâan a fjifm

biloom bâan.

Wil ma ntíngana bâmbagina gole, bânan madana lébtini Haala ngi ggít gjoole.

⁷⁵ Bânan gí biñan biluuse, binfana a gítin Haala a bgúudim bâan ma mdúba. »

⁷⁶ Mma, Sagariya ma nódoda a mbi hilli ma bintuugi Isan. Atíg saant hat.

Ayaama:

« Mbiida. Bimbina bi tuugna anúmi bsaantn Haala a biñan, hii Haala ma uhúrin yaa wiloolo aa llaŋ ngi hí.

Gaatu umbi hotina a gíti Ahíti hembe, gwiln hi ma nsaantin bembe wammú, hi ma uhúrin yaa bintuugi Agitile Bge, unaman to baren bsín billi ma. »

⁷⁷ Ayaama: « Halla umbi téeg baredni bsín billi be ? » Ayaa:

« Unto bėjini bsaant a bibíyaadi ma gíni biñan Haala samindi bihúri yaa he mbintebà balna a gilóodi ma bitéegn gaa. Unto saanti yaa Ahíti hembe nguuntudbà gtaagím bàa ma, ananbà dúutur. »

⁷⁸ Ayaa: « Ndu ubiita andúuturbà gtaagim bàa ma, Haala ma, agí ndaani ngi bwalna asaar a bboorm biñan.

Fiiñi filli ma gí fñaane ftída !

We tínga Haala téegtibâan hítirna hi ma uhúrin yaa bgati billi ma mbi gí njal léeym butu uñaane.

⁷⁹ Hínoo híni gím mo a brúm mdaŋ, ngi hínoo híni gilóodi nyoona mo, he anjar ngi fnse.

Wil ma ntíngana bâgína a bsín mfana, bânaan gí ngi Haala a uwoda ! »

Ayaa:

« Fnse, Haala gédbâan ndaani bwalna asaar, njal ma asaantin yo bimammam bâan ma títin yo.

Umaa wi tínga bâjangana riingani Haala. »

We undúba Sagariya ma saantu a bboorn wi ma mbinte a gíti.

⁸⁰ Iyo. Bima mbúuta ma gíni Isaŋ júfani, ngi glo gilli ma budni, ato meese a ffil fñaane fndaŋ, a ffil ma biñaŋ aa ttin gí. Ffil fñaane fndaŋ fembe, fe gí a gbaŋin bóji ma gíni Yerusalem a fntédin Yude. Ameese héd ma an flée ma agédlini a bisíwif, flée ma uhúrin yaa ayali ambéji bsaant a bàa ma. Handembe atígta gí agabà béji ginúmle giboonje gembe.

2

Gidéelina Yéesu

¹⁻³ Bima Isaṅ ma déelini, wil aa wwúfle, umaa wi alama andaṅ hii gbango fmbún, bintuugma Seesaar Ugus gíni aroomen, he soog biñan ma gíni a flami filli ma bindúba samindi bisafle. Hínoo híni anan to safle bójin bimamman diimbà ma, anan bibi guunti naam ma. We wéeti ginsafí go, ge gí gintíiti t́n giim biroomen, a waatí ma Gírinyus gín yo ahotin gíti fnbigi ma bintuugi Síriya. Gírinyus, he gí yo a fjifna Seesaar ma. Síriya, we gí fnbigi ma uhúrin yaa fsulli ngi hala ma bisíwif ma meesni. Mma biñan ma bindúba luusu binto safle bójim bimammam bàa ma.

⁴ Bima Seesaar ma saantini yaa sam biñan ma bindúba safle, a waatí wembe Yísif gí mmeese bójin Nasareet a fntédin Galiile. Mma ato bójin bimammam diimbà ma gíni Betliyeem a fntédin Yúde. Betliyeem, bintuugwi fana bójina Dawda gín yo alamin biyísrayeel t́tin yo, gaatu héd ma wi he déelu. A gíbuuln he hi ayaantite, umaa wi t́nga atooti héd ma. ⁵ Ahotindi nan ngi anín hilli ma gíni Mariyaama, bito safle héd ma.

Uhúri yaa biyenɗu, bari aa mma húr ginín. A waatí we, he gí ngi mñefe, mñefe ma uhúrin yaa Wúlin Haala wi ñaama bi.

⁶⁻⁷ Bima bigatini héd ma, biwéeti bóji ma riiti biñan, bigi ma bintini gisafle. Wil aa wwúfle, umaa wi mñefina anín hilli ma loow. Aa ggaadi hala ma andéey, gaatu ggódim bidaaje ma ɗdúba gí griite. Umaa wi ato dée hódni ɗmala. Anúmti mbu ulaante gíni mbu untíiti hilli ma. Bima adéen asów, mma atuguttugurama ngi gtéenti. Ariɗma nan a bsúwani ɗmala.

Malaygo béji yo bsaant a bidógtine a bboorn gidéelina Yéesu

⁸ A gimandi giwodi ma, bilaante bigolla ga a gdógtini gsaajím bàa ma a fnjiɗne ma aa tti ruɗ daajirre ngi Betliyeem. ⁹ A waatí waatí ma, umaa wi malaygon Haala Agitile Bge hútilibà. Ffil ma jar fndúba ngi ginjarnan Haala Agitile Bge, ginjarna ma uhúrin yaa gilígiri ndaani ! Mma fiiñi haabà ! Biyali binɗóodi a taan !

¹⁰⁻¹¹ Mma malaygo ma yali ansaant ngi bà. Ayaabà: « Bambagi gole ! Nnúmtibaa ginúmli gindan, gi ma nñaabaa ngi biñan ma bindúba gontaan undan. » Ayaa: « Gimanda gómmu, Anbaln dúniya ma, hi ma bintuugi Gríst, hi ma uhúrin yaa Haala ma yaan yo ambiti bi híta gíni

Ateengin dúniya ma undúba, he déelu. Adéelu mo bójina Dawda gíni Betliyeem. Adéela a bboorm baa biyísrayeel ngi biñan̄n dúniya ma bindúba. » ¹² Ayaa: « Fnse ma fi ! Ndi batooma ñíni mo, banwéetima bituguttugurama ngi gtéenti, birin̄mati nan bsúwani ñmala. Habe wi banhúri yaa wi ma nsaantim baa, we gí fnse. »

¹³ Bima malaygo ma saantin habe asów, a waatí waatí ma umaa wi gilíngii ñmalaygo fmbún̄j bigolla hütte. Bimbésirti hi ma gín haj ma. Bàa ma bindúba, biga riinga Haala. ¹⁴ Biyaa: « Bânriinga Haala a haala a téda ! Gaatu ginfana gilli ma lígiri ndaani ! Awalti nani gyabí a biñan̄m boja, a bigi ma gíni ngi hi ma a uwoda gaatu bég hañima ngi bigi ma mbi bi gí ngi hi ma a uwoda gaatu bég mbima bi hata. »

¹⁵ Bima ñmalaygo ma ñóodna a haala, umaa wi bidógtini ma yali binsaantide. Binyaa: « Bâtoona ñín Betliyeem wi ma Haala Agitile Bge ma saantini malaygo ma saantim bâan. » ¹⁶ Biyali binwoge, binto héd ma. Bima bigatín héd ma, bigéggegi am bidan húta a Yísif ngi Mariyaama ngi naaní ma gíni brin̄e a bsúwa ma, njal ma malaygo ma saantim bà. ¹⁷ Bima bihútina a bàa ma, biga wuunt̄andi biñan̄ ma wi ma malaygo ma saantim bà a bboorni mbúuta ma. ¹⁸ Hínnoo híni biwuunt̄andim mo bsaant ma, bíi mma bbaatí ndaani ! ¹⁹ Bari

Mariyaama he túm gwil gembe ndúba a glo gilli ma. Aga míira ndaani gwil ma gitilini. ²⁰ Mma bidógtini ma yali binṅóode a fnjiṅni a gsaajím bàa ma. Biga riinga Haala, bigama ribi a bboorni gwil ṅfana ma ndúba bibiitatin. Gaatu gwil ma yaalu ndúba njal ma malaygo ma saantim bà.

Gwil ma Yísif ngi Mariyaama yaan yo a bboorni fdéeni mbiim bàa ma

²¹ Bima mbúuta ma madani glée gtagtaala, umaa wi bisúuñama njal ma bijangan yaa. Biñaama nani ftuugin Yéesu, njal ma malaygo ma saantitin yo adéeni ma jandi anjódi mñefe.

²²⁻²⁴ Mma, flée ma bijangan yaantini sada ma teegu.³ Biyaa binto a baalin ginlébtin Haala, samindi bito yaanti sada, wii añaanm bàa ma, njal ma anúmi bsaantn Haala gíni Músa ma saftim bi yo a Bsaant ma Haala jétn yo sam biñan ma nyóbdiyobdibi. Binan gédi mbúuta ma Haala Agitile Bge, njal ma Músa ma saftin yo a Bsaantn Haala ma fana. Wi ma Músa ma saftin títin yo, we gí wo. Ayaa, ṅbi bilaante bintíiti mñefin bidéem bàa ma, bég ngí, hínoo híni, haln Haala. Asafti fana sada ma

³ Bisíwif ngi yaa mo, anínoo aníni déeni, nda amada mo glée njímmin ntahla, anan yaanti sada, samindi anjóodi añaaane, anan mada lébtini Haala a baalu undan ngi biñan bigolla.

bijangan yaantina. Ayaa bijanga yaantini gimberem béede bisíbi walla
ŋbiin giluunt bisíbi. We gí wi ma Músa ma saftin yo a Bsaantn Haala.

Mma, biluusu binto a baalu undaŋ ma Yerusalem ginyaantin
sadam bàa ma ngi gingédin mbúuta ma a Haala Agitile Bge.

Wúlin Haala gédi yo Símeyoŋ hi ma gíni Gríst ma

²⁵ Iyo. Títi waatí, alaanti andaŋ holo gí mmeese Yerusalem ma,
bintuugma Símeyoŋ. Símeyoŋ he gí hal aluuse. Angi yóbdiyobdi mo
wínoo wíni Haala yaam mo sam biñaŋ ma yaa, wi ma gíni bsafle a
Bsaantn Haala ma. Aga a byoon hi ma Haala yaan yo ajangatim bina,
anan bal biyísrayeel abóo ma bigín. Ayísrayeel ha agíw. Uhúri yaa
Haala ñaama títin yo Wúli willi ma bintuugi Wúlin Haala samindi
unúmma a bgúud billi ma mdúba. ²⁶ Wúlin Haala ma gédma yo fana,
jandi anlóodi, ambibi biitani Gríst ma Haala Agitile Bge yaani ambiti bi
híta ngi ggít gilli ma. We tínga agíta a byoon an flée ma he ngata.

²⁷ Iyo. A waatí ma Yísif ma ngi anín hilli ma númni mbúutam bàa
ma a baalin ginlébtin Haala ma sam bitoma gédi Haala Agitile Bge, njal
ma bgíni bsafle a Bsaantn Haala, a waatí uwodi ma Wúlin Haala ma
númti Símeyoŋ ma héd ma. ²⁸ Bima agaŋin haj, mma ajódi mbúuta ma a

gjifna adéeni ma. Ndu ubiita ajódi mbúuta ma a ḡbúuta ma bindúba,
 Wúlin Haala ma gédma yaa hí ma hi gí Gríst ma Haala ma jangatin híta.
 Bima atebini mbúuta ma a gjif gilli ma, mma ayali ambaarati Haala.

Ayaama:

²⁹⁻³⁰ « Haalada. Imbaaratina ndaani, ñí ma gíni ayaatad hiindi ma.

Gaatu ñí ma faṇ ma biitaw ngi ggít giinda ma Anbal ma uwaltim bâa, njal
 ma usaantitin titin yo. Waabo, nyaa, yísni nlóod, i tti nam bin a baali
 wiindi ma ngi ggít gjoole. »

³¹ Ayaama: « Imbaaratina fana gaatu mbi ho, titin yo umeges
 bfeere a bboor billi ma. Waabo ugédma biñan ma bindúba, sul ma
 undúba. Fléen gíti, umbibi gédni yaa hí ma hi gí Anbalm biñan dúníya
 ma undúba. » ³² Ayaama: « A waatí wembe, biñan ma aa ttin gí
 biyísrayeel, ambibà jarni fnse bindúba a brúm ma bigín a bboor biindi
 ma. A bboorm bâ biyísrayeel ma, bâ ma gíni biñan bigiindi ma, anñaabâ
 gijeti ginfana.⁴ Ftuugim bàa ma mbi yaanta a sul ma undúba. Gembe
 ḡdúba, gee gi tínga mbaaratinate. »

⁴ Wi tígani biyísrayeel, bég bà bintuugi biñan Haala ? Gaatu a bàam bà, Bsaantn
 Haala ma yaantite. A bàam bà fana, Anbaln dúníya ma gíte.

³³ Bima Yísif ma ngi Mariyaama ma siimni wi ma Símeyoŋ ma saantin a bboorni mbúuta ma, bii ggaadi wii saanta. Gaatu bsaant ma baattibà ndaani.

³⁴ Mma, aŋóodu a bidéeni ma, adúwa nambà. Ayaa nan ngi nnan diimbà ma: « Mariyaama. Mbúuta ho, Haala ƙiirti bsín billi ma. Añaamati bsín samindi abi yaa wi ma ajangan yóbdiyobdina. Hí ma hi ntíngay biyísrayeel fmbúnŋ ngóbite, binwaasirri ngi Haala am bge. Hí ma hi ntíngay fana bigolla nluuste, binan gí ngi Haala a uwoda. » Ayaama: « Mbi hiindi ma fana, ambi gédni biñanŋ ma njal ma Haala gín ngi wi ma afuunŋtin. Bigolla ntagdima, bari fmbúnŋ nlooma. ³⁵ Umaa wi tínga hú ma, ndu ubiita mo njal ma binlooma, fiiñi mbina bi raa ndaani, njal ma ubiitam bembe biyúuna yúuwe ngi fgúlfa. An wee ma undúba Haala hítime wil ma ntíngana anyaantí gímmíiram biñanŋ fmbúnŋ a fñaane samindi bihúr uñaane fo bifuunŋti Haala, fo bii mma fuunŋ. » Habe wi Símeyoŋ ma saantu.

Aana béji yo bsaant a bboorni bgaŋna Anbaln dúniya ma

³⁶⁻³⁸ Bima Símeyoŋ ma gín a fnsaante, umaa wi anín andanŋ holo gaŋa a bàa ma, bintuugma Aana. He gí anúmi Bsaantn Haala a biñanŋ.

Angi saanti mo wínoo wíni Haala yaam mo sa asaant. Baaban diimbà ma, bintuugma Bunuweel. He gí múmmurna Asser. Asser he gí mbi uwoda a bijímmín ngi bisíbi ma Yagob déeni. Yagob he, bintuugma fana Yísrayeel. Ayoli ndaani. Ayeṇdu yo bima atígna gga afúla. Ameesi ngi anto hilli ma rese faajngooda, he bi nam bi lóod. Agí nan a ginfagina an adan madani resi njímmín ntantaala ngu utahla. A ginfagina gembe, angi to yóoli mo fleefle a baalin ginlébtin Haala bisíwif, aga yaatad Haala. Ansún, aga sag Haala.

Bima agatini a bàa ma, mma ayali ambaarati Haala a bboorni mbúuta ma. Gaatu ahúri yaa hí ma hi Haala yaan yo ambiti bi híta samindi abi bal biyísrayeel abóo ma bigín. Aga saanti fana ngi biñan ma gíni a byoon Anbalm biyísrayeel ma, bigi ma gín haj ma flée fembe, ngi bigi ma mbinti fluti folla. Agabà yaa: « Anbalm bâan ma gatú ! »

³⁹ Iyo. Bima bidéenim mbúuta ma yaani wi ma gíni bsafle a Bsaantn Haala a bboorni ginyaantín sadam bàa ma ngi gingédin mbúuta ma a Haala bisów, mma bijiigu a diimbàm bàa ma gíni Nasareet, a fntédin Galiile. ⁴⁰ Héd ma wi mbúuta ma jáfaw an adan buni ggít. Gihúri gilli ma lígiri ndaani ! Agí nani ngi sembe undan ngi gidaangin Haala.

Yéesu n̄atu yo a baalin ginlébtin Haala gíni Yerusalem

⁴¹ Iyo. A gim búutana Yéesu ma, bresóo brese, bidéeni ma
ngi too mo Yerusalem a feetm bisíwif, bintuugwi Feetn Bbaaln
Gilóode. ⁴² Bima amadani resi njímmín ngi usíbi, mma bidéeni ma to ngi
hí a feet ma, njal ma bà bisíwif ma ngín yaa mo.

⁴³⁻⁴⁵ Bima feet ma sówni undúba, mma bidéeni ma yali binjíige
ngi bintidnam bàan gilúuta ma. Bii bbiíta Yéesu ma. Binyaandi agíti ge
ngi bintidnam bàan gilúuta bigolla. Biyóbod nan an bidan gati bóji
wolo. A waatí we léey ma yóolu. Mma biyali binbaande a bintidnam
bàan gilúuta bigolla. Bii mma biíta. Mma birinju héd ma. Bii tti húr
yaa agíti ngi glo gii m̄n̄ati Yerusalem.

A flúti ma, mma biyali bin̄góodi Yerusalem ma, bigama géggegi a
bsín ma. ⁴⁶ Bigéggegma glée gsíbi, bii mma biíta, an a flée fnhabal ma.
Bitoo nan h́ta a hí a baalin ginlébtin Haala bisíwif ma gíni Yerusalem.
Biwéetima a gindídi, hala ma bihúri bindan bisíwif ngín híhhiil mo biñan
Bsaantn Haala. Ameesa a m̄nuugim bàa ma, agabà siimble, agabà
baaba. Agad nan a n̄tuuntí ma. ⁴⁷ Hínnoo híni siim mo njal ma ansaanti,
bsaant ma mma bbaatí ! Bigaa yaa: « Halla mbúuta ho nto saanti
bsaant bo ? Agí ndaani ngi gihúrin Haala. »

⁴⁸ Bima bidéeni ma biitaman héd ma, fiiñi haabà ndaani ! Mma, adéeni ma yaama: « Wi tígani uyaati habo ? Bâfiiru ! Bâa nna biita a ngéggeg wiindi ma bâgíw glée gsíb go ! »

⁴⁹ Mma Yéesu ma wélgibà. Ayaabà: « Wi tígani bangeggettini ? Baa tti húr yaa fo njanga gí a baalina Faafan ban ga ? » Habe awélgibà.

⁵⁰ An wee ma bii ttag wi ma raaman saanta.

⁵¹⁻⁵² Bima we yaantin haj, mma biñóodu bindúba Nasareet. A waatí wee wi Yéesu ma sate ginhal. Bbudni ggít gilli ma buni nan. Anati nani bidéeni ma gijéte. Aga yaa wínoo wíni biyaamam mo sam ayaa. Aboonjiti nan bidéeni ma, ngi biñan ma bindúba, ngi Haala ma fana. Adéeni ma túm gwil ma ndúba a glo gilli. Aga míira gwil ma diisni ndúba.

3

Isan yali ambéji yo bsaantn Haala a bisíwif

¹⁻² Iyo. Bânñóodi Isan gíni mbiina Sagariya. Bima Isan ma wúflini a ffil fñaane fndañ, a ffil ma biñan aa ttin gí, flée ffoda Haala númmate bsaant billi ma héd ma. A waatí uwodi ma, we wéeti Seesaar Tibeer gí

yo alama andaŋn gbango fmbúŋ ma bintuugi Róom. We wéeti aga a resu ujímmin ngi ujiif a flami filli ma. We wéeti fana Bons-Bbilaat gí yo ahotin gítin fntéda ma gíni Yúde; Herod gí yo ahotin gítin fntéda ma gíni Galiile; Filib gíni andaŋna Herod ma gí yo ahotin gítin ntéda ma gíni Itúre ngi Taraagonitid; Lisaniyas gí yo ahotin gítin fntéda ma gíni Abileen. Bég ma bindúba gí yo a fjifna alama andaŋ ma gíni Seesaar Tibeer. A waatí wembe fana, we wéeti Haan ngi Gayfe gí yo bihotin gítim bihotin gítim bsínm bisíwif.⁵

³ Iyo. Bima Haala númtin Isaŋ bsaant billi ma, mma ayalti gindamban jogi ma bintuugi Sooden. Ayali ambatiise biñan ma yaan yaa biguunŋa a gtaagim bàa ma. Batiise ma abatiisem biñan, we gí alíbtibà a wédin joge, atudbà nan, ayaanti nambà. Bima agín a girayrayle a ffil ma, aga saant ngi biñan ma, agabà yaa: « Yísna gtaagím baa ma. Wil ma ntíngana san Haala dúuturbaa gí. Ndi bayísi mo gtaagím baa ma, inambaa líbti a wéde. We ngédi yaa baguunŋa a gtaagím baa ma. » Wee wi Isaŋ ma saantini.

⁵ Ngette Haan ngi Gayfe, bég bà gí bihotin gítim bihotin gítim bsínm bisíwif. Bari Gayfe atída, he hi gí yo ahótin gíti ma gaatu bisíwif nge gaadi bihotin gíti bisíbi. Haan, he daangima daange a gyaat ma gaatu hí ma gí yo ahotin gíti jandi Gayfe njódi flam ma. Wi tínga biñan ma tagmate ahotin gíti.

⁴ Iyo. Bsaant ma Haala ma númtini Isan ma sa asaant, we gí yo bsafle a Bsaantn Haala titin yo resi fmbúŋ jandi bindéema. Anúmi bsaantn Haala holo gíni Esayi saftibi yo. Esayi he, ayaa hal holo mbibi ga a ffil fñaane fndaŋ, a ffil ma biñaŋ aa ttin gí. Ayaa hal he, ambibi béji bsaant ngi biñaŋ bigilli ma gíni bisíwif a bboorna Anbalm bàa ma. Ayaa aga ŋaat, aga yaa ngi biñaŋ ma: « Bâmegesna giiñim bâan ma. Gaatu holla mbiti bina, hi ma bintuugi Haala Agitile Bge. Bâmegesna giiñim bâan ma, njal ma ubiitam bembe bâmmegsimegsina bsínna alama, bsín mfana. » ⁵ Ayaa: « Fondi ngída ma gí uriite undúba, ggongo ma, ginan gí ghaay gtégtirre ndúba. Halóo halo bsín bwooy gím mo, bânaam bi megesi bluuse, bâtaasnabi bâñaanna. Bsínoo bsín ma gím mo ngi ngúrum, bânaambi megesi gboonje. Gimmegsi gwil gembe ndúba, gee gí njal ma ubiitam bembe gimmegsin giiñim bâan ma. ⁶ Bâjangana megesi giiñim bâan ma gaatu ndi bâmegesnagi gboonje, bintiimbi ma bindúba a dúniya ma undúba, hínoo híni umbi biitani Anbal ma Haala ma yaan yo ambiti bi híta. » Habe wi Esayi ma safti yo a bboorni bsaant ma Haala númtin Isan sa asaant.

⁷ Bima Isan ma yalni ambéji Bsaantn Haala bjaajan jogi ma, biñaŋ fmbúŋ ngiti bin mo fleefle samindi alíbtibà a wéde. Biga yaa biguunŋa a

g̃taagím bàa ma. Bigolla ngiti bin mo fana, biga yaa njam biyaa
biguuntiguuntini a g̃taagím bàa ma samindi alíbtibà a wéde. Binyaandi
habe wi bimada bala a fróstin Haala.

Bima bigatini haj, mma Isan ma yaabà: « Baa biwoow bógi ! Ndi
wil uwooy gitili mo, bangi jéji mo déta, njal gjidéemba bà ndéti fgúde !
Hila saantim baa ndi nlíbtibaa mo a wéde, habe wi bamada bali fróstin
Haala ? ⁸ Ndi bafuun̄ti mo bala fróstin Haala fi ma aa ttin daaj, hamtina
gimmíiram baa ma a taan, banan njóodi biñan̄ binfana. »

Ayaabà hatíde: « Banyaandi ngi gimmíiram baa ma, njal ma bagíni
nmúmurna lbreema, habe wi bamada bala a fróstin Haala ga ? Gaatu
Haala yaa yo ngi lbreema, andaange nmúmur bigilli ma. Bari, baa biñan̄
biwoow bógi, aa bbaa janga balna. Amada jódi glaag gómmu, anangi
wéliginti nmúmurna lbreema binfana, bigi ma gíni njal willi ma, nda
afuun̄ti mo. »

⁹ Ayaabà: « Haala bare anan rósrosi bigi ma aa ttin guun̄ta
a gwooym bàa ma bindúba. Umaa wi gí njal ma ubiitam bembe
fdastí filli ma ga a bta ma a baají, abare anambi búuj. Gaatu bta
byete ma ngeen dée, be ujanga búuja, unambi yaa léeja. Umaa
wi tínga fondi banjóoddi gimmíiram baa ma a taan, banan yaa

gwil gboonje, njal ma ubiitam bembe bta byete ma ngín dée mo.

Habe wi immadaba líbtini a wéde. »

¹⁰ Bima biñan ma siimni wi ma asaantin, mma bigolla baama.

Biyaama: « Wi bâmádan yaa wi ma ngédi yaa bâguun̄ti a ḡtaagím bâa

ma ? » ¹¹ Mma, awéligibà, ayaabà: « Hín̄oo híni gím mo ngi ṇdugdugi

gsíbi, sam awuni bwoda hi ma aa ttin gaade. » Ngí: «Hín̄oo híni gím mo

ngi wii woma, sa awundi hi ma aa ttin gaade. »

¹² Binbaandin naam ma fana bintini samindi alíbtibà a wéde, bég

baama, biyaama: « Anto. Wi bâ bég madan yaa ? » ¹³ Mma, awéligibà,

Ayaabà: « Bambagi guunguun̄ti biñan ma naam an udiis nguuntim bàa

ma. »

¹⁴ Bisurraas ma gín haj ma fana baama, biyaama: « Bâ bég du ?

Halla bâmádan yaa ? » Ayaabà: « Bambagi ran̄ti walla balalaji biñan

samindi bagíti gudi. Téegna a nguuntim baa ma utída. »

¹⁵ Bima Isan̄ ma gína a fnsaanti ma, binyaandi mbolo hí ma hi gí

Ahíti ma Haala ma jangatim bà híta. Gaatu binúmalte bgati billi ma.

¹⁶ Bari ahúru wi ma gína a gim̄míiram bàa ma. Mma awéligibà, ayaabà:

« Ngette ní hí gí hi ma Haala yaan yo ajanga bbina. Holla gíta a taan

wiinda ma, hal anfana atída. Ndu uyaandi yaa ní gí hal andan̄, hi ma

mbinte, he yoofni ndaani sembe. Ñoo ggí wil a gíti willi ma. li ttin ñoomi inan wag gsamti gilli ma ndi i ggi wosa fana njal ma ubiitam bembe hal ma uhúrin yaa agí aṭagati gidaŋ.⁶ li mmada gí adaŋ hilli ma faŋ ma. »

Ayaa: « Fnse, ñí ma, ingi líbti mo biñaŋ a wéde njal ma Haala ma saantini. Bari hí ma, ambibaa ñaani Wúlin Haala samindi we meese a gliitim baa ma am bge. We gí njal ma ubiitam bembe anlíbtiba líbtina a Haala ma faŋ ma. Bari bigolla anlíbtibà a gjoole. »

¹⁷ Ayaabà: « Hi ma mbinte, he gí anyósni ftoofe biñaŋ ma bindúba. Abare anan wuujur biñaŋ binfana ma ngi biwooy ma samindi anúm binfana ma a baali willi ma. Bigolla nto a gjoole, gjooli ma uhúrin yaa hal aa ttim mada motona. Umaa wi gí njal ma ubiitam bembe usúru bogo ma mdúba usów, unambi déede. Unan yaantí bboonji ma, usiŋ a bsínde. Wi ma ŋatini, unanwi balag walla utédwi mo. Habe wi hí ma mbinte mbi yaa.» Habe wi Isaŋ ma saantu.

¹⁸ Iyo. Flee fle, Isaŋ ga daddaadi biñaŋ ma fuuŋmatin siimblina. Angibà saanti mo bsaant bwoda bembe a gingédi uñóbe samindi biyísi

⁶ Aṭagati gidaŋ atída, he hi gí hi ma jangaŋ wosana giinjim bidaaji ma a bboorn bgeem bisíwif ma.

g̃taagím bàa ma. A waatí uwodi ma, agabà saanti ginúmli giboonji ma a bboorna Ahítin Haala ma mbintibà balna a gilóodi bge ma biteegn gaa.

¹⁹ Bari ngette ngi biñan̄n n̄bóji ma bitída bà Isan̄ ma saantu.

Asaanti fana ngi ahotin gítin fntédin Galiile bintuugi Herod. Ajetedma sa ayís gwil gwoo ma angín yaa mo anan bíiti ggít gilli ma a Haala.

Abiitandi ngi hí hatíde bima he bótini anínna andaṅna Herod ma faṅ ma, ayeṅma nan. Bintuugma Herodiyad. ²⁰ Bsaant ma bii tti súm Herod.

Umaa wi tínga, Herod ma ban̄mate. Bban̄ ma aban̄man be yoofi gwil gwooy ma ahotin yo yaa. Gaatu ajéjeti bsaantna anúmi bsaantn Haala a biñan̄.

Isan̄ líbti yo Yéesu a wéde

²¹⁻²² Iyo. Jandi bimban̄ji Isan̄ ma, bima agína a ginlíbtim biñan̄ ma a wéde, umaa wi Yéesu ma faṅ ma binti haj ma samindi alíbtima a wéde ma. Bima alíbtiman a wédi ma asów, mma ayali ansag Haala. Haj ma wi haala a téda húbtilu njam bsúmbuuti mdaṅ. Mma Wúlin Haala walte. Ugí nan njam mbere, uhiil nan a hí. Mma fladí fndaṅ yaantiti a téda ma. Fe yaama: « Mbiida. Nnan̄na ndaani. Holo aa ggí

hi ma boonjitininin njal wiindi ma. » We gí wi ma yaalini flée ma Isan
líbtini Yéesu ma a wéde.

Gibúulna Yéesu

²³ Iyo. Bima Isan ma líbtiman a wédi ma, abatiisema, Yéesu
hembe, ayali gyaat ma Haala híttimatin sa ayaa. A waati wembe amada
resi njímmin nhabí.

Jandi bândaajina mo a wi ma Yéesu ma yaani, bántíttana ñín
gibúul gilli ma. Umaa wi Yéesu hembe, agí ngi faafan diimbà ma gíni
Yísif. Bari Yísif hembe, ngette hí dee mídama déena. Agí gee anraani
ma. Haala mída gí faafan diimbà ma. Yísif hembe, he gí mbiina Eli,

²⁴ Eli gí nani mbiina Mattat, Mattat gí nani mbiina Lefi, Lefi gí nani mbiina
Melsi, Melsi gí nani mbiina Sanne, Sanne gí nani mbiina Yísif,

²⁵ Yísif gí nani mbiina Mattajaas, Mattajaas gí nani mbiina Amoos,
Amoos gí nani mbiina Nahúm, Nahúm gí nani mbiina Esili, Esili gí nani
mbiina Nage, ²⁶ Nage gí nani mbiina Maat, Maat gí nani mbiina

Mattajaas, Mattajaas gí nani mbiina Sémeyin, Sémeyin gí nani mbiina
Yoseg, Yoseg gí nani mbiina Yoda, ²⁷ Yoda gí nani mbiina Yohanan,

Yohanan gí nani mbiina Reesa, Reesa gí nani mbiina Sorobabeel,
 Sorobabeel gí nani mbiina Sehaltiyeel, Sehaltiyeel gí nani mbiina Neri,
²⁸ Neri gí nani mbiina Melsi, Melsi gí nani mbiina Addi, Addi gí nani
 mbiina Gosam, Gosam gí nani mbiina Elmadam, Elmadam gí nani
 mbiina Eer, ²⁹ Eer gí nani mbiina Yósuwe, Yósuwe gí nani mbiina
 Eliyeseer, Eliyeseer gí nani mbiina Yorim, Yorim gí nani mbiina Mattat,
 Mattat gí nani mbiina Lefi, ³⁰ Lefi gí nani mbiina Símon, Símon gí nani
 mbiina Yúda, Yúda gí nani mbiina Yísif, Yísif gí nani mbiina Yonam,
 Yonam gí nani mbiina Eliyagim, ³¹ Eliyagim gí nani mbiina Méleya,
 Méleya gí nani mbiina Menna, Menna gí nani mbiina Matata, Matata gí
 nani mbiina Najaan, Najaan gí nani mbiina Dawda, ³² Dawda gí nani
 mbiina Seese, Seese gí nani mbiina Obed, Obed gí nani mbiina Boos,
 Boos gí nani mbiina Salma, Salma gí nani mbiina Nahson, ³³ Nahson gí
 nani mbiina Amminadab, Amminadab gí nani mbiina Admin, Admin gí
 nani mbiina Arni, Ram gí nani mbiina Hesron, Hesron gí nani mbiina
 Beres, Beres gí nani mbiina Yúda, ³⁴ Yúda gí nani mbiina Yagob, Yagob
 gí nani mbiina Isag, Isag gí nani mbiina Ibraama, Ibraama gí nani mbiina
 Tera, Tera gí nani mbiina Nagoor, ³⁵ Nagoor gí nani mbiina Serug,
 Serug gí nani mbiina Reyu, Reyu gí nani mbiina Beleg, Beleg gí nani

mbiina Heber, Heber gí nani mbiina Jelas, ³⁶ Jelas gí nani mbiina Genaan, Genaan gí nani mbiina Arbajad, Arbajad gí nani mbiina Seem, Seem gí nani mbiina Nówe, Nówe gí nani mbiina Lemeg, ³⁷ Lemeg gí nani mbiina Matusalem, Matusalem gí nani mbiina Henog, Henog gí nani mbiina Yered, Yered gí nani mbiina Malaleel, Malaleel gí nani mbiina Genaan, ³⁸ Genaan gí nani mbiina Enos, Enos gí nani mbiina Set, Set gí nani mbiina Adama, Adama gí nani mbiin Haala, gaatu Haala ma hi megesma. Hí ma hi gí alaanti antíiti ma. Habe wi gíbúulna Yéesu ma gíw.

4

Ibliisa ñínñin yo Yéesu san he tagi bsaant billi ma, anan béel biin Haala

¹⁻² Iyo. Bânḡóodna a flée ma Yéesu yalni gyaat ma Haala híttimatin sa ayaa. Bima Isaḡ ma líbtini Yéesu ma a wédi ma asów, umaa wi ayaantiti gindamban jogi ma gíni Soodeḡ, ato nan a ffil fñaane fndaḡ, a ffil ma biñaḡ aa ttin gí. Wulin Haala ma gín a hí, títi flée ma uwaltina a hí, we númma a ffil fsole ma. Unúmma nani halóolo atoom mo a ffil fsole ma. Aguunḡ nan héd ma an adan madani glée njímmin

ntahla. Aa wwomte. A waatí ma undúba Ibliisa fana ga haj. Agama ñínñin sa aṭag bsaant billi ma, anan béel biin Haala. Bima glée njímmin ntaḥla ma sówni, agí ndaani ngi gul undaṇ, gaatu aa wwom ganti ngi wilóosi.

³ Mma Ibliisa ma yaama: « Wee yaam bo ugí Mbiin Haala, wéliginti flaag fo fmbúuro, unan wom. »

⁴ Mma, Yéesu ma wélgima, ayaama: « Haní. li ggin yaa habe. Gaatu Haala yaa yo ugí nani bsafle a Bsaant billi ma, ayaa, ngette ffromte ftídi fi nnúmi bgúudna antiimbi. Bari Bsaantn Haala ma bí mdúba. Wee wi Haala saanti yo, ugí nani bsafle a Bsaant billi ma. » Habe wi awélgima.

⁵ Mma, Ibliisa ma númma a téda, agédma nan waatí waatí ma gbangon dúniya ma ṇdúba. ^{6,7} Ayaama nan: « Go gí giinda. Go ga a fjif fiinda. Umaa wi tínga mmadagi ñaana hi ma fuunṭin gi walla hi ma graani. Nyaa, inñaanagi ṇdúba ngi giteengin gí ma, ndu ugúdi mo a gíti wiinda ma. »

⁸ Mma, Yéesu ma wélgima, ayaama: « Haní. li ggin yaa habe. Gaatu Haala yaa yo ngi biñanṇ bigilli ma ugí nani bsafle a Bsaant billi ma sam bimbagi lébti hal holo hi ma aa ttin gí Haala ma bimammam bà ma

nlébtí títin yo, hi ma gíni Ateenjin dúniya ma undúba. Hi ma atídi ma hí bijanga yaatada. Wee wi Haala saanti yo, ugí nani bsafle a Bsaant billi ma. » Habe wi awéligima.

⁹⁻¹¹ Mma Ibliisa ma númma bóji ma gíni Yérusalem, a baalin ginlébtin Haala bisíwif. Ajétima nan hala ma gín ufuuda a baali ma undúba. Ayaama nan: « Wee yaam bo ugí Mbiin Haala, yíslite a téda wómmu. Uu ttim boje gaatu nmalaygon Haala ma, binjaawina. Gaatu Haala yaa yo ngi nmalaygo bigilli ma, ugí nani bsafle a Bsaant billi ma sam bibéefi biñan bigilli ma. Hatíde, ayaabà yo, ndi ugóbite, sam bitebena an wil aa ttin yorna. Wee wi Haala saanti yo, ugí nani bsafle a Bsaant billi ma. »

¹² Mma, Yéesu ma wélgima. Ayaama: « Haní. Ii ggin yaa habe. Gaatu Haala yaa yo ngi biñan bigilli ma ugí nani bsafle a Bsaant billi ma sam bimbagi ñínñin Haala Agitile Bge ma binlébti. Wee wi Haala saanti yo, ugí nani bsafle a Bsaant billi ma. » Habe wi awéligima.

¹³ Bima Ibliisa ma ñínñinman a gwil ma ndúba, aa mma mada taga, mma atów. Ayaama nan: « An a bsín bolla. »

Wi ma Yéesu ma yaan yo a fntédin Galiile 4:14 - 9:50

Yéesu yali anhihiili yo biñan Bsaantn Haala

¹⁴⁻¹⁵ Iyo. Bima we yaantin haj, mma Yéesu ma nòodu a fntédin Galiile. Bójoo bóji ayaatim mo, anto a hódin fnsujurm bisíwif. Ayali nan anhihiili biñan Bsaantn Haala. Njal ma Wúlin Haala gín a hí, ahíhiilibà ngi sembin Wúlin Haala ma. Bima biñan ma siimni wi ma ansaanti, bigontaan ndaani, bigama riinga bindúba. Biga saantinde a bboor billi ma an nbóji ma ndúba gíni a ffilin Galiile.

Yéesu nòodi yo bójin diimbà ma gíni Nasareet,

bari biñan ma gíni héd ma, bee mma wali gboonje

¹⁶ Flée ffoda, mma Yéesu nòodu bójin diimbà ma gíni Nasareet, hala ma ajúfani. Bima fléen gyabín bisíwif ma teegni, mma ato a hódin fnsujurm bisíwif, njal ma angín yaa mo. Aluusu ajete sa agaran Bsaantn Haala. ¹⁷ Umaa wi ayaatn hódi undan ma númmate gigaytí ma ajangan garanña. Gigaytí gembe, gee gi anúmi bsaantn Haala gíni Esayi saftin títin yo. Bima añaaman gí, abasili nan gí an hala ma afuunjin garanña. Uhúri yaa hande Esayi safti yo a bboorna Anbal ma Haala yaan yoajangatin híta a gíti. Esayi ma safti yo gigaytí ma njam biyaa Anbalin

dúniya ma hi nsaante. Ayal nani andoonje Bsaantn Haala ma sam bisiimbi.

¹⁸ Ayaa: « Haala Agile Bge waltini Wúli willi ma samindi ugí ngi ní, unúmni nan a bgúudi biinda ma mdúba. Gaatu ní ma gí Anbal ma Haala jangatin híta. Ahítini san nnúmti binjaba ginúmli giboonte a bboorn njal ma Haala ndaangibà. »

Ayaa: « Ahítini fana samindi nyaa ngi binaɗa ma gín a fífina Iblíisa, bimbibi bala a gútandiɗ ma bigín.

Ngí bifoome, bimbibi biitana hat.

Ayaa san nsaanti bigi ma binranti, bimbibi bala a fífina bigi ma rantim bá.

¹⁹ Ayaa san nsaanti fana biɗaɗ ma bindúba, waatí wo, we gí wii Haala Agile Bge, waatí ma angédbà bbaln gilóode ma ambibà balna a gilóode bge ma biteegn gaa. »

Wee wi Yéesu ma doonlu gín yo bsafle a bboorna Anbal ma Haala ma jangatin híta.

²⁰ Bima agaraɗni asów, mma atuji gigaytí ma, aɗóoddi nangi ayaatn hódi ma. Ameesi nan a gítim bàa ma sam awuuntandibà wi ma agaraɗni. Biɗaɗ ma bindúba gama níin ndaani.

²¹ Mma ayali ansaanti ngi bà. Ayaabà: « Baa ma gusnim bo glo, mo, insaantibaa yaa, wi ma Esayi ma saftini títin yo, mo uyalu ungitile. Ñí ma hi gí Anbaln dúniya ma Esayi ma saantin yo a gigaytí ma ndoonlim bo. » Ayali nan anbantírbà wi ma agarañni.

²² Bima bisiimni wi ma asaantin, bsaant ma baatibà ndaani ! A bñíiti ma, bigí ndaani ngi glo ññaane bindúba. Bigama riinga a bsaant bboonji ma asaantini. Bari bima gwil ma daajini, bibiti bi míira gboonje wi ma asaantin, mma biyali binraa ngi hí. Biga yaa: « Ngette mbiina Yúsuf hi ga ? »

²³ Mma atígbà saanti hatíde. Ayaabà: « Nhúri yaa bafuunte sa ngédli, banan biita ngi ggítm baa ma bójin ñar wo njal ma basiimni nyaa bójin Ggabernaam. Umaa wi gí njal ma ubiitam bembe bandasni btaal bo: 'Ndu ugí mo angíisi biñar, so utíitta giisi bgo biindi ma wa atídi ma !'

²⁴ Bari nyaa, an gantí ngédli mo béege, baa ttin hatini. Gaatu anúmi bsaantn Haala gíni a diimbà ma, bingeeema wali gboonje. »

Ayaabà: « Umaa wi gí njal ma bimammam bâan ma yaan yo ngi binúmi bsaantn Haala Haala ma hítim bà yo. Bingeebà lébti.

²⁵ Inwuuntandiba wi ma gitilini a waatí ma anúmi bsaantn Haala ma bintuugi Eliye gín haj. Haala aa ttub resi undar, ggabi ngi tala,

Yísrayeel. Msol mdaŋ góbi nan fbango ma fndúba. Binfagina bísiwif ma ñób nan ndaani. ²⁶ Bari Haala aa tti hít anúmi bsaant hilli ma gíni Eliye a bàa bisíwif ma. Gaatu wi t́ngani ? Gaatu biloo bsaant ma Eliye ma númtim bà. Ahítima nan samindi ato daange anfagina holo gíni bóji ma bintuugi Sarebta, a fnbigi ma gíni Sídoŋ. Hee ggí asíwif. »

²⁷ « Inwuuntandiba hatíde wi ma gitilini a waatí ma anúmi bsaantn Haala holla bintuugi Elise gín haj. Biñaŋ fmbúŋ gí ngi gisaage gjoole a fbangon Yísrayeel ma. Bari Haala aa tti hít anúmi bsaant hilli ma gíni Elise samindi agiisbà. Gaatu wi t́ngani ? Gaatu bég ma fana loo bsaant ma Elise ma númtim bà. Adaangima nan samindi agiisi alaanti holo bintini buti willi ma bintuugi Naama. He njóod nan uyete, uñaane. Naama he yaantiti fbango fber ma bintuugi Síriya. He fana aa gga asíwif. »

« Umaa wi t́nga nyaa, ndi baa ttin wal gboonje, Haala aa ggin joolotibaa ggít njal ma ayaan yo ngi bimammam bâan ma a giléen yo. Haala nhítin hat san nto daange biñaŋ ma ttini mbi fuuŋa. » Habe wi Yéesu ma saantu.

²⁸ Biñaŋ ma gíni a hódin fnsujurm bisíwif wembe, bima bisiimni wi ma asaantin, bigí ndaani ngi fiiñi fwooy bindúba. ²⁹ Mma biluusu

biɓagma, biyaantíma nan bóji ma ngi sembe. Binúmma nan hala ufuude a fgongo ma bójin diimbàm bàa ma gín, samindi bigóbmate.

³⁰ Bari bima bibaren bi tti naman gób a fgongo ma, mma abíitilu, ayóbod nan a ñuugim bàa ma. Ato nan ngi bsín billi ma.

Yéesu to híhhiili yo biñan̄n Ggabernaam

³¹ Iyo. Bima we yaantin haj, mma ato bóji ma bintuugi Ggabernaam. Hédi gí a fntédin Galiile. Bima fléen gyabím bisíwif ma teegni, umaa wi ato ngi bà a hódin fnsujurm bisíwif. Ahíhhiilibà Bsaantn Haala njal ma bingín yaa mo. ³² Bima bég siimni habe, bsaant ma baattibà. Yaa ahíhhiilibà ngi fnse ngi gihúra.

Yéesu bes yo malaygo uwooy a haln Ggabernaam

³³ Mma, alaanti holo yaata a hódi undan̄m bisíwif ma. We wéeti awúla awooy ma gíti ngi hí. Awúla awooy hembe, he gí malaygo uwoda ma doon̄tin Ibliisa a fmbúñni ñmalaygo ma doon̄matin títin yo. He bóbbootima ndaani.

Bima abiiṭani Yéesu ma, mma ayal anjaati ndaani. ³⁴ Ayaa nan: « Yéesu ! Yé ! Yaant hando ! Bàa tti fuun̄ bânan gí ngi hú ma a

uwoda ! » Ayaama: « Nwidna. Uwo gí hii Nasareet. Nhúri yaa ugí haln Haala, hi ma jangatim bina. Fo ufuunte samindi uwootodbâ ga ? »

³⁵ Mma Yéesu ma wélgima. He yaama: « Uwo ! Digi ! Yaanta alaanti ho ! Umbaa ssaant wi ma ngíni ! »

Mma, agób alaanti ma ngi sembe a gimmaaram biñan ma, ayaanti nan a hí. Bari an wee ma, alaante ma aa bboje.

³⁶ Bima biñan ma biitani we, mma giiñi haabà ndaani, bà ma bindúba ! Mma biyali binbaandinde, binyaa: « Wo gí wi ? Alaanti ho, angi saant mo ngi sembe an anyaa san nmalaygo biwooy yaant a bigi ma biyaatín, bég yaanti nan a bà ! » ³⁷ Mma biyali binwuuntandi bigolla am bsaant ma dan laslaslu a ffil ma fndúba gindamba Ggabernaam.

Yéesu giisi yo biñan fmbúŋ Ggabernaam

³⁸ Mma aluuusu ato a baalina alaanti holo bintuugi Símon. We wéeti nnan diimbana anínna Símon, he gú usaage. Liiti ma ñúw ndaani. Bima agatini haj, bisagma sa adaanga anín ma.

³⁹ Mma ato jete a gbatina anín ma, anjoonta a hí. Ayaa san gisaagi ma yaanta a hí, mma gisaagi ma yaanti a hí. A waatí waatí ma, anín ma luusu, ayal nan anlotti bidaaji ma.

⁴⁰ A flée ffodi ma, bima léey ma yóolni, mma biñaŋn bóji ma númmate bisaagim bàa ma bindúba samindi ayétibà.⁷ Bisaage bémbége, bigí ngi siifan saage ma undúba. Bà bisaage ma bindúba, hínoo híni adidn mo fjif, angi yeti mo. ⁴¹ Abes nan fana a bigi ma búule biwooy gíni ŋmalaygo biwooy yaatín, bég ma yaanti nan a bà. Bég gí biñaŋ fmbúŋ.

Bima biyaantin a bà, binŋaatu. Biyaa nan: « Uwo gí Yéesu ! Bâwidna ! Hú gí Mbiin Haala ma jangatim bina. » Mma Yéesu ma yaabà: « Digna ! Bambaa ssaant ! » Gaatu aa tti fuuŋ sam bisaant wi ma agín.

⁴² A bbutim mñaani ma, mma Yéesu ma yal anto bóji wolla. Atítta to batí a ffil fsole folo sa asag Haala anam bi diis mo bóji wolo. Bima fmbúŋ biñaŋ ma biitani we, mma bitoma geggegi am bidan húta a hí. Biyaama: « Umbagi to. Gí ngi bâ hando. » ⁴³ Ayaa nambà: « Baa tti húr

⁷ We wéeti a waatí wembe, fléen gyabím bisíwif ma sów. Umaa wi tínga binúmmate bisaage ma fítiro.

yaa njanga gaṭa a ɲbóji ma ɲdúba gím bo a ffil fo, inanbà to saanti yaa, hi ma Haala yaan yo ajangatim bina gíni Gríst ma, gilama gilli ma síti téega. Ní ma gíni Gríst ma, Faafan ɓaɲ híttini samindi nsaanti ginúmle giboonji go a bboorn gilami giinda ma a ɲbóji ma ɲdúba. »

⁴⁴ Ato nan a ɲbóji gembe gín a fɓangom bisíwif ma. Bójoo bóji agatim mo, angi yaat mo a hódi undaɲm bisíwif, aga saanti ginúmle giboonjin gilamin Haala.

5

Yéesu yali anjód yo biɲaɲ ma afuunṭini sam bidaangima a gyaat gilli ma

¹ Flée ffoda, bima Yéesu ma gína a gbatin jogi ma bintuug Genesareet walla Galiile, mma ayal anhihiili biɲaɲ ma Bsaantn Haala. Haj ma fmbúɲ biɲaɲ ma yali bintootama.

² Bima abiitani biɲaɲ ma ntootamate, haj ma ańínńinle, abiita súwa undaɲ usíbi a gbati gilli ma, ngi biteeɲgin wi ma. Bég nwosa gjalim bàa ma a gbatin joge ma. ³ Mma alíba a bsúwana alaante holla binyaa Símoɲ. Ayaama nan: « Símoɲ. Tog bsúwa ma a taan ndúulu sam biɲaɲ

ma madan siimbli gboonje. » Bima Símonḡ ngi bintidni bimata bigolla togni bsúwa ma, ayal anhihhiilibà hatíde Bsaantn Haala. Agí mmeese.

⁴ Bima ahíhhiilim bà asów, mma ayaa ngi Símonḡ yaa: « Símonḡ. Bâtoona hala ma joge ma daajin, banan riḡ gjalim baa ma. »

⁵ Mma Símonḡ ma yaama: « Anhihhiil. Gimanda go bâmatidu, an buti ma dan ñaana bâa ggiti wil ! Bari uyaam bo yaa samindi bâriḡ gjala ma, inriḡ, njal ma usaantini. » Bari abéelma ginhódin fiiñe filli ma.

⁶ Mma birinḡ, bibúligi, gjala ma tagi ndaani gsele fmbún ! Bibúli gjala ma, an gjala ma dan yali nñaase. Bee ggi mada yaantina.

⁷ Umaa wi bisoog bintidnam bàa ma aa tti ruḡ daajirri ngi bà. Bisooḡbà ngi gjif sam bég bitibà daange gbúlḡ njala ma. Bima bég ma gatin, bidaangibà gbúlḡ njala ma. Biyaantí gsele fmbún am bidan riitini súwa usíbm bàa ma undúba. Biriiti súwa wembe an súwa ma yal ungídi.

⁸⁻¹⁰ Bima Símonḡ biitani we, mma bsaant ma baatimati ndaani ngi bintidni ma gína a bsúwa ma. Ngi bigolla ma fana gína a bsúwa bolla gíni Isag ngi Isanḡ gíni ḡbiina Sébede. Bég gí bigi ma toogni byaat ngi Símonḡ.

Mma Símonḡ ma bintuugi fana Bbiyeer to gúdi a gítina Yéesu. Ayaama: « Ateengida. Dúuturni ! Ñoo ggí wil a gíti wiindi ma. Yísni

nto ! Ñee ga ataagí. » Wee wi asaanti Yéesu ma.

Mma Yéesu ma wélgima yaa: « Umbagi gole. Mo, bagí bimatini gsele. Nyaa, títi mo, bangí njal ma ubiitam bembe bimatim biñan ma bannúmtini, binan gí ngi Haala a uwoda. »

¹¹ Bima bisiimni we, mma biñóodti súwam bàa ma a gifan. Biñatti nan gwilm bàa ma ndúba bigolla, bidoon nan Yéesu ma.

Yéesu giis yo hal ma gíni ngi gisaage gjoole

¹² Iyo. Flée ffoda Yéesu ma gati bóji wolo a fntédin Galiile. Héd ma wi alaante holo meesni, hi ma gíni ngi gisaage gjoole. Gisaage ma riita a hí. Biñan bóji ma ndétima. ⁸

Bima alaante hembe biitani Yéesu ma haj, umaa wi agata an a hí, agúdi nan a gíti willi ma. Ayaama nan yaa: « Anhíhhiil. Nhúri yaa Haala híttinate. Nhúri fana yaa umadan yétina. Nfuunte samindi uyétini. »

⁸ Bii bsaagi bo, gím bo gisaage gjoole, bsaagi bi gíw bi ma uhúrin yaa bisiwif, bifiiribi ndaani. Yaa hínoo híni btagi mo, he gí hal ma uhúrin yaa, a bboorni gwilm bàa ma, he gí hal alore. Aa ttin ha mmada buurre ngi bisiwif ma nda a tto a baalin ginlébtin Haala anan to sag ngi bintidni ma a ffoda. Gaatu he gí hal alore. Aa ttin ha mmada meesi a baali fana anan buurri ngi biñan. He bingima jód mo jóde binanma to meese batí anan to buurre ngi bigi ma btagni, binan gí batím bàa ma. Fondi ndu uwúfle, mbolo bsaage bembe jjete mo, bii tta yyóbod a hí. A waatí we, angi mada mo ta a baalin ginlébtin Haala wembe anan to lébti Haala ngi bisiwif ma a ffoda.

¹³ An ganti bindaŋ bisíwif ma fuunŋi mo samindi hal mbagi toota hi ma gíni ngi gisaage gjoole, Yéesu ma tog fjiif filli ma, mma adidma. Ayaama nan: « Nfuunŋi ndaani san gisaagi ma yaanta a hú. So unóodi uyetete ! » A waatí waatí ma gisaagi ma yaanti a hí, ayeti nan wíd !

¹⁴ Bima agiisman asów, mma ayaama: « Umbagi saant hal. Ttóy a baalin ginlébtin Haala Yerusalem butina ahotin gítim bsínm bisíwif ma, unan gédle. He nhúri yaa gisaage ma yaanta a hú ma. Unan yaantí sada a bboor añaan liiti wiindi ma, njal ma anúmi bsaantn Haala ma gíni Músa saftin yo a Bsaant ma Haala jétin yo sam biñaŋ ma nyóbdiyobdibi. Ndi biñaŋ ma gíni a baalu undaŋ ma biita mo njal ma unatin uyeti wíd, we ngédbà yaa ujanga njóodi a fngúulm bàa ma. Bari umbagi saant hal. » Habe wi asaantima.

¹⁵ Yéesu ma, aa tti fuuŋ samindi gwil gilli ma yaanta a fñaane. Bari an wee ma biñaŋ ma to biga saanti bsaant billi ma am bsaant ma dan laslasnde a ffil ma fndúba. Bima biñaŋ fmbúŋ siimni we, bifuunŋe samindi bigaŋi ngi hí. Umaa wi tínga bito buti willi ma samindi bisiibli bsaant billi ma, ananbà giisi bisaagim bàa ma. ¹⁶ Bari waatí ngi waatí angi too mo batí, hi ma uwod loŋ, a ffil fñaane fndaŋ. Aga to sag Haala héd ma.

Yéesu giis yo asaagi ma uhúrin yaa agí ugíyane wolo

adúutur gtaag gilli ma

¹⁷ Flée ffoda, bima Yéesu ma gín a ginhíhhiili biñan Bsaantn Haala a hódi wolo, bindan bisíwif fmbún binte samindi bisiible wi ma ansaante.

Bég gí bihótin gítim bisíwif bintuugi bifarisiyen ngi bigolla gíni

bingarandiym bsínm bisíwif. Bég bindúba maaraw haj ma. Biyaantiti a njóji ma ndúba gíni a ntédin Galiile ngi Yúde an bóji ma gíni Yerusalem ma undúba fana gadu. Yeesu ma, semben Haala Agitile Bge ma gí ngi hí. Haj ma amada giisni bisaagi ma bindúba ttu.

¹⁸⁻¹⁹ Bima Yéesu ma gína a fnsaante ma, umaa wi bilaanti bigolla gati haj ma, bigiti ngi asaage ma uhúrin yaa giinj ma ngi gjif ma lóodu.

Birinma a gibasan, bidufmati nan ngi gibasan ma. Binúmma nan samindi agiisma.

Bima bigatin a hódi ma, bigintande samindi biyaata a wí, binaman núm hala ma Yéesu ma gín, bee mmada. Gaatu hódi ma riiti ndaani biñan ! Halla binyaay ? Mma bijiinj a téda ngi asaage ma, gaatu hódi ma gí ngi fjiinjinti, fi ma uhúrin yaa fnto gata an a téda. A téda wembe a hódi ma, bsúmbuuti aa gga haj. Umaa wi a téda ma biyaantí ggaaru, bijas nan blunja, gaatu asaage ma gí a gibasan. Bihali gibasan ma, a gi

ma asaagi ma gín, bilíbtima nan, biwalma nan a gítina Yéesu ma a hódi ma ginhódi a mñuugim biñan ma.

²⁰ Bima Yéesu ma biitani we, ahúri yaa asaage ma ngi bigi ma númmatin fana, ahat ma bigaadm bembe, wee ggaadi mtéegi. Umaa wi ayaa ngi asaage ma: « Antida. Ndúuturna gtaag giindi ma. »

²¹ Bima asaantini we, bisíwif bémbege, bsaant ma baattibà ndaani. Bee ggontaan. Umaa wi bitaga a glom bàa ma ginhódi, binyaa: « Hu ! Halla hal madan dúuturni gtaagin ho ? Fo hí dee gí Haala ga ? Ho nwooti ftuugin Haala ! »

²² Bari Yéesu ma húru wi ma bitagni a glom bàa ma. Umaa wi abaabà: « Wi tígani batagti habo a glom baa ma ? ²³ A gsaant gsíb go, wi talantitim baa ? Ndi inyaama mo, 'Ndúuturna gtaag giindi ma', fo nyaama mo, 'Luusi ! Unan yóbod' ? ²⁴ Ingédibaa yaa Haala ñaani sembe, ñí ma gíni Antiimbi ma Haala híttini, inan dúutur biñan gtaagí, inanbà giisi a feri fo. »

Haj ma wi abítilu, ayaa ngi asaage ma: « Luusi ! Ujódi gibasan giindi ma, unan njóodi a baalin diin ma ! » ²⁵ A waatí waatí ma asaage ma luusu, ajódi gibasan ma birinmatim bembe, aga jiige, aga riinga Haala. ²⁶ Haj ma wi giiñi haabà bindúba ndaani, gaatu bihúri yaa wi ma

Yéesu ma saantin, we gí fnse. Bee tta ggaadi wii saanta. Biga ñín ngi ggít gtída. Bsaant bwili bo, bee tta nene gitile. Haj ma wi biyali binriinga Haala flée famba.

Yéesu yaa yo ngi Lefi samindi he ɲatti fnbaandin

naam ma amanan doon

²⁷ Bima we yaantin haj, umaa wi Yéesu ma luusu atów. A btoo billi ma, umaa wi awéeti alaante holo bintuugi Lefi fo Majjó. Asíwif ha agíw. He gí anbaandin naam ma.⁹ Bima abiitani Lefi ma a hódin giyaati gilli ma, mma ayaama: « Luusi, u ttinin doon ! » ²⁸ Mma Lefi ma luusu, anatti gyaat ma agaadni bigolla, adoonma nan.

⁹ Bisíwif loo bintidnam bàa ma gíni binbaandim naam ma. Gaatu wi tígani ? Gaatu a glom bàa ma bitagi yaa bég gí bitaagí. Gudi ma binguunti bembe, wii naam ma, gudi wembe, bingi bun mo wi ma alam ma saantim bà. Bari wembe bingiwi túm mo a bbosm bàa ma. Wee wi bitagi a glom bàa ma. Samindi alama hembe, hi ma gíni aroomen, anam bà ñaa fwit fii ginbaandin naame, bijanga guunta alama hembe, bà binbaandim naam ma. Hale wi bisíwif bémbeg biitaw. We tंगा bilootibà.

Yéesu wélgi yo bindaŋ bisíwif gíni bifeentane

²⁹ Iyo. Wil aa wwúfle, mma Lefi ma yaa feet undaŋ wii ginlébtina Yéesu a baali willi ma. Ayaa nanwi ngi bintidni binbaandin naame fmbún ngi biñaŋ bigolla.

³⁰ Iyo. Bima feet ma sówuni, bigíti a byaantí, mma biwéeti bindaŋ bisíwif a fñaane. Bég gí bifarisiyeŋ, ngi bingarandiŋ bsínm bisíwif. Bingarandiŋ bémbege, bigita a fngúulm bifarisiyeŋ ma. Bég bindúba, bii nnaŋ yaati hala feet ma gín. Bége, bég gí biñaŋ ma uhúrin yaa bigí bifeentane a bboorna Yéesu waatoo waatí. Mma bég yali binteenŋteen bidoonjina Yéesu ma, biyaabà: « Wi tígani bangíti womti mo a gibeke giwoda ngi binbaandin naame ngi biñaŋ ma gíni a bjóodi. Wii bboonj ! »

³¹⁻³² Mma Yéesu ma jódi bsaant ma, ayaabà: « Iyo. Ñí ma, ii tti bin a feri fo samindi ndaangi bigi ma uhúrin yaa biyaa bee ggí bitaagí. Mbinte bine a feri fo samindi ngédi bigi ma uhúrin yaa bég gí bitaagí bi tti nam bin inambà gédi njal ma bijangan batata wi ma gíni a glom bàa ma, binan guunŋta a gtaagím bàa ma. Umaa wi gí njam mdémtiri bo. Dogtoor, nda afuunŋti mo gingiisim biñaŋ, angi giis mo giisni bisaage. Ange giisi biyete. » Wee wi Yéesu ma saantibà.

³³ Mma bindaŋ bisíwif ma ga a ginbaabaa gilli ma. Biyaama:

« Bâbiita bidoonjina Isan, hi ma batíiseni biñan, bég ngi sun mo, binsal.

Hamma wi fana bâa bifarisiyen, bidoonjim bâa ma ngi yaa mo. Bari

bidoonji bigiindi ma, binge sun, binge sal. Utagi yaa biga a feet fleefle.

Wi tingtoni ? »

³⁴ Mma, Yéesu ma wélgibà, ayaabà yaa: « Waatí wo gí gléen glo ññaane ndan. Gaatu ñí ma, ngí ngi bidoonji bigiinda ma hala uwoda. Bâgí a ffoda. We wi tingtona bangeeti sun. Fléem mo, fe gí njal ma ubiitam bembe flée fyeñde, flée ma anton maaño soog bintidni ma samindi bibinte feet ngi hí. Ñí gí njalna anton maaño. Bóg gí njam bigesi maaño. Ndi bigesi maaño gesti maaño, umadabà joo fsuuf ga ? Haní. Umaa wi tingtona nyaati ngi bidoonji bigiinda ma sam bimbagi sun. Gaatu glée go, gi ma uhúrin yaa ngí ngi bà, ge gí gléen glo ññaane ndan. »

³⁵ Yéesu ma yaabà: « Bari flée fi mbinte, bintida ma mbi sunna. Gaatu bimaji bigiinda ma mbim bótina a fjiifm bidoonji bigiinda ma. Binbótini ! A waatí wee wi bintida ma mbi sunna, gaatu giiñim bàa ma mbi riija ndaani. »

³⁶ Mma, atíg saant hat. Ayaa: « Fnse. Mo, ngí ngi baa. Waabo nnúmte ginúmle gihaame. » Ayaabà: « Ginúmle gihaam ma ngaadtim

bo, fnse, gee mmébdí ngi gwil gdandi ma bisíwif ma gaadni. Fo
bâmadana ññaangíri ga ? Hani. »

Ayaa: « Umaa wi gí njal ma ubiitam bembe mdémtiri bo.

Mdugduge bhaame, uu ggim mada yaantíni fmorse a mdugduge
bhaame unanfi túm a mdugduge bdandi, haní. Wee ggin talant habe.

Gaatu bâbiitana ndu uyaa unyaantí fmorse a bwil bhaame unanfi túm a
bdandi, mdugdug bembe, umbiita fii ggim mada tagi gboonje.

Mmbúrburale. Unsíbil ma hatíde, unwooti mdugduge bhaam ma. Umaa
wi gí njal ma ubiitam bembe ginúmli gihaame ma ñí ma ngaadtini. Uu
ggim mada buurna ghaam ma a bsín bdandi ma uhotin gaa. Wee ggím
mada yaale. »

³⁷ « Hatíde, umaa wi gí njal ma ubiitam bembe hal gí ngi lísa ma
yalni gsat. Lísa ma yalni gsat wembe, ndu utowi túm a dangí unjande
ma uhúrin yaa urotaw, lísa ma nsatti an dangí ma ddan ñaase. Dangí
ma aa ggim mada sade. Lísa ma fana nwaase. ³⁸ Lísa uhaame wembe,
ujangawi túmni a dangí uyete. We gédbâan yaa gwil ghaame, uu ggim
mada buurri ngi gwil gdandi. »

³⁹ « Hatíde, hínoo híni ñítini lísa usate, ndu uñaama mo ujoole,
anyaana, "Wii ssúm !" Ndu uñaama lísa usate anyaa, "lyoo ! Wo

usúmu !" Umaa wi gí njal ndémtiri wo. Hínoo híni ñítini mo bsín billi ma, umanan yaa, "Yaanta a bo, taa a bhaame bo," anyaa, "Haní ! Boo bboonj !" » Habe wi Yéesu ma wélgi bindaŋ bisíwif ma.

6

Yéesu wélgi yo bindaŋ bisíwif a bboorni fléen gyabím bàa ma

¹⁻² Flée ffoda, Yéesu ga a bdiisi ngi bidoonji bigilli ma a gsuuba golo a waatí ma yogom béede ma teegni. Flée fe fi gí fléen gyabím bisíwif ma, flée ma uhúrin yaa bii tteeg yaata. Bima bigína a bdiisi ma, hii Yéesu ma ngi bidoonji bigilli ma, bindaŋ bisíwif ma gíni bifarisiyeŋ ma, bég ga haj, binñínbà.

Bima bigína a bdiis ma, umaa wi bidoonjina Yéesu ma yali binham gbogom béede ma, binfeerigi, biga wom. Ham wembe, ugí bsafle njal ma Haala ma saantin yo. A fii flée fe, hínoo híni gíni ngi gul, umada hama wii woma uduulu unanwi wom.

Bari bima bihamni gbogom béede ma, umaa wi bifarisiyeŋ ma biitabà. Bàa ma, a bboorni bgeem bàa ma, ham aa jjange yaale flée famba an gantí ngi mboda. Mma biɓaabà, biyaabà: « Wo banyaa bo

du ? Fo ugí bsafle ga ? »¹⁰

³ Bima Yéesu ma biitani we, umaa wi awélgibà. Awuuntandibà wi ma gíni bsafle a Bsaantn Haala, Bsaant ma bingín garan mo waatóo waatí. Ayaabà: « Fo baa ggaran wi ma gín yo bsafle a bboorna Dawda ma gíni mammam bâan ma gíni alamim bâan. Flée ffoda, hí ma ngi bintidni ma, gul tagbà yo ndaani. ⁴ Mma ayaata a baalin ginlébtin Haala wii njande ma, ajód nan nbúuru awom, añaa nan bintidni ma. Njbúuru gembe gí a baalin ginlébtin Haala, nbúuru ma uhúrin yaa bingín ñaa mo Haala, njal ma ajetin yo sam biyaa.¹¹ Bâhúrina yaa bihotin gítim bsínm bisíwif bitída, bég bà janga gwoma. Bari an wee ma gi ma Dawda ma jódni awom añaa bintidni ma, wembe Haala nanu. Yaa ahúri yaa bémbege gí ngi gul. Fnse ugí bsafle, bii ggi janga woma. Bari ananu sam biwomgi, wili ma ntíngana bimbaa tti bóo ndaani. »

⁵ Mma atígba yaa: « Ñí ma gí a tédin gwil ma ndúba ttu, ñí ma gíni Antiimbi ma Haala ma híttini. Ñí ññaa gijéti ginfana fléen gyabí. Haala

¹⁰ We wéeti bindan bisíwif ma, títi a waatí wembe, wi ma bigaranđin a Bsaant ma Haala jétn yo sam biñan ma nyóbdiyobdibi, biga bun biga bun biga bun am udan bune ndaani a wi ma biñan ma jangan yaa.

¹¹ Njbúuru ma bingín ñaa mo Haala a baalin gilébtin Haala, angee gwom njan biñan habo. Bingig rin mo rin haj.

ñaatini bsín inan yaa wi ma biñanɗ jangan yaa fo wi ma bii ttin janga yaa fléen gyabí. » Hamma wi Yéesu ma wélgibà.

Yéesu giisi yo asaage agiyanen fjif fléen gyabín bisíwif

⁶ Bima we yaantin haj, flée folla, umaa wi Yeesu ma to a hódin gisagin Haalam bisíwif. Flée fe fi gí fléen gyabím bàa ma hat. Ayali anhihiili biñanɗ, njal ma angín yaa mo. We wéeti alaanti holo ga haj a bà bisíwif ma. Alaante he gú usaage. Fjif ffómti ma fi lóodu. ⁷ Bindanɗ ma gín haj ma gíni bifarisiyenɗ ngi bigolla binyaa bingarandɗi bsínm bisíwif, binñínma gboonje ndu ugí mo yaa angiisi alaante usaage hembe. Yaa bàa ma, a bboorni bgeem bàa ma, wee jjange yaale fléen gyabí. Binñíni Yéesu ma gboonje, ndi njalni agiisi mo alaante hembe, bimanan riɗidi bsunɗ yaa ayaatu a fléen gyabím bàa ma.

⁸ Bari Yéesu húru wi ma bigaadni a glom bàa ma. Umaa wi ayaa ngi alaante ma gím bembe ngi fjif fgíyane, ayaama: « Luusu ujete ! » wi ma ntíngana biñanɗ ma bindúba madama bbiitana. He luus nan, ajete. Bindanɗ bisíwif ma ga haj, binñínma. ⁹ Umaa wi abaabà: « Wi gíni btóotim bâan ma a fléen gyabí ? Fo umada daange hal ga, fo uu mma mada daange ? Fo umada yétini hi ma nto lóoda, fo uu mma mada

yétini ga ? » ¹⁰ Bigi ma gíni haj ma bindúba, anñíndi ngi bà. Hol aa mma wélgi. Bsaant ma battibà ndaani. Gaatu bihúri yaa ndi biyaa uuŋ, fo biyaa haní, antagbà a fnsaante.

Mma asaanti ngi alaanti ma yaa: «Togti fjif fiindi ma. » Bima he togni fjif filli ma, umaa wi fjif ma yetu ! Fñóodi njal ma fgín yo btíiti.

¹¹ Bima bindaŋ bisíwif ma biitani gyaat ma Yéesu ma yaatini, giiñim bàa ma woo ndaani. Bii mma ta ffuuŋ. Biyali binsaantide njal ma bijangaman besa.

Yéesu jódi yo bidoonji bijímmmin ngi bisíb ma

¹² Flée folo fi gitilu, mma Yéesu ma luusu, ato batí, ato jiinj a fgongo folo samindi asag Haala. Bima ajiinjini a fgongo ma, asaanti ngi Haala gimanda ma gindúba am bbuti ma dan ñaana.

¹³ Bima bbuti ma ñaanni, umaa wi asoogti biñaŋ ma, bigi ma ndoonmate. Haj ma ajódi bilaante bijímmmin ngi bisíbi a bàa ma, ngi bigi ma antóy, agabà to híhhiil. Umaa wi tínga nda ahíhhiilibà asów, anhítibà a ŋbóji ma ndúba biga to saanti a fjúm filli ma. A waatí we bintuugbà bihítina Yéesu.

¹⁴ Iyo. Bilaante bijímmín ngi bisíbi ma, bigi ma bimbibi tuug bihítina Yéesu, gtuugim bàa ma go: Símon, hi ma Yéesu tuugni fana Bbiyeer, ngi aduuli hilli ma gíni Andre; Isag ngi aduuli hilli ma gíni Isan, Filib ngi Batelemi, ¹⁵ Majjó ngi Toma, Isag gíni mbiina Alfe, ngi Símon, hi ma bintuugi fana 'ananj ndaani fbango filli ma', ¹⁶ Yude gíni mbiina Isag, ngi Yuda Yisgariyo, hi ma mbi hajadi Yéesu ma wédu umbaají. Bég gí bilaanti ma Yéesu ma jódni samindi bigí bidoonji bigilli ma.

Yéesu giisi yo fmbúnj biñan, jandi anhihhiilibà Bsaantn Haala

¹⁷ Bima Yéesu ma jódni bidoonji bijímmín ngi bisíbi ma, mma awalti ngi bà a fgongo ma a baají, hala ma ugín utégtirre. Bima agatin hande, awéeti fmbúnj biñan fana haj. Fmbúnj biñan ma ñóbi ndaani. Bigolla gí bigi ma uhúrin yaa bindoonma títi waatí. Ngi bigolla, bigi ma yaantitini a nbóji fmbúnj a fntédin bisíwif fndúba gíni Yúde. Bigolla yaantiti bóji undan ma gíni Yérusalem, bigolla yaantiti fnbigi ma gíni a gifann jogu undan, gindamba nbóji ma gíni Tiir ngi Sídon. Bég bindúba gaati ngi hí samindi bisiimblima. Bigolla fana, bég gí haj, bigi ma uhúrin yaa bég gí bisaage. Bég binte samindi agiisbà. ¹⁸⁻¹⁹ Bég bindúba ngintande fana samindi bimétima. Gaatu sembin gingiisi ngiti yaanti mo a hí ma, agiis

nambà bindúba. Ngi bigolla fana, bigi ma uhúrin yaa bége, búule biwooy gíni nmalaygo biwooy ma doon̄tini Ibliisa títin yo, bég ga a bà. Bég fana, Yéesu ma fana, ayaantibà a bà. Bég fana yetu.

Yéesu saanti yo a bboorn biñan̄ ma uhúrin yaa Haala ndúwabà ndaani

²⁰ Bima agiisni biñan̄ ma asów, mma abíitilu a bidoon̄i bigilli ma, asaanti nambà a bboorn biñan̄ ma ngín gédli mo yaa bifuun̄te Haala, biñan̄ ma uhúrin yaa Haala ndúwabà ndaani. Ayaabà yaa: « Hín̄oo híni níimmim mo yaa ugí hal ma uhúrin yaa uu ggaadi bbabbat̄ile bolo bi ma ntínga Haala mbina tagada, we gí njal ma ubiit̄am bembe hal ma gíni gjif gsole, so uhúri yaa Haala yaa uwe gí ndaani ngi byor bboon̄je. Gaatu Haala yaa gilami giinda, ñí ma Haala yaan yo ajangatim bina, ge gí ngi hú ma am bbindiñ. »

²¹ Ayaabà: « Hín̄oo híni fuun̄tim mo anan húri njal ma Haala ma gín, we gí njal ma ubiit̄am bembe hal ma fuun̄tini wii woma, ugí nan ngi gul undan̄, » ayaa: « so uhúri yaa Haala yaa uwe gí ndaani ngi byor bboon̄je. Gaatu Haala nwuna gihúra a bboor billi ma ngi bgí billi ma an gena dan yaantina gul, njal ma fsuufi fsúme nriiti bembe mñefi biindi ma díid ! »

Mma ayaa: « Hínoo híni uhúrin yaa ungím biita mo abóom biñan̄n fere a bboorn gtaagím bintiimbi, we ngi riiriiji mo fiiñi fiindi ma, so uhúri yaa Haala yaa uwe gí ndaani ngi byor bboonje. Yaa Haala ngédlina a bboorn giriijn fiiñi fiindi ma, an u ddaan gí ngi fiiñi friñe, unan toooy. »

²² Ayaabà: « Hínoo híni bimajim mo, biyaantínam mo gimfaam, bilajadm mo, bilúfutim mo am biwooti mo ftuugi fiindi ma, gembe ndúba bingi yaa mo a bboorni ghaṭ ma uhatinini gíni Antiimbi ma Haala ma híttini, » ²³ ayaabà: « so húri yaa Haala yaa uwe gí ndaani ngi byor bboonje. Gaatu flée ma unḡóode a gisoogin Haala, Haala nguuntina. Wee wi tínga ndi binyaana habe, so ugí ngi glo ḡñaane, so uñíre ! Nguuntin Haala, we gí ndaani ngi ginfana gindaṇ. Ndu uto ñín mo, bigi ma ngina ranti mo mo, hamma bifaafam bàa ma fana ngi yo ranti yo ndaani binúmi bsaantn Haala a biñan̄. Bâhúrina yaa bémbege, Haala guuntibà ndaani bima bigatin ngi hí. We wi tínga nyaa Haala mbina guunta ndaani flée ma umbi gaṭi ngi hí. »

Yéesu saanti yo a bboorn biñan̄ ma uhúrin yaa wil uwooy mbitibà góbe

²⁴⁻²⁵ Mma ayali ansaantibà a bboorn biñan̄ ma ngín gédli mo yaa bii ggaadi gifuun̄a a bboorn Haala njal ma Haala ma fuun̄tini. Bég gí

biñan ma uhúrin yaa Haala yaa ftóofi fndan mbi gati ngi bàa ma.

Ayaabà yaa: « Iyo. Hínoo híni tagim mo yaa a bboorni bsín billi ma, gwil ma angédli, gi ma anyaay, ambi bala, Haala aa ggim bima rósa, haan, so uhúri yaa wil uwooy mbitima góbe. Mo fnse, angédli gwil gboonje ma anyaay, njal ma ubiitam bembe ateennga ngi gédli mo gwil gboonje ma agaadni. Giteennga ma agaadni, Haala yístima gi. Ge teegma. Bari blúti, samindi uhúri yaa, ambi gí njal ma ubiitam bembe aa ggaade wil, agí gjif gsole. Mo atagi yaa agí a giteennga, bari fléem blúti ambi gí njal ma ubiitam bembe hal ma gíni ngi gul undan. Mo atagi yaa agí a glo nñaane, agí ngi gwil ma ndúba. Angi too mo bigolla a bboorn wi ma hí dee gaadni. Bari blúti, ambi riija. Haala aa ggaade wiloolo ngi hí. Abóo undan nyoonma, abóo ma uhúrin yaa wee ggaade mtéegi, we ngí wii bbindi. Ambi mmasi fróde a gítin Haala. »

²⁶ Ayaa: « Hatíde, hínoo híni tagim mo yaa agí haln Haala, biñan ma bindúba gaama riinga, aa ggaade amaja, samindi uhúri yaa Haala aa ttin tagdima wi ma asaantin, agí alaj. Gaatu Bsaantn Haala ngi téd mo ndaani fiiñina antiimbi. Fgí ngi sembe. He gí hal ma uhúrin yaa haan ! Haala yaa abóo undan nyoonma fléem blúti. Haala aa ggaade wil ngi hí. A giléen yo fana, bimammam bâan ma, bigolla gitilu bigi ma yaan yaa

bigí binúmi bsaantn Haala a biñan, bari ngette fnse fi. An wee ma biñan fmbún gaabà yo riinga. Ndu uto ñín mo, biñan ma riingam bà yo, bég gí bifaafam biñan waabo, bigi ma ngi riingi mo bilaji ma bigiim mo. Haala aa ggaade wil ngi bàa ma bindúba. Bége, bég gí biñan ma uhúrin yaa abóo undan nyoonbà fléem blúti. »

**Yéesu gédi yo biñan wi ma bijangan yaa a bboorni bwal asaar ngi
fnsiiminde a bboorm bàam bàa ma**

²⁷ Iyo. Atígbà saanti hatíde, ayaabà: « Bibíyaada. Baa ma siimdininin, nyaa, ndi hal loona mo, nanma. Ndi hal majana mo, yaama gboonje. ²⁸ Ndi hal dangana mo, dúwama. Ndi hal rantína mo, sagadma Haala. »

²⁹ Ayaabà: « Umbagi guuntile hi ma yaanan uwooy. Ndi hal daafna mo a lungu fjif ffómti, ñaamawi fjif ffawlu ma fana. Ndi hal yeem mdugdugi mdan biindi ma, ñaama mbaají ma fana. ³⁰ Ndi hal fuunte samindi udaangima ngi wil, daangima ngi wí. Ndi hal yeemedna, umbagi yaa sa ahamtina wi. ³¹ Bibíyaada, nyaa, njal ma ufuuntin sam bigolla nyaana, hú ma fana, yaabà hamma. »

³² Hatíde ayaa: « Ndu unan̄ mo biñan̄ ma nan̄nan bitída, Haala nguuntina ga ? Haní. Haala aa ggin guuntina. Ganti bituuntane ma bà mo, bingi nan̄ mo bigi ma nan̄m bà. ³³ Ngi ndu udaange mo bigi ma ndaangina fana, Haala nguuntina ga ? Haní. Haala aa ggin guuntina. Ganti bituuntane ma bà mo, bingi daangindi mo. » ³⁴ Hatíde, ayaa: « Ndu udíbatí hal gudi, hal ma uhúrin yaa utagi yaa ambina guunta, Haala nguuntina ga ? Haní. Haala aa ggin guuntina. Ganti bituuntane ma bà mo, bingi díbandindi mo, binan tagi yaa bintidnam bàa ma mbibà guunta. »

Ayaa: « Ge ndúba, gee ggi wil a gítin Haala a bboori biindi ma, haní. ³⁵ Bari nyaa, nan̄ bigi ma loonan, daangibà, díbatibà gudi ganti uhúri mo yaa bii ttin ha nna bi guunta. Ndu uyaa mo habe, Haala nguuntina ngi fiiñi fñaane filli ma, nguunti ma uhúrin yaa ulígiri ndaani ! Wee ggaadi mtéegi ! Ungí njal ma ubiitam bembe mbiin Haala njal willi ma, hi ma uhúrin yaa wiloolo aa llan̄ ngi hí. Gaatu Haala ma, añaan ndaani fiiñe. Anan̄ bigi ma gín biwooy, birante, bigi ma uhúrin yaa bingee mma baarat. Wi tínga nyaatibaa samindi banan̄ bigi ma loom baa. »

³⁶ Ayaa: « Njal ma Faafam bâan ma gíni Haala gín ngi bwalna asaar, baa ma gín n̄bi bigilli ma, gína ngi bwal asaar njal willi ma waatóo waatí. » ³⁷ Ayaa: « Bambagi jódi fjúmn Haala banan tóftoofi biñan̄. Ndi baa ttoftoof mo biñan̄, Haala ma fana aa ttin ttoftoofba feren̄ ! Bambagi rin̄idi bsun̄ a hal. Ndi baa rin̄id mo bsun̄ a hal, Haala ma fana aa ggin rin̄idi bsun̄ a baa ma. Dúuturna bigi ma taagatin a fjifm baa ma sam bigiti gyabí. Ndi bayaa mo habe, Haala ma fana ndúuturba, banan giti gyabí. »

³⁸ Mma, atígbā saanti hatíde, ayaa: « Hatíde, wundena biñan̄ ngi fiiñi fñaane, njal ma Haala ma ngím bâ wunde mo. Ndi bawunde mo biñan̄ ma, wunabà hatíde. Hama wi Haala ma fana nwundebâ. Umaa wi gí njal ma ubiitam bembe hal nwunde hal bogo. Untúmbi a dadí, an uriita mo díd ! Unambi sud a booto, utín an bi ddan yali nwaaste. Umaa wi tínga nyaa ndi bawunde mo biñan̄, wunabà hatíde. Sam bahúri yaa njal ma unliigi bigolla, hama wi fana Haala ma nliigna. »

Yéesu gédi yo bidoon̄i bigilli ma gwil fmbún̄ a wi ma bijangan tugnale

³⁹ Mma, Yéesu ma gédi bidoon̄i bigilli ma gwil fmbún̄ a wi ma bijangan tugnale. Ayaabà: « Hi ma undoon̄, samindi uhúrima gboon̄je.

Yaa ndi ngette wee wi, unto doonj holo hi ma uhúrin yaa he madu. Hú ma fana ummad njal willi ma. Wee wi njal ma ubiitam bo mdémtiri ma bânñaana bo. Nda afoome yaa anted antidna afoome, bà bisíbi ma binyóbodi am bi ddan to góba a mgúrum. Gaatu bà bisíbi ma, ho aa bbiita, ho aa bbiita, we nnúmbà a njmad. We gí njam mdémtir bo. »

⁴⁰ Atíg saant hat, ayaabà: « Hi ma janganan híhhiilna, he ga anhíhhiili doronj. Hi ma anhíhhiili bembe, bee ttim mada laja gijete. Gaatu gihúri gilli ma, ge ga a gítin hi ma anhíhhiil. »

« Waabo, anhíhhiildi ma, ndu ugí mo ahíhhiilna gboonje am badan yaa gwil ma basów, so uhúri yaa bambi gí njal uwoda, njal willi. Wee wi nsaantibaa samindi batugnale gboonje a hi ma bajangan doonja. »

Yéesu ma toonj yo biñanj samindi bimbagi gí anjaat fyoor

⁴¹⁻⁴² Yéesu ma tígbà saanti hat, ayaabà: « Ndi uyaantí giwoosa giduulu ma gíni a fgítina antide, ugee nan yaantí mbaanja bsaay ma leetini fgít fiinde, » we abaabà, « we gí wi ? We gí wo. Ugayaa hiiyna aligab: gbur ma gú uhiy, ginhódi ma gí nan umoon. Umbagi biita bjóodim bigolla bémbege, ugee nan biita bjóodi biinde. We gí njal ma ubiitam bembe jandi unyaantí giwoosa giduulu ma gína a fgítina antide,

títtá yaantí mbaaŋa bsaay ma leetim be fgít fiindi ma, wi ma ntíngana uyaantíti giwoosa giduulu gembe. We gí ndu uyaantí mo mbaaŋa bsaay ma gína a fgít fiindi ma, wee bbiíta biindi ma ngí mñaane fíis, ubini mada yaantíni giwoosa giduulu ma gína a fgítna antide. »

Yéesu ma gédi yo yaa 'Naagu ngee dée uhiy.'

⁴³⁻⁴⁵ Mma Yéesu tígbà saant hat, ayaabà: « Samindi batugnale a bboorn wi ma bantúm a glom baa ma. Gaatu wi ma bantúm a giiñim baa ma, we wwúfle, flée ffoda, fondi uyaant, biñan ma bindúba ananwi biíta. Ndu uto ñín mo, antiimbóo antiimbi, wi ma nyaanta a bsúm billi, ngi wi ma anyaay, umada húra ho gí hal anfana, ho aa ggí hal anfana. »

Ayaa: « Umaa wi gí njal ma ubiitam bembe bta-óo bta. Unan huri njal ma bgín, fondi ubiitabi títi a gduf an a fdée, títi a yuy ma an a ŋbi ma: bo gí btan woma, bo aa ggí btan woma; bo gí bta ma ndéey ŋbi ŋfana, bo gí bta ma ngeen dée ŋbi ŋfana. Bâhúrina yaa bta mfana, bee tta nene dée ŋbi ma aa ttin gí ŋfana. Bta ma aa ttin gí mfana, bee tta nene dée ŋbi ŋfana. We gí wo. Hal aa tta nene boti ŋbi mmaangu a brósi. Hamma wi fana hal aa ggin boti ŋbi mdargase a byungum. »

« Wee wi gí njam mdémtiri bo. Antiimbóo antiimbi, wínoo wíni atúmni a bgo biindi ma uboonje, unwúfle, uboonje ma wi nyaantite. Ndu utúm uwooy a bgo biinde, unwúfle, uwooy ma wi nyaantite. Waabo wi bâjanganan yaa ? Fo bânjódna uwooy fo bânjódna uboonje ? Fondi bâjódna wi ma gíni uboonje, bânaan yís wi ma aa ttim boonj. Gaatu wi ma bántúmna a giiñim bâan ma, we wwúfle, flée ffoda, fondi uyaant, biñan ma bindúba ananwi biita. »

**Yéesu gédi njal ma ginjétin ghódi gsíb go, wi ma bijétini a glaagí ngi wi
ma gíni bjete a séefi, mebdini ngi bgúudina antiimbi**

⁴⁶ Mma Yéesu tígbà saant hat, ayaabà: « Iyo. Jandi inhab mo bsaant ma mo, insaantiba yaa, ndi bantuugni ugan yaa 'Ateengida, Ateengida, Ateengida', ugee nan ga yaa wi ma ñí nsaantina, » we afaabà, « we gí wi ? Habe, we gí fyoor. Wee ggí wilóosi a bboor biindi ma. » ⁴⁷ Ayaabà: « Bari wi ma raanini, we gí hínoo híni mbinte buti wiinda, unan siible wi ma ñí nsaantina, unanwi yaa. »

Asaantibà hat, aña nambà mdémtir a bboorni ginjéte ghódi gsíbi.

⁴⁸⁻⁴⁹ Ayaabà: « Bigi ma jétin hódim bàa ma, bee tti nan yal gtife títi baají,

hódi wembe, wee nnan jete a glaagí ma gíni baají ma, ndi wee ddaad mo bjete, » ayaa, « bég gí biñan ma uhúrin yaa binsiimi, bingee nan ga yaa wi ma ñí nsaante. Bisiimu, biloo nan bsaant biinda. Bgúudim bég ma, be mebdi ngi hódi wómmu. »

Ayaabà: « Bari biñan ma tifni hódim bàa ma, bitifti nan títi baají, biyalti nan a glaagí gembe ginjéti ma, » ayaa, « bég bà gí biñan ma uhúrin yaa bisiim wi ma ingím bà saante mo, binyóbod a wí. Bgúudim bég ma mebdi ngi hódi wómmu. Gaatu bémbege, ndi fleefle fndígila ngate, waamn joge nyaate baají, an ganti wédi nriiti unlabiri hódi wembe, hódi ma, wee ttim mada góbi. Ginjétin wi ma daadu. Bari bigi ma uhúrin yaa bijéti hódim bàa ma a séefi usole, bee ttif, » ayaa, « bég bà gí flée ma fndígile nluuste, waamn joge nyaate baají, hódi wembe, ungóbe góbe mbooda. Wédi we mbobboliwi. Hal aa ttin ha hhúr hala ma hódi wembe jetin yo. Gaatu wee ddaad bjete. »

Ayaabà: « Waabo fsaant ma nati ngi baa ma. Hínoo híni so umíira wiin wi unyaay. Fo ungi hi ma uhúrin yaa unjéti hódi wiindi ma udaade ga ? Fo ungi hi ma uhúrin yaa unjéti hódi wiindi ma a séefi uyéebe ga ? Hande ntéegi. » Wee wi agédbà flée famba.

7

**Ahotin gítim bisurraas hiim biroomeŋ,
agédi yo sembin ahaŋ willi ma agaadni a Yéesu ma**

¹ Bima Yéesu ma saantin gwil ma ɲdúba asów, ato bóji wolo bintuug Ggabernaam ngi bidoonji bigilli ma. ² Alaanti holo gí héd ma, aroomeŋ ha agíw. Agí nan ahotin gítin bisurraas geme. He gí ngi ayaat holo, hi ma awústin gidaŋ. Bari alaante hembe, alébtí ndaani awúsati gidaŋ hilli hembe. Mma he bi saagi ndaani, an ateengi hilli ma aa tta bi hhaŋ ayeŋ willi ma.

³ Bima asiimni biyaa Yéesu ma gí bóji ma, mma ahíti bindaŋ bisíwif bigolla a hí samindi he binte anan yéti ayaat hilli hembe. ⁴ Bima bigaŋin hala ma Yéesu ma gín, bidaddaadma a bboorni fhíta ma bigaadtin. Biyaama: « Njalóo njalu gwil ma gím mo doroŋ, samindi uto. An ganti hi ma híttim bâ, aa ggí asíwif, bari agí ndaani hal aluuse. ⁵ Alébtí ndaani bâan bisíwif ma. Hí ma hi gí hi ma uhúrin yaa ayaantí gudi a bbos billi ma a bboorn gijétin hódin gisagin Haalam bâan wo. So uto doroŋ, umanan daange. » ⁶ Mma Yéesu ma tó ngi bà.

Bari bima bingab tootana baali ma, mma bigolla yaantite, bireenjindi ngi Yéesu ngi bisíwif bindaŋ ma. Bigi ma yaantitin, bég gí bintidnana ahotin gítim bisurraas ma. Mma biyaama: « Anhíhhiil. Antidm bâa ma yaa an gantí uu tti yaati mo a baali ma. An wee ma undúba, agí ngi ginlébti a bboor biindi ma. Bâhuru biroomeŋ ngi bisíwif, fnsaagirre ga a mñuugim bàa ma títi waatí.¹² Bari hí ma, awali bgo billi ma a gíti wiindi ma, alébtina ndaani. ⁷ Wee wi tínga hí dee aa tti bin buti wiindi ma, bari ahíti bindaŋ bisíwif ma sam bég saanti ngi hú ma. An ganti uu tti yaat mo a hódi willi ma. Bâa ma ahítim bo, bâ bóg gí ngi bsaant ma bi ma añaatim bâ. Ayaa, an ganti uyaa mo yee bisaant doron, ahuru ayaati hilli ma, anyéti. We tínga ahítibâ. »

⁸ Bitígma saant hat a bboorni fhíta ma ahíttim bà, a bboorn gijetin bisurraas ma. Biyaama: « Hi ma, njal ma agíni ahótin gítim bisurraas ma, ahúri yaa bigolla gí nan a tédi willi ma. Hi ma fana, bigolla gí a fjif filli ma. Ahuru wi ma bémbegele saantimam mo, anyaa wi. Ngi hi ma

¹² Hando bâbiitana bsaant ma a bboorn biroomeŋ ngi bisíwif. Húra, resi diisi yo, waatí wolo, wéeti bsul bisíwif, bigí yo a fjifm biroomeŋ. Wee wi tínga biroomeŋ teentibà. Bisíwif fana, bég too fana am bidan deenji biroomeŋ. Gaatu bà bég tagi yaa bigí biñaŋ binfana a gítim biroomeŋ. Gaatu bà bég gí biñaŋ ma uhúrin yaa bihuru Haala. Bsaantn Haala, bee bi ga a gjifm bàa ma. Ghaat gsíb gembe, gee gi nyóbodi a bboorn biñaŋ bisíb bógi.

fana, nda asaanti mo bigi ma gíni baají willi ma, binyaawi. Nda ayaa ngi hal ma "Tóy !", antóy; nda ayaa ngi hal ma "Umbagi to !", aa ttin tóy.

Wínoo wíni asaantim mo ayaatad hilli ma, umaa wi ajanga yaa. Wi ma tínga hi ma fana a bboor biindi ma, ndu uyaa mo samindi asaagi hilli ma yet, anyeti. Gaatu ahúri yaa uwe gí ngi gijete gindaŋ ma a gíti gwil ma ŋdúba. » Habe wi bisaantima.

⁹ Bima Yéesu ma siimni we ma undúba, mma abíitilu a fmbún biñaŋ ma doonmatin héd ma. Mma ayaabà yaa: « Babiita ahatina alaante ho. Waabo bsaant ma baattíni ndaani. Gaatu nhúri yaa alaante hembe, ahaŋ willi ma, ulígiri ndaani. » Ayaa: « li tta nene biita bsiifana ahaŋ uwiliwili we wi ma alaante ho gaadni. An ganti baa biyísrayeel ma bà, ahaŋ ma alaante ho gaadni, haan, uteenŋ ndaani sembe a bboor billi ma. » We wi Yéesu ma saantu bibíyaama ma.

¹⁰ Bima bémbege ŋóodina a baali ma doron, mma asaage hilli ma, mma ayeti wíd !

Yéesu wiinwiin yo mbi uwodana anfagina a gilóode a bóji ma gíni Nayin

¹¹ Bima we yaantin haj, Yéesu tó ngi bidoonji bigilli ma bóji ma bintuugi Nayin ngi fmbúnj biñan ma uhúrin yaa fñóbi ndaani, bigi ma ndoonmate.

¹² Bima biťootam bóji ma, umaa wi bibiita biñan fmbúnj. Bég nyaantite a byaantintim bóji ma.¹³ Bingesti sume a gibébdim bàa ma gintaan bóji ma. Bari sume wembe, birinťa a fta fguut.¹⁴ We wéeti sumina alóode hembe, we gí wiin atasana anfagina. Mbi uwoda lonj hembe, hí ma hi adéew. Biñan fmbúnj bémbege, bég nhotindi ngi nnan diimbana alóodi ma.

¹³ Bari bima Yéesu gíni Ateenjin feri ma fndúba biťam bà, asaar walima ndaani a bboorna adéeni ma. Ayaama nan: « Leendu. »

¹⁴ Mma atoota sum ma, adid nan fta ma birinji sum ma sam bijete, bijete nan. Mma ayaa ngi alóode ma, ayaama: « Atasa-oo ! Nyaana so

¹³ A nbójim bisíwif, bingi bab mo nbójim bàa ma ndúba, binan nati byaati bwoda a gi. Habe bingi yaa mo.

¹⁴ Bisíwif bége, ndi binbébdi mo, bingiti duf mo sumim bàa ma, binanwi rinj a fta fguut, njal ma bijaa fana ngiti duf mo sume ngi ñooman gibébe. Bari mbo, fii fta ma bingefi túm a ftíli fembe ginhódi.

Uluus ! » ¹⁵ Hande alóodi ma luusu, amees nan a fta ma biduftin sum willi ma, aga ñín biñan ma. Hande ayal ansaante. Mma, Yéesu ma yaa ngi adéeni ma: « Mbiidi ma ho. »

¹⁶ Haan ! Bigi ma biitan wee ma undúba, bsaant ma baatibà ndaani ! Bigolu bindúba ! Hande biyali bingóbir bàam bàa ma bitída njal ma hal madan too yaa ngi alóode, "Luusi !" a gilóode gilli. Waatí waatí ma, mma biyal binriinga Haala ngi giiñim bàa ma ndúba. Bigolla yaa: « Alaante hómmu, he gí hi ma uhúrin yaa agí anúmi bsaantn Haala andan a biñan. » Bigolla fana yaa: « Ho ! Haala ma fan ma, he hítimate samindi abiti ddaange bâan ma gíni biñan bigilli. »

¹⁷ Hande bsaant ma yal bnlaslasnde a fntédin Yúde ma fndúba a bboorni bwiiñn gilóodina atasana anfagina, bgaa too an ntédi golla sullini ngi fí, am biñan ma danbi siimi mdúba.

Yéesu gédi yo yaa hí ma hi gí hi ma jangatim

bina ngi ntíñtaal ma anyaay

¹⁸ Bima bsaant bembe gatini hala ma bidoonjina Isan ma gín, bitoobi saant ngi Isan gíni hi ma ngín yo libti biñan ma a wéde. We wéeti Isan ma, he gí a bbanja. Mma bitooma wuuntande bsaant bembe.

¹⁹ Bima Isaṅ ma siimni bsaant be, hala ma agín, agí ngi glo gsíbi a bboorna Yéesu ma, hi ma he gín. Umaa wi tínga ahíti bidoonji bisíb bigilli bigolo samindi bito butina Yéesu gíni Ateengin dúniya ma, binaman baa fo hí ma hi gí hi ma jangatim bina ga fo ubeer. Wee wi binbaama sam bihúr uñaane a bboor billi ma. Hande bég tów, bitooma nan baa.

²⁰⁻²¹ Bima bigatin hala ma Yéesu ma gín, biwéeti Yéesu ma, agí a gingiisim biñan fmbún, a gingiisi siifan saagi fmbún. Bigolla, ayaantí búule biwooy gíni ḡmalaygo ma doonṭin yo Ibliisa a gliitim bàa ma; bigolla, bég gí bifoome, bég fana ñínu. A gee gi biwéeti Yéesu ma. Ayaa gyahe ge ḡdúba a gimmaaram bàa ma, bibiita nan ngi ggítm bàa ma.

Wee biyaama yaa: « Bâ bóg gi biñan ma Isaṅ ma híttini, Isaṅ ma gíni hi ma ngín yo líbti biñan ma a wéde, sam bâbinte buti wiindi ma. Ahíttibâ samindi usaantibâ hal ma ugín. » Mma bíbaama: « Fo hú ma hi gí hi ma bisaantin yo hú ma hi janga bbina, fo holo ga ? » Wee wi bíbaa Yéesu ma a bboorn wi ma Isaṅ ma híttim bà samindi bíbaama.

²² Wee Yéesu ma yaa ngi bilaante bisíb bémbege, ayaabà:

« Ɔóodna, banan to wuuntande Isaŋ gi ma babiitan bómmu ngi gi ma basiiimni. Yaanama yaa, bifoome, bég biitaw. Yaanama yaa, bigiyane, bég yóbodu. Yaanama yaa, bidugje, bég yetu wíd, biŋóodi njal udandim bàa ma. Yaanama yaa, bidíndime, bég siimu. Yaanama yaa, bilóode, bég luuste. Yaanama yaa, bigi ma uhúrin yaa bigí binjaba, bég fana siim Ginúmle Giboonje ma nnúmtim bà. Yaanama yaa, gee ɲdúba, ɲtíŋtaal ge, gee gí wi ma Haala yaan yo yaa, ñí ma jangatim bina, gee gi njanga yaa. Babiita nyaa gwil go ɲdúba ttus. »

²³ Mma Yéesu ma daddaadbà, ayaabà yaa: « Yaanama yaa, an ganti ndu ugí yaa wi ma usiiimni yo umbiitawi a bboorn ñí ma jangatim bina, uu nnanwi biita, bari waabo, a wi ma uhaatin, umbagiwi yísi. So utagwi gjif gsíbi an ganti bibaŋna a bboor biinda ma. Ndu uyaa habo, so uhúri yaa Haala yaa uwe gí ndaani ngi byor bboonje. » Wee wi Yéesu ma saantibà.

Yéesu saanti yo ngi biŋaŋ a bboorna Isaŋ ngi gijete ginfana ma agaadni

²⁴ Bima bilaanti ma Isaŋ ma híttim bembe yaantitin, hande Yéesu ɲóodi ansaanta a bboorna Isaŋ ma a bà fmbúŋ biŋaŋ ma gíni haj. Abaabà yaa: « Bima batoonni hala ma Isaŋ ma meesni a ffil fñaane fndaŋ

fembe, a ffil ma biñan aa ttin gí, » ayaabà yaa: « bhal bwalla banto wéetini Isan ma gí ? Wi batagni ? Fo banñinma alaanti ma uhúrin yaa aa ggí hi ma uhúrin yaa anjeta a bsaant billi ma ga, njal ma ubiitam bembe ndi fndéla luuste, fdaaóo fdaa fntiimbam mo, héd ma ruuti ma ngi ntiimba mo ? Fo habe wi bawéeti Isan ma ga ? »

²⁵ Mma abaabà hat, ayaabà: « Fo bantagma alaanti ma uhúrin yaa bantooma wéetina a ffil fñaane fembe, anan gí ngi gwil bhale gboonje ngi baalu undan, njal ma ubiitam bembe bilama ngi tubli mo gwil gboonjim bàa ma, binan meese a nbaale gboonjim bàa ma, bigí nan ngi bgúudi bboonje a gítim bintiimbi ? Fo habe wi bawéeti Isan ma ga ? » Ayaa: « Bari aa ggí hal awile he. »

²⁶ Mma abaabà hat: « Fo bammíira alaanti unfana ma uhúrin yaa anga anúmi bsaantn Haala a biñan ga ? » Ayaa: « Gaatu fnse, Isan hembe, anúmi bsaantn Haala ha agíw. Bari samindi bahúri yaa gijete gilli ma, ge diis ndaani giim binúmi bsaantn Haala bigolla a bboor billi ma a mnúmni Bsaantn Haala a biñan. »

²⁷ Mma Yéesu ma yaa: « Fnse, Isañ he, Haala saanti yo títi gidaaje a bboor billi ma, a bboorn gijete ginfana gilli ma jandi andéeli mo.¹⁵ Wi ma Haala ma saantin yo, we gí wo: Haala yaan yo yaa anhítte ayaati andañ ma, hi ma nhottini bbin a gíti samindi amegsimegsi giiñim bintiimbi ma jandi ingati. Wee wi Haala ma saanti yo. »

Mma ayaa: « A bboorn hi ma Haala saantin yo, he gí Isañ. Fnse, Isañ he, gijete gilli ma lígir ndaani a gítin Haala. ²⁸ An ganti hínoo híni déelim mo a bboorn biñañ ma bindúba ttus, gijetina Isañ, gee gí a gíti willi ma. Gaatu fnse, hí dee gí hi ma baredni bgaati biinda samindi amegsimegsi giiñim bintiimbi. Bari Haala yaa fana, hínoo híni fana nhata a ñí, ñí ma gíni hi ma Haala yaan yo ajangatim bina, angí a gilama giinda ma. Ayaa gijeten he ma, ganti he gí mo uduulu, giboongi ndaani, an gidiis gina Isañ hembe. » Wee wi Yéesu ma saantu.

Yéesu saanti yo a bboorni bigi ma deenji Isañ ngi hi ma fana

²⁹⁻³⁰ Mma atíg saant hat fmbúnj biñañ bémbege a bboorn bigi ma siimni wi ma Isañ ma saantin yo. Ayaabà: « Biñañ ma siimni wi ma Isañ

¹⁵ Bsaant be saantu yo a giléena anúmi bsaantn Haala holo bintuug Malasi. He gédi bsaant ma mdúba. We gí ubinin gíti ma.

ma saantin yo bindúba, a bàa ma, ngúul gsíb ga haj. Bigolla, bég nan a wi ma asaantini; bigolla, bég aa wwi nan. Bari bigi ma nan ni bindúba, bége yaa biguunṭa a gṭaagim bàa ma, binan nan san hee ma libtibà a wéde. Gaatu bihúri yaa, wi ma Haala saantin, we gí uluuse utída, ugi nan fnse. Binbaandin naam ma fana ga a bàa ma. »

« Bari bigi ma aa ttin nan, bég gí bindan bisíwif gíni bifarisiyen gi bingarandiṃ bsínm biaíwif. Bég aa nnan binan guunṭa a gṭaagim bàa ma. Bég aa nnan a bboorni bhehe ma Haala ma yaan a bboorni bbalm bàa ma a gilóode. Umaa wi tínga bàa ma fana, bee tti haṭa a wi. Mma Isan ma aa nnan ananbà líbti a wéde ma. »

³¹ Ayaabà: « Baan waabo, waatí ma uhúrin yaa Isan he ga haj ma a gítim baa ma, ñí ma fana ga haj a gítim baa ma, ngi wi immébtirbaa, baa bísiwif ma ? ³²⁻³⁴ Immébtirbaa mébtirni njal ma ubiitam bembe ṅbúuta bisoonj ma uhúrin yaa bee ssat ginhal. Bee mmada yaantírni ganti ngi wiloolo a bgúudim bàa ma. »

Ayaabà: « Hamma wi ngi baa ma fana. Baa bógi, a wi ma Isan ma binidtin hando, baa ttúr ganti ngi wilóosi. Bari an wee ma undúba badeenma, hi ma bintin sa alibti biñan ma a wéde. Badeen a bboorn njal ma babiitan bgii billi ma. Waatí ma undúba Isan ma yaana a ffil

fñaane fembe, agí hal ma uhúrin yaa angee siigi lísa, aa ttin womte fana njam bâan. Batagma nan njal ma ubiitam bembe hal ma uhúrin yaa awúla awooy yaati a hí, he hi númma a fñaane fembe, a ffil ma biñan aa ttin gí, ayíira nan. »

Ayaa: « A bboor biinda ma fana, bima babiitanini, badeenji, ñí ma gíni Antiimbi ma Haala ma híttini. Baa ttin tag wilóosi badeenji. Gaatu babiita fana ingi too mo, inwomte, insiigi ngi bigi ma uhúrin yaa baloobà, badeenjà. Ingi gí mo fana ngi binbaandin naame. Baga nyaa, "Halla he nto an atoo ngi bitaagí, biñan ma biñan ma looni ?" Baga nyaa, "Abunaw ndaani ! Ansiigi, andeegemi !" We wi t́nga mmébtirbaa ngi njúuta ma uhúrin yaa bee ssat ginhal. »

Ayaa: « Umaa wi gí njal ma ubiitam bembe waatí ma njúuta ma gín a bbaay. Bigolla biga a bbaay, bisoogti bintidnam bà sam bibaay ngi bàa ma. Bee bbà wélgi a bbaaym bàa ma. Gaatu bémbegele, bég aa nnan a wi ma bigolla nyaay. Bolimo, bigí ngi nsiisi, bileefi gsugi leefa, binan ñíre, njal ma ubiitam bo a bboorni fyeñde. Bigolla fana, bég biita njal ma bigolla binñíre. Binambà doon a nj́irim bàa ma, bee wwi yaa. Bolimo fana, bigolla nriiji, njal ma ubiitam bo a bboorn giriij. Bari

bémbegele, bee tti bin binan riiji ngi bàa ma. Gaatu bég aa nnaŋ a wi ma bigolla nyaay. »

Mma ayaabà: « Baa bóg gí njam nbúuta bémbegele. Gaatu bagí ngi bbiitam baa ma batí bi ma jóondin ngi biin Haala. Haala húru wi ma tígani ahítti bâ bisíb bógi, ñí ngi Isaŋ. Bari an wee ma undúba, baa nnaŋ a bboorni gyaat ma ahíttim bâ sam bâyaagi. ³⁵ Bari nyaa, Haala ngi húri mo wi ma ajangan yaa. Sam bahúri yaa, hínoo híni haŋini, aga yóbod a bboorn gi ma Haala saantini a gítin biñaŋ, bég bindúba ngédi yaa fnse, Haala gitilu, agí nan ngi fnse fñaane fíis. » Wee wi agédbà flée famba.

Yéesu saanti yo a bboorn biñaŋ ma walni gom bàa ma a bboorn gtaagím bàa ma, ngi bigi ma aa ttin wal gom bàa ma a bboorn gee ma

³⁶ Flée ffoda, alaanti andaŋ holo, he ga afarisiyeŋ bintuugma Símon, he soogti Yéesu san he binti biyóole anan womte a baali willi ma ngi bigolla fana. Mma Yéesu ma gatu, ajód nan gimeese a btaabul ma.¹⁶

¹⁶ A giléen yo, a waatín biroomeŋ, biñaŋ bisíwif ma, njal ma binwomta a btaabul, we jóondi ngi njal ma bâan bógi womtina waabo. Bà bége binyaa yee ntaandi uduulu

³⁷ We wúfli ndúulu, mma anín holo, hii bóji wembe, he binte, agati nan ngi bàa ma. Bari anín hembe, bihúru njal ma aa ttin luus. Agí hi ma uhúrin yaa angi gaandi mo liiti willi ma. We wéeti asiim biyaa Yéesu ma gí a baalina Símon ma. Umaa wi tínga abésirti Yéesu, anúmti nan garbaan ma uhúrin yaa usati ndaani sunje. Garbaan wembe ga a girafa giduulu, girafa ma uhúrin yaa bigolla ngig meges mo ngi glaag golo bintuug alibaat.¹⁷

³⁸ Bima anín hembe gatin hala ma Yéesu ma rinini aluusur nan giinj gilli ma, ajeti nan adoos a gbatin giinj gilli ma. Hande ayal anriiji an ngúla gilli ma dan yala ndosi, gga góbi a giinjina Yéesu ma. Gaatu ahúru bgii billi ma njal ma bgín. Mma agúdu. Hande ayal aga taasi ngúla gembe ngi hul willi ma, aga toot giinjna Yéesu. Hande ajódti girafa ma, gii garbaan, aga yog giijn hee ma. Wee wi anín hembe yaaw flée famba. Ayaa yee samindi agédi gijete ma Yéesu ma gaadni, gilígir ndaani, hí dee wal nan bgo billi ma a gítin hee ma.

binan riñe. Biluusir giijnm bàa ma. Btaabul bduulu bdigme nga a mñuugim bàa ma. Ntaande uduulu wembe nlabír btaabul ma. Waabo ndi hal ma rin mo, antujuri fjif ffawlu ma, agata haj ngi fjif ffómti ma, aga womte. Habe bége nwomti yo.

¹⁷ Iyo. A bboorm bà bisíwif ma, garbaan, bingiwi yo yog a sumim bàa ma. Yaa bsuñn wii ma sat ndaani. Bari mbo, wi ma anín ma númtin anyog Yéesu ma, we anúmtiwi núme a bboorn gifuunina anín ma, ayogma nan wi.

³⁹ Bari bima ateenjin baali hembe gíni afarisiyen ma, bima he biitani yaa Yéesu nan be san he yaa hamma, hande bsaant baatímate ndaani ! Amíira a bgo billi ma, ayaa: « Yyé ! Waabo alaante ho, nda agí anúmi bsaantn Haala a biñan, halla antoo an anín ho, hi ma uhúrin yaa ho biñan ma fiintima, bóji ma undúba, halla antoo an he mmétima, he yaa nan an anto taasi giinj gilli ma ? We gédi yaa alaante ho, aa ggi haln Haala. Ndi ugí yo ge yaa agí gee haln Haala, aa ttin nan ge samindi anín hómmu métima. » Wee wi gí gimmíirana Símon a fiiñi filli ma.¹⁸

⁴⁰ Bari Yéesu húru wi ma gíni a fiiñina Símon hembe. Umaa wi ayaama: « Símon ! » Símon wélgima: « Uwo ? » Hande ayal ansaanti Símon bsaant bduulu njam btona. ⁴¹ Ayaama: « Bilaanti bisíb bà gitilu. Bég jódi gudi ngi alaante holo, hi ma uhúrin yaa gii dibatin gudi, gee gi gí gyaat gilli ma. A bilaanti bisíb bémbege, gjódn gudin holla yoofrot antidni ma njímmin.¹⁹ ⁴² Bari bima biyóbdiyobdini gudi ma, bà bilaante

¹⁸ Bà bisíwif bindan bége, bitag gijetim bàa ma, gee gí gijete gindan a gítim bigolla. Hal ma gím be ataagí, bihúri bgiin hee ma, bingé nan hal ma nambà sul binam métirri ngi hí. Gaatu bitagma hal alore.

¹⁹ Ndi gudi ma bâan bóg gaad nan hando wi, holla jódi gwil gjímmin, holla ajód nan wil mboda.

bisíb bémbege, bee ttim mada hamtina gudi ma, wi ma bijangan njóodta a alaanti ma.

Waabo, ateengin gudi ma, he bi nan ñín ngi bwaln asaar mdañ.

Ayaa: “He ! Baa bisíb bógi. Baa mmada hamti ndíbn gudi ma bajódni ngi ñí. Bari an wee ma undúba, indúuturbaa a bboorn wee ma undúba.” »

Hande Yéesu yal anbaa Símon. Ayaama: « Iyo. Waabo inbaana, Símon. A bboorn biñañ bisíb bómbogi, bigi ma díbatin, holla ajódi njímmin ayoofrot holla, » ayaama, « hila teegn jangan gaa a bilaant bisíb bógi hi ma baaratini adiisirit antídni ma a bboorm ateengin gudi ma ? »

⁴³ Hande Símon wélgima, ayaama: « Inyaandi yaa hi ma yoofrotini bjódn gudi ma ndaani, hee hi janga baarata ateengin gudi ma ndaani. » Hande Yeesu ma yaama: « Njal ma usaantin, we gí fnse. »

⁴⁴⁻⁴⁶ Hande Yéesu bíitile butina anín ma, ayaa nan ngi Símon, ayaama: « Ubiita anín ho mba ? » Ayaama: « Títi waatí ma anín ho gatin hala wiinda ma, he gúu bgo billi ma ndaani a bboor biinda ma. Ariiji ndaani. Bima anriiji, ngúla gilli ma dosi a giinj giinda ma, ataas nangi ngi hulni bgo billi ma, aga toot giinj giinda ma njal ma hal ntóot

gluungu. Aa gguun̄ti gitootin giinj giinda. Ayog nangi ngi garbaan unfana. We gédi yaa alébtini ndaani, abaaratini ndaani ! »

Ayaama: « Bari hú ma, Símon, » ayaama, « bima ngatin a baale wiindi ma, uu ttin wali gboonje. » Ayaama: « Wi ma anín hómmu yaan, uu ttiwi yaa. Uu ttiwi yaa sam binúmti wéde, binan wosa giinj giinda. Uu ttin toot gluungu, njal ma bângín yaa mo. Uu yyog bgo biinda ma ngili, hani. ^{20 47} Bari anín ho, awalni ndaani gboonje. Gaatu ahúru wi ma ayaan a bgúud billi ma, wee bboonj. Ahúru fana yaa an ganti gibos gilli ma lígiri ndaani, g̃taag gilli ma ndúba, ndúuturmagi. Wee wi tínga agédi yaa abaaratini ndaani. Bari nyaa, bigi ma uhúrin yaa mbolo bimíira yaa bee ggaadi g̃taagí fmbún̄ a bboorm bàa ma, so uhúri yaa bémbeg fana, gibaarata ma bigaadni ngi Haala giduuli ndaani ngi bàa ma. » Wee wi Yéesu ma saanti Símon.

²⁰ Hando bângédna ginbantír gidúulu njal ma bisíwif nwali bidaajim bàa ma. Ndi binwal adaaje, ndi adaaje hembe gati mo, biñan̄n baale ma, bég bà n̄tootama, binan toot gluungu gilli ma. We gédi yaa, adaaje hómmu, biwalma gboonje. Bwal msíbil ma, njal ma ffil ma gí fsole a fi ma bimeesni, hii adaaje ma, ndi bitootama bisów, bitagati gidan̄n baale ma, bég bà nto haj wéde binan wosa giinjina adaaje hembe. Mhabal ma, njal ma binyóbodti léey usate, ndi bigati mo, binñaabà ngili uduulu, binan yog a fjúmm bàa ma. Habe wi binwali bidaaje a fnbigim bàa ma.

⁴⁸ Hande Yéesu njóodi asaanti nan anín ma. Ayaama: « Uwa anín ho. » Ayaama: « Ndúuturna gtaag giindi ma. »

⁴⁹ Hande biñan ma gín haj a btaabul ma, mma biyal binsiim a bboorn wi ma Yéesu ma saantin. Binñíndindi bàam bà bitída. Biyaa: « Ho gí bsíifa bhal bwalla ? Hi ma madan dúuturna gtaagím biñan ? » Hande biyal binbaande gaatu ndu uto ñín mo bee hhaɗ a wi ma he saantin.

⁵⁰ Hande ayaa ngi anín ma, ayaama: « Waabo, nyísna. Ttóy ! Ugí ngi gyabí a bgúud biindi ma. Gaatu ahaɗ ma utúmni a ñí ma, wee wi tínga ubalte a frósti ma ujangen ge gaa. » Hande anín ma tag bsín ma atoo nan ngi fiiñi frije.

8

**Yéesu núm yo ginúmli giboonte a fntédin Galiile ngi bidoonji bigilli ma,
bilaanti ma ngi binín ma**

¹ Bima we yaantin haj, Yéesu luus, anto anrayrayle a njóji ma ndúba gína a fntédin Galiile. Aga to aga saanti biñan ginúmle giboonte a bboorn gilama gilli ma, gi ma Haala saantin yo yaa ge jangatin yo bi

bina. Ató ngi bidoonji bigilli bijímmín ngi bisíbi ma. ² Binín bigolla fana ga haj, bigi ma ndoonma. Bég gesma a gilúuta gilli ma, gaatu bémbege, bigí yo binín ma uhúrin yaa Yéesu yétibà saagim bàa ma. A bà binín bémbege, bigolla ga haj bigi ma uhúrin yaa Yéesu yaantí yo búule biwooy gíni ηmalaygo biwooy a bà. We wi tínga bindoonmate a btoon gilúuta gilli ma.

Holla he, bintuugma Mariyaama, hiim bóji ma bintuug Magdala, he gí yo hi ma uhúrin yaa agí ngi ηmalaygo biwooy a liiti willi ma, ηmalaygo faajngooda. Bari bég Yéesu ma yaanta a hí ma. ³ Holla ga haj, bintuugma Saan. Anto hilli ma gí a taanna Herod a gilamin hee ma. He bintuugi Suusa. Anín holla fana gadu a bàa ma bintuugi Susaan. Iyo. Binín bége, ngi bigolla fmbúnj, bingima doonj mo a gilúuta gilli ma, an bég to biyaantí gud fana wi ma uhúrin yaa we ngibà daangi mo, bàa ma bindúba, a bboorn gifuunjim bàa ma a gilúuta ma, ghala ma bingín too mo. Wee wi binín ma yaaw undúba.

Mbuuntulu njam btaal a bboorni nwasin nbi gta

⁴ Flée ffoda, biñan ma gín a ffil ma, bingiti bin mo bidubbiduulu, bigaata a bin, biga sujurre, am be ddan ñóba, wi ma ntíngana binan siimle ginúmle ma Yeesu ma gaadtin.

Mma Yéesu ma yal ansaantibà mbuuntulu bduulu gíni njam btaal.

⁵ Añaabà mdémtir a bboorn anwas. Ayaabà yaa: « Hal holo ga anwas. Anwas ma tó ngi nbi gta, ayali anwasi. » Ayaa: « Bima anwasi, fnse, nbi fmbún góbu a fboji fmeje. Bari nbi golla fana, ge to góbe ghala ma uhúrin yaa fboji ma aa mmej. » Ayaabà: « Nbi golla, ge to góbi a bsín. Golla fana, ge to góbi a fboji ma uhúrin yaa glaagí gí baají ma. Golla fana, ge to góbi a ffil ma uhúrin yaa fe gí ffilin yuwe. Ngette hande wi uraama ge sa ggóbe. »

Asaanti nambà hat a bboorni btaal bwoda bembe, ayaabà:

« A bboorn nwasn nbi gta gómmu, nbi ma góbina a bsín ma, gee gí nbi ma uhúrin yaa ge a bdiisi biñan ma fototigi. Ge fana gyíti binleenti, bég fana jódgi biwom. »

⁶ Ayaabà: « A bboorn nbi ma góbin a boji ma uhúrin yaa glaag gí baají ma, bima ta ma duufni, mma ta ma usólu. Gaatu buuln ta ma aa mmada yóboda. Boji ma aa ññób, wédi ma aa ññób fana. »

⁷ Ayaabà: « Ɗbii gta ma góbni a ffil ma uhúrin yaa fe gí ffilin yuwe, bima ta ma duuftin, mma yuwe ma duufte, uleeti nan ndíiŋan ta ma undúba. Ndíiŋan ta ma, wee mmada taa, we lóodu. »

⁸ Ayaabà: « Bari ŋbi golla, gi ma góbini a fboji fmeje, fboji ma uhúrin yaa fgí ŋgi jambando, bima ndíiŋan ta ma duufni, uduufu, ujeji gindaŋ, an udan yali undée bta-óo bta ŋbi geme. »

Hande ayal ayuud flad filli ma a téda. Asaanti nan ŋgi biñan ma yaa: « Waabo, hínoo híni gím mo ŋgi gimmiira giboonte, samindi ayóbdiyobdi gloni ma a bboorn wi ma nsaantim bómmu. » Wee wi Yéesu ma saanti biñan ma gíni hala wembe, biñan ma nsiimblima a wi ma angédi a bboorn ŋwasn ŋbi gta.

**Umaa wi tínga Yéesu ngiti ban yo bsaant ma ŋgi biñan ma
a taal uñóbe a hettan haŋim bàa ma**

⁹ Iyo. Bima fmbún biñan ma laslasndin, mma bidoonji bigilli ma, biyal binbaama, biyaama: « Anhihiil. Btaal ma usaantim bembe, wiin wi gíni bgom bí ma ? » ¹⁰ Wee wi tínga ayaatibà ayaabà: « Fnse ! »
Ayaabà: « Ii ttim madabaa suwa ŋbantiri btaal ma nsaantim bembe. Bari insaantiba gwil go ndúba, samindi ginan gí ŋgi baa ma a bboorn gilama

giinda, gi ma Haala saantin yo yaa ge jangatin yo bi bina. We wi tínga wil uraani samindi gwil ma ɲdúba inambaagi gédi njal ma nfuuntini. »

Hande atígbà saanti hat, ayaabà: « Ndi biñan bigolla gím mo hando, bee nnan haɗa a ńí, » ayaaba, « a bboorn taal ma ingín saant mo, hale bee ggim mada húra wi ma insaante. Inban btaal ma a bboorm bàa ma. Ndu uto ńín mo, hamma wi binúmi bsaantn Haala a biñan bigiin yo saantin yo a bboorn biyísrayeel. Biyaan yo, "Bigi ma uhúrin yaa an ganti bibiita gwil ma," biyaan yo, "bee ggim madag bantíra." Biyaan yo: "An ganti bisiimgi fana, bee ttim mada húru wi ma gíni bgon bsaant, gi ma Haala nsaantibà." Wee wi binúmi bsaantn Haala a biñan saanti yo a bboorn biñan yo. » Ayaabà: « Am mo, hamma wi gwil ma gíw, njal uwoda. » Wee wi Yéesu saanti bidoonji bigilli ma.

Yéesu húbuti bsaant ma a bboorn ɲwasin ɲbi gta a bigi ma hatin a hí

¹¹ Mma ayaabà: « Iyo. Inhúbuti bsaant a bboorm baa ma uhúrin yaa bagí hando bansiimle fladín Haala. A bboorni ɲbi gta anwas ma wasni, ge gí njalni Bsaantn Haala. ¹² Iyo. A bboorn ɲwasni ɲbi gta gómmu, ghala ma ggóbim bembe, gee gí njal glom bintiimbi. »

Ayaabà: « A bboorn ŋbi gta ma uhúrim bembe ggóbi a bsín bembe, gyíti jód nan, gee gí mdémtir a bboorn biñan ma uhúrin yaa bisiim Bsaantn Haala. Bari a waatí waatí ma binsiim mo Bsaantn Haala, mma Amaja Andan ma ngati ananbi bóti farat ! Njal ma gyíte ma jódni ŋbi gta ma a bsín bembe. Gaatu he húi yaa biñan bémbege, ndi bihati mo a Bsaantn Haala, Haala nbalbà a gilóode bge. Wee aa tti fuun. We wi tínga ndi biñan ma nsiim Bsaantn Haala, angi gati mo ananbi bóti jandi bége mmada mo míirana a bboorn bee ma. »

¹³ Mma ayaabà yaa: « Ŋbi gta ma góbim bembe a ffil ma uhúrin yaa glaag gí ginhód ma, buuln ta ma aa nnan mada yóboda, mma ndiin ma sólu, bég bà gí biñan ma uhúrim bembe bisiim Bsaantn Haala, bigí nan ngi glo ŋñaane. Bari wi ma bisiim bembe, bii wwi ruŋ tag a glom bàa ma. Ndi wil uduulu gatim mo, wi ma nyíngiyiŋgabà, hande bimbala gisiimi giduulu ma bigaadm bembe a glom bàa ma. Bég gí njal ta ma uhúrin yaa búuln wi ma aa ddaaj. »

¹⁴ Ayaa: « Ŋbi gtana anwas hembe, gi ma góbim bembe a ffil ma uhúrin yaa fgí ngi yuwe, » ayaa, « wee wi gí njam biñan ma uhúrim bembe bisiim fladin Haala. Bima bisiimni Bsaantn Haala ma, bsaant bembe bee ggaadi sembe a bgúudim bàa ma. Mma sembin gifuunjim

fere, ge súmtibà. Mma sembin ggéggegi ngi gigaade gii fere, ge súmtibà. Gifiiri ngati mo doronj. Ge ndúba nyaantí ahati ma bigaadim bembe, njal ma sembin yuwe wembe leetini mdíinj bta ma, mdíinj ma aa ggin gaadi sembe am be ddan lóoda. Umaa wi t́inga bima bisiimni fsaant fembe, mdíinj bta ma, bee ttim mada lígira, bee ttim mada déena, fo biñaa nji, gi ma biñanj mbiitay. »

¹⁵ Mma ayaabà: « Nji gta ma góbin a fboji fmeje, wee wi gí njam biñanj ma ubiitam bembe, bima bisiimni fladín Haala, umaa wi bijód bitúm nanfi a giiñim bàa ma. Gaatu bitag bsaant bembe fnse. Bii ggaadi glo gsíbi. » Ayaa: « Bég ma, an ganti gwil gati mo, gi ma uhúrin yaa glébtibà a bgúudim bàa ma, bingi ríibali mo. Gaatu fsaant fiinda ma, bitagfi gjif gsíbi, a gisiim ma bisiimni. Bee ffi yísi. » Ayaa: « Bémbeg bo ubiita bigí ge njal ma ubiitam bembe ta uyete. Bta bembe ntóy, gaatu ungi womti mo fléeflee, am be ddan dée nji. Nji gembe ntóy, biñanj ma nangi biita ndúba. » Wee wi gí bgo btaal ma Yéesu ma saantin a bboorn giiñim bintiimbi.

Yéesu gédi yo yaa Bsaantn Haala gí njan ginjarna

gindaŋ a bboorn bintiimbi

¹⁶ Yéesu saant ngi bidoonji bigilli ma a bboorni bsaant billi ma.

Ayaabà: « Bintida. Bsaant biinda ma, bi ma ingím baa géd mo

ndunduulu, bgí gee njal ma ubiitam bembe flambí. » Ayaabà: « Flam ma

ugaadni, uu tteeg unanfi jeti hala ma uhúrin yaa fee ttin jar, fo unbóofi

ftere ga, fo unlíŋfi gibool ga, fo untúmfi a mtaande baají ga ? Hani. »

Ayaabà: « Wee jjanga gí habe. Bari uteeg unanfi jeti hala ma uhúrin yaa

fnjar hódi ma undúba, biñan ma nan mada biitana. » Ayaabà: « Bsaant

biinda ma, bgí gee, banan to a biñan ma bindúba, hínoo híni anan siim,

samindi amada húri uñaani ma fíis a bboor biinda ma. »

¹⁷ Mma agédbà hat a bboorni bsaant billi ma, njal ma bgíni njan

ginjarna flambí ma. Ayaa: « Hal aa ggí, hi ma uhúrin yaa amada suwa gi

ma anyaay. Gaatu gi ma bintiimbi ma nyaay, gee ttim madi. Flée fi

mbinte, ge janga yaanta a fñaane. » Ayaa: « Bsaantn Haala ma bi mbi

gédna gwil ma gín a brúm, gwil ma fana biñan ma ngín suw mo, fo

gwooy yo fo gboonji ga. Hamma wi Bsaantn Haala gí bembe njal ma

ubiitam bembe ginjarna flambí. »

¹⁸ Ayaabà: « Woto, ndi Bsaantn Haala gati mo ngi hú ma, ujangab siimbli gboonje, unan gwusi glo a bí. Ndu u>tagbi mo hamma, ugab yóbdíyóbdí njal ma Haala fuuntin, Haala yaa ambun gihúri giindi ma a bboorni Bsaant billi. Bari ndu utagi yaa yara ugi ngi gihúra, unan loo Bsaantn Haala, Haala yaa anbóti gihúr gembe, gi ma ugaadni. » Wee wi agédi a bboorni Bsaant billi ma.

Yéesu gédi yo yaa fnsiimndinde ngi Haala ngi biñan ma tagni

Bsaantn Haala, fe gí ndaani ngi nafa

¹⁹ Flée folo, bima Yéesu gíni a ginhíhiili biñan, angédbà flad filli ma, mma nnan diimbana Yéesu gíni Mariyaama fo Maari, he gatú, agíti ngi biduulu bigilli ma. Bari mbo, biñan ma ñób ndaani. Wee ttalant binan mada gata hala ma Yéesu gíni bjete a fmbún biñan ma. ²⁰ Mma bigolla saanti ngi Yéesu ma, biyaa: « Nnan diin ma gatú. Agíti ngi biduulu bigiindi ma. Bibinte buti wiindi ma, bari bigí gembeleeee bjete. »

²¹ Mma awélgibà, ayaa: « lyoo. » Ayaabà: « Bari ngí ngi wi mee insaante a bboorm bigi ma gíni bibíyaada ma. » Ayaa nambà yaa: « Bigi ma nsiim Bsaantn Haala, bijód bitúm nanbi a fiiñím bàa ma, biga yaa wi ma Haala saantin, » ayaa: « bég bà gí bibíyaada ma. Bég bà inñín njal

ma ubiitam bembe nnan ban ngi biduulu bigiinda ma. » Wee wi Yéesu ma saantu.

Yéesu gédi yo gilami gilli ma a gítin fndígila fndan ngi ggambuja

²² Flée folla fi gitilu, Yéesu luus ngi bidoonji bigilli ma, ayaa sam biyíiti jóge ma gíni Galiile. Bima bilíbni a bsúwu ma, bigata a jóge ma a ñuugi, ²³ hande wi fndígila fndan luuste. We wéeti agí ngi bidoonji bigilli ma. Bari mbo, hina Yéesu he, he ga a bbu a bsúwu ma. Fndígila ma lígiru, ggambuja ma teen sembe an gsíti riitini bsúwu ma.

Bidoonjina Yéesu ma fiiru ! Bii tta ttag wiloolo ndi wee ggí bimíira yaa binlóodi. ²⁴ Hande bég ma luusu, biwilma nan, biyaama :

« Anhíhhiil ! » Biyaama : « Luusi ! » Biyaama : « Bânlóodna bindúba.

Wédi ma ngígidi bsúwa ma ! »

Hande Yéesu luusu. Aluuu ajete nan, asaanti nan a gítin fndígila fembe ngi ggambuja gembe. A waatí waatí ma, mma ggambuja ma ngi fndígila ma joolo jód !

²⁵ Hande bidoonjina Yéesu ñíni Yéesu ma ndaaaní. Haan !

Bsaant be, be baatibà ndaani ! Mma Yéesu yal anyaabà, ayaabà: « Wi tígani bafiirte habo ? Baa ggaadi aha ga ? »

Hande bàam bà ma bitída, biyal binbaandinde. Biyaa : « Yyé ! Ho gí bhal bwalla, hi ma uhúrin yaa fndígila, ngi ggambuja, an ge mada siimdi ngi hí ? »

²⁶ Bima gwil gembe diisni, bee yyabí gilúutam bàa ma, bidiisu. Bito nan a gíti a bsínn gilúuta ma an fntédin Geressa gíni ginna fntédi ma gíni Galiile. Fe fi bibesnde flée famba.

Yéesu bes yo búule biwooy bigolo a bgúudna alaante holo

²⁷ Bima bigatini ginna ma, biwalni a bsúwu ma, mma Yéesu biita alaante holo, he ntiimbamate. Bari mbo, alaanti he, bgii billi ma, bii mmébtí ngi biim bintiimbi. Yaara we wéeti alaanti hembe, agí ngi búule biwooy, ηmalaygo ma looditin yo Haala. Bég bà yaata a bgúud billi ma. Agíti yo bóji wolo a ffil ma, bari aa tta ggí hal ma uhúrin yaa ammeese ngi biñanm bóji ma a ffoda. Bari mbo, hala ma ameesni, hande gí a gíbébdim bóji ma. A gííli glóode, a ηmaa gi anrije.²¹ Awúfli ndaani, ange hali bluusa, ange túmble mdugduge.

²¹ Gííli gembe, ge gí glaagí ηdan, gi ma uhúrin yaa bitifgi ghúwa ηdan. Ghúw ηdan gembe, ge lígíru njan ghódi. Hande wi birin sume.

²⁸⁻²⁹ Bima alaante hembe biitani Yéesu ma, mma añaat ndaani, abinte, agúd nan a gítini ma. Bari waatí ma Yéesu ma yaani san ñmalaygo biwooy bémbeg yaanta a hí, a mtíiti ma, bii nnañ. Bari malaygo awoda, he yuud flad filli ma asaanti nan a fjúmm bigolla bémbege, ayaa nan : « Yísbâ ! Bâa ggaadi bsaant ngi hú ma. Gaatu bâ bóg húr hal ma ugín. » Ayaama: « Bâhúri yaa uwe gí Yéesu gíni Mbiin Haala. Faafan diin ma, hi ma uhúrin yaa wiloola aa llañ ngi hí, he hítinate handómmu. » Mma biyal binsag Yéesu ma, biyaama : « Hé ! » Biyaama : « Umbaa ttabâ ranti folo. »

Húri yaa gwaatí fmbúnj diisi yo, bima ñmalaygo bémbege mbóbbbooti alaante hembe, biñañm bóji ma, bingi gintandi mo samindi alaanti hembe, binaman tag, binaman hal. Wil uraabà ge, samindi ffil ma nan joolo, age nan ha toorale ndi bitagma. Bihal mo gjif ma ngi giinj ma ngi gjéeno, ngi wiloolo fana mébti ngi ntoba faadanat. Gembe ndúba ttu angig dasidasir mo. Gaatu sembu uwoo ma gín a bgúud billi ma, wee wi tínga alaanti hembe nyaati gembe. Sembe uwoo wembe fana ndédetima a ffil fñaane, hala ma biñañ aa ttin gí, we gaama bóbbbooti.

³⁰ Wee Yéesu yaama, ayaama : « Halla bintuugna ? » Mma ayaama yaa : « Bintuugni bâgí biñóbe, gaatu bâñób ndaani. » Yaa títin

yo ηmalaygo fmbúnj yaata a hí. ³¹ Mma, bà ηmalaygo biwoo bémbege, biyal hat binsag Yéesu ma ndaani fañ fañ, biyaama nan yaa: « Umbaa ttabà núm halan ginranti bge folo ! » ²² ³² Bisagma nan samindi añaabà bsín binan yaat a fmbúnjni ggúmbi ma gíni a ffil fembe. Bég ga a nfúrre haj ma. Biga a fgongo ma gíni a gbatin jógi ma. A fmaa fi biga a nfúrre haj ma. Wee wi ηmalaygo biwoo bémbege sagi Yéesu ma. Umaa wi he ñaabà bsín, ³³ biyaanti nan a liitina alaante ma, bito nan yaat a fmbúnjni ggúmbi ma. A bég bà biyaatu.

Bima ηmalaygo biwoo bémbeg yaatin a bà, mma ggúmbi bémbege yaa njam biyíira. Bidét ndaani ngi sembe, am bidan góbi a jógi ma gíni a gbañi fgongo fembe. Bari fmbúnjni ggúmba bémbege, bég nadu, bilóod nan bindúba.

³⁴ Bari mbo, biñan ma gíni a ffil fembe, binñíni ggúmbi bembége, bsaant bembe, be yaalu a ggítim bàa ma, a gimmaaram bàa ma. Hande bàa ma, bidétu bito nan saanti biteengin ggúmbi ma gíni biñan bójin Geressa, ngi bigolla, bigi ma meesni a gsubim bàa ma. Gaatu gifiire

²² Halan ginranti bge, we gí hala ma Haala megsed Ibliisa ngi ηmalaygo ma doonmatin yo, hala ma uhúrin yaa Haala mbibà rósrosna, ambibà rantini, ambibà bóbbootina am bge.

tagbà ndaani, bàa ma gíni bibéefni ggúmbi bémbege. Biyaandi ndi bii bbà saanti mo, bég ntag wiloolo.

³⁵ Mma biñan ma gíni a ffil fembe, bigii bójin Geressa, ngi bigolla ma meesni a gsuubam bàa ma, biyali binto ñín wi ma gitilini. Bima bigatini a ffil famba, bibiita Yéesu ngi bidoonji bigilli bigolla. Bibiita nan alaanti hembe, hi ma yíiran yo bembe, ammeese yo fana a gtfílim bóji ma. Bari, bibiita bgii billi ma fana, aa tta ggí njal udandi ma agín yo. Bibiita atúmbli gwil, agí nan meese halana Yéesu ma. Bgúud billi ma batti mdúba. Bsaant be baatibà ndaani. Umaa wi tínga bifiiri ndaani.

³⁶ Mma, bigi ma biitani gwil ma ndúba ngi ggítm bàa ma, bég bà yal binwuuntandi bigi ma gatini hala ma bàa ma gín wi ma Yéesu yaan an alaanti ma yeti wid. ³⁷⁻³⁹ Bari bima bég saantim bà gwil ma ndúba, mma giiñi haabà ndaani. Gaatu ggúmbim bàa ma lóodu bindúba. Wil aa tta bbà raa samindi Yéesu ma nan ga a ffil fembe. Bimmíira yaa, mbolo, nda aga a ffil ma, wi ma ambi yaa, we mbi yoofa a bboorn wi ma biwuuntandim bà a bboorna alaanti hembe. Haj ma wi biñan n fntédin Geressa ngi ffil ma fndúba, bég bindúba yaa ngi Yéesu ma sa ayaant a ffil ma.

Mma alaanti ma, a hi ma Yéesu besni búule biwoo ma, he sag Yéesu, ayaama : « Haan, anhihhiil ! Nyaa, wil uraani, into ngi hú ma hala ma untóy. »

Mma Yéesu yaama, ayaama : « Antida. » Ayaama : « Ŋatu hando. Luusi, unan to bójin diim ma, unan to uga wuuntande biñan bigiindi ma wi ma Haala yaan a bgúud biindi ma, wil ma uhúrin yaa ugí ndaani ngi ginfana a bboor biindi ma. »

Hande Yéesu ma yal anŋóoda a bsúwu ma, anan yíit ngi bidoonji bigilli ma. Bitag bsín ma, bito. Bari mbo hiina alaanti hembe, a hi ma ayaantin ŋmalaygo biwoo bembége, he tów. Hale ato laslasi bóji ma undúba ginúmli ma, wi ma gitiliman a bboorn gyahe ma Yéesu yaani a bgúud billi ma, gyahe ma uhúrin yaa gteen sembe ndaani. Wee wi Yéesu yaa a fntédin Geressa.

Yéesu gédi yo sembe willi ma agaadni bima ayétini asaage ma,

awiŋwiŋ nan mbu ufúlana Yaarus a gilóode

⁴⁰ Bima Yéesu ŋóodni a fntédin Galiile ngi bidoonji bigilli ma, mma awéeti biñan fmbún, bég bindúba nyoonma a byíitin jógi ma. Bari bég walma gboonje.

⁴¹ Hande wil aa wwúfle mma alaanti holo, hi ma uhúrin yaa he ga ahotin gítin hódin gisagin Haalam bisíwif, he bintuug Yaarus, hee hi gaŋi ngi Yéesu ngi gifiir gindaŋ, agúd nan a gítini ma. Ayaama nan yaa : « Anhíhhiil. Mbinti buti wiindi ma. » Ayaama : « Mbu ufúla hiinda ma, hee hi saagu ndaani, an ii tta hhaŋ ayeŋt willi ma. » Ayaama : « Njalóo njal gwil ma gím mo doron, so ubinte. Intó ngi hú ma an hala ma afúla ma gín. » ⁴² We wéeti mbu ufúla hembe, he gí ngi resi njímmin ngi resu usíbi. Afúla he gí mbu uwoda lon, hí ma hi bigite. Hee hi mbiti lóoda ngi hí ma.

Bima asaantiman, wee wi Yéesu ma ngi bidoonji bigilli ma ngi fmbúnj biñan ma gíni handembe, bég yali binto hala ma mbúuta ma gín. Bari a btoo ma, njal ma biñan ma ñóbní ndaani, bidud ndaani Yéesu ma.

⁴³ Iyo. Waatí ma bigín a btoo ma samindi bito ñín mbiina Yaarus hembe, a fmbúnj biñan ma gín haj, anín holo ga a bà, anín ma uhúrin yaa asaagu resi njímmin ngi resi usíbi. Anín hembe gí ngi bsaage bi ma uhúrin yaa gsaam ngi yaanti mo a hí fleefle, gi ma mébdi ngi wosin anín.²³ Anín hembe, arayu ngi bsaagi bembe. Angi yo too butim

²³ Bari mbo anín hembe, a bsulm bisíwif ma, aa tta ggade a gwilm bàa ma. Asíwif, nda agí ngi bsaage bwili be, he gí hal alore a gimbiitam bàa ma. Ange mada gí hal

bingiisi biñóbe. Bari bég aa mma mada yétina. ⁴⁴ Bari anín hembe, njal ma biñan ma ñóbni, agintu samindi agat halana Yéesu, aa mmada. Bari mbo, ajete a taanni ma. Hande améti riinta bbayna Yéesu. Bari mbo, bima ayaani wee ma, mma anín hembe, waatí waatí ma, gsaam ma ngi waasi yo bembe a hí títi resi njímmín ngu usíbi, mma gjetu.

⁴⁵ Hande Yéesu yaa ngi biñan ma, ayaabà: « Hé ! Hilan hí ? »

Ayaa: « Holla métini. » Hande hínoo híni he béeli yaa ngette hídi métima. Bari Bbiyeer yaa ngi Yéesu, ayaama: « Yyé ! Anhíhhiil ! Halla unbaande a fmbúŋ biñan bógi hi ma métinan ? » Ayaama: « Biñan ma ñóbi ndaani, bidudna ! »

⁴⁶ Bari Yéesu ma yaama: « Bari wil mmébtini yaa holo gíti ayet a bboor biinda. » Ayaabà: « Nsiim semben gingiisi yaant an a ñí ma, yaa holi yétu. » Wee wi Yéesu ma saantu.

⁴⁷ Bari mbo anín hembe, bima asiimni fsaant ma, gifiir tagma. Hande ayal anbeŋebi. Aa ññoom anan dig ngi bsaant ma. Mma ayaantiti gintaanni ma, agintu a fmbúŋ biñan fembe njal ma biñan ma ñóbni an adan jete a gítina Yéesu ma, agúd nan. Asaanti nan gwil ma

ma uhúrin yaa, gi ma bisíwif ma nyaay, anangi yaa, gaatu aa ttim mada to a hódin gisagin Haalam bàa ma, fo a baalin ginlébtin Haala Yerusalem. Agí hal ma uhúrin yaa bifintima.

ɲdúba a gimmaaram biñan ma bindúba, njal ma bsaage ma gín a hí, njal ma ahúrin yaa Yéesu madama giisni, ngi njal ma mméti ma amétin bbay billi ma, bsaage be yéti nan ngi hi ma a gijeti gijeti ma.

⁴⁸ Yéesu ma ñínma, ayaama nan: « Antida. » Ayaama : « Táy !

Waabo, ugí ngi gyabí. Gaatu ahaɗ ma ugaadni a ñí ma, wi maa wi yétina. »

⁴⁹ Bima Yéesu ma gíni a fnsaante ngi anín hembe, mma alaanti holo gaɗu. He yaantiti a baalina ahotin gítin hódin fnsujurm bisíwif ma gíni Yaarus gíni faafan mbi ma gín usaage. Abinidti Yaarus ma. Ayaa nan ngi Yaarus, ayaama: « Anto. Ɗatti alaanti ho bâto. » Ayaama : « Bfeer aa ggí. » Ayaama : « Mbi hiindi ma, » ayaama: « awalu.

Waabo, yís Anhíhhiil ma anan to. »

⁵⁰ Bima Yéesu ma siimni we, mma ayaa ngi faafana afúla ma yaa: « Anto. » Ayaama : « Haɗ a ñí ma doron. » Ayaama : « Mbi hiindi ma, » ayaama: « inwiinma a gilóode go ! Umbagi fiir ! » Wee wi Yéesu ma saantima.

⁵¹⁻⁵³ Bima Yéesu gatini a baali ma, mma awéeti fmbúnɲ biñan biriiɲidi mbúuta ufúla hembe yaa alóodu, am bigolla rosoti gsaanjim bàa ma njal ma bisíwif ma ngín yaa mo ndi hal nlóod mo. We Yéesu yaabà yaa:

« Hé ! Leendina. » Ayaabà: « Mbu ufúla hómmu, » ayaabà: « aa llóod. » Ayaabà: « Agí ga a búu. » Ayaa habe gaatu ahúri yaa anwiinma a gilóode.

Bari mbo biñan fmbún ma gín handembe, haan, bitooma ngi glo ndaani ! Biyaa: « Ho gí bhal bila ? Hi ma nto saanta bo yaa afúla ho aa llóod ? Yísnama adiis ! Yísnama adiis ! » Bitooma ndaani ngi glo, gaatu bég huri yaa alóodu.

Bima Yéesu gatin handembe, aa ggoom sam biñan fmbún yaate a hodi ma. Bari mbo, wi ma Yéesu yaan, we wi gí yaa: a biñan biñób bémbege, ajógi biñan baabí gíni Bbiyeer, ngi Isan ngi Isag a bidoonji bigilli bijimmin ngi bisíbi ma. Ajod nan nnan diimbana afúla ma, ngi faafan diimbana afúla ma. Ngi bég bà ayaat a hodi ma.

⁵⁴ Bima ayaatin ngi bà, mma awéeti mbúuta ufúla ma brije a mtaande, ulóode. Mma ajód fjifni mbúuta afúla ma, ayuud nanfi. Ayuud nan flad filli ma ngi bsaant, ayaama nan yaa: « Afúloo, luusi ! » ⁵⁵ Waatí waatí ma fyabne filli ma njóodte a hí ma, mma aluusu, ajeti nan. Mma Yéesu ma yaa sam bidéeni ma ñaama wii woma.

⁵⁶ Bari bima bibiitan bsaant be, haan, bbaatibà ndaani de ! Be gí mtintal ngette bdúulu bi. Bari Yéesu yaabà yaa : « Wi ma babiitan

bómmu ngi ggít, wi ma bamaarandim bo, » ayaabà: « samindi bambagi to bananwi saanti biñan. » Wee wi atoonbà ndaani a bboorn bidéeni ma.

9

Yéesu híti yo bidoonji bigilli bijímmín ngi bisíbi ma a ñbóji ma ñdúba a

fjúm filli ma, atoon nambà a wi ma bijangan yaa

¹⁻² Flée ffoda, Yéesu tuugti bidoonji bijímmín ngi bisíbi bigilli ma sam bibinte binan sújurre hala uwoda. Bima bisújurrini, mma ayal antoonbà. Ayaabà: « Luusna, banan tó ngi bsaant biinda a ñbóji ma. Númna ginumle giboonje gómmu, a bboorn gilamin hi ma Haala yaan yo ajangatim bina an ñbóji ma ñdúba. » Ayaabà: « Hínoo híni fana bawéetim mo, bigi ma uhúrin yaa bigí bibóoy, bisaagi yó, sembe uwooy ga a bgúudim bàa ma yó, biwúuli biwooy bindúba, samindi badaangibà, banambà yéti. Gaatu ñí ma gíni Ateenjin fere ma, ñí fana inñaabaa sembe ngi wi ma bantóy a biñan ma. »

³ Yéesu tíg saanti bidoonji bigilli ma, atoonbà. Ayaabà: « Ndi banluus mo, » ayaabà: « bambagi tó ngi wiloolo. » Ayaabà: « Holi

mbagi tó ngi ftan yóbde. » Ayaaba: « Holi mbagi tó ngi dangí. »

Ayaabà: « Holi mbagi tó ngi woma. » Ayaabà: « Holi mbagi tó ngi

gudi. » Ayaabà: « Holi mbagi núm ndugdugi gsíbi. Hínoo híni ntoo mo

ngi mdugduge ma atúmbliini btída. Ngi bee bi ajanga taa. »

⁴ Adaddaad nambà, ayaabà: « Ndi bagati mo, ndi bójoo bóji

biwalm baa mo, hi ma nwali baa, nda awalibaa mo gboonje, sam

bameese ngi hí. » Ayaa: « Meesna ngi hi ma walm baa an flée ma

banyaanti bóji wembe. Bari bambagi wal ngi holo hat a waatí wembe. »

⁵ Ayaabà: « Ndi banúm mo bsaant biinda ma a biñan, » ayaabà: « ndi

halóo hali bagatim mo, ndi biloo mo bsaant ma, » ayaabà: « sam

badiis. » Ayaa: « Boji gsamte ma, wi ma bafottin bójim bàa ma, » ayaa:

« samindi bambagi tó ngi wí. Sam bagoggorti boji gsamte gembe, a bigi

ma looni bsaant biinda ma. » Ayaa: « Hande, inhúri yaa yara bémbege,

bee tti fuun sam bigiti ginúmle giinda. » Habe wi Yéesu saantibà. Gaatu

añaabà btoonja bembe. Gyaat ma añaam bà, waabo hí dee aa ggin tó

ngi bà.

⁶ Bima Yéesu saantim bà atoonbà asów a bboorn njal ma bijangan

yaa, hande biyal bintóy bisíb bisíbi, biga to a nbóji ma ndúba binnúm

ginúmle giboonje ge a biñan̄. Biga to fana binyéti biñan̄ a bboorn gilami gilli ma.

Alami ma gíni Herod, afuun̄ti yo sa ahúri hi ma gíni Yéesu ma fan̄ fan̄ fan̄

⁷⁻⁹ Wil aa wwúfle, mma biñan̄ ma yal binsaantide a bboorni gwil ma Yéesu ngín yaa mo a ffil ma ngi bidoon̄i bigilli ma fana. Biñan̄ ma yal hínoo híni angóbir. Bigolla yaa: « Mbolo, Eliye gín yo anúmi bsaantn Haala a biñan̄, hee he hútili hat njal ma biyaan yo ambibi yaa. » Bigolla yaa nan yaa, biyaa: « Mbolo, anúmi bsaantn Haala holo, hi ma lóodni títin yo, hee hi wiin̄te. » Bigolla yaa nan yaa, biyaa: « Mbolo, Isan̄, hi ma uhúrin yaa angi líbti yo biñan̄ a wéde, hee hi. Mbolo awiin̄ta a gilóode. » Bsaant bembe biñan̄ fmbún̄ yal binsaantinde.

Bari we wéeti alama gín a ffil ma bintuug Herod, asiim gwilna Yéesu ma, bari mbo aa ttama biita ngi fgít. Asiim fana wi ma biñan̄ ma ngín saanti mo. Hande agí ndaani ngi glo ññaangirre. Amíira ayaabà: « Yyé ! Ñí hi ñaa bsín samindi bidas Isan̄ giladí. Waabo he gí hila hat, hi ma nyaa gwiln̄ ntín̄tal gembe ? Fo, hii Isan̄, he wiin̄te a gilóodi ga ? » Ayaabà: « Bari halla we ntí mmada ga a tti nan wiin̄ ? » Hande Herod saanti be abaandi nan, bari bfiirtima. Hande wi tínga Herod, wil uraama

samindi ahúr, 'Hila gíni Yéesu ?' anan reenjindi ngi hí fgít ngi fgít. Wee wi raa alama ma samindi abiita Yéesu Gríst.

**Yéesu gédi yo sembi willi ma a biñan ma yoofni gwíli gjiif,
awomtiwomti nambà ngi nbúuro gjiif ngi gsele bisíbi**

¹⁰ Bima bidoonjina Yéesu bintuug fana waabo bihítina Yéesu, bima bég yaantitin gilúutam bàa ma, hande biyal biga wuuntande Yéesu gwil ma biyaattini ndúba. Gee gi biyal binwuuntande Yéesu. Bari mbo, hande wi tínga hii Yéesu ma, asoog bidoonji bigilli ma batí. Atiimba nan ngi bà an bóji wolo bintuug Besteda.

¹¹ Bari bima biñan n ffil fe siimni yaa Yéesu ngi bidoonji bigilli ma to batí, biñan bémbege, bibésirtibà. Biwéetibà a ffil fñaani ma a ffil m Besteda. Bari an wee ma, Yéesu ma, aa bbà bes, awalibà gboonje. Hande ayal aga saante ginúmle giboonje gembe a bboorn gilami gilli ma, hi ma Haala yaan yo ajangatim bina. Ansaante ginúmle ma fana, angiisi biñan ma. Gee Yéesu ma yaa ndúba.

Bima bigíni a ffil fembe, fñaane fndan, biñan ma ñób ndaani am bilaanti ma dan madana biñan gwíli gjiif. Bari a gwíli gjiif gembe, nbúuta ma ngi binín ma, bee bbà deem haj.

¹² Bima bidoonjina Yéesu bijímmín ngi bisíbi ma biitan léey ma mbare gyóol, mma bito butina Yéesu, biyaama nan yaa : « Anhíhhiil. Hé ! » Biyaama : « Léey ma yóolu. » Biyaama : « Fmbúnj biñanj bógi, halla binwomte ? Halla binriñe ? Bâgína a ffil ma uhúrin yaa biñanj aa mmeese a fí. » Biyaama: « Yís biñanj bómbogi, san hínoo híni, anan to geg girinje, ngi hala ma anwomte. » Yaa a ffil fñaani ma bigín, fe daajír ngi hala ma nbaali ma gín, fo ngi nbóji gembe.

¹³ We Yéesu yaabà : « Baa ma, baam bà nwomtiwomtibà ! » Bari bsaant be, bima bisiimbi, mma biyal bingóbir a bi, hínoo híni be baatimate. Gaatu we wéeti, flée famba, nbúuro gjiif ngi gsele bisole bisíbi, bég bà ga haj. Biyaama nan yaa: « Halla bâmádanan womtiwomtini fmbúnj biñanj bógi ngi nbúuro gjiif go ngi gsele bisíb bógi gtída ? Fondi bâ tti nan to wús woin bàa ma ga ? »

¹⁴ We Yéesu yaa ngi bidoonji bigilli ma, ayaabà: « Waabo fmbúnj biñanj fómmu, jódnabà, bananbà méesi ngúul ngúul samindi bamadabà womtiwomtina. Fngúuloo fngúulo biñanj njímmín njiif, bég bà nga a fí. »

¹⁵ Habe asaantibà, wi maa wi biyaaw, biméés nambà.

¹⁶ Bima Yéesu jódni nbúuro gjiif ma ngi gsele bisole bisíb bémbege, mma ayuudi bgo billi ma a téda, ayal nan ambaarata Haala.

Mma ayal anhooli gwil ma a gjif gilli ma. Mma nbúuro gjiif ma ngi gseli bisíb bémbege, bég yal bimbune a gjif gilli ma. Gembe gi añaa bidoonji bigilli ma samindi biwomtiwomti biñan fmbúnj bémbege, bigi ma maarani am biñan ma yoofni gwíli gjiif.

¹⁷ Fmbúnj biñan bémbege, bég womtu, am ñefim bàa ma dan daadi gín, an golla dan ñatile ! Ññatín gi ma biwomni, Yéesu saanti nan ngi bidoonji bigilli ma, ayaabà: « Jódjod nan ññatí ma ñdúba ttús. » Bég jódjod nan gí, am bidangi sówna hala ma biwomtin. Bari a ññatí gembe gtída, biriiti nan gteri gjímmin ngi gsíbi. Mtíntal mdañ bembe, bee bi Yéesu yaa flée famba, a fmbúnj biñan yoofni gwíli gjiif gembe, ngi a gítin bidoonji bigilli ma a fñaane fndañ fembe.

Yéesu ngi bidoonji bigilli ma saanti yo a bboorni bgii billi ma, njal ma agíni Gríst ma, ngi wi ma jangamam bi gatada fléen gíti

¹⁸ Flée ffoda, Yéesu ma yaanti batí, ato sag Haala. Mma bidoonji bigilli bijímmin ngi bisíb ma, bibésirma. Bima bigatin hala willi ma, mma abaabà, ayaa: « Halla bangín siim mo biñan ma nsaanti a bboor biinda ma ? »

¹⁹ Wee wi bidoonji bigilli ma, biyaama : « Bângi siim mo gsaant fmbúnj ! Bigolla fmbúnj yaa uwe gí Isaŋ, hi ma uhúrin yaa he líbti yo biñan̄ a wéde, ubiti nam bi wiin̄ a gilóode. Bigolla yaa uwe gí anúmi bsaantn̄ Haala gíni Eliye, ubiti nam bi hútile hat. Bigolla tagi yaa uwe gí anúmi bsaantn̄ Haala holo lóodn̄ yo, ubiti nam bi wiin̄ a gilóode. Wee wi biñan̄ ma ngi saanti mo. »

²⁰ Mma ayaabà: « Ba bég du ? Wiin wi batagni a bboor biinda ? » Mma Bbiyeer saantu a fjúmm bigolla, ayaama: « Anhíhhiil, bâ bóg húi yaa uwe gí hi ma Haala yaan yo ajangatim bina bintuugi Gríst ma. »

²¹ Wee wi ayaabà: « Iyoo. Usaanti fnse. » Mma atoonbà, ayaabà: « Bari bsaant bembe, » ayaa: « bambaa ttabi núm a biñan̄. »

²² Ayaa: « Flée fi mbinte, gwil mbim bi gitile, ñí ma gíni Antiimbi ma Haala híttini. » Ayaabà: « Imbi bóowa gwil fmbúnj a gjifm bisíwif bindan̄, ngi bihotin gitim bsínm bisíwif bindan̄, ngi bingarand̄in̄ bsínm bisíwif. Bég bindúba mbim bi fintina, bininin hab. A flée fnhabal ma, i ttinan wiin̄ a gilóodi ma. Ge gí gwil ma uhúrin yaa nbim bi gaɗada a gifuun̄in̄ Haala. » Ayaabà: « Wee wi tínga nyaa, bambaa tta núm bsaant bo a biñan̄. Waatí ma aa tta teeg folo. » Wee wi Yéesu saantu.

**Yéesu saanti yo a bboorn bigi ma ndoonma faŋ faŋ,
a bboorn wi ma mbibà gaŋada, gyabí ma ngi abóo ma fana**

²³ Flée folla fi gitilu, Yéesu dadadaad bidoonji bigilli ma ngi fmbún
biñan ma gíni haj, ayaabà yaa: « Hínoo híni fuunŋtim mo unan gí adoonji
hiinda faŋ faŋ, gifuunji giindi ma, so uguunŋta a gí, so uyísgí. Ndu uyís mo
gifuunji giindi ma, unan yaa gifuunŋa gi ma ñí ma fuunŋtin, umbi gí adoonji
hiinda ma. »

Ayaabà: « Gína bibarene, biñan ma uhúrin yaa bambag bage
ggurwam ²⁴ baa ma fleefle, njal ma ñi ma fana mbaggi fleefle. We gí
wi ? We wi gí yaa: fleefle, so ubare unan ñoom abóo a bboor biinda njal
ma ñí ma fana ñoomni abóo a bboorm baa ma, an i bbi dan lóoda. »
Ayaa: « Doonŋnati nan, banan jóda ggurwam baa ma. Ndi baa bbag mo
ggurwam baa ma, baa ttim mada gí bidoonji bigiinda ma. »

²⁴ Asaantu a bboorn hínoo híni, gifuunji giindi ma, so uguunŋta a gi,
unan yaa wi ma Haala ma fuunŋtin. Ayaabà: « Ndu uyaa mo sembin

²⁴ Ggurwa ge, ge gí a gi ma bifawuni Yéesu, a gta gsíbi ma bibantambilni bifawu
nani Yéesu. Gee gi gí ggurwa. Bâbiitana ggurwa hando, bsúlm biñan biroomeŋ,
bégbà ngi jóda yo, binan faw bifunŋanim bàa ma, biñan ma uhúrin yaa binyaa gwil
gwooy. Bégbà bingi yo fawu a ggurwa gembe, a fta. Hii afunŋtani ma, hí ma hi
binyaa samindi abag fta ffoda a gsíbi ma binbantambili bembe, anan yóbod ngi fí an
hala ma bijangaman to haba. Habe biroomeŋ ngi yo yaa.

gifuunji giindi ma a bgúud biindi ma, » ayaa: « we gí mmadi bge a bboorn hínoo híni. Unnúmna a gilóodi bge. » Ayaa: « Bari ndu uu yyaa sembin gifuunji giindi ma a bgúud biindi ma a bboor biinda ma, » ayaa: « we gí bgúudni bge. » ²⁵ Ayaabà: « Ndu uto ñín mo, an ganti hal giti mo giteengin dúniya ma ndúba ttu, bari ammadti bgo billi ma fo anwoot bgo billi ma bbindiŋ, we gí wi ? We gí fyoor. »

²⁶ Hande Yéesu tí saant hat. Asaantu a bboorn gintóftoof gilli ma fléen gíti. Ayaa: « Flée fi mbinte, ñí ma gíni Antiimbi ma Haala híttini a feri fo, imbiti bina ngi ginjarna gindaŋn Haala, ngi ŋmalaygo biboonje, bigi ma ngíti ngi ñí. » Ayaa: « Hínoo híni ngínin loo yo ñí ma ngi bsaant biinda ma, flée famba, hi ma, ñí ma fana, imbima loowa. Insaanti yaa aa tta mída gí adoonjida ma. »

²⁷ Mma atí saant hat. Asaantu a bboorn wi ma mbi gaŋada biñan bigolla a gíti ma. Ayaa nambà yaa: « Nyaa, fnse fi. Baa bigolla a baa ma gím bo handómmu, » ayaabà: « a gíti ma, » ayaabà: « jandi banlóodi, bambiita gilígiri ginfana giinda ma, gi ma ngédi yaa fnse, Haala híttini samindi mbi gí alamin feri ma fndúba. » Wee wi Yéesu saantu a bidoonji bigilli ma ngi fmbúnj biñan flée famba. Ayaa yara bigolla a bàa ma, jandi binlóodi, bimbiita gilami gilli ma.

Haala gédi yo Bbiyeer ngi Isan ngi Isag gijete gindan ma

Yéesu gaadni ngi gilami gilli ma

²⁸ Iyo. Bima asaantin hamma, usíti ge madana glée gtagtaala, mma ajód bidoonji bigilli bigolo, Bbíyeer ngi Isan ngi Isag. Bég bà ajódi ató nan ngi bà a fgongo folo sam bisag Haala.

²⁹⁻³² Bima bigína a bsagn Haala, mma bidoonjina Yéesu, mma bitag ndaani bbu fan fan. Bari mbo, hande Yéesu yal ambatte. Fjúm filli ma mbatte, anjar, anñaafi. Gwil gilli ma fana battu, njati ggíiy fís an nyaa yee biñaafñaafle njan sanu. Ginjarnan Haala, gee gi tínga. Bari bidoonji bigilli bémbege, biga a bbu.

Bima bigín a bbu, mma bilaanti bisíb bigolo hútilima hala ma Yéesu ma gín. Bég gí binúmi bsaantn Haala a biñan, bigii giléen yo gíni Músa ngi Eliye. Ginjarnan Haala laabir nambà. Bég fana nyaa yee biñaafñaafle njal sanu. Binúmi bsaantn Haala bémbege, bég ga saant ngi Yéesu ma wi ma mbima gitile fléen gíti Yerusalem, njal ma he jangan lóoda a gifuunjin Haala.

Bari mbo semben ginjarna gembe, ge to an gidan wilna Bbiyeer ngi bintidni bémbege. Wee wi bima bég wiltin bibiita nan Yéesu, he

nñaafñaaflé ngi ginjarnan Haala. Bibiita fana bilaanti bisíbi bjete hala ma Yéesu ma gín.

³³ Wil aa wwúfle, mma Bbíyeer biita bilaanti bémbege, bég yali binjóode. Wee Bbíyeer yaa ngi Yéesu, ayaama : « Anhihiilda ! Gimmaaram baa go, we gí wil unfana undan ! » Ayaabà: « Bânjétedbaa ghódi ghabi. » Ayaa ngi Yéesu ma, ayaama: « Wolla ngi hódi wiindi ma, wolla unan gí wina Músa, wolla unan gí wina Eliye. Haj ma wi bâmadaaba lébtina, hínoo híni. » Bari mbo, ndu uto ñín mo hande, wi ma Bbíyeer saantin, alangiri biñan baab bémbege. Bidaajiru, bari mbo Bbíyeer jéji saanta, wi ma uhúrin yaa ngette we wi ajanga ge saanta.

³⁴ Bari waatí ma ansaanti habe, mma fmil folo hütte, fe yal an fdanbà leeta. Bima bidoonjina Yéesu biitani we undúba, mma giiñi haabà ndaani. ³⁵ Mma bisiim fana fladí, fi ma yaantitin a fmil fembe, fi ma saantim bà yaa, ayaabà: « Ho gí mbi hiinda, hi ma nyaan yo ajangatim bina. Hí ma hi bajanga siimle ! » Wee wi flad fembe saantibà, fi ma yaantitin a fmil ma.

³⁶ Bima flad fembe ngi fmil fembe yaantin haj, bee tta bbiita bigolla gíni Músa ngi Eliye, bari hande biñati ngi Yéesu, bà bitída. We wéeti anjóodi njal udandi ma agín yo. Wee wi bibiita flée famba.

Bari mbo, gwil gembe bibiitani flée famba, an ganti ngi mboda, bii tto binangi saant hal. Gaatu ghaabà ndaani fíiñe. Bii ggi saanti holo a glée gembe.

Yéesu gédi yo semben Haala bima ayaantítini malaygo

uwooy a atasa holo

³⁷ A bbuti mñaan ma, mma Yéesu walte a fgongo fembe ngi bidoonji baab bigilli ma. Hande biwéeti fmbúnj biñan ma, bigi ma gín a byoonm bàa ma a fgongo fembe baají. ³⁸ We wéeti fana alaanti holo ga a fmbúnj biñan fembe. Bari alaanti hembe, agí ngi mbu ulaanti hilli ma, hi ma uhúrin yaa sembin awúla awooy ngima gób mo.

Hande alaanti ma yal añaate. Asag nan, ayaa ngi Yéesu, ayaama : « Anhíhhiil ! Njalóo njal gwil ma gím mo doron, bintu uñín mbiida ma. Yaa mbi hómmu, hí ma awoda hi ndéew. » ³⁹ Mma ayali angédma wi ma ngíman gatad mo. Ayaama: « Ndi sembina awúle awooy hembe unyali ungóbma mo, waatí waatí ma mbi hiinda ma ngaati. » Ayaama: « Awúle awooy hembe, angima ñenmíñenmi mo, anyíngiyíngama, bsúm billi ma ngi lúuti mo. Angima bóbbbooti mo ndaani an a bboñe ! Anwúfle, anwúfle, angeema jéji mo joolota. »

⁴⁰ Mma ayaama : « Ñí ma, nhoti sagi bidoonji bigiindi ma samindi biyaantí sembina awúla awooy umbóbbbooti mbúuta hiinda, » ayaama : « bari bee mmada. » Wee wi alaanti hamba saantu.

⁴¹ Bima Yéesu siimni wi ma alaante hembe saantiman a bboorm bidoonji bigilli ma, bsaant ma métima ndaani a fiiñe. Hande Yéesu yali ansaansaanti fmbúnj biñanj bémbege, ayaabà: « Baa biñanj waabo ! Yyé ! » Ayaabà: « Ahaṭm baa ma, we bbóoma. » Ayaabà: « Baa bóg gí biñanj ma uhúrin yaa bangi gerre mo a gwil gwooy gtída. » Ayaabà: « An ntila inguunj ngi baa a uriibale wo ? » Wee wi Yéesu saantibà. Gaatu biñanj bémbege, bidoonji bigilli ma, ngi biñanj fmbúnj fana siimni wi ma angín saant mo, bee ttúm ahaṭim bàa ma a wi ma angím bà géd mo, an ganti bibiita ntíntal ma anyaay.

Hande Yéesu gédi ginfana gilli ma, ayaa nan nga alaanti ma, ayaama : « Númti mbúuta utasa hiindi ma. » ⁴² Bima mbúuta utasa ma gítin a bbin antiimba Yéesu, hande malaygo uwooy hembe góbma hat. Aḃenṃiḃenṃmima nan ndaani ngi sembe undanj an liitin hee ma nyíngale undúba.

Bari an wee ma undúba, Yéesu, agí ngi sembe. Hande ayaa ngi sembu uwooy ma, ayaama : « Uwo ! Yaanta a ho ! » Mma ayaant a hí.

Wee wi Yéesu yaa nga alaanti ma, ayaama : « Anto. » Ayaama : « Mbi hiindi ma ho. Waabo ayetu. »

⁴³ Haan, bigi ma maaran hande, bsaant ma baatibà ndaani !

Gaatu bgí mtíntal mdaŋ a bboorm bàa ma. Bihúri yaa wi ma bibiitani flée famba, semben Haala ma wi, wi ma uhúrin yaa ulígiri ndaani ! Gee gi Yéesu yaa flée famba.

Yéesu saanti yo hatíde a bboorn gilóodi gilli njal ma gimbima gatada

A waatí we biñaŋ ma bindúba, gimmíiram bàa ma gindúba ga a ntíntal fmbúŋ ma Yéesu ma ngín yaa mo. Mma Yéesu yal aga saant hatíde ngi bidoonji bigilli ma a bboorn wi ma mbima gitile fléen gíti.

⁴⁴ Asaantibà, ayaabà: « Gimmíiram baa ma gimbagi gí gindúba a bboorn ntíntal ma yaalini, » ayaabà: « bari wi ma ñí insaantibaa fana. Samindi bambagi tili fana a bboorn wi ma nsaantin yo, wi ma mbi teeg jangam bi gitilina fléen gíti a bboor biinda ma. » Ayaabà: « Wil ma mbi gitile, wi ma uhúrin yaa glom baa ma janga ga a wí, wee wi gí yaa: flée fi mbinte, ñí ma gíni Antiimbi ma Haala híttini a feri fo, » ayaabà: « imbi gí a gjífm biñaŋ, bigi ma uhúrin yaa bigí ngi sembe binan yaa wi ma bifuunŋtin yaa a bboor biinda. » Wee wi Yéesu saanti bidoonji bigilli ma.

⁴⁵ Bari mbo, bidoonji bigilli ma, bsaant bembe, bijete haj, bii mmada taga wi ma he fuuntin saanta. Bigí ge njal ma ubiitam bembe wiloolo ruf glom bàa ma. Bii ññoom fana binan baa Yéesu wi ma gíni bgom bsaant be, bi ma agédm bà.

Yéesu gédi yo bigi ma uhúrin yaa bigí bihotin gíti a gítim

bigolla a bbiitan Haala

⁴⁶ Flée folo, bidoonjina Yéesu yal binbéelle a bboorn bigi ma mbi gí bihotin gíti a bàa ma flée ma Yéesu mbi jetina gilami gilli ma.

⁴⁷⁻⁴⁸ Bari hande Yéesu húru wi ma gíni gimmiiram bàa ma. Ayaa nambà yaa: « Bambagi túm fiiñim baa ma a bboorn gihotin gíti. »

Hande Yéesu jódti mbúutu uduulu, ajétima nan hala willi ma a gítim bàa ma. Añaa nambà mdémtir. Ayaabà: « Babiita mbúuta ho. » Ayaabà: « Bâhúrina yaa bgíi mbúuta he, » ayaa: « an ganti agíti ngi bsaant, hal ngeema siimle, angeema lébti. » Ayaabà: « Bari nyaa, hínoo híni nñín mbúuta hómmu njal ma Haala ma nanman, » ayaa: « so uhúri yaa ugí ge njal ma ubiitam bembe ñí hi anan̄u. » Ayaabà: « Ndi hínoo híni nñínm mo ñí ma njal ma ubiitam bembe anñín mbúuta uduulu ho, so uhúri yaa ugí ge njal ma ubiitam bembe hi ma híttinini a fere

fómmu, hee hi anaŋu. Wee wi gí yaa: ndi uu mmada mo ñína mbúuta ho njal ma Haala ma nanman, so uhúri yaa, hú ma fana, uu ggim mada gí ahotin gíti a gítim bigolla a bbiitan Haala. » Wee wi Yéesu saanti bidoonji bigilli ma bima bibéellini a bboorn bigi ma mbi gí bihotin gíti a bàa ma.

Yéesu gédi yo yaa hínoo híni nyaa mo gwil a ftuugi filli ma, he gí antídni

⁴⁹ Bima we yaantin haj, mma bidoonjina Yéesu ma yali binwuuntandima wi ma diisni flée folo. Adoonji ma bintuugi Isaŋ, he saantu a fjúmm bigolla, ayaama: « Anhíhhiil. » Ayaama: « Fléen yo, bâbiita alaanti holo, hi ma uhúrin yaa angi bes mo búule biwooy a biñaŋ. » Ayaama: « Ambes búule biwooy bémbege a bboorn gilama giindi ma. Bari mbo, alaanti hembe, he gí hal hi ma uhúrin yaa aa tti gade a fngúulm bâan. We tínga bâa gge naŋ samindi abes búule biwooy bémbege. »

⁵⁰ Hande Yéesu yaabà : « Haní. » Ayaa: « Baa gge janga yaa habe. Gaatu wi ma anyaay, nda ayaawi mo a ftuugi fiinda, » ayaabà:

« samindi bahúri yaa aa ggí amaji hiinda. » Ayaabà: « Hínoo híni aa ttin ga amajim bâan, » ayaabà: « so uhúri yaa he gí antídam bâan. » Wee wi Yéesu ma saantibà flée famba.

Btoona Yéesu Yérusalem 9:51-19:44

Biñan bóji wolo a fntédi Samari, bee wwál Yéesu feren a gilúuta gilli ma btoo Yerusalem

⁵¹ Bima waatí ma sítin téega, waatí ma Haala jangan núma Yéesu a téda, mma Yéesu loof ggíti gilli ma bójin Yérusalem. Héd ma gwil ma jangama to gitile. Mma ayal anto héd ma ngi biñan bigolla, bigi ma uhúrin yaa bég bà ntó ngi hi ma a gilúuta.

⁵² Bari ahíti biñan bigolo, bigi ma nlúutati ngi hí, samindi bég hotima a gíti, binan to bare girinim bàa ma ngi giwomtim bàa ma. Mma bito bigat bóji wolo a fntédin Samari. ⁵³ Bari bima biñan Samari siimni bsaant be, haan ! Bsaant ma, bee ttibà talant. Hande bee nnan binan wali Yéesu.²⁵ Gaatu bisiim biyaa Yéesu yaa gifuunji gilli ma Yérusalem.

²⁵ Biñan fntédi ma gíni Samarí, bég gí bisíwif ma uhúrin yaa giléen yo biyenji ngi sul uber. Bgeem bàa ma jóondi ngi bisíwif bigolla, bigi ma meesni a ntédi golla ma labirini Samari gíni Galiile ngi Yúde. Bisíwif bigolla bémbege, bég tagi yaa hala ma bijangan lébtini Haala, we janga gí bóji ma gíni Yérusalem a fntédin Yúde. Bari

⁵⁴ Bima bihíti bémbeg nʒóodini halana Yéesu, bigati bisaantima nan gwil ma nʒúba, mma bidoonjina Yéesu ma, Isan nʒi Isag, hande biyal binsaant nʒi Yéesu ma. Biyaama: « Anhíhhiil. Yyé ! Bari bâa ma, bâfuunʒe, bómbogi biñanʒn Samarí, bânan sag Haala sa agóbtibâ gjoole ginambà téd bindúba, nʒal ma Eliye yaan yo ! »

⁵⁵ Hande Yéesu bíitilu a bàa ma. Ayaabà: « Baa bógi ! » Ayaabà: « Haan ! Baa ttúr wi ma bajangan saanta. Baa nnaʒ huri yaa gimmiiram baa ma, gee bboonj. » Ayaabà: « Ní ma gini Antiimbi ma Haala híttini a feri fo, ii tti bin samindi biñanʒ ma, binan lóod a gíti wiinda. Bari mbinti bine samindi nbalbà a gilóodi ma bijangan gaa. » Wee wi Yéesu ma saantu.

⁵⁶ Mma bidiis bóji wolla hat.

biñanʒn Samari, bég tagi yaa hala ma bijangan lébtini Haala, we gí a fgongo folo a fntédim bàa ma. Wee wi tínga bee tti naʒ samindi Yéesu anan diis a fntédim bàa ma btoo Yérusalem.

**Yéesu gédi yo yaa fnyindi ma añaa bidoonji bigilli ma,
fe nyooof ginfana gwil ma ndúba**

⁵⁷ Bima Yéesu gíni a gilúuta gilli ma ngi bidoonji bigilli ma, wee wi anto holo yaa ngi Yéesu ma, ayaama : « Anhíhhiil. » Ayaama : « Halóo halo utoom mo, » ayaama : « into ngi hú ma. »

⁵⁸ We Yéesu yaama, ayaama : « Yyé ! » Ayaama : « Ní ma gíni Antiimbi ma Haala híttini a feri fo, » ayaama : « ii ggaadi giyaate. » Ayaama : « Gyíti bimboja, bigi ma gíni njal gjaatigana ngi gbítin njiñne, » ayaama : « bigí ngi giyaate. » Ayaama : « Gyíti binléenti, bigi ma ubiitam bo binléent a téda, » ayaama : « bég fana bigí ngi giyaate. Gaatu hínoo híni, agí ngi ñbabí. » Ayaama : « Bari, ño, ii ggaadi giyaate. Fo we untalantinate ga ? » Wee wi Yéesu saantima. Waabo bsaant bembe, mñati anto hembe. Hí ma hi mmíira wiin wi anyaay.

⁵⁹ Flée folo Yéesu ma yaa ngi alaanti holo san he gí adoonji hilli ma. Ayaama nan yaa: « Binte, bâto ! » Mma alaante he yaama, ayaama : « Bari, » ayaama: « jandi ndoonja mo, » ayaama : « wil uraani inñóoda a baale, inan to yoonj an flée ma faafan ñañ mbi lóoda. Wee wi imbina doonja. »

⁶⁰ Hande Yéesu yaa ngi alaanti hembé, ayaama : « Anto. »

Ayaama : « Yís bibíyaadi ma, bigi ma aa ttin tagi yaa gilami giinda ma, gee gí ginfana, bigí nan biñan bilóode a bbiitan Haala. Yísbà binan béb bilóodim bàa ma. » Ayaama: « Bari nyaa, a bboor biindi ma, » ayaama: « waabo, téy, uga to uga saanti biñan feri ma fndúba ginúmle giboongi ma a bboorn gilami giinda ma, hi ma Haala yaan yo ajangatim bina. » Wee wi Yéesu saantima.

⁶¹ Hatíde, flée folo, alaanti holo yaa ngi Yéesu angí adoonji hilli ma.

Ayaama : « Bari, intítta njóodi a baala ma, i tti nan to yaa ngi biñan baali ma, “Inga a btóy.” »

⁶² Hande Yéesu yaama bsaant bo, ayaama : « Anto. » Ayaama :

« Ndi hal yaa anbaasi, anan tagi búgin baas, njal ma ubiitam bo baasni gjíla, gjíla bég ga a gíti, uwe tag nan búg be, bari a waatí uwoda ma unbaasi, unñín a taan, » ayaama : « haan ! anto, » ayaama : « fmébi ma unbaasi, » ayaama : « fee ggim boonji. Wee wi gí bgon bsaant bo yaa: ndu ubari mo gdoonji giinda, so ubesnde gwiln gilami giinda. Umbaa ññín ggít giindi ma a taan. Loof ggít giindi ma a gíti, a wi ma umbesnde.

Gaatu ndu ubíiti mo ggít ma a taan, gdoonji giinda ma, ge nbalna. » Wee wi Yéesu ñaama a bboorn bgo bsaant bembe. Hande alaanti ma yalu ammiira bsaant ma.

10

Yéesu jodi yo bidoonji bigolla hatíde njímmín faajngooda ngi bisíbi sam bito saant ginúmle gilli an ñbóji ma, atoon nambà a wi ma bijangan yaa

¹ Bima we yaantin haj, mma Ateenjin feri ma gíni Yéesu jodi biñan bigolla a biñan ma ngíman doon mo, njímmín faajngooda ngi bisíbi. Asaanti ngi biñan bémbege samindi bihotima a gíti, binan to laslasi ginúmli ma añaam bà a bboorn gilami gilli ma. Ayaabà:

« Inhítibaa bisíb bisíbi a ñbóji ma ñdúba ñí ma fan ma imbiti bi bina. »

² Mma ayali antoonbà. Ayaabà: « Samindi bato banan núm ginúmli gómmu a biñan. A biñan bémbege, bigolla a bàa ma, bég ngí bigi ma uhúrin yaa bibare samindi bisiim bsaant biinda, binan haɗa a bí. » Mma añaabà mdémtir. Ayaa: « Bég gí gee njal ma ubiitam bembe wii hamni byaantí, wi ma biñan ma yaatini we téegu. Baa ma gíni bihíti bigiinda ma, baa bég gí ge njam biham. » Ayaa: « Bari mbo, nyaa, wii

ham ma ñóbi, bari biham aa ggin ñóbi. » Ayaabà: « We tínga inyaatibaa yaa samindi bansag ndaani a btoom baa ma fana, samindi Ateengin ham ma a tti nan hít biham bigolo, bigi ma ndaangibaa a ham ma. »

³ Yéesu saantibà hat, ayaabà: « Luusna banan to ! » Ayaabà: « Bari nyaa, » ayaabà: « ndi bantoo mo, bangí ge njal ma ubiitam bembe ñbi saají a ffil ma uhúrin yaa gbítin njíñe ga haj. Bgo bsaant bo, we wi gí yaa: ñí ma, ngí ngi bimaja, bigi ma uhúrin yaa binñínbaa ngi ggít gber. » Ayaabà: « Bari an wee ma undúba, bambagí gaadi glo gsíbi a bboor biinda, ñí ma hítim baa. »

⁴ Mma atígbà toon hat, ayaabà: « Ndi bantoo mo, bambagi núm gudi, bambagi núm dangí. Númna hínoo híni gsamte gwoda. » Ayaabà: « Tóyna. » Ayaabà: « Ndi bareen mo ngi biñan fana a bsín, bambagi jeti fnsaante. Súmndina ngi bà banan diis. » Ayaa: « Ginúmli ma bagaadni, gi ma bajangan núma a biñan, ge gí ginúmli gijéje, gi ma nñaam baa sam banúm. »

⁵ Ayaabà: « Baaloo baale bagatim mo, ndi biwalbaa mo, » ayaa: « samindi utítta dúwa biñan baali ma, unambà dúwa san Haala baale wembe, unan gí ngi gyabí. ⁶ Bari ndu uwéeti mo anton baali hembe, aa

ggaadi fiiñi fnsiible fii ginúmli giboongi unúmtin, fi ma nñaa baali ma gyabí, » ayaa: « dúwa ma udúwam bembe baali wembe, » ayaa: « dúwa wembe, wee ttin ñat haj. Unñóodta a hú ma númni bsaant ma a baali wembe. » Ayaa: « Bari ndu ugí mo anton baali ma, agí mo ngi fiiñi fnsiible fii ginúmli giboonge gembe, » ayaa: « dúwa wembe, unñat haj. »
⁷ Ayaabà: « So uguun haj. » Ayaabà: « Bari holi mbagi yíde, anan to a baalu uber. Guunna a baali ma biwalm baa an flée ma banyaanti bóji ma. »

Ayaabà hat yaa, ayaabà: « A bboorn ffromte ma, » ayaabà: « wínoo wíni biñaam baa mo wii woma, » ayaabà: « womna wí. »
Ayaabà: « Wínoo wíni biñaam baa mo wii siigna, siigna wí. » Ayaabà yaa: « Fjif ma yaatini, fjanga womte. »

⁸ Mma atígbà toon hat, ayaabà: « Yísnate wi ma bajangan woma, ngi wi ma baa ttin janga woma. Bójoo bóji nwaliba gboonje, womna wi ma binñaabaa. Ge ndúba, bambagi jógi. » ⁹ Ayaabà: « Ndi bagati mo an ñbóji ma, bangiisi biñan, » ayaabà: « banambà saant a bboorn gilami giinda, ñí ma Haala yaan yo ajangatim bina. Banambà yaa, “Waatí ma téegu. Gilamin hee ma gati ngi baa ma.” »

¹⁰ Ayaabà: « Bari bójoo bóji bagatim mo, » ayaabà: « ndu ugí mo biñan̄n bóji ma, bee bbaa wal, » ayaabà: « samindi baluus бага labir bóji ma, ¹¹ bagabà yaa, "Mtúndam boji ma tagm bembe a gsamtim bâa ma, bângoggorti mtúnda bembe. Bâa ggin tó ngi bí." Bagabà yaa, "We gédi yaa baa bógi gíni bóji wo, baloo, baa nnañ samindi basiibli ginúmli go. Baa yyaa gboonje. Bari an wee ma undúba sam bahúri yaa, gilamin hi ma Haala yaan yo ajangatim bina, ge gaṭu." »

¹² Mma atígba daddaadi hat a bboorn ftoofe mbi gaṭa fléen gíti biñan̄n n̄bóji ma uhúrin yaa bingi loo mo bsaant billi ma. Ayaa nambà yaa : « Nyaa, bójoo bóji nloo mo bsaant biinda, bee nnañbi siible, » ayaabà: « bimbibi gitini frósti ma uhúrin yaa flígir ndaani. » Ayaabà: « Frósti fembe, fnlígiri, an fe ddaan diisa fii bójin Sodom giléen yo. Gaatu bâhúrina yaa Sodom,²⁶ gtaagim bàa ma teen sembi ndaani, glígiru an Haala góbtí yo gjoole a bà. Bari ndi ugí mo n̄bóji golla fana ngí bigi ma uhúrin yaa binloo bgaṭn gilami giinda, frósti ma Haala mbibà rósa ndiisiriti an fe yoof fi ma ambi rósa hat biñan̄ Sodom. » Wee wi Yéesu saantibà a bboorm btoon̄na be.

²⁶ So uñín Byalti 19:24-28.

Yéesu saant yo a bboorni biñan̄n n̄bóji ggabi,

bigi ma ngín yo loo yo Bsaantn Haala

¹³ Yéesu saant hat a bboorn biñan̄n n̄bóji golo gíni a fntédin Galiile.

Gaatu bég gí biñan̄n n̄bóji ma bigi ma uhúrin yaa bibiita yo wi ma Yéesu

yaan waatí ma he lúuta yo a ffilm bàa ma, bari bee gguun̄ti a gtaagím

bàa ma. Mma Yéesu yaa ngi bidoon̄ji bigilli ma, biñan̄n njímmin

faajngooda ngi bisíb bémbege, ayaabà: « Biñan̄n Gorasín ngi Besteda, »

ayaabà yaa: « ndi bég gí yo hando, inyaabà ge yaa, "Flée ma Haala

ntóftoofi feri ma," inyaabà ge yaa, "haan̄ ! ftoofim baa biñan̄n Gorasín

ngi Besteda, "inyaabà ge yaa, "fndiisiriti ndaani fiim biñan̄n Tíir ngi

Sídon̄." Gaatu bâhúrina yaa biñan̄n Tíir ngi Sídon̄, bég gí biñan̄n fbango

fber. Bee bbiita an ganti ngi mboda wi ma Yéesu yaan. » Ayaabà:

« Inyaabà ge yaa, "Ndi biñan̄n Tíir ngi Sídon̄, bég biita ge ntíntal ma

ingín yo yaa mo, binjéje ge túmbli yo bhale bii ginguun̄ti, binan meese yo

a húbla, wi ma ngédi yaa giiñim bàa ma ríiju ndaani a bboorn gtaag ma

bingín yo yaa.²⁷ Bari mbo, bee bbiita." ¹⁴ Inyaabà ge yaa, "Wee wi tínga

²⁷ Bsaant bo gédbâan a bboorn bisíwif, bingi tubli mo gbooto gii njande, wi ma gíni njan mdugduge, sam bingédi yaa, gtaag ma bingín yo yaa, biguun̄ta a gí. Waabo ndi biyaam mo habe, bimmeese, be tti nan haj húbla, binyúurwi a gom bàa ma,

nyaa, flée ma Haala mbi toftoofna, fróstim baa biñan̄n Gorasín ngi Besteda nyoof diisirita fiim biñan̄ Tíir ngi Sídor̄." Wee wi insaantibà ge. »

¹⁵ Mma asaant ngi bidoon̄i bigilli ma a bboorn biñan̄n Ggabernaam. Ayaabà yaa: « Biñan̄ Ggabernaam, ndi bég gí yo hando, inyaabà ge yaa, "Baa Ggabernaam. Baa bóg tagi yaa baa bóg mmatir matirni ñbóji golla ga, fo baa bóg gí a tédin ñbóji ma ñdúba ga, njal ma mmeesim bo ngi baa ma ?" Inyaabà ge yaa, "Haní. Wee ggí habe." Inyaabà ge yaa, "Baa ma loon yo bsaant biinda, baa gguun̄ti a ḡtaagím baa ma, flée fi mbinte, Haala ntúmbaa halan gilóodi bge." Wee wi insaantibà ge. » Wee wi Yéesu gédi bidoon̄i bigilli ma a bboorn biñan̄n ñbóji ma uhúrin yaa bingi loo mo bsaant billi ma.

¹⁶ Hande Yéesu saantibà hat, añaa nambà btoon̄na msóoti ma. Ayaabà: « Tóyna ngi ginúmli gómmu ghala ma inhítibaa. » Ayaabà: « Ndi hínoo híni siibli mo ginúmli go gi ma ññaam baa bo, » ayaa: « samindi bahúri yaa ñí hi asiiblu. » Ayaa: « Ndi hínoo híni loom mo giñúmli gómmu gi ma bantoma saanta, anangi loo siible, » ayaa:

binan yúuri wolla a gdúgiduugim bàa ma. We gédi yaa giñim bàa ma rijju a bboorni ḡtaag ma bingín yo yaa. Be gí bgee a bboorm bsúlm bisíwif ma.

« samindi bahúri yaa ñí hi aloow. » Ayaa: « Hínoo híni fana loom mo ginúmli go, » ayaa: « samindi bahúri yaa aloo hi ma híttininin. » Wee wi Yéesu saantiba flée famba. Mma bitów.

**Yéesu gédi bidoonji njímmín faajngooda ngi bisíbi ma
wi ma jangam bà ñaanna glo ndaani**

¹⁷ Bima bidoonji njímmín faajngooda ngi bisíbi bémbege ñóodtini, bigíti ndaani ngi glo ññaane. Mma biyal binwuuntande Yéesu a bboorn wi ma tígani glo ñaantibà ndaani. Biyaama : « Anto. » Biyaama : « An ganti búule biwooy, » biyaama: « bisiiblibâ, bima bisiimni gladím bâa ma a bboorn gilami giindi ma. »

¹⁸ Wee wi Yéesu yaabà : « lyoo. » Ayaabà: « Sembí ma bagaadni, ñí ñaaba wi. » Ayaabà: « Fnse. » Ayaabà: « Bahúri yaa sembin Haala, we yoof ndaani wina Awúla Awooy. » Wee Yéesu yaabà: « Bima Awúla Awooy fan ma ngóbiti a téda, flée ma Haala besma a fnjugubn gihotin gíti gilli ma, » ayaabà: « we ga a gimmaara giinda ma. » Ayaabà: « Ajéji njal ma ubiitam bembe gilalaaaje. Ayaate filiw ! » Wee wi Yéesu saantibà.

¹⁹ Ayaabà: « Bari ngí ngi wi ma insaantiba hat. » Ayaabà: « Baa ma gím bo bihíti bigiinda ma, » ayaabà: « sembi ma bagaadni, sam bahúri yaa ñí hi ñaabaa bsín banan mada madani sembina Amaja Andan̄n Haala undúba, sembi uwooy ma ngín bóbbbooti mo biñan̄ njal ma ubiitam bembe bsafnan haay ngi bdúmn jidéemba. » Ayaabà: « Sembi ma gíni a baa ma, an ganti ngi wil aa tin yorbaa. »

²⁰ Ayaabà: « Fnse. Njal ma njmalaygo biwooy bége nsiiblibaa, we númtibaa glo njñaane. » Ayaabà: « Bari wi ma jangam baa ñaanni glo ndaani, » ayaabà: « wee wi gí wi ma uhúrin yaa baa ma gíni biñan̄ ma uhúrin yaa bahata a wi ma Haala ma saantini, » ayaabà: « samindi bahúri yaa Haala húri yaa ugí ngi hí. Umaa wi gí njal ma ubiitam bembe ftuugin hínoo híni gín ngi hí, fe safle yo a giliifirn Haala ma gíni ngi hí a téda. » Ayaabà: « Wee wi jangabaa ñaani glo ndaani ! » Wee wi Yéesu ma dadadaad bidoon̄i bémbege flée famba.

Yéesu riinga yo Haala a bboorn gigédli gilli ma a bigi ma nhat̄i a bsaant billi ma, adaddaad nan bidoon̄i bigilli ma sam bég fana nriingama

²¹ Hande Yéesu yal anriinga Haala. Ariingama ngi glo njñaane njdan̄ a fnsiimndindi ngi Wúlin Haala. Ayaama nan yaa: « Faafa. Inyuudi

ftuugi fiindi ma, hú ma teenɲi a téda ngi feri ma. » Ayaama : « Inyuudi ftuugi fiindi ma, » ayaama: « gaatu a bboorn gigédli giindi ma ngi gwil ma ungín yaa mo a bboorn bintiimbi, » ayaama : « gee gi ungi súw mo a bigi ma uhúrin yaa biɲagi yaa bigí ngi gihúra, bigí njam biɲaɲ bindaɲ. Ge bee ttim mada húra, gaatu bee tti fuuɲ samindi bisiible bsaant biindi ma. Bari bigi ma uhúrin yaa bigí ngi fiiɲi fnsiible, njan ɲbúuta, bigi ma nsiibli mo bsaant biindi ma, a bboorm bémbege ungi gédli mo gwil go ɲdúba. A bég bà ungi gédli mo gigédli giindi ma. »

Ayaama : « Faafa. » Ayaama : « Fnse ! Inriingana a bboorn wi ma ungín yaa mo. Bigolla uu ttin gédlibà yaa bee nnaɲ bsaant biindi ma, bari bigolla ungedlibà a wi ma ñí ingín saant mo. Gaatu nhúri yaa, fnse, wo gí gifuunɲi giindi ma, gi ma uhúrin yaa ge súmnati ndaani. »

²² Hande Yéesu ti saant hat, ayaa: « Faafan ɓaɲ ma, » ayaa: « he ñaani gwil ma ɲdúba ngi gihúra gindúba ttus, ggí nan a fjif fiinda ma ɲdúba. » Ayaa: « Bari a bboorn ñí ma gíni Haala Mbi, hola aa ggí hi ma hurnini njal ma ngín ndi wee ggí Faafan ɓaɲ gíni Haala Faafa. A bboorna Faafan ɓaɲ fana, hola aa ggí hi ma húrman njal ma he gín ndi wee ggí ñí ma gíni Haala Mbi. Bari bângi yaa mo bigi ma uhúrin yaa bisiibli binaɲ nan wi ma ñí ma saantin, bég bà ingédi hínoo híni njal ma

gwil go ndúba gín. Bàa ma fana, binan mada húra njal ma Haala ma gín. »

²³⁻²⁴ Hande Yéesu bíitilu a bidoonji bigilli ma, atíg nambà saant, bà ma bitída, ayaabà yaa: « Fnse fi ! » Ayaabà: « Baa bógi ! Bagí ngi byor bboonje. » Ayaabà: « Babiíta. Ginúmli gómmu, biñan fmbúnj bigii yo, bigi ma gíni njam bilami biyísrayeel, bigi ma gíni njam binúmi bsaantn Haala a biñan, » ayaabà: « biyoongji yo títin yo. Bari bii tti yo biíta a byoonj bembé ñí ma gíni ginúmle gembe, ñí ma jangatin ge bina ngi gwil ma ntéegn ge yaa. Bii tti yo siim fana wi ma njangan ge saanta. »

Ayaabà: « Bari baa bógi ! Balúuta ngi ñí, bawomti ngi ñí a gibele giwoda, basiim wi ma ingín saanti mo, babiíta fana ntíntal fmbúnj, gi ma nyaan a gimmaaram baa ma. » Ayaabà: « Haan ! » Ayaabà: « We gí ndaani byor bboonje. » Wee wi Yéesu daddaadbà flée fe.

Andan asíwif holo ñínñin yo Yéesu,

abaama nan njal ma ajangan yaa samindi agiti bgúudni bge.

²⁵ Bima we yaantin haj, mma alaanti holo luusu, ayaa anñínñin Yéesu a bboorn gihúrin hee ma. Alaante he gí asíwif, hi ma uhúrin yaa agaran ndaani ahúr nan Bsaant ma Haala jétin sam biñan ma nyóbodi a

bí. Mma abaa Yéesu, ayaama : « Anhíhhiil. Halla njangan yaa samindi ngiti bgúudni bge ? »

²⁶ We Yéesu nódótima a bsaant ma asaantin ge, abaama nan bsaant ma ngi fwélgi folo. Ayaama nan yaa: « Wiin wi saantini a Bsaant ma Haala jétini sam biñan ma nyóbodi a bí a bboorn gingitin bgúudni bge ? » Gaatu Yéesu húr alaanti hembe, ahúri yaa bàam bà gí bigi ma uhúrin yaa bijétibà a bboorn ginhíhhiil Bsaantn Haala bembe. Ayaama nan yaa: « Fo umadabâ wuuntande wi ma Bsaantn Haala ma saantin ga ? »

²⁷ Mma anhíhhiil hembe yal anwuuntandi bsaant be a bboorn gi ma gíni bsafle. Ayaa nan ngi Yéesu, ayaama : « Samindi bânlébtina hínoo híni Haalam bâan ma, hi ma uhúrin yaa agí Agitile Bge, títa a bgo biindi ma mdúba, ngi liiti wiindi ma undúba, ngi fiiñi fiindi ma fndúba ngi gifuunji giindi ma gindúba ttu. Umbagi nattat. » Ayaama : « Bânanan nan bintidnam meesim bâan ma fana, njal ma bânannani gliitim bâan ma. » Wee wi alaanti ma wélgi Yéesu ma.

²⁸ Hande Yéesu yaama : « Fwéligi fiindi ma boonji ndaani. Waabo, hú ma, so ugiti bgúudni bge, » ayaama : « so unyóbdiyobdi gi ma

usaantim bembe. Ge madana wunde bgúudni bge. » Wee wi Yéesu wélgi alaanti hembe. Bari ahúri yaa, wee ttin talanti a bboor billi ma.

²⁹ Iyo. Hande anhihiili Bsaant ma Haala jetin sam biñan ma nyóbodi a bí, njal ma adúuturni bima Yéesu nódotimani bsaant ma, wil uraama samindi agédi biñan ma gín handembe gijeti ma ngi gihúra ma agaadni. He yal nan andiisi ngi Yéesu a bboorn wi ma gín bsafle 'antiimbi janga nanja antidim meese.' Hande abaa Yéesu, ayaama nan yaa: « Hila gíni antidim meese ? »

³⁰ Bima asaantiman habe, hande Yéesu ñaama mdémtir, bi ma uhúrin yaa bee bi angédma hi ma jangan gí antidim meese. Wee wi asaantima, ayaama: « Flée folo fi gitilu, alaanti holo ga a gilúuta. Asíwif ha agíw. Ayaantiti bóji ma gíni Yerusalem, anto bóji ma gíni Yeriggo. Bima agín a bsín ma, mma biñan bigolo, bifuntane, bég fítima a bsínn gilúuta gilli ma. Bifit alaanti hembe, birosotumate an alaanti ma dan wíise. Bibóti nan gwil gilli ma ndúba, mma bidétu. »

³¹ « Bari mbo, we wéeti asíwif holo, he gí gee ahotin gítim bsínm bisíwif a baalin ginlébtin Haala Yerusalem, he ga a gilúuta a bsín bembe. He gał awéeti alaanti hembe brije, uboje. Bima abiitaman, mma aben a gibanti golla gii bsín ma, aa mma wélgi. Mma adiisu ngi bsín billi ma. »

³² « Woli holla gaṭ, he gí gee hal ma uhúrin yaa agí asíwif gíni aléffit.²⁸ Biléffit, bég bà ndaangi bigi ma gíni bihotin gítim bsínm bisíwif a baalin ginlébtin Haala ma Yerusalem. He fana, abiíta alaanti awoda hembe a bsín ma. Añínma ñíni doronj. He fana benj a gibanti golla gii bsín ma. Adiis nan ngi bsín billi ma. »

³³ « Bari mbo, holla hat ga a bsín be, aga a gilúuṭa, hi ma uhúrin yaa he gí gee asamari.²⁹ Bima he gatin, awéeti alaanti hembe, he nríbuy. Hande agí ndaani ngi bwal asaar. ³⁴ Bima agatin adufma, añínma, abiíta boṅna billi ma. Mma ayal angiisma. Adósi ngili ngi lísa a boṅna ma, ahal nanwi ngi ṅñúmbara. Mma alíbtima a fali hilli ma, anúmman a hódí wolo, wiim bidaaje. Héd ma wi birinju, agama ñín gimanda ma ṅdúba. »

³⁵ « A bbuti mñaan ma, mma ayaa nga ateengin hódim bidaaje we, ayaama yaa, “Samindi uṇatti ñín alaanti hómmu. Ñí ma ingí gee a bdiisin gilúuṭa.” Ayaama, “Bari mbo, inñaana gudi wómmu.” Mma añaamate gudi. Ayaama nan yaa, “Ŋamman ñín. Mma ! unaman

²⁸ Bileffit, bég gí ṅmúmurna Lefi. We wi tínga bintuugbà bileffit. Lefi he gí mbina Yagob fo Yísrayeel.

²⁹ Bisamari bége, bég gí biñaṅ ma uhúrin yaa bee nnaṇdi ngi biñaṅ bisíwif. So uñín Lúg 9:52.

giisi."³⁰ Ayaa, “Ndi inŋóodte a gilúuta giinda ma, wínoo wíni uŋatti yaanti mo a bboorn bgiisi billi ma,” ayaama, “ndi ingat, inhamtina we undúba.” Wee wi alaanti hembe yaaw. »

³⁶ Hande Yéesu yal hat. Mma anjóodti anhihiili Bsaantn Haala hembe a bsaant billi ma, ayaama yaa : « Anto. » Ayaama : « Waabo, inbaana. A biŋaŋ baab bógi, nyaa samindi inbaana uniin saant hi ma mídan gí antidnina alaanti ho faŋ faŋ faŋ, hi ma biboŋni. » ³⁷ Mma anhihiil ma yaama yaa, ayaama : « Haan ! » Ayaama : « Ñí iñaande yaa hi ma yaam bo gboonje, ajódmate mma agiisma, hee ga antidni ma. »

Hande Yéesu yaama yaa, ayaama : « lyoo. Mbo, hú ma fana, samindi unto yaa njal ma wi ma alaanti hómmu yaam bómmu. » Wee wi Yéesu saantima.

³⁰ Gud wembe, ndu utowi biita mo a gudim biroomen, we gí gingiti glée gsíbi ma abaas jangan gitina a gyaat gilli ma. Gudi wembe, wee wi umada teega a bboorna alaante uboŋat hembe glóogunŋ ggabí a bboorn girinji gilli ma ngi ffromte filli ma.

Yéesu gédi yo Mart yaa fnsiible bsaant billi ma,

fe diis ginfana gwil golla ndúba

³⁸ Flée folo Yéesu tíg gí a gilúuta gilli ma ngi biñan bigilli ma too Yerusalem. Mma agaṭ bóji wolo. Héd ma wi areenindu ngi anín holo ahotin yo húra, bintuugma Mart. Wee wi Mart he walma a baali willi ma.

³⁹⁻⁴⁰ Bari mbo, hii Mart he, agí ngi gyahe ññoḃe, anúmalu samindi alotte fsuufina adaaji hembe. Bari mbo aduuli hilli ma gíni Mariyaama fo Maari, a gwil ma Mart nyaay, Mariyaama aa mma sul anangi yaa. Hí dee to amees nan halana Yéesu ma, aga siimle bsaantn hi ma gíni Ateengin feri ma fndúba.

Bima waatu uduulu diisni, mma Mart binte butina Yéesu.

Ayaama : « Hé ! Ateengida. » Ayaama : « Uboonji ga, a bboorna aduuli hiinda ? Gyahe ma ñí mee nyaa bo, aa tti bin aniin daange. » Ayaama : « So yaama samindi abinta adaangini. »

⁴¹ Hande Yéesu gíni Ateengin feri ma fndúba yaama, ayaama : « Siiblini antida. » Ayaama : « Gimmíira giindi ma ga a gwil fmbúnj. Fiiñi fiindi ma aa rriṇe. Bari wil uwoda wi, wee wi uteeg ge yaa, wi ma mboonjina. » ⁴² Ayaama : « Wi ma Mariyaama ma nyaa bómmu, » ayaama : « ugí ngi ginfana, uboonji ndaani. » Ayaama : « Wi ma angiti,

we ngí wi ma uhúrin yaa hal aa ttim mada jódi a gjif gilli ma. Gaatu ñí ma teenji feri ma fndúba, ngí ngi hí, inaman saant gwil ma ndúba, anangi siible. » Wee wi Yéesu saant flée famba.

11

Yéesu saanti ngi bidoonj bigilli ma njal ma bijangan saga Haala

¹ Fléey folo Yéesu yaanti bati, anto sag Haala. Bima asagni Haala ma, asów, umma wi adoonji hilli holo baama. Ayaama : « Ateenjim bâa, bâfuunji a bsagin Haala, samindi uhíhhiilibâa bsagin Haala njal ma Isan ma ngín yo híhhiili bidoonji bigilli ma bsagin Haala ma. » ² Mma Yéesu ma yaabà : « Sam basag Haala, banaman yaa : "Faafam bâa, bâfuunje sam bâlébti ftuugi fiindi ma gaatu ugí uñaani fis. Bâfuunje samindi gilami giindi, gi ma unjéti a fere fómmu, gaɓ. ³ Samindi udaangibâa ngi gii woma flée flée. ⁴ So udúuturbâa gtaagim bâa ma, njal ma bândúutur bigi ma ntaagata a bâa ma. Umbagi nanj samindi Yiblis togbâa a gtaagí. Baaba, so udaangibâa sam bâmbagima nanj." »

⁵⁻⁶ Iyoo, haande Yéesu yali angédi bidoonj bigilli ma njal ma Haala nsiimli biñan ma nsagma. Umma wi añaabà mdemtir mboda. Ayaabà :

« Njal ma ubiitam bo, ndi hal gíngi adaaje, anan gati gimanda a mñuugi, uu nnan gaade wi ma unñaama, unluus, unan to butina antidi holla, ummanan saanti yaa : "Ngí ngi adaaje, bari ii ggaade wi ma inñaama." »

⁷ Haande Yéesu ma yaabà : « Waabo ndu uto butina antidi hembe, uwéeti anrije aban̄. Bima usaantini ngi hí, ayaana nan : "Nriji ngi n̄búuta bigiinda. Ii ggin ha mmada luusa, inan húbuti, inanan ñaa wii woma, wi ma unñaada adaaje hiindi ma." ⁸ An ganti a bboorn fntidande bagaadm bembe, aa ggin ñaana wii woma, ndu unwúfle a bsagi ma, anluuse, anñaana.

⁹ Habe wi bintiimbi njoondi ngi Haala. Haala he, wínoo wíni usagma mo, angína wi ñaa mo ngi fiiñe fñaane. We wi t́inga, nyaabaa, sagnama. ¹⁰ Wínoo wíni usagma mo, andaangina ngi wi. Wínoo wini ugéggeg mo ngi hí, ungítiwi ngi hí. Hínoo híni n̄tootama mo hala willi ma, angína húbute mo so uyaate. »

Haande Yéesu saanti ngi bidoonji bigilli ma njal ma hal janga tootani Haala, gaatu Haala, he gí Haala ma unhúrn yaa, anña g wil bgoonje gtída.

¹¹ Iyoo, mma Yéesu ma daddaadbà hat a bboorn fsaga. Ayaabà : « Insaanti ngi baa bifaafam mbi ma. Ndi mbi hiindi ma sagna sele,

unñaama jideemba ga ?³¹ Hani. ¹² Nda, asagna fgaay, unñaama haay ga ? Nyaabaa, uu ggin ñaama haay. » ¹³ Ayaabà : « Baa bintiimbi, an ganti bagí mo bitaagí, bahúr njal ma bajangan ñaani nbim baa ma gwil gboonje. Haala he du ? Hí de gu uñaani fis, agú uluuse. Ange ñaa nbi bigilli ma gwil gwooy. Anñaana, wi ma uhúrn yaa, we wi nyoofoi ndaani gwil ma ndúba boonja. Gaatu Wúli willi ma, we wi anñaana. » We wi Yéesu ma daddaadi wi ma asaantíni bidoonj bigilli ma a bboorn bsagn Haala.

Yéesu besi malaygo awooy a alaanti holo a gimaaram biñan

¹⁴ Umma wi Yeesu fana, flée folo, alaanta holo, he ga asaage. Agí ngi malaygo uwooy, hí ma ndoonj Yiblis. He ñaama bsaage. Mma Yeesu bes malaygo uwooy hembé a hí. Alaante hembé gí yo amumuni. Ange yo mada saante gaatu malaygo awooy gíngi hí. Bari, bima Yeesu besni malaygo awooy ma a hí, flée fembe fi, alaante ma yali ansaante. Fmbuñm biñan ma gín haj ma, bsaanti ma baatíbà ndaani.

¹⁵ Flée fe, we wéeti bigolla, bima bibiitani Yéesu yaa mtíntaal mdañ bembe, biyali binsaanti a bboorna Yéesu. Biyaa : « Belesebuul

³¹ Gayite golla yaa fana: ndi mbi hiindi sagadna fbuur, unaman ñaa flaagí ga ?

gíni ahotin gitim búuli biwooy, he hí ñaama sembe. We wi tínga amada besi búuli biwooy a biñan. » ¹⁶ Mma, bigolla yaa ngi Yéesu, biyaama : « Ndu ugí mo ufuunŋe sam bâhati mo yaa Haala hítinate, so utitta yaa mtíntaal bolla, bi ma nyaantite a haala a téda. » ¹⁷ Bima bisaantin ngi Yéesu habe, ahúr wi ma gín a giiñim bàa ma, mma ayaabà : « Waabo inyaabaa mdemtir. Ndi fbango ffoda ga a suum, fbango fembe, gilamin fi ma ngobi. Sam bahúri yaa gilami ma aa mmada jete. Ndi biñanŋ baale uwoda fana ga a suum, sam bahúri yaa, baale wee ttim mada wúfle. » ¹⁸ Ayaabà : « Ndi bayaa mo Belesebuul gíni Yiblis, he ñaani sembe sam mbesi ŋalaygo biwooy bigilli ma, sam bahúri yaa Yiblis hembé, angí a ginsuumsuum gilami gilli ma. Gilami gilli ma njeti ga? Gii ttim mada jete. »

¹⁹ Ayaabà fana : « Ndi bayaa mo Belesabuul, he ngín ñaa mo sembe, inbaabaa a bboorm bintidam baa ma ngín bes mo ŋmalaygo biwooy. Wi baŋagi a bboorm bàa ma ? Ndi bayaa mo Belesabuul, he ñaani sembe, banyaa bintidnam baa ma, bég fana, Belesebuul nñaabà sembe. Bég ngédi yaa bajóodi a bboor biinda. ²⁰ Bari ndi bahúri mo yaa imbesi ŋmalaygo biwooy a semben Haala, sam bahúri yaa gilami giinda ma, ge gi gaŋi waabo a baa ma. Gaatu ñí ma hí gí Alama ma. »

²¹ Iyoo, mma Yéesu ma yaabà : « Inñaabaa bdemtir a bboorn biñan̄ bisibi. Hal holo gí ngi suumti nfana a baale willi ma. Aa ggaade gigole, gaatu ahúri yaa hal aa ggim madama ngi suumti willi wembe, anan bóti gwil gilli ma. ²² Bari bima holla fana gatin, agí ngi suumti, a wi ma nyoofi suumtin antíiti hembe, sam bahúri yaa ndi biyali mo suum, he mmada untiite hembe, anan bóti suumti willi ma ngi gwil gilli ma ndúba, anangi hoolle ngi bintidni ma. Gaatu sembe willi ma yoof wiin holla hémbe. » Habe wi asaantíba, sam bihúri yaa Yiblisi gí amaji hilli ma. Amada yaantí biñan̄ ma a fjiñ Yiblisi hémbe gaatu ayoofma sembe.

²³ Mma Yéesu ma ñaabà mdemtir bduulu hat. Ayaabà : « Hínoo híni aa ttin gí ngi ñí ma, so uhúriyaa, agí aloo hiinda. Hínoo híni aa ttinni daangi númni biñan̄ a Haala, he gí njal ma ubiitam bembe, adógtini gsaají, adógtini gsaají a fnjiñne, ayísnambà bilaslasnde. »

²⁴ Mma asaanti a bboorn nmalaygo biwooy, ayaabà : « Ndi malaygo awooy yaanta a antiimbi, atoo nan, bima atoni, atoote a ffili fsoole. Bari nda adiisi héd ma, aa ttin giti hala ma anyaaate, malaygo uwooy hembe, anan ñínñin samindi anñoodti hala ma ayaantitim bembe.

²⁵ Nda agaṭi mo haji ma, anwéeti antiimbi ma ayaantitim bembe gí njan hódu usoole, wi ma bitaasni uñaani fis. Agí njan hódu usoole, gaatu he

yaantu bari Wúlin Haala aa ggaaj. ²⁶ Mma malaygo uwooy ma njódi bintidni faajingooda hat, bigi ma yoofma rafanta, binyaata a antiimbi hembe, am biyaama uwoo undan ma diisiritin wi ma ayaatíman yo bembe a bboori billi ma. »

Yéesu gédi biñan̄n Yisrayel njal ma Haala mbibà tóftoofna

²⁷ Iyoo, anín holo a fbún̄m biñan̄n yuudi fladi filli ma, ayaa ngi Yéesu ma : « Anín ma déenan, ayerina nan, byoor boonjima ndaani. » ²⁸ Mma Yéesu ma welgima, ayaama : « Nsiim fsaanti fiindi ma. Bari bigi ma nsiimli bsaantin Haala, bi ma nsaantim baa, bigabi yóbdiyobdi, bég yoofma byoor gboonje. »

²⁹ Iyoo, flée famba we wéeti biñan̄n ma biyali biñób ndaani haji ma. Binsiimli wi ma Yéesu saantim bà. Bidudma ndaani. Iyoo, haande Yéesu ma yaabà : « Baa biñan̄n waabo, gimmiirim baa ma aa bboonj. Wil uraabaa, sam babiita mtín̄taal, bi ma ngédi yaa Haala hittini, bari baa ggim biitabi. Bari mtín̄taal bambiitay, be gí a bboorna Yoonas, hí ma gín yo anúmi bsaantn Haala. ³⁰ Yoonas ma uhúrin yaa, abalti yo gilóode a mñefin sele. We gédi biñan̄n Ninif yaa Haala hítima. Ñí ma fana, imbi

luusa a gilóode, wi ma ngédi yaa fnse fi, ñí ma hi gí Antiimbi ma Haala híttin títa a téda an a boja. »

³¹ Haande Yéesu yaabà : « Baa biyisrayel, basiim wi ma nsaantim baa, bari an wee ma undúba, baa rrun haɗ a wi ma insaantíbaa. Bari flée folla fi mbinte, Haala ma ntóftoofbaa. Bahúri yaa a gileena Salomon, bima agín a gilama gilli ma, alama anín yaantiti ginsayan, aluutati gidaaje an a ddaan gati a fbangon Yisrayel, wil ma ntíngani amada siimni wi ma Salomon saantini a bboorn Haala, gaatu ahúri yaa he húr ndaani gwiln Haala ma. Baa biñaŋn Yisrayel, baa ggí njan anín hembe. Aa yyo gí haln Yisrayel, bari aluutati gidaaje sa asiimli Salomon. Ñí ma hí yoofi Salomon. Bagí ngi ñí ma hala uwoda, bari an we ma undúba, baa hhaɗa a ñi ma. Baa mmada siimni wi ma nsaantíbaa a bboorn Haala. Ndi Haala ntóftoof biñaŋn fere ma fndúba, anín he njete, anan gí ngi bsaant a bboorn baa ma, gaatu baa hhaɗ a ñí ma. »

³² Ayaabà : « Biñaŋn Yisrayel, baa bógi, baa ggí njam biñaŋn Ninif. Baa biyisrayel, bawufle ngi ñí ma, hí ma nyoofi Yoonas. Ngí ngi baa ma waatóo waatí, bari an wee ma baa ttag a ñí ma. Baga a gjoodi ndaŋ. We wi tínga flée ffoda fi mbinte Haala ntóftoofbaa. Flée fe, biñaŋ Ninif, bingí ngi bsaant a bboorn baa ma, gaatu bii ggí biyisrayel, bari bima bég

siimni bsaantna Yoonas, bihati nan a wi ma asaantin, biguun̄ti nan a ḡtaagím bàa ma. Bari baa hhat a ñí ma. »

Yéesu saanti a bboorn ginjarna ngi brúm

³³ Mma Yéesu yaabà: « Inñaabaa mdemtir a bboorn flambí. Halla hal ngín yaa mo nda alubi mo flambí ? Ansúwfi ga ? Hani. Anlin̄fi fsiyo ga ? Hani. Anlugbifi, ananfi jét a fñaani, fnan jaar hódí ma, sam bigi ma nyaati mo a hódí ma nam biita ginjarna ma. » ³⁴⁻³⁵ Mma Yéesu ma yaabaa : « We gí njal ma ubiitam bembe, ggít. Ggít gembe ndi gboonj, ggí njan gijarnan liite wiindi ma, umbiita gboonje. Bari ndi gge ggim biita gboonje, so uhúri yaa, ggít gembe nnúmna a brúm. Ndi ηnúmna a brúm, ummadi a brúm bembe. Habe wi fana, fiiñe fmoon nnúmna a brum. » ³⁶ Ayaabà : « fondi ggít giindi ma ngi fiiñe ma, ge gi gi ma uhúrn yaa, gboonje gtída, ge gí, njal ma ubiitam bembe, gee ggí a brúm bari a ginjarna gitída ggíw. Ge gí njal ma ubiitam bembe, hal gí ngi flambí fndaŋ, fga jar gwil, uga biita fñaani fis. »

Bima Yéesu gín a baalna afarisiyen,

asaanti ngi bisíwif bindan a bboorn giiñem bàa ma

³⁷ Iyoo, flée famba, Yéesu ma gín a fnsaante ngi biñan ma, mma afarisiyen holo soogma, ayaa samindi he to gonton a baale willi ma. Ato ngi hí ma. Bima bigatin a baali ma, bito meese. ³⁸ Bima ffomti ma teegni, mma, abiita Yéesu, hee wwosa gjif a bboorn josam bisíwif. Bsaanti ma baatímate. Atag a fiiñe filli he gí hal aloore. ³⁹ Yéesu ma, gíni Ateengin dúniya ma, ahúri wima gín a fiiñe filli ma. Mma asaantíma, ayaama: « Inñaana mdemtir bwoda. Be gí njal ma ubiitam bembe, hal gí ngi hafji ngi bool, awosanan gifeern wi ma, bari aa wwosa ginhódin wi ma. So uhúri yaa, ginfere ma, ge gí ññaane, bari ginhódi ma gí giloore. Habe wi baa bifarisiyen ma gíw. Sam bahúri yaa, baa ma, gliitim baa ma gí ññaane, bari giiñem baa ma gí loore, gaatu baliigire mñefe. Habe wi bagíw. » ⁴⁰ Ayaabà : « Baa bógi, sam bahúri yaa wi ma bangín yaa mo, aa bboonj. Basati ndaani glo. Banyaandi liiti wi utida wi Haala meges a baa ga ? Amegesi giiñe ma fana. ⁴¹ Wil uraama, sam bagiti giiñe ññaane. Wi ma jangan yaanti mo a giiñem baa ma jangan gí uboonje utída, wi ma uhúrn yaa, wi ma mboonjiti bigolla, бага ñaa

binjaba. We ngédi yaa bagí ngi giiñe ññaane. Bari baa ma, wi ma nyaanta a giiñim baa ma, ge gí gwil gwoo gtída. »

⁴² Ayaabà : « Baam bifarisiyen, Haala nrósbaa. Baa ma, bangi yaat mo, ndi bayaati mo, wínoo wini banyaati mo, an ganti nana ngi gwil gsoonj golla, banyaantí mo njímmín wi ma, bananwi ñaa Haala. Ge gí gwil gboonje, bari bangi tili mo gwil golla, gi ma bahúrn yaa, ge gí gi ma uhúrin yaa, bajanga yaa a mtiiti ma. Fondi banan Haala бага yaa gwil gluuse. Ndi banan Haala, banan yaa gwil gluuse, ge gi yoof boonja gwil ma uhúrn yaa, gi ma banyaantí njímmín gi ma, бага yaantí sada. Fnse, we gú uboonje, bari gwil gluuse, ge gí ñfana ma a gitin Haala. »

⁴³ Mma ayaabà : « Haan ! Baa bifarisiyen, Haala nrósbaa. Bangég gég njugub gboonje a ghódin fnsujurim bisíwif, sam bamada meese a gitim biñan, bigabaa biita, bigabaa riinga. Banto gintuntale, bangédli agitim biñan ma sam bigabaa súm, binambaa lébti. »

⁴⁴ Ayaabà : « Baa bifarisiyen, Haala nrósbaa ! Baa bóg gí njal ma ubiitam bembe, gtiili gdandi. Ge gí njal ma ubiitam bembe, binyobod a gi. Bii ttúr fo a gtiil, a ge gi binyobodi. Biñan ma ndoonbaa fana, binyaandi bagí ge biñan biboonje. Bii ttúur giiñim baa ma aa bboonj. Mma, bidoonbaa a gwil gwoo ma banyaay. »

⁴⁵ Bima Yéesu saantin habe, alaanti holo, hí ma garaṇḍiṇ bsínm bisíwif, bima asiimni habe, mma araaw. Ayaama : « Anhíhhiil, umbagibà luf habe. Gaatu bâa ma fana gadu a wi ma usaantim bembe. » ⁴⁶ Mma Yéesu ma saanti ngi bà. Ayaabà : « Baa bingarandḍiṇ bsínm bisíwif bembege, baa ma fana, baa yyaa gboonje. Haala nrósbâa, gaatu bagaraandḍiṇ biñañ ma bsínm bisíwif, bi ma bijangan yaa. Bari, a wi ma banhíhhiili biñañ, bambun a wi ma Haala saantin. Bangi yíd mo biñañ fyinde, fi ma uhúrin yaa, fe léb ndaani. Binge mada núma fyiindi ma banyidbà bembe, bari baa jjódi an fmúmuti ffoda, banambà daange a bboorn gwil ma bansaanti bembe. »

⁴⁷⁻⁴⁸ Yéesu ma yaabà : « Baam bigarandḍiṇ bsínm bisíwif ma, Haala nrósbâa. Gaatu baa ma, bagí njal ma ubiitam bembe, bimammam baa ma. Gaatu bima Haala ma hitin binúmi bsaanti billi ma, bii yyóbdiyobdi bsaantn Haala ma bég númtin. Bihabbà. Baa ma fana, bamegesi ftiilm binúmi bsaantn Haala ma bihabni. We ngédi yaa bagí njal uwoda ngi bimammam baa ma gaatu banañ wi ma biyaani, basooti nan gyaat gwooym bàa ma. ⁴⁹ We wi tínga Haala yaa yo ambiti híti mo binúmi bsaanti billi bigolla ngi bihíti bigiinda, bari a biñañ bembege fana, baa ma, banraanti ndaani bigolla, banhabi bigolla. » ⁵⁰⁻⁵¹ Ayaabà :

« Sam bahúri yaa baan waabo flée folo fi mbinte, Haala ntóftoofbaa ndaani, gaatu bagadi ngi bimammam baa ma, bigi ma habni binúmi bsaantn Haala, titin yo ma, títi Abel an a Sagariya, hí ma bihabni a baaln gilébtin Haala. A mñuugin giyaantilin sada ngi hódu undaŋ ma bihabma. Sam bahúri yaa, a bboorn gsaamm bémbege bindúba, fléen gíti ftoofm mbibaa taga. Gaatu wi ma banyaay nyoof wi ma bimammam baa ma yaan yo woowa. »

⁵² Mma Yéesu yaabà : « We wi tínga, baa bigarandiŋm bsínm bisíwif, Haala nrósbaa. Frósm baa ma nyoofi fiim bimammam baa ma. Fnse, baa bógi gí ngi bsaantn Haala. Bahúr wi ma afuunŋin, bari bangewi yaa. Ge gí njal ma ubiitam bembe, hal gí ngi gijabim bsúmbuti. Bima agín ngi gijabi ma, abanŋ bsúmbuti, aa nnanbi húbut. Bima holla gaŋni, aa mmada yaata a hódí wembe. Habe wi bagíw, gaatu baa hhaŋ a ñí ma. Bigolla fana, baa tti fuunŋ bigolla nan haŋa a ñí ma fana. We wi tínga Haala nrósbaa. »

⁵³⁻⁵⁴ Habe wi bifarisiyeŋ ngi bigarandiŋ bsínm bisíwif, biyali binbaabaa Yéesu ma ndaani. Bibaabaama sam biŋagma a gsaant. Biyaama njal ma ubiitam bembe, hal njuum yíte, hii haba. Habe wi bijuwif bindaŋ bémbege yaa ngi Yeesu a waatí wembe.

12

Yéesu toon bidoon bigilli ma a bboorn gihíhhiilim bifarisiyen ma

¹ Bima bigín a bsín ma, biñan gwil fmbúŋ gaŋu, bisujuri hala ma Yéesu ma gín. Biduddi ndaani am bifotinde. Mma Yéesu saanti ngi bidoon bigilli ma hat. Ayaabà : « Yaana gboonje a bboorn gihíhhiilim bifarisiyen bémbege. » Ayaa : « Bigí njal ma ubiitam bembe, hal nyaa fmbúur ngi lefir. Lefir ma atúmni a fmbúur ma ngifi ligirti mo. Habe wi ginhíhhiilim bifarisiyen nlaslasndi a biñan ma an gimadtimadtibà samindi hal mbagi húr fnsen Haala. Habe wi bigí njal ma babiitam bembe uboonjn wéden toom. Biñan ma, ndi bidoonbà mo, bingenan húr bimmadtimadtibà, we wi tínga. »

² Ayaabà : « Bifarisiyen ngi bidoonm bàa ma nyaandi gimoonimoonim bàa ma nŋati suwe, bari, fléem blúti, gimmiiram bàa ma, gi ma bisuwni bembe, ge nyaanta a fñaane. ³ Flee ma Haala ntooftoof biñan, wil aa ttin ha ggí a brúm. We gí njal ma ubiitam bembe, wi ma usaantin a fsuwe, wee ttin ha ggí a fsuwe fembe. Haala ma nyaantíwi a fñaane. »

Yéesu ma saantíba samindi bimbagi gole

⁴ Ayaabà : « Bintida, bambagi gole binhabi gliitim baa ma. Ganti binhabbaa, bii ggim madabaa yaa wil hatíde. ⁵ Sam bagole hí ma uhúrn yaa, amada sootin bgúudm baa ma, anambaa túm a gjoole. Hí ma hí bangole. »

⁶ Ayaabà : « Bambagi gole biñan ma, yaa baa ma hatim bo a Haala, angí ngi baa ma waatóo waatí. We gí njal ma ubiitam bembe, ggunge bisoonje. Ndu ubiitabà mo, untagi yaa bee ggaade nafa. Ndu ugaanda bijiiif, gudi uduulu ungiti. Bari ggunge bémbege, an ganti ngi awoda, Haala nge tile. Anñínbà. ⁷ Bari baa ma, Haala húr hul udeeme ugaadni a bgo biindi ma. Sam bahúri yaa bayoof ggunge bémbege nafa. Wínoo wíni ngitilibaa, Haala nhúr. »

⁸ Ayaabà yaa : « Hínoo híni niim mo a gitim biñan ma yaa ahata a ñí, flée fi mbinte, ñí ma fana gíni Antiimbi ma Haala ma híttini, inniimi a gitin ηmalaygon Haala ma yaa : "Ho gíngi ñí ma." ⁹ Bari hínoo híni aa ttin nniim mo yaa agí ngi ñí, flée fi mbinte, inniimi a gitin ηmalaygon Haala ma yaa : "Ho, ii mma húr." ¹⁰ Hínoo híni lúf mo ñí ma, gíni Antiimbi ma Haala híttin, anam mbi bi niimi yaa ahata a ñí ma, Haala

madama dúturna. Bari hí ma nlúfi Wúlin Haala, wi ma gín uñaani fis,
Haala ntóftoofma. Aa ttin dúuturma. »

¹¹ Ayaa ngi bidoonj bigilli ma, ayaabà : « Sam bahúri yaa
bintaɓbaa, binnúmbaa a gitim biñanɗ bindanɗ a ghódn gisagn Haala ngi
bilama, binambaa tóftoofi. Bari ndi bitagbaa mo, bambagi miira a bboorn
wi ma bansaante. ¹² Gaatu sam bahúri yaa Wúlin Haala ngí ngi baa ma.
Undaangibaa a gi ma bansaante ngi bigi ma ntóftoofbaa bembe samindi
bambagi gole. » We wi Yéesu saantíba.

Yéesu saanti a bboorn nafúul

¹³ Mma hal holo gín a fmbuɗm biñanɗ ma, ayaama : « Anhíhhiil,
samindi udaangini, unan saant ngi andanɗ hiinda, he ninin ñaa ffit fiinda a
bboorn wi ma faafanɓanɗ ma ɗatimbâa. » ¹⁴ Bari Yéesu ma yaama :
« Ge gí gyaat giinda ga, san nyósbaa ftoofe habe ga ? Hani, ii ggaade
bsaant a bboorn gwil gembe. » ¹⁵ Mma, Yéesu saanti ngi bidoonj bigilli
ma. Ayaabà : « Insaantíbaa wil uwoda a bboorn gigaade, samindi
bambagi liigir mñefe. Samindi bahúri yaa an ganti ugí ateengga andanɗ,
bgúudi biindi ma aa ggí aa bboorn giteengi giindi. Ugí yo ateengga
andanɗ, wola ugí anjaba, bgúudi bembe gí haji ma. »

¹⁶ Umma wi Yéesu ma dasadbaa btaal. Ayaabà : « Be gí njal ma ubiitam bembe, ateenga andarj. Bresi bolo, a byaantí, ham will ma yoofi buri ma agaadni. ¹⁷ Mma amiira njal ma anyaay ngi wii woma fmbúnj ma ahamtin. ¹⁸ Mma ayaa: "Iyoo, inbasil sínde udandi ma, inan meges undarj, inan sinj ham ma ngitim bembe undúba a sinde wembe.

¹⁹ Waabo immadawi sinj undúba. Resu udeeme ingenan ha yyaat. Inwomi, insiigi ngi glonj ññaane." ²⁰ Mma Haala saanti ngi alaanti ma. Ayaama : "Ajaanti ho, giteengi ma ugaadni bo, ge utúm bgúudi biindi ma undúba a giteenga. Bari insaantína wil uwoda. Mómmu insówlu bgúudi biindi ma. Ndu ulóod mo, hilla nteenj giteengi giindi ma ?" Ge Haala saanti ngi alaanti hembe. » ²¹ Ayaabà : « Hínoo híni túmn ahaŋ willi ma a giteengi gilli ma gí njan alaante hembe. Asuji nafuul bari a gitin Haala so uhúri yaa, aa ggaade wiloolo. Agí ngi gjif gsoole. »

²² Haande Yéesu saanti ngi bidoonj bigilli ma. Ayaabà : « We wi tínga nyaa, bambagi túm gimmiiram baa ma gindúba a gigaade. Bambagi miira a wi ma banhale ngi wi ma banwomti. ²³ Haala ma hotobaa ñaa wi ma mida gí ngi nafa. Añaabaa gliite, añaabaa bgúudi. Aa ttin daangibaa ngi wii woma ngi gwiln bbale ga ? » ²⁴ Ayaabà : « Sam bato ñín gintooman. Binge baas. Binge ham. Bee ggaade

bsínde. Bari binge gaade gul. Waatóo waatí Haala ñaabà wii woma.

Baa ma du ? Haala aa ttin daangibaa ngi wii woma ga ? Sam bahúri yaa badiisi ndaani gintooman nafa a gítin Haala. »

²⁵ Haande Yéesu ma yaa : « Antiimbi, an ganti umiira ndaani, uu ggim mada bune bgúudi biindi ma flée ffoda. ²⁶ We wi tínga nyaabaa, sam bambagi miira a bboorn wii woma ngi a bboorn wi ma unhali ndúba.

²⁷ Ñínna gbunan rúuti, njal ma nyaanti mo. Rúuti nge yaat, ungee megesi gwil. Bari Haala mboonjitiwi ngi gbuna. Gbuna ge yoofi gwiln bhalna alama andan gíni Salomon boonja. Alama hembe ngín yo hali gwil nfana, bari gbunan rúuti wembe yoofi gwil nfana gilli ma boonja.

²⁸ Rúuti we, mo ugí uyete, blúti ungí usoole, bintedwi. Ndi Haala mboonjiti rúuti ngi gbuna nfana ge, aa ttin daangibaa ngi gwiln bhale ga ? Sam bahúri yaa andaangibaa de ! Sam bahata a hi ma. Bayoof ndaani rúuti nafa. »

²⁹⁻³⁰ Haande Yéesu ma yaabà : « Bambagi gí njam biñan dúníyaa wómmu. Ahatm bàa ma ndúba ga a gwilm bàa ma. Gimiiram bàa ma ga a gwiln dúníyaa ma, biga géggegwiln woma ngi gwiln bhale ngi gjif gsibi. Sam bambagi miira a bboorn gwil ge. Haala, gíni Baabam baa ma, hí de húr wi ma bajangan gaade. » ³¹ Yéesu ma yaabà : « Sam

bayaa gimbiitam baa ma a Haala ma ngi gwil gilli. Ge gi bangéggegi gjif gsibi, бага siimdindi ngi Haala, wili ma ntíngani sam bahúr gifuunji giindi ma ngi a fjiñn Haala ma, gíni Baabam baa ma. » ³² Ayaabà : « Baa ma gíni bihati bigiinda ma, bambagi gaadi gigole. Bambagi fiir. Ngí ngi baa ma njal ma umbiitam bembe adógtini gsaají ma ngi gsaají bigilli ma, agabà béef. Waatóo waatí haggilo willi gí ngi bàa ma. An ganti baa ññob ndaani, waatóo waatí haggilo wiinda ga a baa ma. Bagí bigiinda, bagadi a gilama giinda. Habe wi nsúmti Haala ma. »

³³⁻³⁴ Haande Yéesu ma yaa : « Ndi basinj nafúulm baa ma haando a dúniya wómmu, wee ttin wufle. Unwooy, wolo biyeem nyeemwi, wolo gyíte nwomwi. We wi tínga nyaa sam bajódi nafúulm baa ma, bananwi gaanda. Ndi bagí ngi gudi, bananwi ñaa binjaba. Habe wi bansinj wi ma mída gín nafúul a téda ngi Haala ma. We nwufle. Habe wi ginfuunm baa ma nga a gwiln Haala, gaatu nafúulm baa ma nga a téda. »

Yéesu ma saanti a bboorn mñoodti billi ma sam bibare

³⁵⁻³⁶ Mma Yéesu ma saanti ngi bidoonj bigilli ma. Ayaabà : « Into, bari flee ffoda, itti nan njóodti. Sam babare. We nan gí njal ma ubiitam bembe hal to maara a brogdina antidni ma. Awéeti biyaati bigilli bare

mṛóodti billi ma. Bilúbi glambi ma. Waatí ma anṛoodti mo a baale, ndi biyaati bare, binhúbuti bsúmbuti ma samindi amada yaata. »

³⁷⁻³⁸ Ayaabà : «Habe wi, bigi ma bareni bgaṭi biinda ma, bigí ngi byoor gboonje. Hal aa ttin húr waatí ma ingaṭi mo, fo gimanda a mñuugi, fo ggogurut bindaante, fo ndi buti nto ñaana, fo alúti. Ndi ngaṭi mo, ndi babare mo, bagí njal ma babiitam bembe, biyaati ma baren mṛóodtina atengim bàa. Binwéeti atengim bàa ma mmeesbà a btaabul, anambà ñaa fsuufi, ananfi witiir gboonje. »

³⁹ Haande Yéesu ma saantibà, ayaabà samindi bibare, gaatu bgaṭi billi ma, hal aa ggin húr a waatí ma angaṭi. Bari samindi bibare. We nan gí njal ma ubiitam bembe anton baale aa ggin húr a waatí ma ayeem mbinta a baale ma, he nan yeem. Ndu ugí mo ahúri yaa a waatí ma ayeem hembem binte, ammeesa a baale willi ma, anaman yoonj a waatí ma ayeem hembem ngaṭi. Habe wi Yéesu ma yaabà hal aa ttin húr a waatí ma angaṭi, ⁴⁰ njal ma alaanti hembem aa ttin húr a waatí ma ayeem ngaṭi ngi hí. Sambihúri yaa bgaṭina Yéesu ma gíni Antiimbi ma Haala ma híttini, mṛóodti billi ma fana nrégsiregsi biñan ma bindúba. Hal aa ttin húr a waatí ma angaṭi. We wi tínga ayaa sam bibare.

⁴¹ Bima Yéesu ma saantin habe, mma, Bbiyeer ma yaama :

« Ateengim bâa, fsaanti ma usaantim bo, fe gí a bboorm bâa bidoon

bigiinda ma bitída, wola a bboorm biñan ma bindúba ga ? » ⁴²⁻⁴³ Mma

Yéeesu ma welgima, ayaama : « Bsaanti bómmu, be gí njal ma ubiitam

bembe, ayaata aluuse, hí ma gíni ahótin gitim biyaati bigolla. Ateengin

baale ma ñaaman gyaat ma, ato aluuta nan, aṇatimati gyaat ma. Ayaati

hembe ñaa biyaati bigolla gwitm bàa ma, ayaat nan ngi bà. Biyaa wi ma

ateengm bàa ma fuunṭin. Nyaabaa fnse, be gí byoor gboonjena ayaati

hembe, hí ma yaani gyaat ma. Ateengi ma, ndi aṇoodti mo, anweeti

ayaa gyaat ma njal ajanga ge yaa. ⁴⁴ He nñaama gyaat ṛfana. Anña

gyaat gilli ma ṛdúba a fjif filli ma, gaatu aweeti ayaa nan gyaati ma

gboonje.

⁴⁵ Bari nda ayaati ma yaa ateengi hilli ma nwufle a giluuta gilli ma,

nda aṇoodti mo, anan yaa gwil gwooy, ahúu biyaat bigolla, awomte,

asiigi an adeegem, ayaa wi ma súmmate, ⁴⁶ ndi ateengi hilli hembe gat,

he nrégsiregsima. He nhúuma, anraantima ndaani, ambesma,

anhabma. ⁴⁷⁻⁴⁸ Ndi ayaati ma aa yyaa wi ma ateengi ma saantíman, he

jangama rósrosna. Hí ma húr wi ma ajangan yaa, aa nnaṛwi yaa,

ateenga hilli ma nrósma ndaani, bari hí ma aa ttin húr wi ma ajangan

yaa, aa wwi yaa, he, ateengi hilli ma nrós nduulu. Haande wi tínga ndi
Haala ñaana gyaat, so uyaatigi. Ndu uyaatgi, anjígitalnate, anñaana
gyaat ñfana. »

Yéesu saanti a bboorn gilóodi gilli ma

⁴⁹ Iyoo, umma wi Yéesu ma saanti a bboorn wi ma abintin yaa.

Ayaa we gí njal ma ubiitam bo, ajanga lugbini gjoole. ñyaanti a dúniya
ma undúba, bari wil uraama saminde we yaali wammú. ⁵⁰ Ayaa njal ma
binlíbti biñan a wéde, habe wi binlíbtima a bríibu. Ayaa bríibu be gí
ndaani a glo gilli ma, an a waatí ma ansooti bríib bembe. ⁵¹ Yéesu ma
yaabà yaa : « Banyaandi bangí ngi gyabi a ferí fómму ga ? Haní, ii ttin
númi gyabi a fere fómму. Mbinti samindi inhóolir biñan ma, binan gí
nguul gsibi, bigi ma hatin a ñí ma ngi bigi ma aa ttin hat a ñí ma. ⁵² A
baale woda biñan bijiif gí, a biñan bijiif bembége, bég gí bisibi nga a fladi
ffoda, bari bigolla aa ttin gí ngi biñan bisib ma a uwoda. ⁵³ Umbiita faafa
ngi mbi, bii ttin gí a fladi ffoda, nna ngi mbi fana, bii ttin gí a fladi ffoda.
Njeji ngi mamma hilli ma fana, bii ttin gí a fladi ffoda. » We wi Yéesu
saantin a bboorn ñhóolir ma annúmte.

Yéesu ma daddaadbà sam bimada bali frósti ma

⁵⁴ Mma Yéesu daddaad fmbún̄m biñan̄ a wi ma asaantím bà.

Ayaabà : « Babiita gwilni gtéda njal ma ggín. Ndi haala moonte mo, bayaa haala, abare btub. Mma haala ntubi. ⁵⁵ Nda agiti ngi biris, banyaa ñuwñuwe gít a bbin. Habe ngitili.³² ⁵⁶ Baa ma, bamada húr gwil go, bari baa ttag wi ma gitilin a gimaaram baa ma a bboori biinda. Gwil fmbún̄ gitilu a bboor biinda njal ma Haala ma saantin yo, bari baa ttag gwil gembe a haggílom baa ma. Baa nni widi. »

⁵⁷ Yéesu ma yaabà : « Bambagi doon̄ bigolla. Fondi glom baa ma nriij a wi ma gitilin ngi wi ma Haala saantin, sam bahúr wi ma gín uluuse ma, banan déti frósti ma Haala ma yaa mbi gaṭa a fléem blúti, samindi banan gí ngi Haala a uwoda. » ⁵⁸ Ayaa : « We gí njal ma ubiitam bembe, uga a fnsagir ngi hal, ananan núm hala ma bintóftoofi. Waabo ndi бага a bto bembe, ugama sag njal ma umada meges mñuugim baa ma wili ma ntíngani ftoof fembe mbagibaa gí. Gaatu ndi batoo mo, bato gaṭ halana anyósni ftoof hembе, anyósni ftoofе ngi bisurraas bigilli ma, bimmadana ban̄ haji ma. ⁵⁹ Gaatu uu ggim mada guunti wi ma ansaantína. Habe wi fondi bagí ngi Haala a uwoda jandi banlóodi. »

³² A fbangon Yisrayel, haala nyaantiti yóole, biris nyaantiti ginsayan

13

¹ Iyoo, bima bigín héd ma, mma biñaŋ bigolo, biyali binsaanti wi ma gitilim biñaŋ Galiile. Biyaa binto baalin gilébtin Haala, binhab ŋmala gsada. Bima biyalni binhabi ŋmala, bilébti Haala ma, mma Bbilaat, gíni ahótin gitin fntéda fe, he híti bisurraas, sam bito habi bémbege. ² Mma, Yéesu ma wélgibà, ayaabà : « Banyaandi biñaŋ Galiile bómbogi gí ge bitaagí am biyoof biñaŋ Galiile bigolla ga ?³³ ³ Hani, ngette habe wi. Bari, ndi baa hhami a taan a bboorn gi ma bammiiray, banan yisi gtaagím baa ma, baa ma fana nlóodi njam bigi ma bihabm bembe. Barí gilóodi bge banlóodi. » ⁴ Mma Yéesu ma saanti ngi bà hat. Ayaa : « Bima hódu ufuude góbitin a biñaŋ flanti ma binyaa Siloom, biñaŋ bijímmín ngi bitaataala lóodu. Banyaandi bég yoofi biñaŋ Yérusalem bigolla gtaagí ga ? ⁵ Haní, ngette habew. Bari baa ma, nyaabaa yaa, ndi baa hham a taan, banan yisi gtaagím baa ma, banlóodi gilóodi bge. »

Haala aa ttin ríibale bbindiŋ

⁶ Mma Yéesu ma dasadbà btaal. Btaal bo ayaa : « Alaanti holo sug bfig ngi reesen a fntas filli ma. Bima asugni bfig bembe, bto mada

³³ Bisíwif ma nyaandi bigi lóodni habe yoofi bigolla gtaagí.

resu udeeme. Bima bta ma liigirni, alaanti ma ngí yo too samindi aboti
nbi a bi, bari awéeti nbi aa ggaji ma. » ⁷ Ayaabà : « Alaanti hembe, aa tti
biita nbi haji ma, mma ayaa ngi ayaati hilli ma, ayaama : "Bta bo, mbinte
resu uyaabi gégi gfig. An waabo mge dée. Nyaa waabo, samindi
uhaabi, gaatu bee ggaadi nbi, bgí nan haj fyoor." ⁸ Mma ayaati hilli ma
yaama : "Hani, Ateengida, bâtig yoon bresi ma mbinti bo,
immegsimegsibi, intúmbi jambandó. ⁹ Ndi ntúmbi jambandó haando ngi
brese ma mbinte, ndi bdée mo, iyoo. Bari ndi bee ddée mo, a waatí we,
bânyaabi." »

Yéesu ma giisi anín fléen gyabi, bari wee tti súm bindanm bisíwif

¹⁰ Flée gyabi bito a hódin gisagin Haala ma. Bima bigatin a hódin
gisagin Haala ma, ayali anhihiili biñan ma bsaantn Haala. ¹¹ Bima agín
a ginhíhhiilim bsaantn Haala ma, mma anín holo gí haj, hí ma uhúrn yaa,
agí ngi malaygo awooy an amada resu jímmin ngu utaataala. A resu
njímmin ngu utaataala wembe, ange mada luusi ajete. Btaan billi ma gí
mnoode. ¹² Bima Yéesu ma biitaman, mma asoogma, ayaama:
« Binte. » Bima anín ma gatini, mma Yéesu ma yaama : « Anín ho,
Haala yaantína a bsaagi bómmu. » ¹³ Arinma gjif. Haji ma anín ma

yetu. Amada jete aluuse. Bima ayetin, ayali anriingi Haala ngi glo
 ṛñaane.

¹⁴ Bima Yéesu ma yetin anín hembe, mma ahótin gítin hódin
 gisagin Haala ma, wil aa mma súm. Ayaa ngi fmbúṛm biñan, ayaa :
 « Bajanga yaati glee faaj. Glee faaj bamada bina giisle, bari a fléen
 gyabi, fi ma uhúrn yaa, fee ggí fii gyaat, bambagi bina ṛgiisle fléen gyabi
 ma. » ¹⁵ Mma Yéesu ma gíni Ateenṛin dúniya ma undúba, awélgima,
 ayaama : « Baam biboonṛn wéden toom bógi, a fléen gyab ma, banyís
 gfalim baa ma wola gjílim baa ma, banambà núm sam bito siig wéde.

¹⁶ Sam bahúri yaa anín hómmu gíti amumurna Ibreema. Anín hómmu,
 he hí yoof ṛmala nafa. He gí hí ma uhúrn yaa, Yiblisá tagma resu
 njímmin ngu utaataala. He fana, ii ggim madama yaanti a fjifn Seetan a
 fléen gyabi ga ? » ¹⁷ Bima asaantíman habe, bigi ma looman dúutur
 ndaani, bari fmbúṛm biñan ma gín haj, bég gontan ndaani a bboorn gwil
 ma ṛdúba ayaani, gaatu habe wi agédbà ginfana gilli ma, sam bihúri yaa
 hí ma agín.

Yéesu saanti a bboorn gilami gilli ma

¹⁸ Mma Yéesu ma ɲoodu asaanti hat a bboorn gilamin Haala.

Ayaabà : « Halla insaanti a bboorn gilamin Haala ? Ngi wi gimébdin ?

¹⁹ Ge gí njam fmbim mutaard. Antiimbi sug fmbim mutaard. Uhúri yaa ɲbim mutaard gembe soonji ndaani. Bari bima bta bembe duuftin, bta ma ligir. Bta bembe gí fuude. Gyíti nhiila a bi. » ²⁰ Ayaabà hatíde, ayaabà : « Ngi wi gilamin Haala mébdini ? ²¹ Gilamin Haala gí njal ma ubiitam bembe lefiir, wi ma anín túmni a farin fmbúɲ. Bima awuflin, abiita uliigir ndaani, we nan fuud a gitúmte ma. »

²² Iyoo, bima Yéesu ma saantin habe asów, mma atagi bsín ma hat, anto Yérusalem. Bima agín a bsín ma, adiisi gbóji gdeeme, aga híhhiili biɲaɲ. Ato gat a bóji wolla. ²³ Umma wi alaanti holo baama, ayaama : « Ateengida, biɲaɲ ma madan bala, bii ññób ga ? » Mma Yéesu ma wélgima. ²⁴⁻²⁵ Ayaama : « We gí njal ma ubiitam bembe, ateengin baale. Bahúri yaa baali willi ma ligiri ndaani, bari bsúmbuti ma aa lliigir. Waabo bsúmbuti ma húbitlim bo. Fondu bayaata a baale wembe a bsúmbuti ma. Bambagi naɲ samindi bigolla joobaa byaati. Hínoo híni, ndu uyaati mo, unbali. Bari ndi bayoonɲe, ndi baa yyaata a bsúmbuti ma, ateengin baale nyaabaa abanɲ bsúmbutin baali ma. Ndi

bagonḡon, bansaanti samindi ahúbuti bsúmbuti ma, anyaabaa : "li bbaa húr. li ttúr hala ma bayaantitin." ²⁶ Banyaama : "Héy ! Ateengim bâa, fléeño uhíhhiilibâa bójim bâa ma. Bâa bég womti a gibeles giwoda ngi hú ma, bâsiig nan ngi hú ma." ²⁷ Bari he nyaabaa : "li bbaa húr gaatu baa tti yo haɗ a ñí ma. li ttúr hala ma bayaantitin. Biñaḡ biwooy bógi, toona." »

²⁸⁻²⁹ Ayaabà : « Ndi babiita Ibreema, ngi Yisag, ngi Yagob ngi binúmi bsaantn Haala bigolla, bigadi a bigi ma gín a gilami giinda, ndi biñaḡ ma nyaantiti gbango gber, titin yoole ngi gintañile ngi ffilóo ffil, bimbinte a bsúmbuti bembe, bingi yaati mo a bi, sam bahúri yaa bigade a ñí ma. Bingadi a gilama giinda. Binwomte gsuufi ḡfana ngi ñí ma a ffoda. Bari hínoo híni aa ttin yaata a bsúmbuti be, so uhúri yaa uu ttin gadi a biñaḡ bigiinda. Uu ttin gade a gilami giinda, uu ttim mada gí ngi Haala a uwoda. Unta a gjoole, unriiji am bge. » ³⁰ Ayaabà : « Bari a gilami giinda, bigi ma bideenḡ waabo a dúniya wómmu, bingi bintiiti ma. Bigi ma gín bintiiti ma waabo ngi binsooti ma. »

Yéesu ma saantu a bboorn Yérusalem ngi wi ma ngitilima hédma

³¹ Iyoo, bima Yéesu ma tigni a fnsaante, mma, bifarisiyen bigolo gatú. Biyaa ngi Yéesu : « Déti. Alamin fntéda fómmu fuunje ananan hab, hí ma bintuugi Harod. » ³² Mma Yéesu ma wélgibà. Ayaabà : « Tona yaa ngi Harod, yaanama : "Yítin fnjiñne usire ho, Yéesu ma yaana angiisi bisaage, ambesi ñmalaygo biwooy a biñañ haando ngi foole. Ndi ayaa mo habe, ayaana asówli mo." » ³³ Ayaabà : « Bari binhabni beegim bo ga ? Hani. Ii tta gati Yéerusalem folo. Bingí hab mo binúmi bsaantn Haala a bójin Haala gíni Yérusalem. We wi tínga inyaa gyaat giinda mo ngi blúti ngi foole an insooli mo Yéerusalem. Héd ma binhabni. »

³⁴ Bima Yéesu ma gín a bsínn Yérusalem, asaanti a bboorm biñañn Yérusalem. Ayaa: « Biñañn Yérusalem, bangi hab mo binúmi bsaantn Haala. Bange tag wi ma Haala saantim baa. Bigi ma Haala hítini butm baa ma, banhabbà ngi glaagi. Wil uraani, san nganbaa njal ma ubiitam bembe, ñég nbohe a nbi bigilli, agabà béef san wil mbagibà yore. Habe wi raani títi wufle, sam bambaa ggí a fjifna Yiblis. Bari an we ma undúba, baa nnañ. Baa nnañ wi ma nsaantímbaa. ³⁵ Wammu bójm baa ma ngatu usoole. Baa ttin fuun, waabo intoy. Baa ttim biitani

an flée ma banhúri yaa ñí ma hí gí hí ma Haala yaani ambinte sa
nbalbaa, inan gí alamim baa ma. Flée fee fi banyaa : "Hu ma hi mbinte
a ftuugina Agitili Bge. Bânriingana. Hú ma hí bânnyoontay." »

14

Yéesu yóole nga afarisiyen, agama híhhiili

¹ Fléen gyabi Yéesu ma to yóole nga afarisiyen andan holo.

Bifarisiyen ma gama ñín. Wil uraaba, sam bigiti bsaant a bboorna

Yéesu a bboorn wiloolo. ² Jandi binwomte, mma abiita alaanti holo. He

gú usaage. Liite willi ma riitu. ³ Bima abiitaman, mma Yéesu ma baa

bifarisiyen ngi bingarandiŋm bsinm bisíwif. Ayaaba : « Wi baŋagni a

bboorn wi ma hal nto yaa fléen gyabi ? Wi Haala saantin a bboorn giisni

bisaage fleen gyabi ma ? » ⁴ Bii mma wélgi. Mma Yéesu ma tag alaanti

ma, agiisma nan. Ayísma san he to. ⁵ Bima agiisman, ayaaba : « Ndi

bagí ngi jíla, wola mbi, anan goba a gaaje a fléen gyabi, bangíma yís mo

a gaaje gembe, baa ggin yaantíma ga ? Banyísma alóodi ga ? » ⁶ Haji

ma biñan bémbege, bii mmada gaadni bsaant, bi ma binwélgima.

⁷ Iyoo, bima bitig meese a baalna afarisiyen ma, bima fsuufi ma gatini, hínoo híni to yaa samindi he meesa a fnjugub ma a hala ma uhúrn yaa, biyaa haande gí ngi nafa. Mma Yéesu ma wélgibà.

⁸ Ayaabà : « Ndi bisoogna a baale fyeŋde, binan jéti fsuufi, umbagi jéj, unan gégi yaa samindi umeese hala ma gíni ngi nafa. Gaatu mbolo holla gaaj, he yoofna nafa. ⁹ Mma hí ma soognan anyaana : "Luusi san hómmu mees haando." Mma undúutur, unan to hala ma aa gí ngi nafa.

¹⁰ Bari samindi umees hala ma nafa aa ttin gí. Mbolo hí ma soognam bembe, anyaana : "Antida, so ubinte umees haando." Biñaŋ ma bindúba mbiita yaa ugí ngi nafa. ¹¹ Gaatu hínoo híni yuudni bgo billi ma samindi uhúri yaa Haala, he nwali bgo biindi ma. Bari hínoo híni nwali bgo billi ma, so uhúri yaa, Haala, he nyuudi bgo biindi ma. »

¹² Bima Yéesu ma saantin ngi biñaŋ ma, mma asaanti ngi afarisiyen ma soogman ffomti ma. Ayaa : « Ndu uyaa feet, so umbagi soogi bintidi meese ngi bibiyaadi ngi bigi ma uhúrin yaa, bég bà gí biteenga, gaatu binsoogna hatíde, bsaanti ma sów. ¹³ Bari soogi bigi ma uhúrin yaa, bingí bigiyane ngi binjaba ngi bifoome ngi bijaan. ¹⁴ Ndu usoog bége, bég nan wómte, bég bà, hal aa nna madan guunta. Ungí

ngi byoor gboonje, gaatu fléem blúti, ndi Haala wintí biñan biluuse ma a gilóodi, Haala fan ma nguuntina, »

¹⁵ Iyoo, hal holo gín a ffomti ngi Yéesu ma, ayaama : « Wi ma usaantin, we gí fnse. » Ayaama : « Hínoo híni nwomte a gilamin alama ma Haala yaa ajangatim bina, so uhúri yaa, he gí ngi glo ñnaane. »

¹⁶ Yéesu ma wélgima ngi btaal. Ayaama : « We gí njal ma ubiitam bembe, hal soogti biñan fmbún feet a baali willi ma, ayaa wil uraama samindi ayaa feet. ¹⁷ Bima alaanti ma soogni biñan feet, waati ma feet ma nto gata, mma ahíti ayaati hilli ma, ayaama : "To soog biñan. Yaa feet ma nsoogtimbà bembe, sam bibinte feet. Waatí ma téegu." ¹⁸ Bima he tooni gisoogm bàa ma, holla yaa, ayaama : "Ño, ii ggim mada bbina gaatu nwústi suuba. Into ñín suuba wiinda a fnjine." ¹⁹ Holla yaama : "Nwúsi gjíla njímmín. Intobà ñína. li ggim mada bina." ²⁰ Holla yaama hat : "Ñí gí ngi maaño. li ggim mada gata a feet ma." ²¹ Bima ayaati ma saanti ngi ateengi hilli ma wi ma bég yaaman, haji ma wi alaanti ma raaw. Ayaa ngi ayaati hilli ma, ayaama : "To a sínm bóji ma ngi ghala ma biñan ngín reenindi mo ndúba, u ttinan to soog binjaba, ngi binjaagi, ngi bifoome ngi bigiyane. Uto yaa sam bibinte a feet ma." ²² Bima ayaati ma tooni, agiti ngi biñan, bari baale aa mmada riita. ²³ Mma

ayaama san he njóodi a ffilóo ffil an a fnjiñne ma, anan saanti ngi hínoo híni ato reenindi mo, a ttinaman bul, samindi he binte a feet ma. ²⁴ Mma ayaama: "Bari bigi ma nsoogni mtíiti ma, an ganti bég binti mo, holo aa ggín wom fsuuf fembe." »

**Yéesu saanti ngi bigi ma fuunṭin sam bidoonṃa,
sam bibag ggurwam bàa ma njal willi ma**

²⁵⁻²⁷ Bima Yéesu ma yaan habe, atag bsín, andiisi bto Yérusalem.

We wéeti fmbúnṃm biñan to ngi hí, bindoonṃa. Ayaabà : « Wi ma insaanti ngi baa, ndi ngati Yéerusalem, binfawni a guruwa. Inlóodi. Hínoo híni ndoonṃni a fmbúnṃm biñan bógi, samindi ujód gurwa giindi ma, unangi yiindi, bânan to. So uhúri yaa, aboo ga a giti. Bari ndu ugí mo uga a bdoonṃ ma undoonṃni, andanṃ hiindi ma, wola aduuli hiindi ma, wola nnan diin, wola baaban diin, mbidi ma, anín hiindi ma wola winóo wini, an a bgúudi biindi ma, ndi ge gi yoofroti mo ñí ma, so uhúri yaa, uu ttim madani doonṃa. Hínoo híni, ndu uu ttin yiindi mo gurwa giindi ma, uu ttim madani doonṃa. »

²⁸⁻²⁹ Ayaabà : « Jandi bandoonṃni, sam bamiira gboonje a bboorn wi ma ngitilni ngi bidoonṃ bigiinda. We gí njal ma ubiitam bembe, hal njéti

hódu ufuude. Ndu ujéti hódu ufuude wembe, ungi deem mo gudi ma ungaade unjétiwi usów, wili ma ntíngani ndu uyaa habe, samindi umbagi mada to gí hal ma uhúrn yaa, uyali unjéti hódí, uu ggaade gudi ma unjéti wi. Ndi we gí, biñan ntoona. ³⁰ Binyaa : "Hey ! Hal ho ga a ginjétin hódí, aa wwi mada sówna."

³¹ Wola unan gí njal ma ubiitam bembe, bilama bisibi nto suum, holo gí nan ngi bisurraas gwiln jímmin, holla gí nan ngi bisurraas gwiln njímmin sibi. Waabo uhúri yaa, ndi bitoo reenindi mo, híim bisurraas gwiln njímmin gsibi bémbege, ammada holla hembé. ³² Fondi holla yaa fbeere jandi banreenindi mo, unan yaa bfeere sam bameges mñuugim baa ma bembe, wili ma ntíngani suum mbagi gí. »

³³ Yeesu ma yaa : « Iyoo, habe wi insaanti a gidoonj giinda ma. Hínnoo híni uyaam mo undoonj, so uhúri yaa, gígí njan gwil gembe. So uhúri yaa ñí ma hí yoofi gwil ma unyaa ge ndúba ttu nafa. Ndi wiloolo yoofni nafa a gimiira giindi ma, uu ggim madani doonja. ³⁴⁻³⁵ We gí njal ma ubiitam bembe, toom. Toom ma, uhúri yaa, ndi wee tta ggaade ginteelna, so uhúri yaa uu ggim mada húr súmnan wi ma, toom, wee ggaade nafa, fondi uto balaga. We gí njal ma ubiitam bembe, a baa ma fana, hínnoo híni yaan yo andoonj, ananin yís, we gidoonj giindi ma

wootina, uga to gwil gsibi. So uhúri yaa, we, uu ggim madani doonja.

Hinóo híni gí mo ngi glo, so usiimli, unan yóbdiyobdi glo giindi ma

gboonje a bboorn wi ma nsaantin. »

15

Njal ma Haala gín ngi bintiimbi

¹ Iyoo, bíbaandin naama ngi bigolla biyaa bítaagí bà, bisuul ngi Yéesu, sam bisiimlima. ² Bifarisiyen ngi bingarandiŋ bsinm bisíwif ma, bima bibiitan habe, mma biraaw. Bimúmuri, biyaa : « Hal ho, anwali bítaagí, anwomti ngi bà hala awoda. »

Njaln Ateengin gsaají

³ Mma Yéesu ma dasadbà btaal. ⁴ Ayaabà : « We gí njal ma ubiitam bembe, hal gí ngi gsaají geme. Gsaají gem bémbege, uwoda madu. Halla unyaay ? Bigolla bémbege, unŋatibà, un to a fnjiŋne, unto géggege uwoda ma mo, an udaan húta a hí. ⁵ Ndu uhúta a hí, mma unbagma ngi glo ŋñaane, ⁶ umbinta a baale ngi hí, unan yaa ngi bintidi meese ma, unyaa : "Binate, nhúta a saají hiinda ma" gaatu ungontan

ndaani, unyaa feet. ⁷ Habe wi Haala ma gí ngi bintiimbi. Hal awoda ma gím be ɗaagí hembe, nda anniimi a gtaage gembe, so uhúri yaa Haala gontan ndaani gaatu ɗaagí hembe, he hata a hí ma waabo, he hata a wi ma Haala saantin a bboor biinda. Gontan wembe yoof wi ma agaadni a bboorm biñan fmbún, bigi ma yaa bigí biluuse, bii ttin fuun. Bii mma ñaa glo ññaane habe. »

Njalna anín ngi gudi foro

⁸ Mma Yéesu ma yaa : « Baa binín ma, a baali wiindi ma, ndu ugí ngi gudi foro njímmín, woda nan mad, waabo unjódi flambí, mma untaasi baali ma undúba, unéggeggi, an udaan húta a gi. ⁹ Ndu huta a gigudi foro gembe, unto soogi biñan baali ma ngi bintidi ma, unambà yaa : "Héy ! Binate badaangini ñire, gaatu nhúta a gigudi foro giinda ma."

¹⁰ Hama wi Haala ma gí ngi bintiimbi. Ndi ɗaagí awoda guunta a gtaag gilli ma, Haala ngontan ndaani a gitin njmalaygo bigilli ma, gaatu agiti ɗaagí, hí ma uhúrn yaa, aa yyo hata a hí, bari waabo ahaɗ a hí. Ahaɗ a wi ma asaantin a bboor biinda. »

Njalna faafa nñóbi bwalasaar

¹¹ Ayaabà : « lyoo, we gí fana njal ma ubiitam bembe, alaanti holo gí ngi nbi bisibi. ¹² Nbi bisib bémbège to nan, mma aduulu yaa samindi faafam bàa ma ñaama nafúul ma nhatimati a gilóodi gilli ma. Mma he hoollim bà nafúul. ¹³ Bima he hoollim bà nafúul, glee gdeeme gi diisu, mma aduuli ma sujuri gwil gilli, ayaantita a fbangom bàa ma, ato nan a fbango fber, ato ngi nafúul willi wembe. Bima agatini ngi nafúul ma, ato womti nafúul ma undúba ttu a ftúnti. ¹⁴ Bima awomtin nafúul wembe asów, we wéeti a fbango fe, gul undan gób hed ma. Aa tta ggaadi wii woma. ¹⁵ Bima agín a fbango fembe, we wéeti hal holo gí ngi ggúmbi fmbúnj. Bima atoni butina alaante hembe gégin gyaat, ayaa amada to béefi ggúmbea bémbège, anñaabà wii woma. ¹⁶ Agí ndaani ngi gul. Wil uraama, san awom gta ggúmbea, bari hal aa mma wil ñaa sa awom.

¹⁷ Mma glo gilli ma to a faafan diimbà ma ngi bigi ma gín a baalm bàa ma. Glo gilli ma riiji ndaani. Ayaa : "Héy ! Baaban ban ngi biyaati bigilli ma gí ndaani ngi wii woma, ño gí nan haando a gul undan.

¹⁸ Fondi injóodi a fbangona faafan ban. Ndi ngat mo, inyaama ntaagata a Haala, ntaagata a hí ma. ¹⁹ Ii tta mmada gí mbini ma, bari insagma sa atagni njam biyaati bigilli ma."

²⁰ Mma anjóoda a faafan diimbà ma. Bima atooni, faafan diimbà ma biitama gidaaje. Bari he walmate a saar. Mma adétu, ato, amogma, aťootoma gluungu. ²¹ Mma mbi ma yaama : "Faafa, ntaagata a hú ma, intaagata a Haala. Ii yyaa gboonje. Ii tta jjanga, inan gí mbidi ma."

²² Bari faafan diimbà ma, he yaa sam bitúmma gwil nfana, ngi nter, ngi gsamte. ²³ Asaanti ngi biyaati bigilli ma. Ayaabà : "Samindi bato gégi ñaandu ujuule a guri ma, banaman hab, bñananan yaa feet, ²⁴ gaatu mbida ho madi yo, waabo agatu. Agí njal ma ubíitam bembe, hal wiinja a gilóode." Mma biyali binyaa feet ma.

²⁵ Bima aduuli hembe gatim be, we wéeti andan ma tigti a fnjinje. Aa mmaara bima faafan diimbà ma yaani sam bihab ñaande hembe. Bima he gitin a bjíigi, anto gata a baale ma, mma ansiim biñan ma nribi, binñire. ²⁶ Mma asoog ayaati holla, ayaama: "Wi gíni a baali ma ?" ²⁷ Mma he saantíma, he yaama : "Aduuli hiindi ma madin yo, he hí gatu. Umma wi tínga faafan diin ma yaa ahabadmata ñaande ujuule." ²⁸ Haji ma wi andan hembe raaw ngi faafan diimbà ma. Aa nnan byaatn a baale. Mma faafan diimbà ma toma wéeti hala ma agín. Ayaama : "Mbida, binte. Aduuli hiindi ma, he hí gatu. We wi tínga nyaa feet wómmu."

²⁹ Mma mbu undan ma yaama : "Baaba, wi tígani uyaati habe ? Gaatu ho yaanta a baale wo. Ña awoda ngina yaatadi mo. Wínoo wini usaantinin mo, ingiwi yaa mo. Uu nni habad an ganti ngi hara san nyaa feet ngi bintida ma. ³⁰ Bari ho to woot nafúul wiindi ngi binín bibaay. Bima he gatin, uhabadma nan jíla."

³¹ Umma wi faafan diimbà ma yaama : "Héy ! Mbida. Ugí ngi ñí ma a baali ma waatóo waatí. Nafúul wiinda ma gí wiinde. Wilóolo aa ggí wi ma aa tti gí wiinde. ³² Bari mbo, aduuli hiindi ma gatu. Baa jjanga yaa feet ga ? Ngí ngi glo ññaane we wíi tínga, gaatu ajígite. Agí ge njan alóode, bari waabo awiinte, gaatu amadi yo, bari waabo, agí ngi bâan ma." » Habe wi Yéesu dasadbà btaal sam bihúr njal ma Haala ma gín ngi bàa ma.

16

Yéesu saanti a bboorn aluus a gudi

¹ Iyoo, bima Yéesu ma saantn habe, mma anjóoda a bsaant ngi bidoon bigilli ma. Ayaabà : « Indasadbaa btaal bolo. Be gí njal ma ubiitam bembe, alaante gí ateenga. A giteengi gilli ma, mma biyaama :

"Ayaati hiindi ma, hí ma uhúrn yaa, aga ahótin gitim biyaati bigolla, anwaasati gudi wiindi ma ndaani." ² Bima he siimni habe, ayaa ngi he ma : "Nsiim yaa ungi waasati mo gudi wiinda ma." Ayaama : "Wil uraani, unyís gyaat giindi. Gédni ggayite giindi ma a bboorn gyaat giindi ma."

³⁻⁴ We wéeti ayaati hembe, liite willi ma aa ssat, aa mmada baas. Aa tti fuun, anan sag sada, angi dúutur mo. Bima asiimni bsaant bembe, he yaa bfeere, samindi biñan nwalma a gbaalm bàa ma. ⁵⁻⁶ Ayali anbaa bigi ma gaadni ndíbi ngi ateengi hembe. Bima asoogtini antiiti ma, ayaama: "Ndíbi gdeeme ugaadni ngi ateengi hiinda ma ?" He yaama : "Gbidon ggeme, gii diwilin." Bima he yaaman "gbidon ggeme," ayaama : "Iyoo, numale, usaf gbidon gjimmin gjif." ⁷ Walla asoogti holla. He yaama : "Gbooto ggeme ble, ge gi njangan guunti ateengi hiindi ma." Mma he yaama : "Safi gbooto njimmin gtaantaala." Habe wi ayaa ngi bigi ma gaadni ndíbi ngi ateengi hilli ma. ⁸ Ateengi hilli ma, bima asiimni wi ma he yaani, ayaa asiri ndaani. Gaatu ganti aa lluus, we wéeti glo gilli ma ga a blúti. »

Mma Yéesu ma yaabà : « Biñan dúníyaa wómmu, bingédndi bsire. We wi tínga binyoofi biñan ginjaarnan Haala sira. ⁹ Ganti biñan dúníya aa lluus ngi gudi, baa ma hañin a ñí ma, sam baluus ngi gudim

baa ma. Sam bayóbdiyobdi gwil gluuse a bboorn gudi, wi ma aa ttin wufle. We bigolla njigitaltibaa. Mma ndi bagati ngi Haala fléem blúti, anyaabaa bayaa gboonje. » ¹⁰⁻¹² Ayaabà : « A ffiti fduulu bagaadm be, sam baṭagfi, banan luus ngi fi, banan hùri yaa Haala ñaabaa fi. Ndu uluus a gwil gduulu gembe, fléen blúti, ungí ngi ffit fndaŋ, unluus ngi fi. Bari ffiti fduulu Haala ñaanan bembe, ndi uu lluus ngi fi, blúti, Haala nhúri yaa uu ttin luus ngi ffiti fndaŋ, aa ttin ñaana fi. Ndu uu lluus ngi gwiln holla, aa ttin ñaana gwil giindi. Ffiti fduulu Haala ma ñaanan, ndu uluus mo waabo ngi blúti, ndu uto mees ngi Haala a uwoda, anñaana ffit fndaŋ, fi ma bangiti a téda, fi ma mida gín nafúul ma. »

¹³ Ayaabà : « Gaatu awusaŋi gidaŋ aa ggim mada gitini biteenŋi bisibi. Ndi alébtí mo holla, so uhúri yaa, aa ggin lébtí holla. Nda aṭag mo holla, so uhúri yaa, aa ggin ṭag holla. Gaatu baa ttim mada lébtini Haala ngi gudi a waatí uwoda. Hal nge mada lébtini gwil gsibi ge. »

¹⁴ Bima Yéesu ma saantini habe, umma wi bifarasiyeŋ ma yali bintooma, gaatu bifuunŋi ndaani gudi. ¹⁵ Bari Yéesu ma yaabà : « Baa bifarasiyeŋ ma, banyaa ngi biñaŋ bagí biluuse, bari an we ma undúba Haala húr wi ma gín a giiñem baa ma. Wi ma bintiimbi nlébtí ndaani, Haala ma deenwi. »

Yéesu saanti a bboorn bsaantn Haala ma

¹⁶ Yeesu yaabà: « Títa a gileena Músa, an a gileena Isañ, bihihiili bsaantn Haala, bi ma Haala saantin yo ngi Musa ngi binúmi bsaanti billi bigolla. A gileena Isañ gembe, biyali binsaantí biñan ma ginúmli giboonje a bboorn gilami giinda. Biñan ma bindúba yaa bingítaandi ndaani sam biyaata a gi. ¹⁷ Bari bsaantn Haala tíg haj am waamu. Bee bbate. Gboonje bgíw. Wi ma Haala yaan yo san biñan ma yóbdiyobdi, ganti fere ma fndúba, tita a téda an a boja, ganti fmad, bsaantn Haala mdúba ntíg haj. Bee ttim madi. ¹⁸ Be gí njal ma ubiitam bembe, bhaln fyende. Hal gí ngi anín, ayísma nan ato nan yen anín holla, bigí njal ma ubiitam bembe, bigí ge a bbaay. Anín ma ayísni fana, ato nan yen bati, bég fana, bigí ge a bbaay, gaatu a fyende ftíti ma, fi ma fi bigíw. An ganti ayísma bembe, bhaln fyende ma tíg haj. Holla aa llóod. »

Yéesu saanti a bboorn ateenga andan ngi Lasar

¹⁹ Mma Yéesu ma yaabà : « lyoo, alaanti holo, he gí yo ateenga. Alaanti hembe, waatóo waatí abare feet. Ahali gwil nfana, anyaa wi ma súmmate. Ge gtida angi yo yaa. ²⁰ Holla he gaaji ma, bintuugma Lasar. He gí anjaba. Aa ggaade wil. Liite willi ma ma gí yo ggaggasi gtida.

Bingima riŋ mo a bsúmbutin ateengga andan ma. ²¹ Fsuufi fgore ma ngóbíta a btaabulna ateengga ma, fsuuf fembe raaman sam ha wom.

Gbíti mbinte, bimmuuti ggaggas ma agaadm bembe.

²² Flée ffoda alaanti anjaba hembe, alóodu. Mma ŋmalaygon Haala númma harjana, butina lbreema. Bima alóodni, aa wwufle, ateengi ma fana lóodu. Bibébma. ²³ Bima alaanti ma lóodni, hí ma uhúrn yaa, agí yo ateengga andan, anyaa wi ma súmmatin yo, bima alóodni, ata a gjoole, a aboo undan. Héd ma abiíta lbreema ŋgi Lasar gidaaje, bég gí hala uwoda. Bég gí hala unfana. ²⁴ Hí ma gín yo ateengga andan, he ga a gjoole. Mma asoog lbreema. Ayaama: "Mamma, san nwalnate a saar. So uyaa ŋgi Lasar samindi he daangini, a ttinan jódi fmúmudni ma, atúmti a wéde, anan túm a gidemet giinda ma, gaatu ŋgi ndaani ŋgi aboo, a gjoole gómmu." ²⁵ lbreema ma yaama: "Uu tti wuunti ga, a waatin yo ugí yo a feet ? Ugí yo agaade, ungi yo yaa wi ma sumnate. Waatí we Lasar ma, aa ggaade an ganti ŋgi wil. Agí yo a aboo. Waabo, hí ma ho, agí harjana. lyoo, hú ma ga a gjoole, a aboo ma.

²⁶ Hala ma ugím be, so uhúri yaa, hal aa ggim mada yaanti haando, attinam bin hala wiindi wembe. Hú ma fana, uu ggim mada yaanti hala ma ugím bembe, u ttinan bin hala ma bâgín bo. Buu undan ga a

mñuugim bâan ma." ²⁷ Mma ayaa ngi lbreema samindi he híti Lasar anan to baalm bàa ma, gaatu agí ngi biduuli bigilli bijiif, bigi ma uhúrn yaa, bég tíg a bgúudi. ²⁸ Ayaa samindi atobà yaa samindi bimbagi yaat a bsín ma ayaatim bembe, gaatu ndi bidoonjma mo habe, binto a gjoole. Aa tti fuunj bég nan yaata a bsím bembe. ²⁹ Mma lbreema ma yaama : "Bsaantin Haala gaaji ma. Sam bisiimli wi ma Musa saftín a bsaantn Haala, ngi binúmi bsaantn Haala bigolla, gaatu we gí a bsaantn Haala ma." ³⁰ Mma he yaama "Hani, ndi hal wiinjta a gilóodi, anambà saant, bég nniim a bboorn gtaagm bàa ma, binyisi." ³¹ lbreema ma wélgima yaa : "Ndi bii ssiim wi ma Músa ngi bigolla saftin a bsaantn Haala, ganti hal nwiinjti a gilóodi, bii ttin hata a wi ma he saantím bà." »

17

Yéesu saanti a bboorn gindúturn gtaagí

¹ Mma Yéesu ma saanti ngi bidoonj bigilli ma. Ayaabà : « Fnse, biñan ngi taagati mo a Haala ma. Bari hi ma nnúm aduuli hilli a gtaagi, he gí njal ma ubiitam bembe, hal nriñ yíte gutandiñ, san we tag yíti ma. Agí ngi ftoofe ngi Hala. ² Wi ma matir hi ma núm aduuli hilli a gtaagí, ge

gí ndi bihal flaagi flebi a giladi gilli, binaman balag a joge. We mmahir frósti ma Haala nrósma. »

³ Mma Yéesu ma saanti ngi bà. Ayaabà : « Yaana gboonje. Ndi hal tagata a hú ma, saantíma a wi ma ayaani, nda ayaana "Ntagata a hú ma, so udúturni," ujanga yaa bfeere, umanan dútur. ⁴ Iyoo, ndi hal ntagata a hú ma yas faajingooda flée ffoda, agana yaa: "Héy ! li yyaa gboonje, ntagata a hú ma," fondi udúturma. »

⁵ Bima Yéesu ma saantin habe, bà bidoonj bigilli ma, bigi ma anhíti, biyaama : « Héy ! Ateengim bâa, so udaangibâa samindi ahaŋm bâa ma bune. » ⁶ Mma Yéesu ma yaabà : « Ngette ahaŋm baa ma, ndú ugu uduulu, wola ndu ugú undaŋ, bari a hí ma uhaŋin. Ganti bagí ngi ahaŋ ma, wi ma uhúrn yaa, ugí njal ma ubiitam bembe, fmbi mmuutaard, ahaŋ wembe, ndu uhaŋa a ñí ma, ndu uyaa ngi bta mdaŋ bembe : "Butile, unan to lofi a joge baaji," myaa habe. Ñí ma hí ññaabaa sembe samindi bamada yaa bsaant ma nsaantíbaa sam bayaa. »

⁷ Ayaabà : « Iyoo, we gí njal ma ubiitam bembe, ateenga ngi ayaat. Bima ayaat ma tooni, atote a fnjiŋne, ayaat nan a baas, walla a dógtini gsaají, ajígiti njóoma. Nda agat mo njuuma, ateengi hilli ma aa ttin ñaama fsuufi. ⁸ Hani anyaama yaa : "To wose, ndu uwos mo, unan hali,

unlotodni fsuufi. Ndi nwomti mo, inan siigi, inan teegi, ubinibi mada mo womte." ⁹ Ateengi hembe, ndi ayaat ma yaa gwil ma ndúba, aa ggin baaratima, gaatu ayaat yaa wi ma ajangan yaa. Ayaa gyaat gilli ma gtida. ¹⁰ Baa bidoonj bigiinda ma fana, ndi bayaa mo gwil ma ñaatim baa ndúba, sam bahúri yaa baa tteeg riigale. Bayaa gyaatm baa ma gtida. Bajanga yaa wi ma nsaantímbaa sam bayaa. »

Yéesu ma giisi bisage bijímmín, awoda baratima nan

¹¹ Iyoo, bima Yéesu ma gín a bsínn Yérusalem, mma andiis a mñuugin ntédan gsibi, gíni Galiile ngi Samari. ¹²⁻¹³ Bima agín héd ma, agati bóji wolo, mma abiita bidugje bijímmín, bég gí héd ma, bijete gidaaje. Biñaatu, biyaama : « Yéesu, Ateengim bâa, so ugédbâa bwalasaar biindi ma, wili ma ntíngani bâmada yeta. » ¹⁴ Bima Yéesu ma biitam bà, ayaabà : « Toona, banan to butina bihotin gítim bsínm bisíwif, banambà gédli sam biyaa bayetu. » Bima bigín a bto ma, Mma bibiita biyetu. ¹⁵ Bima biyetini, mma a bà bijímmín bémbege, holla nóodi halana Yéesu ma. Ayuudi fladi filli ma, ariinga Haala. ¹⁶ Agúdi Yéesu ma, ayaama : « Ateengida, mbaaratina, gaatu mo, uwunni ayet. » We wéeti hí de gí haln Samari. ¹⁷ Mma Yéesu ma yaama : « Háy ! Bàa

bijímmín bà gaaj. Bijiintahla bigolla, bég dú ? ¹⁸ Bigolla aa ttin njóodi sa bibaaratini, binan riinga Haala ga ? Adaaji awoda ho ga ? » ¹⁹ Mma ayaama : « Luuse unan to. To ngi ggíti gjoole, gaatu uhata a ñí ma, mma uyete. »

Yéesu saanti a bboorn wi ma ngitili biñan duniya a mñóodti billi ma

²⁰ Iyoo, bima gwil ge diisni, mma bifarisiyen biyali binbaa Yéesu.

Biyaama : « Gilama ma Haala yaatim be, gijanga bbina, ntila gingati ? »

Mma Yéesu ma wélgibà : « Banyaandi bambiita ntíntaal, bari ngette habew. ²¹ Banyaandi binyaabaa : "gi ma go," wola "gigí gibe," bari ngette habew. Ndi bahúri ge wi ma Haala ma saantin, banhúri ge yaa, Alama ma Haala ma saantin yo bembe ambinte, agí ngi baa ma waabo. » Bari asaanti a bboori billi ma.

²² Mma Yéesu ma saanti ngi bidoon bigilli ma. Ayaabà : « Gileen aboo ma, wammu gingati. Bari ndi gileen aboo ma gati mo, gilee gembe, wil unraabaa, sam babiita ñí ma gíni Antiimbi Haala hitini. Wil unraabaa sam bamadani biitana, bari baa ttim madani biitana a waatí we. ²³ Ndi biyaabaa: "Ñinna góbo," wola : "ñinna haando," bambagibà doon. ²⁴ Gaatu ndi ngati mo, ingí njal ma biñan ma mbiita bembe

gilalaaaje. Biñan ma bindúba mbiitagi. Habe we ingí, waatí ma Haala
nhítini hatíde. ²⁵ Bari mtíiti ma, biñan gilee go, binlóoni, binraantini,
binhabni. »

²⁶ Ayaabà : « Ñí ma gíni Antiimbi Haala híttin, jandi anhíttini hatíde,
gilee ge ngí njal ma bambiita bembe, wi ma gatim bembe gileena Nuwe.
Umma wi ngati a gilee giinda ma. ²⁷ Gilee gembe, biñan ma, binwomti
yo, binsiigi yo, binyendi yo, binyaa gwil ma ndúba, an flée ma Nuwe ma
yaatin a bbato. Mma bsus mdañ gaatu. Bima bgatin flée fe, bléeti
dúniya ma, bilóodi nan bindúba.³⁴ »

²⁸ Ayaabà : « Gilee giinda mbi gí njal ma ubiitam bembe, gileena
Lot fana. A gileena Lot gembe, biñan ma nwomti yo, binsiigi yo, binwusi
gwil, bingaanda, binbaasi, binjéti ghódi, binyaa gwil ma ndúba ttu.

²⁹ Bari bima Lot ma yaantini Sodom, umma wi gjoole yaantiti a téda, gted
nan ffil ma fndúba. Bilóodu bindúba.³⁵ ³⁰ Habe wi biñan ma ngí flée ma
Haala ma nhíttini hatíde, angédi yaa ñí ma hí gí Alama andan ma. ³¹ Ndi
fgať, hí ma nga a teras a téda, ambagi yaata a hódi sa ajódi gwil gilli.
Hani, sa adét. Hí ma gín a fnjinne fana, aa ggím mada njóda a baale,

³⁴ Byaltí 7

³⁵ Byaltí 19:23-25

andéti. ³² Bari nyaabaa, samindi bagí njal ma ubiitam bembe, Lot.

Bambagi gí njan anínna Lot, hí ma ñínni a taan, alóod nan. Bambagi tili wi ma gitilin anínna Lot hembe.³⁶ »

³³ Ayaabà : « Bambagi jódi bgúudm baa, bambagi túm ginsúmnam baa ma fañ ma a bi. Yaana wi ma uhúrn yaa, we wi súmtin Haala. Gaatu hí ma nyóbdiyobdi ginsúmna gilli ma a bgúudi billi ma, he nlóodi gilóodi bge. Bari hí ma aa ttin tag bgúudi billi ma haando, angí ngi bgúudi bge ngi Haala. ³⁴ Flée fi mbinte, biñan bisibi nga a buu, Haala njódi uwoda, a ttinan nati uwoda. ³⁵ Binín bisibi nga a frunje, anjódi uwoda, a ttinan nati uwoda. ³⁶ Bilaanti bisibi nga a suuba, anjódi uwoda, a ttinan nati uwoda. » ³⁷ Bima Yéesu ma saantin habe, mma bidoon bigilli ma yaama : « Ateenjim bâa, gilla gwil ge nyaale ? » Ayaabà : « We ngí njal ma babiitam bembe, hala ma sum ma gín, gyífa mbinte. Biñan ma bindúba nhúri. »

³⁶ Byaltí 19:26

18

Haala ma ga Ayósnin ftoofe aluuse

¹ Mma Yéesu ma dasadbà btaal sam bihúri yaa an ganti bigí mo a aboo, samindi bitig ríibale, biga sag Haala waatóo waatí a aboo ma bigín. ² Ayaabà : « Alaanti holo gitili yo. Alaante hembe gí antóftoofim biñan bóji willi ma, bari aa llébtí Haala, adeen biñan fana. Ginsúmna gilli ma, ge gtída ga anyaay. Aa llébtí Haala. » ³ Ayaabà : « Yas fmbún anfagina holo gaŋi ngi hí. Ayaama : "Anyósní ftoof ho, so udaangini ngi hí ma ngínin mbóbbbooti mo, so utoftoofma, inan gí ngi gyabi. Nyaa, so udaangini." ⁴ Bari an we ma undúba, anyósní ftoof hembe, aa nnañ. Bari anín ma tígma sag, mma ayaa : "Héy ! An ganti ii llébtí mo Haala, an ganti ndeen mo biñan, ⁵ anfagina ho mbinte haando an ii tta mmada. Indaangima gaatu angiti bin mo yaa sa ndaangima. Inyósma fóof fembe. Indaangima a wi ma asaantinini." Mma, alaanti ma daangi anín hembe a bboorn hí ma mbóbbbootima. » ⁶ Mma Yéesu ma yaabà : « Babiíta alaanti ho, ange lébtí Haala, bari an we ma undúba adaangi anfagina hembe. Hal ma uhúrn yaa, aa lluus, he daangi anín hembe sa ato. » ⁷⁻⁸ Ayaabà : « Iyoo, an ganti alaanti hembe aa lluus mo, Haala ma

uhúrn yaa, he gí Haala uluuse, biñan̄ bigilli ma nsagma uleey ngi
gimanda a bboorm bigi ma mbóbbbootibà, ansiimli bsag ma binsagma.
Anyósbà ftoofe. Aa ttin wufle. » Ayaa : « Angan̄bà, anñaabà fgan̄ti, a
bboorm wi ma bisagmam bembe. Bari ñí ma gíni Antiimbi ma Haala
hítini, flée ma imbinte hatíde, banyaandi inwéeti biñan̄ fmbún̄, bigi ma
nhāta a ñí habe ga ? Gaatu flée ma ñí ma mbinte, ñí ma gíni Ahítin
Haala ma, flée fe intóftoof biñan̄ ma bindúba. »

Mdemtir a bboorna afarisiyen̄ ngi abaandin naama

⁹⁻¹⁰ Iyoo, mma Yéesu ma saanti ngi bigi ma nyaande bigí biluuse,
bidéen̄ nan bigolla. Ayaabà : « Indasadbaa btaal a bboorn biñan̄ bisibi.
Holla gí afarisiyen̄, holla gí nan abaandin naama. Iyoo, biñan̄ bisib
bémbége, bito a baalin gilébtin Haala, sam bisag Haala. ¹¹ Afarisiyen̄
hembe, ato jeti, asaanti ngi Haala a bboor billi ma. Ayaama : "Haala,
imbaraatina, gaatu ii ggí njam bigolla, bigi ma uhúrn yaa, bingi yaa mo wi
ma súmtimbà. Bindoogdoog biñan̄ sam bigiti gwilm bàa ma. Bii lluus.
Bii ttag fyēnde gjif gsibi, binto bbaay bati. Bībaandi naame njan hómmu.
Bari ii ggí habe. ¹² Ñí ma, ingi sun̄ mo glee gsibi, lóogun̄oo lóogun̄.
Ngina ñaa mo njímminn gwil giinda ma ndúba." ¹³ Bari abaandi naam

ma he, hí de jeti bati, asag Haala. Ato arosrosi fsaanj filli ma, asag Haala. Aa yyuudi bgo billi ma. Ayaama : "Haala, so ugédni bwalasaar biindi ma, gaatu ntagata a hú ma." » ¹⁴ Mma Yéesu ma yaabà : « Alaanti hembe, hí ma niimin gtaag gilli ma, hí de Haala yaa agú uluuse a gimbiita gilli ma. Bari afarisiyen hembe, aa lluus. A biñan bisibe bémbege, sam bahúri yaa, abaandin naam ma, hí de Haala yaa agú uluuse. Gaatu hínoo híni yuudni bgo billi ma, Haala nwali bgo billi ma. Hínoo híni walni bgo billi ma, Haala nyuudi bgo billi ma. »

Yéesu mébtir bigi ma gadni a gilama gilli ma ngi nbúuta

¹⁵ Mma biñan ma yali biyaa binnúm nbúutam bàa ma butina Yéesu, an ganti ngi nnaani, samindi ariinjibà gjiif, anambà sagad Haala. Bari bima bidoonja Yéesu biitambà bitoonbà, biyaa bég aa ggim mada ta halana Yéesu ngi nbúutam bàa ma. ¹⁶ Mma Yéesu ma yaabà, ayaabà : « Yísna nbúuta bómboji, sam binúmtibà hala wiinda ma, inambà sagad Haala. Njbúuta bóg gí njal ma ubiitam bembe, bigi ma gadni a gilama giinda ma. Mbo hínoo híni gí njan nbúuta bógi, ungata a gilami giinda. ¹⁷ Bari fnse fi hínoo híni yuudni bgo billi ma, uge nan gí njam mbúuta, uu ttim mmada gí ngi Haala a uwoda. » Ayaa : « Gaatu

Haala fuun̄te gilami gilli ma, ananangi ñaa njal ma unñaa mbúuta uduulu. Mbúuta uduulu, ndi unyaama : "Mma," anan jódi. Bari mbo, hínoo hini aa ttin gí njan mbúuta uduulu, ndi nyaana : "Mma," ndu uu nnañ unangi jód, uu ggim mada yaatini a gilama giinda ma. »

Yéesu saantíba hi ma madan balni hal

¹⁸ Mma ahótin gítim bisíwif holo yaa ngi Yéesu, ayaama :

« Anhíhhiil anfana, halla immada yaa sam ngí ngi Haala a uwoda am bge ? » ¹⁹ He yaama : « Wi tígani uyaatini anfana ? Wi utagni a bboori biinda, gaatu Haala awoda, he gí anfana ma. » ²⁰ Ayaama : « Uhúri yaa wi ma Haala ma saantin a bsaanti billi ma. Ayaa umbagi baay ngi anínn holla, umbagi yeem, umbagi lajad hal, unan lébti nnan diin ma ngi faafan diin ma. » ²¹ Mma ahótin gitin bisíwif hembé yaa ngi Yéesu ma, ayaama : « Anhíhhiil, titi waatí ma ngín ge uduulu an waabo, ge ndúba ingí yaa mo. » ²² Mma Yéesu ma yaama : « Bari wil uwoda, we tigna taarata. Samindi unjódi gwil giindi ma ndúba ttu unangi gaanda, unangi ñaa bigi ma uhúrn yaa, bee ggaade. Ndu uyaa mo habe usów, ungiti nafuul a téda ngi Haala ma, u ttinin doon » ²³ Bima alaanti ma siimni

bsaanti bembe, wil aa mma sùm, aa ggontan, ahamati ndaani fjum filli ma, gaatu atúm giteengi gilli a fiiñe.

²⁴ Mma Yéesu ñín alaanti ma, ayaa : « Héy ! Biteenga bindañ, wee ttalant, binan gat a gilama giinda. ²⁵ Wi ma yoofi talanta, we gí, unan jodi ñongoma, unyaatíma a bsúmn gibeenda ma. We wi yoofi talanta byaatina ateenga andañ a gilama giinda ma. » ²⁶ Bima biñañ ma siimni habe, biyaa ngi Yéesu ma : « Héy ! Hila madan balla ? » Gaatu bsaanti ma baatibà ndaani. ²⁷ Mma Yéesu ma yaabà : « An ganti hal gí ateenga andañ, ngette hí ma mada balni bgo billi ma. Haala ma hí mada balni antiimbi a gtaag ma agín. Wil aa ggí wi ma Haala aa ttim mada yaa. »

²⁸ Mma Bbiyeer ma yaa : « Héy ! Ateengim bâa, bâa ma gí ngi hú ma waatóo waatí. Bâñati ñbaalim bâa ma ngi gwilm bâa ma ñdúba, bâdoonña nan. Bâa bég du ? » ²⁹ Mma Yéesu ma yaabà : « Fnse fi, ndi hal yísi baali willi ma ngi bibiyaama ma, ndi ñí ma ngi gilama giinda yoofi anín hilli ma ngi bindañ bigilli ma ngi biduulu bigilli ma ngi bidéeni ma ngi ñbi bigilli ma a gimiira gilli ma, ³⁰ wi ma angiti a gilee gómmu, we nyooofi gwil ma ñdúba ayísni, anan giti bgúudi bge a téda a gilee ma mbinte. »

Yéesu ma saanti ngi bidoonj bigilli ma a bboorn gilóodi gilli ma

³¹ Bima gwil ma diisni, mma Yéesu ma jódi bidoonj bigilli ma bijímmín ngi bisibi. Anúmbà batí, ayaabà : « Bântoona Yérusalem. Bari ndi bâgaŋna mo héd ma, wi ma Haala ma saantin yo ngi binúmi bsaanti billi ma, sam bisaf a bboorna Antiimbi ma anhíti, gwil gembe ndúba ngitilini. ³²⁻³³ Gaatu ndi bâgaŋna mo héd ma, mma bintagni, binñaani biñaŋn fbango fber. Bég njódni, bintooni, binraantini, bintúfaja a ñí ma, binhúuni, binyaa gwil ma ndúba a ñí ma, mma binhabni. Bari flée fnhabali ma, inwiŋta a gilóode gembe, inluusi hatíde. » ³⁴ Bima Yéesu ma saantini bidoonj bigilli ma bsaanti bembe, bii mmada tag wi ma he saantin, bsaanti be gí ngi bà njal ma ubiitam bembe, gwil gsuwe.

Yéesu ma yeti afoome

³⁵ Iyoo, bima Yéesu ma gín a bto ngi fmbúŋm biñaŋ ma Yérusalem, bita am bisuuli ngi bóji wolo, bintuugi Yeriggo. We wéeti alaanti holo afooma, he ngí meese a baŋin bsín, ansag sada. ³⁶ Bima he gín meese ma, he siim fmbúŋm biñaŋ, bég ga a bdiisi. Bima bég gati buti willi ma, mma abaa bigolla a bàa ma, ayaabà : « Wi gitilin ? »

³⁷ Bég yaama : « Yéesu, híi Nasaret, he ngíta a bdiisi. » ³⁸ Mma afoome ma ñaatu. Ayaa : « Héy ! Yéesu, múmurna Dawuda, nyaa san nwalnati a saar. So udaangini. » ³⁹ Bima ayaani habe, mma bigi ma gín a giti yaama : « Leendu ! Umbaa ñjaat habe. » An we ma undúba, afoome hembe ñaati hat. Ayaama : « Mumurna Dawuda, san nwalnati a saar, so udaangini. » ⁴⁰ Bima Yéesu ma siimman, he yaabà : « Númnate alaanti hembe. » Bima binúmmatin, ⁴¹ mma Yéesu ma baama, ayaama : « Wi raanan san nyaana ? » He yaama : « Nyaa, so udaangini san mbiita. » ⁴² Bima asaantíman habe, Yéesu ma yaama : « Iyoo, biita. Njal ma uhañin a ñí ma, waabo uyetu. » ⁴³ Haji ma wi alaanti hembe biitaw. Umma wi adoon Yéesu, alébtí Haala, ato nan ngi bà. Bigi ma biitan wi ma Yéesu ma yaani, bég fana riinga Haala ma.

19

Yéesu wal a baaln Saje

¹ Iyoo, bima bigín a btoo ma, mma biyaata a bóji ma binyaa Yeriggo, bindiisi. ² Bima bigatin héd ma, we wéeti alaanti holo, hí ma

uhúrin yaa, he ga abaandin naam andan̄ héd ma, he ga ateenga andan̄. Bintuugma Saje.

³⁻⁴ Wil uraama, sa abiita Yéesu ma. Bima bigín a bdiis ma, mma alaanti hembé déta a giti, ajiinji nan a brósi, sam amada biitani Yéesu ma gaatu alaanti ma, aa ffuud. Biñan̄ ma ñob ndaani. We wi t́nga a jiinjita a bta samindi amada biitani Yéesu. ⁵ Bima Yéesu ma gatini a brósi baají, mma ayuudi ggít gilli ma, abiita Saje ma a bta ma a teda. Ayaama : « Saje, numale, walte, mo, inwala a baale wiindi ma, habe wi njangan yaa. » ⁶ Mma Saje ma numale, awalti ngi glo ññaane, awal nan Yéesu ma. ⁷ Bima fmbúŋm biñan̄ fembe biitani habe, biraaw. Biyaa : « Ho, ato yóole a baalna alaanti ma uhúrn yaa, agí ataagí. »

⁸ Bima Yéesu ma gín ngi Saje ma, mma Saje ma yaama : « Mo, ñí ma, a waatí we ingi yo yéem gudm biñan̄, ingí yo baandi naama. Bari mo, inhoalli nafuul wiinda ma a mñuugi, inan wunde binjaba. Gi ma ngín yo yeem ngi biñan̄ ndúba, inhamtibà an yas ntahla. » ⁹ Mma Yéesu ma yaa : « Ndi babiita mbinte a baale wo, mbinte bine samindi nbalma. Agí yo a fmade, bari mo, ahaŋa ñí ma njaln mamman diimbà ma gíni lbreema, nbalma. ¹⁰ We wi t́nga mbinte a dúniyaa wómmu. Gaatu ñí

ma hí gí Antiimbi ma Haala ma yaani anhítti samindi ingég, inan bal bigi ma gín a ηmad ma. »

Yéesu dasi btal a bboorn ffítm biyaati bigilli ma jandi annóodti mo

¹¹ We wéeti biñan fmbún tagi yaa ndi bigati mo Yérusalem, Yéesu ma njódi gilama ma asaantim bembe, anan gí alamin fbango ma. Mma Yéesu ma ñaabà mdemtir, ¹² ayaabà : « Ateenga andan holo nluutay. Anto a fbango folla, samindi alama andan ma ñaama gilama. Nda anjóodti mo, angí alaman fbangi filli ma. ¹³ Jandi antoy, asoog biyaati bigilli bijímmin. Mma añaa biyaati bijímmin bémbege hínoo híni sanu uwoda. Ayaabà samindi biyayyaati hínoo híni sanu añaaman samindi amadawi buna. ¹⁴ Bari bima alaanti ma luutam bembe san ha gí alamin fbango filli ma, mma biñan fbango filli ma looma. Bihíti biñan butin alama andan ma yaa bii tti fuun san alaanti hembé gí alamim bàa ma. ¹⁵ Bari an we ma undúba alama andan ma ñaama gilama. Bima alaanti ma gittin gilami gilli ma, anjóodte. Bima anjóodtin, asoog biyaati bijímmin bigilli ma, bigi ma yayaatin sanu ma, samindi ahúr hínoo híni, wi ma ayaatini. ¹⁶ Untíiti ma, he yayyaati sanu ma, an adaan giti sanu njímmin, a wi ma alami ma ñaamatim bembe. Bima he gatin, ayaama :

"Ateengida, sanu ma uñaanim bembe, we wi nyayaati an njímmín, we buna a wi. Waabo ngiti sanu njímmín." ¹⁷ Mma alami ma yaama : "Iyoo, uyaa gboonje ngi uduulu ma ñaanan. Uga ayaati aluuse. Waabo sanu uwoda ma uyaatim bo wo, njímmín, we ubuna a wi, we wi t́nga inñaana gbóji gjímmín, gi ma ugí ahotin gitin gí ma." ¹⁸ Mma unsibili ma binte, he yaama : "Ateengida, sanu uñaanim bembe, we nyayyaati. Ujiif, we wi buna a wi ma uñaaninim bembe. Ngiti sanu ujiif waabo." ¹⁹ We he yaama : "Iyoo, inñaana gbóji gjiif, gi ma unan gí ahotin gitin gi ma."

²⁰ Mma holla binte. Bima he gatini, ayaama : "Ateengida, sanu ma uñaanim bembe, umma wo, wi ntúm a ñumbaara. ²¹ Li ttiwi núm byaati bolo, gaatu ii nna ñoom, gaatu nhúri yaa ugí hal ma uhúrin yaa, urafanti ndaani. Unjódi wi ma uu yyo siŋ. Unham wi ma uu yyo sug. We wi t́nga ii ttin ñoom, inan yayyaati sanu wiindi ma." ²² Mma alaanti hembe yaama : "Ño gí hal araante ga ? We wi usaantini, uyaa ño gí hal araanti." Mma ayaama : "Ayaati uwooy ho, wi t́ngani usaantiti habe ? Ndi njód ge wi ma ii ttin yo siŋ, ndi nham ge wi ma ii ttin yo sug, ²³ wi t́ngani uu tti núm sanu a bigi ma mbaṭati gudi, san ubun nduulu ?"

²⁴ Mma asaanti ngi bigolla, bigi ma maarani, ayaabà : "Jodna sanu willi ma, banawi ñaa hí ma gitin njímmín." ²⁵ Biyaama : "Ateengim bâa, wi

tíngani uyaati habe ? He gí ngi njímmín." ²⁶ Ayaabà : "Hínoo hini gaadni, imbun a wi ma agaadni. Bari hínoo híni, ndi hal ma aa yyaati, aa ggaade, inbóti wi ma agaadm bembe." ²⁷ Mma asaanti ngi bigolla bémbege, ayaabà : "Sam banúm biloo bigiinda ma, bigi ma aa yyo nan san ngi alamim bàa ma." Ayaabà : "Sam bahabbà a gimaara giinda, nga biíta." » Btaal be Yéesu dasadbà sam bihúri yaa, ngette a waatí we anjéti gilama gilli ma.

Yéesu siti gati Yérusalem

²⁸ Iyoo. Bima Yéesu ma saantímbà btaal bembe, mma adiisi ngi bidoon bigilli ma a bsínn Yérusalem. ²⁹ Bigati suuli ngi gbóji gsibi gíni Betfaj ngi Betani. Bima bigatini, bito am bisiti gata a fgongo, fi ma binyaa fgongon Olife. Bima bigatin héd ma, mma ahíti bidoon bisibi bigilli ma. ³⁰ Ayaabà : « Toona a bóji ma gín bómmu a giti. Ndi bato mo, banto biíta mbin fali, fali ma uhúrn yaa, hal aa tta nene jiinja a hí. Ndi babiitama mo, samindi babasimate, ba ttinaman núm. ³¹ Ndi bíbaabaa mo : "Hila yaabaa sam babasi mbin fali hómму ?" sam bayaabà : "Ateengin dúniyaa hí, he hí, fali hembe titta raa. Afuunmati folo." »

³² Bigi ma Yéesu ma hítim bembe, bima bitooni, umma wi bibiita mbin fali ma njal ma Yéesu ma saantin. ³³ Bima bibiitan mbin fali ma, bibasma, mma biteengin fali ma yaabà : « Héy ! Gilla bantoo ngi fali ho ? » ³⁴ Mma biwélgibà, biyaabà : « Ateengin dúniyaa, he hí yaa sam bâbasi fali hómmu. He hí tittama raa folo, gaatu afuunmate. » ³⁵ Mma bito ngi fali ma, am bidaan gaata hala ma Yéesu ma gín. Bima bigatini ngi fali ma, mma bijódi ndugdug ndanm bàa ma, biriinj a btaann fali ma. Mma bijiinji Yéesu ma a fali ma.

³⁶ Bima ayalni anto ngi hí, mma bitee gwil a gitin fali ma a bsín ma. ³⁷ Bima biyalni binwalti a fgongon Olife, binto Yérusalem, fmbúnj m biñan ma ndoon Yéesu ma, mma binyali binjaati, binriinga Haala a bboorn ntíntaal ma Yéesu ma yaani a gimaarim bàa ma. ³⁸ Biyaa : « Alama ho, hí ma bintin a ftuugina Agitili Bge, bâriingana. Ugí Ateengin fere ma fndúba. Bâriinga Haala a haala a téda, gaatu ahíti hí ma nsúmur biñan ngi hí. San Haala riingale ! » ³⁹ Bima bigín a ñaate, mma, bifarisiyen ma gín a fmbúnj m biñan, biyaa samindi atoon bidoon bigilli ma sam bimbaa njaat. ⁴⁰ Bima bisaantin habe, mma Yéesu ma yaabà : « Ndi biñan bógi leendi mo, sam bahúri yaa glaagi fana, ge njaati. »

⁴¹ Bima bitooni, bibiita Yérusalem, mma Yéesu ma yali anriiji.

Mma asaanti a bboorm biñaŋ Yérusalem, ⁴² ayaa : « Mo, ndi bahúri ge gi ma madabaa sùmur ngi Haala a uwoda, we gí ge a giboojim baa, bari baa ttúr gi ma mmegeesi mnuugim baa ma ngi Haala ma. Ge gí gwil gsuwe a gítim baa ma folo. ⁴³⁻⁴⁴ Gilee gi mbinte, bimajim baa ma, binfítibaa ngi ɲbúutam baa ma. Binlabirbaa, binjiinji, binyaati bójim baa ma. Binhabbaa ngi ɲbim baa ma bindúba. Bingóbi ghódm baa ma am bahúri yaa an ganti ngi flaagi, fee ttin ha jjete a folla a teda. Gwil ge ngitile, gaatu baa ttúr yaa Haala binte mómmu samindi abalbaa. »

Yéesu híhhiili biñaŋ a baaln gilébtin Haala

⁴⁵ Iyoo, bima gwil ge diisni, Yéesu ma gati Yérusalem. Mma ayaata a baaln gilébtin Haala. Bima agatin a baalin gilébtin Haala, abesi biñaŋ ma ngaanda ɲmala a baalin gilébtin Haala wembe sati suŋe.

⁴⁶ Mma asaantibà, ayaabà : « Ugí bsafle a bsaantn Haala yaa, Haala ma yaa : "Baale wiinda ma ngí baali ma uhúrin yaa, binsagni héd ma." Bari baa bógi, baalin gilébtin Haala, we wi banɲóodte, bayaa gaŋn gbandi. »

⁴⁷ Bima asaantím bàa bembe, mma, fleefle anto baalin gilébtin Haala, anhihhiili biñaŋ bsaantin Haala hed ma. Bari bima agín a gihíhhiilim bà

gembe, bindanm bisíwif gíni bihotin gitim bsínm bisíwif bindan ngi
bingarandiŋm bsínm bisíwif, bége, wil aa ttibà sùm. Bigintandi samindi
bihab Yéesu, ⁴⁸ bari an we ma undúba, bii mmada yaa wilóolo a hí,
gaatu agí ngi biñan haji ma, bég gama siimle.

20

¹ Iyoo, flée ffoda, Yéesu ma, bima agín a ginhíhhiilni biñan ma a
baalin gilébtin Haala ma, ansaanti ginúmli giboonje a bboori billi ma,
umma wi bigi ma ngaraŋdiiŋ bsínm bisíwif, bég gaŋi ngi hí ngi bihotin
gitim bsínm bisíwif bindan ma ngi bisíwif bindan bigolla. ² Bima bitom
butina Yéesu ma, biyaama : « A ftuugina híla unyaa habe ? Híla
hítinatin ? » Habe wi bito yaa ngi Yéesu ma. ³ Mma Yéesu ma yaabà
fana : « Inbaabaa wil uwoda. ⁴ Fo Isan ma ngín yo líbti biñan a wéde, a
ftuugin híla angín yo yaa gwil gembe, a ftuugin Haala ga, fo a ftuugin
bintiimbi ? »

⁵ Bima Yéesu ma baam bà habe, bà bindan ma, bà ma bitida,
bíbaandindu. Biyaa : « Héy ! Ndi bâyaanama mo : "Haala," anyaabâan :
"Wi tígana baa tti haŋ a bsaanti billi ma ?" ⁶ Ndi bâyaanama mo

"bintiimbi," biñan bémbege, binhabbâan ngi glaagi, gaatu bigi ma gitin ngi hí, bihati yaa Isan ma gí yo anúmi bsaantn Haala. » ⁷ Umma wi biyaama : « Baa ttúr. » ⁸ Mma Yéesu ma wélgibà, ayaabà : « Ndi baa ttúr mo, ñí ma fana, ii ggin saantíbaa a ftuugn hí ma insaante. »

⁹ Iyoo, mma Yéesu ñaa fmbúnjm biñan mdemtir. Ayaabà :
 « Alaanti holo gí yo ngi fntaasn reesen. Bima asugni reesen ma, reesen ma giti boli mo, mma añaa bíbaas, sam bito fntas fembe, binholle greesen ngi hí. Mma bíbaas fntaas ma. Umma wi alaanti hembe luutaw. Ato bóji wolo, awufli héd ma. ¹⁰ Bima anjóodtin, bima greesen ma teegni, mma ahíti ayaati hilli holo, sa ayaa samindi ato gat ngi bíbaas bémbege samindi biñaamati ffit filli ma. Bari bima he gatin ngi bàa ma, he saantibà bsaanti ma, mma bihúuma, bii mma ñaa an ganti ngi wil.
¹¹ Mma ateengin fntaas ma híti ansibil. Bima ayaati unsibil hembe toon a fntas ma, bima he gatini, bíbaas ma húuma, bidúuturutima, mma he njóodi fjif gsoole. ¹² Bima he gatin, ateengin fntas ma híti anhabal. Bima anhabal ma gatin, he saantibà fnsaanti ma, bihúuma, bibonmate, bibesma, mma he njóodte. ¹³ Bima he njóodtin, mma ateengin fntas ma yaa : "Hey ! Waabo inhíti mbi hiinda uwoda ma ngaadni, hí ma ntúmna a fiiñe fiinda ma. Mbolo bi ddúutur fgít filli ma." ¹⁴ Bima he gatini a fntas

ma, biyaa : "Héy ! Ho ngí ateengin fntas ma. Bâhabnama, bânanan jódi fntas ma." ¹⁵ Mma bibésma a fntas ma, bihabma.

Wi ateengin fntas ma nyaay ? ¹⁶ Ndi he ngati ngi bigi ma yaani binbóti fntas ma ngi hé, anhabbà, anan ñaa bigolla fntas ma. » Bima Yéesu ma saantim bà mdemtir be, biñan ma yaa : « Wee ggim mada yaale. »

¹⁷ Mma Yéesu ma ñínbà, asaant a bboor billi ma ngi bisíwif bindan ma. Ayaabà : « Wí gíni bsafle a bsaantn Haala ? Byaa : "Flaagi fndan ma, fi ma bijétin hódi undan ma balagni, fma fi gí fiiñen hódi wembe."

¹⁸ We gí wi ? Hínoo híni gób mo a flaagi fembe, so uhúri yaa, liiti willi ma nhaay. Bari hínoo híni flaag fembe góbitin mo, so uhúri yaa, fnfnlagjjiri liiti willi ma undúba, fnñatiwi njan mtuunda. » ¹⁹ Bima asaantím bà mdemtir ma ngi wi ma bsaantin Haala ma saantin a bboor billi ma, bihótin giti bémbege, biraa ndaani a bboorn wi ma Yéesu ma saantim bembe. Gaatu bihúri yaa btaal be, be gí a bboorm bàa ma. Gaatu bég gí bigi ma balagni flaag fndan ma. Mma bigintande sam bitagma a waatí we. Bari mbo, an we ma undúba, bii mmada gitini bbehe, bi ma bintag Yéesu ma, gaatu bigolu fmbúnym biñan ma gíni haji ma.

Feere bindaŋ bisíwif yaani a bboorna Yéesu sam bitagma

²⁰ Iyoo, bima we diisni, mma bindaŋ bémbege, biyaa bfeere.

Bihítinan biñaŋ biwooy, samindi biyaa bigí biluuse, sam bimada baandi Yéesu hémbe, binaman tag a bsaant, sam binúmma bútina ahótin gitin fnbig fe, sam he tóftoofma. ²¹ Bima bég gatini, biyaamà : « Anhíhhiil, bâhúri yaa ungi saanti mo fnse, ungi híhhiili mo biñaŋ gwiIn Haala. Unge ñín gjúmm biñaŋ, bari usaanti fnse ftida. ²² Waabo bâbaana, bâjanga guuntini naam ma ga ? Wi ma alama andaŋ gíni Seesar ma yaani samindi bâguunti, bâguuntiwi ga, wala hani ga ? »

²³ Iyoo, bima bibaani Yéesu ma habe, he húr wi ma gín a giiñim bàa ma. ²⁴ Mma he yaabà sam binúmte gigudi. Bima bigédman gigudi ma, mma ayaabà : « Giyeengiyeengin híla gín a gigudi gómmu ? Ftuugin híla gín haando ? » ²⁵ Biyaama : « Seesar. » Ayaabà : « Ñaana Seesar wi ma ateenŋi, banan ñaa Haala wi ma Haala teenŋi. » ²⁶ Bima bisiimni habe, bsaanti ma baatibà. Bihúri yaa bii mada gaadni wi ma bimadan wélgi Yéesu ma a bboorn bfeerm bàa ma. Bii mma mada taga a bsaant.

²⁷ Mma bisaduse, bigi ma nyaa bilóodi aa ggin wiŋte, ³⁷ bég fana gati ngi Yéesu. Biyali binbaama. ²⁸ Biyaa : « Anhíhhiil, bâa ma gí ngi wi ma bânbaana. » Biyaama : « Músa ma safti yo a bsaantn Haala ma, ayaa ndi alaante lóod, bari bee ggaade mbi, aduuli hilli ma janga jódi anín hilli ma, sam ftuugin antiiti ma mbagi mad. » ²⁹ Mma biñaama mdemtir. Biyaama : « Iyoo, hal holo gí yo ngi biduuli bigilli faaj. Bima alaanti hembe antiiti ma lóodni, bii ggaade mbi. ³⁰ Mma aduuli hilli ma doonmatin, he yeŋ nan anín he. He bibi yaa, he lóodu, bii ggiti mbi. Anhabal ma fana yeenma, bii ggiti mbi, an he fana bibi lóodi, ³¹ am biduulu faaj, bibi yo yeŋ anín hembe. Bég bindúba lóodu, bii ggiti mbi ngi hí. ³² Anín ma bi nambi lóodi fana. ³³ Waabo, njal ma bilóodm bembe, ndi bitoti wiŋa a gilóode, híla jangan jódi anín hembe ? »

³⁴ Mma Yéesu ma yaabà : « Biñaŋn dúniya wómmu nyeŋde. ³⁵ Hínoo híni nlóod a fere fo. Bari ndi Haala nwiŋnati a gilóode, we, uu ttin ha yyenŋde. Fyenŋde aa ggaaji ma. ³⁶ Héd ma bigi ma nwiŋta a gilóode ngí nbin Haala. Bingí ngi Haala am bge a bgúudi bge. Habe wi bingí njal ma ubiitam bembe, nmalaygon Haala. Héde fyenŋde aa ggí. »

³⁷ Bisaduse gí fana bisíwif bindaŋ ma. Binyaa bilóodi aa ggin wiŋte.

³⁷ Ayaabà : « Bari Musa ma safti yo a bboorn bwiŋm bilóodi a bsaantn Haala ma fana. Bima abiitani gjoole a bta ma, Agitili Bge yaama agí Haalana lbreema ngi Isag ngi Yagob.³⁸ A waati we bég tig a bgúudi ga ? Hani bilóodu titin yo. » ³⁸ Umma wi Yéesu ma saantíbà, ayaabà : « Sam bahúri yaa Haala, hee ggí Haalam bilóodi, he hí gí Haalan hí ma uhúrn yaa, agí a bgúudi, gaatu biñan bigilli ma gín a boji wómmu, wola a harjuna, bigá a bgúudi bindúba. » ³⁹ Bima bingarandiŋm bsínm bisíwif ma, bima bisiimni bsaanti ma Yéesu ma saantim bà bembe, biyaama : « Anhíhhiil, usaanti fnse. » ⁴⁰ Mma hal aa tta ññoom, anaman baa gbaande golla hat, sam amadama tag a bsaant.

Yéesu saant a bboorn múmurna Dawuda gíni Ateenŋin dúniya ma

⁴¹ Mma Yéesu ma saantíbà yaa : « Wi tígani biyaa Anbaln dúniyaa, hí ma jangatim bina ngiti amúmurna Dawuda ? ⁴² Gaatu Dawuda ma fana saanti a bsaantn Haala a Grib ma. Ayaa : "Agitili Bge ma, he saanti ngi Ateenŋa hiinda ma. Ayaama san he mees a fjif ffomti filli ma, ⁴³ an agidi biloo bigilli ma, anambà túm a giinj gilli ma baaji."

³⁸ Byaantín gidan 3

⁴⁴ Njal ma Dawuda ma yaani Anbal ma, he gí Ateenji hilli ma, ayoofma ndaani sembe, halla múmur hilli ma madama teenja ? »³⁹

⁴⁵ Bima biñan ma bindúba siimliman, mma Yéesu ma saanti ngi bidoon bigilli ma. ⁴⁶ Ayaabà : « Sam batugnali bingarandinm bsínm bisíwif, bigi ma ntubli ndugduge ndan waatoo waatí, biga yóboda a gitim biñan a freejinde sam bibiitabà, bigabà lébti. Bintaḡ njugub gboonje a ghódn fnsujurm bisíwif ngi a gfeet ma. ⁴⁷ Bari sam bahúri yaa, flée ma Haala ntótoofbà, gintoftoofm bà nyoofti gim bigolla. Gaatu biwufila a bsagin Haala, sam biñan ma biitabà, bari binbóti ghódin binfagina, bingaanday, binwom gudi ma. »

21

Yéesu ma híhhiil bidoon bigilli ma a bboorn wi ma ngitili

¹ Iyoo, bima Yéesu ma tígín a baalin gilébtin Haala ma, mma abiita biñan ma ntúm gudi a btuur ma gín a baaln gilébtin Haala ma. Abiita biteenga ntúmfti gudi uñóbi a btuur ma. ² Bari umma wi abiita anfagina anjaba, he binte, he tùm gudi uduulu usib agaadni. ³⁻⁴ Mma Yéesu ma

³⁹ Anbal ma jangatim bina gí múmurna Dawuda, bari agí Haala fana. Agí Ateengina Dawuda, hi ma haṭin a hi.

yaa ngi bidoon bigilli ma, ayaabà : « Bambiita anfagina hómmu, he hí gí hí ma uhúrn yaa, a biñan ma bindúba, he yoof biñan ma bindúba fwuna. Gaatu he túm a btuur ma gudi ma undúba agaadni a baali ma undúba, aa tta njati an ganti ngi wil. Bigolla túm uduulun wi ma bigaadni. »

⁵ Mma bigolo ga a fnsaante a bboorn baaln gilébtin Haala. Biyaa uboonji ndaani ngi glaagi njana ngi gwunam biñan. Bari Yéesu ma yaabà : ⁶ « Babiita baale wo ngi gwil gboonje ma ndúba. Gilee golo gi mbinte, baale uboonje wómmu, bimajim baa ma nwootiwi, ungobite undúba. An ganti ngi flaagi, fe fii ttin njata a flaagi folla. »

⁷ Mma bidoonja Yéesu baama, biyaama : « Ateengim bâa, ntila gwil gembe ngitili ? Wi ngédbâa yaa gsiti gata ? » ⁸ Ayaabà : « Sam bayaa gboonje, sam bimbagibaa doogdoogi. Gilee golo gi mbiti bina, biñan fmbún mbinte, binjóri ftuugi fiinda. Hínoo híni nyaa hí ma hí gí Ahítin Haala ma, hí ma uhúrn yaa, Haala yaan yo ambinte. Binyaabaa waatí ma teegu, gilami ma gatu. Bari an we ma undúba, sam bahúri yaa bilaju. Bambagibà doon.

⁹ Binsaantíbaa a bboorn suum. Fnse fi gwil ge ndúba ngitili, bari an we ma undúba, bambagi fir, gaatu fere ma tta sów folo. » ¹⁰ Ayaabà : « Bsul nfíti bsul, fbango nfíti fbango. ¹¹ Ggul ndan ngóbe, saagi undan

gati, bóji ma nyigale. Biñan ma mbiita gwil a téda, gi ma bii tta nene biita, fiiñe nhaabà. »

¹² Yéesu ma tíg saanti ngi bidoon bigilli ma. Ayaa : « Bari jandi gwil gembe ngitili mo, bintagbaa, bimbóbbbootibaa a gwil ge nduba ttu. Binnúmbaa a binyósni ftoofe a ghódin fnsujurim bisíwif ma, binnúmbaa a bilama ngi bihotin gíti, bimbanbaa a bboorn ftuuge fiinda. ¹³⁻¹⁵ Bari an ganti bitagbaa mo, binúmbaa samindi bambagi gole gaatu bahúri yaa ñí ma gíni Ateengim baa ma, ingí ngi baa ma. An ganti biyaabaa gwil gwooy, bee ggin madabaa. Bambagi bare wi ma bansaanti ngi binyósni ftoof ma. Inñaabaa wi ma bansaanti ngi bàa ma a bboor biinda ma. Bii ttin ha ggaade wi ma binsaante ngi baa ma gaatu binhúri yaa бага a fnsaante fnse. ¹⁶ Bidéenim baa ma ngi bindanm baa ma ngi biduulim baa ma ngi bintidm baa ma, binloobaa a bboor biinda ma. Binhab bigolla a baa ma. ¹⁷ Biñan ma bindúba nloobaa a bboorn ftuuge fiinda gaatu bagi biñan bigiinda. ¹⁸ Bari bii ttin madabaa gaatu ingí ngi baa ma. ¹⁹ Sam baríibale a gwil gembe, banan hata a ñí ma, banbale. »

²⁰ Ayaabà : « Ndi batoo Yérusalem, banan wéeti bisurraas labiri hed ma, sam bahúri yaa binwooti bóji ma undúba. ²¹ Bigi ma gín a fnbigin Yude, samindi bidétibà, binan to suwe a ggongo. Bigi ma gín a

bóji ma, sam biyaant haj. Bigi ma gín a fnjiñni ma, sam biñata a fnjiñni ma. Bimbagi yaati bóji ma. ²² Gaatu njal ma Haala ma saantim bembe ngi biñan ma a bsaantn Haala ma, umma wi ngitile. Anrósbà. ²³ Bigí ñefe ngi bigi ma nyere ñbi ma a gwil gómmu, bimboo ndaani. Biñan fbango ma mboo ndaani gaatu Haala ntóftoofbà. ²⁴ Biñan fbangom baa ma, binhab bigolla, bintag bigolla, binnúmbà am bi ddaan gín a gbango gber ndúba. Mma biñan gbago gber ma nfoti Yérusalem ma an gileen gbango gber gembe sów.

²⁵⁻²⁶ Haala ma nyaantí ntíntaal ndan a téda, leey ma ngi gbuuti ma ngi bdiindi ma ngi joge ma ngi gwambuji ma, gwil ma ndúba nyiingale. Biñan ma nfir ndaani. Bii ttin húr wi ma ngitili hatíde. ²⁷⁻²⁸ Ndi gwil gembe nyali mo gingitili mo, sam bahúri yaa gilama giinda, gee tta ddaaj. Ingíta a bbin. Imbintibaa balna. Déewni. Mma bambíita ñí ma gíni Ahítin Haala ma. Bimbiita nwalte a fmíl ngi ginfana gindan ngi gimmada gindan. »

²⁹ Mma Yéesu ma saantíbà mdemtir a bboorn bfig. Ayaabà : « Ndi babiita bfig ngi ta wolla undúba, ³⁰ ndi babiita ta duufi yuyi, bahúri yaa ñúñuwi ma ngitili. ³¹ Baa ma, ndi babiita gwil ma ndúba goliyatale habe, sam bahúri yaa gilami giinda ma, gi tta ddaaj, njal ma nsaantím baa.

³² Bigi ma mmaarani a byaltin gwil gembe, bee ttin diisi, bimmaaray gwil gembe ndúba. ³³ Fere ma fndúba, títa a téda, an a boja, fmadi, bari bsaanti biinda, bee ttin madi.

³⁴⁻³⁵ Baa ma, sam bamiira gboonje, banan yaa gboonje a gwil gembe ndúba, gaatu bigi ma aa ttin ga a byoon biinda, ggati biinda ma, gingí bà njal ma babiitam bembe, gutandiŋ ntag yíte. Habe ggati giinda ngí biñaŋn dúniya ma. Gaatu biñaŋn dúniya ma, bingi yaa mo wínoo wini súmtimbà, binge miira a gwil gembe. Bingi miira mo a gwiln mómmu, ngi feet sam bideegem. Bàa ma, ge gi bingi yaa mo. Bari bambagi gí njam bàa ma. ³⁶ Baa ma, jetina badaad a byoon biinda, бага sag Haala, sam baríibali a gwil gembe ndúba ttu wili ma ntíngani fléem blúti banjete a giti wiinda ma ngi glo ññaane. Bambagi yingale a gwil ma ngitile. »

³⁷ Iyoo, loogun we Yéesu ma nhíhhiili biñaŋ ma a bboorn gwiln Haala. Uleey angi híhhiili mo biñaŋ ma a baalin gilébtin Haala. Njóoma angi to mo a fgongon Olife, anriŋ a bóji wolo héd ma. ³⁸ Alúti biñaŋ ma bindúba njeji luusa, bitaa a baalin gilébtin Haala sam bisiim wi ma ansaanti.

22

Bfeerm bisíwif bindaŋ ngi Yuda

¹ Iyoo, waatí we feetm bísíwif ma siti teega. Feet, we gí feet ma uhúri yaa, feetn ŋbur ma aa ttin gaadi lefir, walla feetn baltin gilóode.⁴⁰

² We wéeti bindaŋm bísíwif gíni bihotin gítim bsínm bísíwif bindaŋ ngi bigarandiŋ bsínm bísíwif, bingégi bfeere samindi bimada habi Yéesu.

An we ma undúba, bee ggaadi bfeere bi ma uhúrin yaa bee bi binyaay samindi bihabma, gaatu Yéesu ma gí ngi fmbúŋm biñan ma hala uwoda.

Bee ññoom fmbúŋm biñan ma. ³ A waatí we Setaan yaata a Yúda Yisgariyot, hí ma gíni adoŋna Yéesu holla a bijimmin ngi bisib ma.

⁴ Mma ato butina bihotin gítim bsínm bísíwif bindaŋ ngi bihótin gitim bíbeefn baalin gilébtin Haala ma. Asaanti ngi bà, ayaabà : « Ngí ngi

bfeere bi ma bahúrin yaa bamadama haba. » ⁵ Bima asaantini ngi bindaŋm bísíwif ma bsaanti bembe, glo ñaambà ndaani. Biyaama :

« Ndi udaangibâa mo wil ma ntíngani bâhab Yéesu ma, bānguuntina. »

⁶ Anaŋu. Ayali angég waatí ma amadabà ñaa Yéesu ma, waatí ma hee ttin gí ngi fmbúŋm biñan ma.

⁴⁰ Byaantín Gindaŋ 12-13 Binwuuntaandi waatí ma Haala yaantí bimammam bàaa ma Yésibt.

Síimaŋ unsooti ma

⁷ Bima fleen feet ma gaŋini, flee ma binhabi ŋbin gsaají ma uhúrin yaa, bég bà nlóoda a fjúmm bàa ma, mma bimmegeŋes ŋbúr wi ma aa ttin gaadi lefir samindi biwom, ⁸ mma Yéesu ma saanti ŋi Bbiyeer ŋi Isaŋ. Ayaabà samindi bito bare fsuufin feet ma. ⁹ Bég baama haji ma bimbarefi. ¹⁰ Ayaabà : « Samindi bato a bóji ma. Ndi bagí mo a bóji ma, banreenjindi ŋi alaanti hollo, anyiinditi fduungi. Sam badooŋma an a baali ma. Ndi bagaŋi mo, banan saanti ŋi ateengin baali ma. ¹¹ Sam bayaama Anhihhiil ma baama haji ma amada wom suufin feet ŋi bidoon bigilli ma. ¹² He nwunbaa hala wolla a téda, hala ma bimadan yaa feet ma. » ¹³ Mma bito, biwéet gwil ma ŋdúba yaalni njal ma Yéesu ma saantim bà. Mma bimegesi fsuufn feet ma.

¹⁴ Bima waatín feet ma teegni, Yéesu ma meesi ŋi bidoon bigilli ma, bigi ma anhiŋi. ¹⁵ Ayaabà : « Nfuunŋe ndaani samindi bâyaana feet wómmu jandi binraŋŋíni mo. Wo gí feet, wi ma bahúrin yaa, we wi nwuunŋandibâan balin gilóode. ¹⁶ Nyaabaa ii ttin ha wwi yaa an a gilami giinda. A gilami giinda ma a feet wo bânwuunŋandina balin gilóodi bge, gaatu ñí ma hí nlóodi a fjumm baa ma. » ¹⁷ Mma Yéesu ma jódi gaafjín wédin gresen, abaarati nan Haala. Ayaa ŋi bidoon bigilli ma, ayaabà :

Jódna gaafjí go banan siig. ¹⁸ Nyaabaa ii ttin ha ssiig wédin gresen an gilami giinda ma gaŋi mo. Gimbi gaŋa njal ma Haala saantin yo.

¹⁹ Ajód nan fmbúr. Abaarati Haala, ahaa nanfi. Ayaa ngi bidoon bigilli ma yaa : « Fmbúr fo, fe ngédi yaa liiti wiinda ma. We wi inñaa sa nlóod a fjumm baa ma, sam banbal a gilóodi bge. Ndi bareenindi mo, sam bangífi wom mo. Habe wi banwuuntandi gilóodi giinda a fjumm baa ma. » ²⁰ Hama wi, bima biwomni fsuufi ma bisów, ajód nan gaafji.

Ayaabà : « Wédin gresen wo, ge ngédi yaa fnhalír fhaame, fee fi ngitili a mñuugi biinda ngi baa ma. Gsam giinda, gi ma nwaas a gilóodi giinda, habe wi inhalir fnhalir fhaame ngi baa ma. Habe wi inbalbaa a gilóodi bge. »

²¹ Ayaabà : « Hí ma nñaaŋi bihabi bigiinda ma, agí ngi bâan ma haandómmu a ffomte. ²² Ñí ma, gíni Antiimbi ma Haala híttini, injanga lóoda. Ahíttini samindi nlóoda a fjumm baa ma njali ma asaantin. Bari hí ma nñaaŋi bihabi bigiinda bémbege, hí de, ftoof ntagma. Haan ! Anríibi ndaani de ! »

²³ Iyoo, bima Yéesu ma saantím bà habe, mma biyali bíbaandi, bà ma bitída. Biyaa : « Hey ! He gí hila, hí ma nyaa we a bà ma ? »

²⁴ Mma biyali binbéelinde a bboorn nafa. Biyaa : « A baa ma bindúba, hila gí hí ma yoofni bigolla nafa a bâa ma ? » Habe wi bisaantindu. Bii gga a fjaa ffoda. ²⁵ Mma Yéesu ma wélgibà. Ayaabà : « Haní. Ngette habe wi. Bilamin dúniyaa ma nyayyaati biñaŋ, bimbóbbbootibà ndaani, bari biyaa bigí biboonje. Biyaa bindaangi biñaŋ, bég nambà lébti. ²⁶ Bari ngette habe wi ngi baa ma. A baa ma, hí ma fuuntin anan gí andaŋ, san he gí njan aduulu. Hí ma fuuntini samindi uga ahotin giti, uga yayyaati bigolla. ²⁷ Gaatu hila yoofni holla nafa, wolla hí ma nwom fsuufi, fo ayaati ma yaatim bembe agafi ñaa sa awom ? Bari ñí ma hí gíni Ateenjim baa ma gí ngi baa ma njalna ayaati ma. »

²⁸ Ayaabà : « Baa ma, bawufli ngi ñí ma a aboo ma ngín. ²⁹⁻³⁰ Bari insaantíbaa wil uwoda a bboorn gilami ma Baaban ban ma nñaani. Bangí ngi ñí ma héd ma. Banwomti ngi ñí ma. Bangadi a gilami giinda ma. Inñaabaa njugub, banan gí bihotin gítim biñaŋn Yisrayel ma. Ŋmúmurna ŋbi njimmin ngi bisibina Yisrayel ma, bangí bihotin gítim bàa ma. »

³¹ Mma Yéesu ma saanti ngi Simon. Ayaama : « Seetan ma yaa wil uraama, san ha ayiingiingatibaa njal ma ubiitam bembe, binyooga bogo. » ³² Ayaama : « Bari nsagadna Haala wil ma tígani untig haɗa a

ñí ma. An ganti utitini yis folo, nsagadna Haala so uŋóodta a ñí ma.

Ndu uŋóodta a ñí ma, samindi udaddaad bibiyaadi bógi, sam bijeti

bidaad a gihaŋi giinda. » ³³ Mma Bbiyeer ma yaama : « Ateengida, ngí

ngi hú ma waatóo waatí. An ganti bibaŋni, binanni hab a gidooŋ giindi

ma, mbarew. » ³⁴ Mma Yéesu ma wélgima. Ayaama : « Bbiyeer,

insaantína wil uwoda. Mómmu gimanda, jandi gogurut ma ndaanti mo,

unbéeli yaa ngi biŋaŋ uu ttin húr an yas uyaabi. »

³⁵ Iyoo, mma Yéesu yaabà : « Waatí ma nhítimbaa yo, nyaabaa

bembe samindi bambagi to ngi gudi ngi gwil gber ngi gsamte gber, a

waatí wembe bataari wiloolo ga ?⁴¹ » Biyaama : « Hani, bâa ttaara

wiloolo. »

³⁶ Ayaabà : « Waabo insaantíbaa wil uwoda hat. Waammú

inhítibaa hatíde, bari sam bato ngi gwilm baa ma ngi gudim baa ma.

Hínoo híni gí mo ngi fmba, samindi ajódfi. Hínoo híni aa ttin gaadi mo

fmba fembe, ndu ugí mo ngi mdugduge mdaŋ, samindi ugaandabi, unan

wúsi fmba fembe.

³⁷ Wusfi gaatu a waatí ma bâgínam bo, wi ma gín safli a bsaantin

Haala a bboor biinda, wi ma wi ngitili. Njal ma Haala ma saantin yo,

⁴¹ Lúg 9: 1-6

binyaa ñí ma hí gadi ngi biwoot. Binyaa ngí afúuntani andan̄. We gí a bsaantn Haala a bboor biinda. Bari baa ma gí bidoonji bigiinda. We wi t́inga waat́i wómmu ngoliyaati ndaani. » ³⁸ Mma biyaa ngi Yéesu ma. Biyaama : « Ateen̄gim bâa, bâgí ngi ɲbaa gsibi haandómmu. » Mma he wélgibà hat. Ayaabà : « Waabo bâyisna bsaant be. »

Bsagn Haalana Yéesu

³⁹ Iyo. Bima we yaantin haj, mma Yéesu ma luusu, ayaa anto a fgongo ma bintuugi Fgongon Olifé, njal ma angín yaa mo gimandóo gimanda nda agí mo Yerusalem. Bima ayalni btoo ma, umaa wi bidoonji bigilli ma fana yaa binto ngi hí.

⁴⁰ Bima bitooni ngi hí am bigati héd ma, mma ayaabà samindi bisag Haala, wil ma nt́ingana bimbagi yaant́i ahat ma bigaadni a bboor billi ma. ⁴¹ Bima Yéesu ma saantini ngi bidoonji bigilli ma habe, mma an̄attibà a taan, ato nan a gíti nduulu, hala ma uhúrin yaa fn̄bigi mada gati haj ndu uɓadifi. Mma, agúdu. Ayali ansag Haala.

⁴² Bima ayalni ansag Haala ma, ayaama: « Faafa, wil uraani, so udaajiritini ngi abóo undan̄ ma ngatadni, ndu usúmnati mo. Umbagi gí

yaa gifuunji giinda gi. Wi nan gí yaa gifuunji giindi gi. » Habe wi asag be Haala.

⁴³ Bima agíni a bsagn Haala ma, umaa wi malaygon Haala hútilima. He bunma sembe. ⁴⁴ Mma, asag Haala hat. Asag, asag, asag, an adan wogosa. Giwogos gilli ma njóodi njal ma ubiitam bembe gsaam gee gi. Gga dos a boja. Ndu ubiita asag Haala an adan wogosa habe, fiiñi filli ma, fe fi womma a bboorna abóo ma ntoma gatide.

⁴⁵ Bima Yéesu ma sagni Haala ma habe asów, mma anjóodi halam bidoonji bigilli ma. Bima agatina a bà, awéeti biga a bbu. Gléen gifiiri gembe, ge ñaabà ndaani abóo. ⁴⁶ Ayaabà: «Wi tígani bagíti a bbu ? Luusna, banan sag Haala wil ma ntígana bambagi yaantí ahať ma bagaadni a bboor biinda ma. »

Njal ma bitagn yo Yéesu

⁴⁷ Bima agín a fnsaante ngi bàa ma, a waatí waatí ma bibiita fmbúnj biñan hutte halam bàa ma. Yúda gíti nan a gítim bàa ma. Yúda he gadu a bidoonji bijímmín ngi bisíbná Yéesu ma.

Bima bigatini a bàa ma, mma Yúda ma to an halana Yéesu ma. Agati amoogma, asúmna nan. ⁴⁸ Bima asúmni Yéesu ma, mma Yéesu

ma yaama: « Yúda, gimoogi ma umoognim bo, fo ngi gee gi ummoonni ga, ñí ma gíni Antiimbi ma Haala híttini ? »

⁴⁹ Bima bidoonji bigilli ma biitani wi ma ngitile, mma biluusu.

Biyaama: « Yyé ! Ateenjim bâ ! Unyaandi bâa bbà janga rosi ngi súumti ma bâgaadni ga ? » ⁵⁰ Mma holla jodi fgúlfa fo bintimbi, ayaa anjasbà. Bima ayaani anjas holla ngi fgúlfa ma, mma fto reenindi ngi gilo fjif ffómtina ayaatn hi ma gíni ahotin gíti bihotin gítim bsínm bisíwif ma bindúba. Haj ma wi adari gilon he ma. ⁵¹ Bima adarni gilo ma, mma Yéesu ma yaabà: « Yísabà ! Bambagi yaa habe.» Mma Yéesu ma dídi gilona alaante hamba, giyeti nan.

⁵² Bima Yéesu ma giisni gilona ayaat ma, mma asaanti ngi biñan ma binidmatin. Bég gí bisíwif bindúba njal willi ma, títi a bihotin gítim bsínm bisíwif bindan ma ngi bihotin gítim bisurraas ma ngín béef mo baalin gilébtin Haalam bisíwif ma an a bindanm bàa ma. Ayaabà: « Halla banto bbin baninin tag ngi gjatí ngi ggúlfa ma bagaadim bo, njal ma ubiitam bembe yaa ngí ge afúntana andan ? ⁵³ Wi tígani baa ttin tag títi waatí ? Gaatu ngí yo ngi baa ma fleefle, a baalin gilébtin Haala ma. Baa yyo yaa bfeere baninin tag, fo waabo. We wi bayaa

bantagni. » Bima Yéesu ma saantini habe, mma ayaabà: « Yaana wi ma súmtim baa. Waatí wo gí wiim baa. Ngi Iblíisa ma uhúrin yaa agí ngi sembe aga yaa gwil gwooy. »

⁵⁴ Bima Yéesu ma saantin habe asów, mma bitagma. Binúmma nan a baalina ahotin gítim bihotin gítim bsínm bisíwif ma bindúba. Bima bigín a btoo ma ngi hí, adoonji hilli ma bintuugi Bbiyeer ma fana gíti a taanm bàa ma, agaatabà doon gidaaje.

Bbiyeer béeli yo an nhabí yaa aa ttúr Yéesu

⁵⁵ Bima bigatini a baali ma, mma bilugbi gjoole a ferin baali ma. Bima bilugbini gjooli ma, mma bimeesu, bilabirigi, bigí nan a yídde. Bima bigín a yíddi ma, Bbiyeer ma fana binte a gbatin gjooli ma, ameesi ngi bà.

⁵⁶ Mma afúla ayaatn baali ma ñínma. Añínma gboonje. Mma ayaa ngi biñan ma yaa: « Hómmu, ngi Yéesu ma hi agíte. » ⁵⁷ Bbiyeer ma wélgima, ayaama: « Haní. Yéesu ho, ii mma húr. »

⁵⁸ A gíti ma nduulu hat, mma holla biitama. Ayaa ngi Bbiyeer ma yaa: « Uwómmu, a bidoonjina Yéesu ma bà ugíte. » Bbiyeer ma yaama: « Haní ! li tti ga a bà. »

⁵⁹ Bima fntili ffoda diisni, mma holla biitama hatíde. Mma, he saanti ngi bintidni ma ngi sembe. Ayaabà: « Fnse ! Hómmu, ngi Yéesu ma hi agíte. Gaatu Galiile wa agíte. Fsaant filli ma, fe fi tínga nhúrte yaa Galiile wi agíte. » ⁶⁰ Mma Bbiyeer ma yaama: « Uwo. li tti húr wi ma raanan saanta. Gaatu, wi ma unsaanti bo, wee ggitile. »

A waatí ma he gín a fnsaante ngi hí, umaa wi gugguruut uwodi daantú. ⁶¹ Bima gugguruut ma daantini, mma ateengi hilli ma gíni Ateenjin dúniya ma undúba, he bíitilu, ańínma. Bima ańínman, mma ggítm bàa ma reenindu. Bima ggítm bàa ma reenindini, umaa wi Bbiyeer ma wuuntu wi ma Yéesu ma saantiman yo yaa: « Mo, jandi gugguruut ma ndaanti mo, unbéeli nhabí yaa uhúrni. Unyaa ngi bińan ma yaa uu ttin húr. » ⁶² Bima Bbiyeer ma wuuntin habe, fiińi filli ma womma wola afiir. Mma ayaantite, ato nan ga a girii ngi sembe.

Njal ma birantín yo Yéesu

⁶³ Iyo. A waatí ma Bbiyeer ma gín yo ngi bigolla a ferin baali ma, we wéeti bindaŋn bisíwif ma ngi bisurraas bigolla, bég gí ngi Yéesu ma habéle a baali ma tída. Bima bigín ngi hí, biyali binrantíma. A ginrantí gembe, bigolla ntóoñima, bigolla nrosotma. ⁶⁴ Bima bigín a girosot gilli ma, mma bihalma ggít. Bībaama nan: « Uwo gí mbo hi ma nhúri wi ma mbinte a gíti, waabo saantibâ ! Hila ngi hila rosnan ? » Ndu ubiita biyaama habe, bideenma deenje. ⁶⁵ Bima biyaaman habe, woli binsaantima gsaant gber, gi ma uhúrin yaa ge gí lúfna tída. Habe wi birantíma gimanda ma.

Bindaŋn bisíwif tóftoofi yo Yéesu

⁶⁶ Iyo. Flúti ma, bima buti ma ñaanni, umaa wi bindaŋn bisíwif ma tagman, bég sujurru a hódin ginyósi ftoofim bàa ma. Bigi ma reenjindin haj, bég gí bihotin gítim bisíwif ma, ngi bihotin gitim bsínm bisíwif bindaŋ ma, ngi bingarandij bsínm bisíwif ma. Bima bireenjindim be, mma bisurraas ma tagni Yéesu ma númmate a hódin ginyósi ftoofe ma.

⁶⁷ Bima binúmmatini, mma bindaŋn bisíwif ma yali binbaabaama.

Biyaama: « Ndu ugí mo yaa hú gí mo Gríst ma Haala híttini, so
usaantibâ waabo ! »

Bima bíbaani Yéesu ma habe, mma Yéesu ma wélgibà. Ayaabà:

« An ganti nsaantibaa mo wil, baa ggin hati. ⁶⁸ Ndi nbaabaa mo
fnbaande, baa ggin wélgini. Gaatu baa nnaŋ yaa Haala ma hi híttini. »

⁶⁹ Ayaabà: « Insaantiba wil uwoda. Títi waabo, ñí ma gíni Antiimbi ma
Haala híttini, inga a fjif ffómti filli ma, a fnjugub ma Haala gín. »

⁷⁰ Bima asaantim bà habe, wil aa tti bà sùm. Biraa ndaani. Umaa
wi tínga biyaamati, bàa ma bindúba, a waatí uwoda: « Fo, hú hi gí Mbiin
Haala ma ga ? » Mma Yéesu ma wélgibà, ayaabà: « Njal ma basaantim
bembe, hamma wi. »

⁷¹ Bima Yéesu ma saantim bà habe, mma biñan ma bindúba
saantindu. Biyaa: « Waabo, bâan ma bindúba, bâsiimna wi ma
asaantim bembe. » Biyaa: « Bâa nna ta ffuun hi ma mbinte ananbâan
saant gwil gilli ma. Yaa bâsiimna bindúba wi ma asaantini. »

23

Bindaŋn bisíwif núm yo Yéesu butina Bbilaat

¹ Iyo. Bima bindaŋn bisíwif ma siimni wi ma Yéesu ma saantini biin gintóftoof gilli ma, mma biluusu bà ma bindúba, binúmma butina Bbilaat. Bbilaat he, aroomen ha agíw. Aga a fjifna Seesaar. Seesaar, he hi gí alami hilli ma, gaatu he gí yo alami gbango fmbún. Bari a fbango Yude ma Bbilaat ma gín yo, hí ma hi gí ahotin gítin héd ma. Umaa wi tínga binúmmate buti willi ma sami he yósi ftoofi ma.

² Bima bigatini ngi Bbilaat ma, bisaantima gwil ma he yaani. Biyaama: « Alaante hómmu, bâwéeti agí ge a ginñaangíri bsulm bâa bisíwif ma a bboorni flamim baa biroomen. » Biyaama: « Ansaanti biñan ma samindi bimbaa gguunti naame a búutina alama andaŋ ma gíni Seesaar. Woli ansaanti fana yaa hí ma hi gí Gríst, hi ma uhúrin yaa agí alamim bâa bisíwif. We wi tínga bânúmnati hi so ugédbâ njal ma unyaama. »

³ Bima bisaantini ngi Bbilaat ma habe bisów, mma Bbilaat ma baa Yéesu ma. Ayaama: « Hú ma hi gí alamim bisíwif ma ga ? » Mma Yéesu ma wélgima. Ayaama: « Njal ma usaantim bembe, hamma wi. »

⁴ Bima Yéesu ma wélgiman habe, mma Bbilaat ma saanti ngi bihotin gítim bsínm bisíwif bindaŋ ma ngi fmbúŋ biñaŋ ma bindúba. Ayaabà: « li bbiita wiloolo, wi ma alaanti ho yaani. »

⁵ Bima Bbilaat ma saantini fmbúŋ biñaŋ ma habe, woli biŋóodi bidaddaadi Bbilaat ma a bsaantm bàa ma. Biyaama: « Bbilaat, ngette we utídi wi alaanti hómmu yaw. Ayali fana anhihiil biñaŋ ma gwil gber samindi bimbagi gí ngi biñaŋna alam ma a uwoda. » Biyaama: « Ahíhiil biñaŋn fbangon Yúde ma fndúba bsaant bembe. Títi a fnbígin Galiile, a fee fi ayalte, an adan gaŋi Yérusalem wómmu. »

⁶ Bima biyaamani Galiile wi ayalte, mma Bbilaat ma baabà, ayaabà: « Ngendi Galiile wi alaanti hómmu gíte ? » Biyaama: « Uuŋ. Galiile wi agíte. » ⁷ Mma Bbilaat ma yaabà: « Ndi Galiile wi mo, woto, númnama butina Herod. Gaatu he fana gadi a ginyósni ftoofi fómmu. » A waatí ma Bbilaat ma yaam bà samindi binúmma butina Herod ma, a waatí ma wi Bbilaat ma húi yaa Herod he gí Yerusalem. Gaatu he lúutate, abinti feet. Ndu ubiita Bbilaat ma yaabà habe, ahúi yaa, he hi gí ahotin gítin Galiile, bóji ma Yéesu ma gítin. Umaa wi tínga ayaati samindi binúmmati hi. Mma bijódi Yéesu ma, binúm butina Herod ma.

Binúmi yo Yéesu butina Herod

⁸ Bima bigatini ngi Yéesu ma butina Herod ma, agontaan ndaani. Gaatu asiim yo ftuugina Yéesu ma. Afuunti yo fana biitirandi ngi hí títi waatí, bari aa mmada biitirandi ngi hí. Umaa wi t́nga bima abiitani Yéesu ma, agontaan ndaani. Atagi yaa mbolo Yéesu, a yyaantí btaal a gimmaara gilli ma, njal ma asiimni gwil gilli ma.

⁹ ma bigati ngi Yéesu ma halana Herod ma. Umaa wi Herod ma yali anbaabaa Yéesu ma a bboorni gsaant ma asiimn yo a bboor billi ma. Waatí ma anbaabaa Yéesu ma, Yéesu aa mma wélgi. ¹⁰ Bari we wéeti bindan̄n bisíwif ma, bég ga haj ma bjete, títi a bihoyin giti bsín̄m bisíwif bindan̄ ma an a bingarand̄n bsín̄m bisíwif. Bég ma bà yali bindaddaadí bsaant ma ngi sembe butina Herod ma a bboorni gsaant ma bisaantini, gi ma Yéesu ma ngín yaa mo.

¹¹ Bima Herod ma biitani anbaabaa Yéesu ma, hee mma wélgi, haj ma wi ayali antóoñima ngi biñan̄ bigilli ma. Mma ayaa sam bég jódti mdugdugi mdañ, biin gilam ma, sam bitúmmabi. Yaa he yaa yo agí alama. Ndu ubiita biyaama habe, bideen̄ma deen̄e. Bima bitúmman bi, mma ayaa samindi biñóoddima butina Bbilaat ma. Umaa wi biñóoddi Yéesu ma butina Bbilaat ma.

¹² Bari a waatí we wéeti Bbilaat ma ngi Herod ma, bii yyo nanđe.

Bari títi flée famba fi biyalti binnanđe.

Biñóoddi yo Yéesu butina Bbilaat hatíde

¹³ Iyo. Bima biñóodditini Yéesu ma butina Bbilaat ma hatíde, mma asoogti bindanɗ bisíwif ma títi a bihótin gíti ma, ngi bihotin gítim bsínm bisíwif bindanɗ ma an a biñanɗ ma bindúba. ¹⁴ Asoogtibà, ayaabà:

« Banúmti ge alaanti hómmu buti wiinda ma. Bayaan yaa ayali anñaangír bsulm baa bisíwif ma a bboorni flamin bâ biroomenɗ. Wil ma ntíngana bimbagi gí a fjifna alama andanɗ ma gíni Seesar. Mma ntóftoofma a gimmaaram baa ma a bboorni gsaant ma basaantitim bembe yaa Yéesu ma ngi yaa mo. Bari ñí ma, bima ntóftoofmani, nto biita aa yyaa wil. »

¹⁵⁻¹⁶ Ayaabà: « Banúmman butina Herod. Herod ma fana, ndu ubiita anjóoddimati hando, sam bahúri yaa, aa bbiita wil uwooy, wi ma ho yaani. We wi tínga anjóoddimate hando. » Ayaabà: « Waabo, alaanti ho, inhúuma, bânanaman yísi ató ngi bsín billi ma. Gaatu aa yyaa wiloolo uwooy wi ma ntínga bâhabnamate. »

¹⁷⁻¹⁹ Bima bisiimni wi ma Bbilaat ma saantini, mma biŋaata a waatí uwoda bindúba. Biyaa ngi Bbilaat ma yaa: « Hani, hani, hani ! Yís ! Sam bihab alaanti hómmu ! » Biyaama: « Bâfuunŋe samindi uyísi Barabaas ! »

Barabaas, he ga a bbaŋa. Ndu ubiita bisaanti ngi Bbilaat habe, gaatu bihúri yaa bresóo brese, a feetm bisíwif ma bintuugi Bbaln gilóode, Bbilaat ma ngi yís mo abaŋata awoda. Wil ma ntíngana agíti ngi bisíwif ma a uwoda. Umaa wi tínga biyaa samindi he yísti Barabaas.

Barabaas, he gí hal ma uhúrin yaa asuumsuum yo flamin biroomenŋ. Agí fana ahabi biŋaŋ. He hi bisíwif ma yaa samindi Bbilaat ma yísi, he nambà yís bihab Yéesu ma.

²⁰ Bima bisaantin habe, mma Bbilaat ma saanti ngi bà wi ma ahotim bàa yo saanta. Ndu ubiita asaanti ngi bà habe, gaatu Yéesu he hi afuunŋi yísna. ²¹ Bari bima bisiimni wi ma Bbilaat ma saantim bà, mma biŋaati a waatí uwoda, bà ma bindúba hatíde. Biyaa ngi Bbilaat ma: « Hani, hani ! Fawuma a gta ! » Wee wi bisaanti ngi Bbilaat ma.

²² Bima bisaantini habe, mma asaantibà mhabal ma hat, ayaabà: « Wa amídan yaa ? Nyaa, ii bbiita wi ma ntíngani nhabmate. Waabo, infodma fode, inaman yísi ato. » ²³ Bari bima bisiimni Bbilaat ma saanti

habe, biloo ngi hí, biŋaati hatíde, biyaama: « Alaanti hómmu, fawuma a gta, anan lóod. » Habe wi bidaddaad be Bbilaat ma an bidanma madana.

²⁴ Bima bisaantini habe, umaa wi tínga Bbilaat ma yaatibà, ayaabà: « Waabo, inyaa wi ma bafuuntini. Inyísi Barabaas ma, inan habi Yéesu ma. » ²⁵ Umaa wi tínga Bbilaat ma fana yaati njal ma bifuuntini. Ayís nan Barabaas ma he to, hi ma biwúfliman saga samindi ayísma. He gí hi ma suumsuurn yo flamin biroomeŋ ma, woli ahab hal. Añaa nani Yéesu ma bisurraas bigilli ma sam bitoma hab hala ma biteegman haba.

A btoo ghabina Yéesu

²⁶ Iyo. Bima bigín a btoo ma ngi Yéesu ma hala ma binhabma, mma bireenjindi ngi alaanti holo. He bintuugi Símoŋ. Símoŋ, he gí halm bóji ma bintuugi Síreen.⁴² A waatí ma bireenjindin ngi Símoŋ he, we wéeti he yaantita a fnjinne, aga mŋjóodi Yerusalem. Umaa wi bibagbagma fta ma Yéesu ma yinditin. Fe gí fta ma bijangatin fawi

⁴² Síreen, we gí a fnbigim biñan bimoon gíni Aafrig

Yéesu ma. Bima bibagbagman fta ma, umaa wi Yéesu ma ga a gíti willi ma. Agata doon Yéesu ma ngi fta ma.

²⁷ Bima bigín a btoo ma, fmbúnj biñan gíti a taanm bàa ma. A fmbúnj biñan fembe, binín ma fana gíti haj ma. Binín bémbege gaata riij.

²⁸ Bima bigín a giriiij ma, mma Yéesu bíitilu, añínbà. Ayaabà: « Baa binínn Yerusalem. Sam bambaa rriij a bboor biinda. Bari sam bariij a bboorm baa ma ngi n̄biim baa ma. » ²⁹ Ayaabà: « Ndu ubiita nsaantiba habe, sam bahúri yaa, flée folo fi mbinte, bambóo ndaani, abóo ma uhúrin yaa unlígir ndaani. » Ayaabà: « Binín ma uhúrin yaa, bii mmada déeni n̄bi, ngi bigi ma uhúrin yaa bee tta mída déeni n̄bi ndi bii yyer n̄bi, » ayaabà, « bég bà ngí ngi glo n̄ñaane am bi yyoof bigi ma uhúrin yaa bidée n̄bi, biyer n̄bi. Gaatu adéeni nge mada ríibale anan biita mbi hilli ma a abóo. » ³⁰ Ayaabà: « A flée ffoda famba, biñan ma bindúba, binfiiri ndaani am bi ddan yaa samindi ggongo góbitibà, binan lóod. Gaatu, a flée famba biñan ma mbóo ndaani. »

³¹ Atí bbà saant hatíde, ayaabà: « Sam bahúri yaa abóo wembe mbi gitile undúba. Ndu ubiita nsaantiba habe, gaatu ndi bibóbbbooti hal ma uhúrin yaa aa yyaa wil uwooy, waabo, halla bijangan yaa hi ma uhúrin yaa he yaa wil uwooy ? We wi t́nga nsaantitiba samindi bambaa

rriij a bboor biinda. Bari sam bariij a bboorm baa ma ngi n̄biim baa ma. »

Habe wi Yéesu ma saanti ngi bà.

Wi ma gitilin yo bima Yéesu ma gína a ggurwa

³² Iyo. Bima bijódni Yéesu ma binnúmma hala ma bijangaman to haba, a waatí wembe, binúmma ngi bifúntani bisíbi samindi bitobà hab.

³³ Bitoo am bidan gaṭa a fgongo ma bijangam bà haba, fgongo ma bintuugi « Ginfuunti Bgo ».⁴³ Hande wi bijódibà bifawu, hínoo híni, a gta gsíbi ma bibantambílni bintuugi ggurwa. Bima bifawum bà a ggurwa ma bisów, mma bijéti, hínoo híni, fta ggurwa gilli ma. Bima bijétin gí habe bisów, Yéesu ma, he hi gí a mñuugim bifúntani bisíb ma. Holla gí a fjif ffómti filli ma, holla gí nani a fjif fawla filli ma. Habe wi bifawu Yéesu ngi bifúntani bisíb ma a ggurwa ma.

³⁴ Bima bifawum bà a gta ma bisów, mma Yéesu ma yali ansag Haala. Ayaama: « Faafa, so udúuturbà. Gaatu bii tti húr wi ma binyaay. » Mma bisurraas ma gín haj, bijódi gwil bhali gilli ma, bigóbir nan sam bimada huri njal ma binhoolligi.

⁴³ Bintuugi fgongo ma «Ginfuunti bgo» gaatu fe mébdi ngi bgo.

³⁵ A waatí we wéeti fmbúnj biñan ga haj ma. Bibinte nñín. Bindan bisíwif ma fana, bég ga haj ma. Mma, bége, biyali bintóoñi Yéesu ma. Bigolla nsúngurama, bigolla mburjama. Mma binsaanti bà bitída ma, biyaa: « Ndu ugí mo yaa hí ma hi mída gí mo Gríst ma, hi ma Haala yaan yo ajangatim bina, ajanga balli bgo billi ma a gilóodi gómmu, njal ma angítin yo bali yo bigolla a gilóodi ma. » Habe wi bisaantu.

³⁶ Mma bisurraas ma fana yali bintóoñima. Bito an hala willi ma. Mma biñaama lísi ma mébdini ngi bineeger sa asiigi. Ndu ubiita biñaama bineeger we, bintóoñima tooñini. Gaatu we gí lísi ma uhúrin yaa, a gilée gamba, binjaba bitídi bà ngíwi yo siigi.

³⁷ Bima biyaani habe, biyaama: « Ndu ugí yaa hú gí alamim bisíwif, so ubali bgo biindi ma a gilóodi gómmu. Yaa wee yaam bo ugí alamim bisíwif. » We wi bisaantima. ³⁸ We wéeti bisaftí a fta folo, fi ma bilagani a tédi bgo billi ma. Biyaa: « Ho hi gí alamin bisíwif ma. » We wi bisaftí a fta ma.

³⁹ Bima bigíni a ggurwa ma, mma afúntane holla yali anlúf Yéesu ma. Ayaama: « Wee yaam bo ugí Gríst ma, hi ma Haala híttini. Woto, bali bgo biindi ma, unanbâ bal a gilóodi ma bâteegnan gí bómmu ! »

⁴⁰⁻⁴¹ Bima afúntane he saantini ngi Yéesu ma habe, mma antídna afúntane holla wélgima, ayaama: « Uwo ! Uu tteeg saanti habe. Fo uu ggoli Haala ga ? Unyaandi ho fúnta fúntani njam bâa ma ga ? Uhúri yaa bâ bógi, bâ bég fúntaw. Abóo ma bâgínam bo, híde, aa yyo teeg gí abóo wo. »

⁴² Bima he saantini ngi antídni ma habe, mma anjóodi ayaa ngi Yéesu ma, ayaama: « Yéesu, ndu umbiti bi njóodi mo njalna alam ma andan, so umbagin tile. »

⁴³ Bima asaantini ngi Yéesu ma habe, mma Yéesu ma wélgima. Ayaama: « Insaantina wil uwoda. Mómmu, ungi ngi ní ma hala ma njangan gí harjana ma. Ungi ngi ní ma haj ma. »

Blóodna Yéesu

⁴⁴⁻⁴⁶ Bima we yaantin haj, we wéeti léey ma gaťa a bgo. A waatí waatí ma, léey ma madu. Brúm mdaŋ yaatu a feri ma fndúba, njal ma ubiitam bembe gimanda gí. Brúm mdaŋ gí sunu ntili ggabí. Ntili ggab gembe, ge gí njal ma ubiitam bembe títi a ntili gjímmín ngi gsíbi an a ntili gjímmín ngi gjíif.

Iyo. A waatí ma brúm ma gína a ntili ggab gembe ndúba, we wéeti Yéesu ma ngi bifúntani bisíb bémbege, bitíg ga a gta ma binyaa ggurwa ma. Bima ntili ggab gembe sítin diisa, mma Yéesu ma njaati ndaani, asag Haala. Ayaa: « Faafa, inriṅ wiṅ wiinda ma a gjiif giindi ma. » Bima asaantin habe, mma alóodu.

Bima Yéesu ma lóodni, a waatí ma wi, mma wiloolo yaalu a hódí undaṅm bisíwif ma, hala ma binlébti Haala. Bbay bolo mdaṅ, bi ma uhúrin yaa bgí njan míir, be bga a hódí undaṅ ma a ñuugi. A waatí waatí ma, bbay ma njaasu a ñuugi.

⁴⁷ A waatí uwoda ma, we wéeti ahotin gítim bisurraas ma fawuni Yéesu ma, he tíg ga haj ma bjete hala ma bifawuni Yéesu ma. Abiita gwil ma gitilin ndúba. Mma ayali anriinga Haala. Ayaa: « Fnse ! Alaanti hómmu, aa yyaa wiloolo. »

⁴⁸ A waatí wamba fana, fmbúṅ biñaṅ ma bintin ṅñín, bég ga haj ma bjete. Bibiita gwil ma ndúba, njal ma gyaalini. Bima Yéesu ma lóodni, mma biyali binriiji. A giriij ma, biga rosoti gsaanjm bàa ma njal ma bisíwif ma ngín yaa mo ndi hal lóod mo. Mma biyali binṅóode.

⁴⁹ A waatí wamba, a fgongo ma ftída, bintidna Yéesu ma, ngi binín ma hotinditin ngi hí títi a fntédin Galiile, bég gí bjete gidaaje. Bég fana biita gi ma gitilin ndúba.

Biin gíbébna Yéesu

⁵⁰⁻⁵¹ Bari a waatí we wéeti hal holo ga haj ma, bintuugma Yísif. Yísif he gíti bójin bisíwif ma bintuugi Arimate. Mma Yísif ma luusu, ayaa ansagi sumina Yéesu samindi atowi béb. Yísif he gí hal aluuse. Ahati ndaani Haala. Ahat willi ma, wee wi t́nga ameesiti byooṅn gilamin Haala. Hi ma fana gíte a bindaṅn bisíwif ma t́ftoofn yo Yéesu ma. Bari ange naṅ wi ma bég saantini a bboorna Yéesu ma. Bbiita billi ma jóondi ngi biim bàa ma.

⁵²⁻⁵⁴ Yísif he bi luus, ato butina Bbilaat, sa atoma sagi sumina Yéesu ma. Bima asagmani sum ma, mma Bbilaat ma naṅu. Flée famba, fe gí flée ma uhúrin yaa bisíwif ma, bimbarey fléen gyabím bàa ma. Ndi fítiro teeg mo, we wi fléem gyabím bàa ma ngi yal mo. Fléen gyabí fe gí flée ma uhúrin yaa hal aa tteeg yaata ṅbóji ma ndúba. Fe gí fléem meese, flée ma binlébti Haala.

Bima Bbilaat ma nan̄ni, we wéeti njuuman flée ma bisíwif ma mbarey fléen gyabím bàa ma teegu. Mma Yísif ma luusu, ato hala ma bifawutin Yéesu ma. Bima agatin haj ma, mma ayaa sam biwalti sumina Yéesu ma a gta ma a téda. Bima biwalmatin, mma bilaagurlaagurma ngi bbay bhiiy. Ngi bbay bhiiy be bi bà bisíwif ma ngi leeti mo sume.

Bima bilaagurlaagurman bisów, mma binúmman a ftíili ma biteegman béba a gbatin Yerusalem ma. Ftíili fe gí ftiilna Yísif. Fgí ge a fgongon flaagí fndaŋ, fi ma uhúrin yaa bitifi bbúwa mdaŋ a fí njan hódí. Bii tta riŋi hal a fí. Bima binúmman, bito rriŋ a ftíili ma ginhódi. Mma bibégilti flaagí fndaŋ folla, birin̄tifi a bsúmbuuti ma. Habe wi biébéma. Bima biyaani gwil gembe ndúba bisów, we wéeti fléen gyabím bàa ma síti teega.

⁵⁵ Binín ma hotinditini ngi Yéesu ma títi a fntédin Galiile ma, bég doon̄ti Yísif ma an hala ma bitootin riŋ sumina Yéesu, sam bihúr hala ma binriŋma, ngi njal ma binriŋma a ftíili ma. ⁵⁶ Bima bibiit̄atini gembe ndúba, mma binjóodu Yerusalem.

Bima bigatini a baale, mma biyali bimmegeŋi wédin garbaan. Wédin garbaan we gí wi ma uhúrin yaa, bingiwi yog mo a biñaŋ bilóode. Biyaatu an fléen gyabím bàa ma dan teega, biyébi nan. Ndu ubiita

biyébi gyaat ma, gaatu wee wi gín yo bsafle a Bsaant n Haala ma sam
biñan ma nyóbdiyobdibi.

24

Gwiiṇna Yéesu a gilóode

¹ Bima fléen gyabí ma diisni, mma binín ma jéji luusa alúti, biyaa
bintoo a ftiilina Yéesu. Flée famba, fe to reenindi ngi flée fntiitin
lóogunm bisíwif, binyaafi dimaas. Bima bintóy, binúm garbaan ma
bimegesni, wi ma uhúrin yaa bijangawi to yoga a sumina Yéesu ma.

² Bima bigatini a ftiili ma, biwéeti flaagí fndaṇ ma birintin yo a
bsúmbuuti ma, fe bégille batí. ³ Mma biyaatu ginhódi ma. Bima biyaatini
ginhódi ma, bii tta wwéeti sumina ateengim bàa ma gíni Ateengin dúniya
ma undúba haj. ⁴ Bima bii ttin wéeti sumina Yéesu ma haj, mma glom
bàa ma ñaangírru. Bii tta hhúr wi ma bintagi.

Bima bigíni hande a gimmiiran wi ma gitilini, a waatí waatí ma
ṇmalaygo bisíbi hútilibà. ṇmalaygo bisíb bémbege, bég gí njal ma
ubiiṭam bembe bilaante. Bigíti nani ngi gwil ghíiy líg, gi ma nñaafñaafle

njan sanu. ⁵ Bima bég hútilim bà, woli fiiñi fhaa ma tíg bune. Mma biñoontu. Wil aa bbà raa sam biñínirri ngi bàa ma.

Mma ηmalaygo bisíb bémbeg yali binsaanti ngi bà. Bég yaabà:
 « Baa binín bógi. Wi banyaati hando ? Bagato géggegi hal uyete a biñan bilóodi ga ? ⁶ Hal ma bangég bo, aa tta ggí hando. Awiiñu a gilóodi ma agín yo bembe. » Biyaa nambà hat: « Bawuunti ga, wi ma asaantim baa yo bima atígtini ngi baa ma Galiile ? ⁷ Ayaabaa yaa, “Flée fi mbinte, gwil mbiim bi gitile, ñí ma gíni Antiimbi ma Haala híttini. Biñan biwooy mbim bi taga, bininin fawu a gta. A flée fnhabal ma, i ttinan wiin a gilóodi ma. Ge gí gwil ma uhúrin yaa ηbim bi gatada a gifuunñ Haala.” Habe wi asaantiba yo, ndi batígtwi wuunti mo. »

⁸⁻¹⁰ Bima bisiimni gembe ηdúba, mma biwuuntite gi ma Yéesu ma saantim bà yo. Binín bége, bintuugbà Mariyaama, hiim bójim Magdala, ngi Isan, ngi Mariyaama gíni nnan diimbana Isag. Bigolla fana ga haj ngi bàa ma. Bima bisiimni wi ma ηmalaygo ma saantim bà, mma biyali binwoge bindúba, bintoo butim bintidnam bàa ma Yerusalem.

Bima bigatini héd ma, mma biyali binwuunti gi ma gitilitin ηdúba a fñili ma, a biñan bijímmi ngi uwoda, bigi ma gíni bidoonjina Yéesu ma. Bigolla, bigi ma hotindini ngi hí fana ga haj ma. Wee binín bémbeg

bindúba, hínoo híni, wuuntandibà njal ma bsaant ma gín. Bidoonjina Yéesu bijímmín ngi uwodi bémbege, títi waatí wembe biṇóodi bintuugbà fana bihítina Yéesu.

¹¹ Bari bég aa ttag wi ma bisaantim bà. Binyaandi bigí ge a ggaja gsole, fo binsaansaante wi ma súmtim bà. Umaa wi tínga bee ttag wi ma bég saantin.

¹² Bari adoonjina Yéesu holla gíni Bbiyeer, bima he siimni wi ma binín ma saantin, mma he luusu, adétu an a ftíili ma. Atoo ñíni ndu ugí mo wi ma binín ma saantini, we gitilu.

Bima agatini, aléedi ftíili ma. Aa bbiita wiloolo. Fondi bbay ma bilaagurlaagurmatin. Be ma bi awéeti ginhódi ma briṇe. Mma ahúri yaa, wi ma binín bége saantini, we gí fnse. Haj ma haggilo willi ma ñaangírri undúba. Ayali anṇóodi Yerusalem. A mṇóodi ma, aga míira wi ma gitilini undúba a ftíili ma.

A bsín btoo Emayuus

¹³ Bari ngette Bbiyeer atídi hí gí ngi glo ṇñaangírri ma. A flée ffodi ma ftída, biṇaṇ bisíb bigolla, bigi ma uhúrin yaa bég hotinditi yo ngi

Yéesu ma, bég nyaantiti Yerusalem, binto bóji ma bintuugi Emayuus.

Emayuus we gí a ntili gsíbin yóbde, yaanti Yerusalem.

¹⁴⁻¹⁵ Bima bigíni a bsín ma, bigí nani a ggajan gi ma yaalini ndúba a bboorna Yéesu. A ggaja ma, bii ffay siimndi gsaant. A waatí waatí ma, Yéesu ma faŋ ma tagbà a bsín ma. Ahotindi nan ngi bà, biga yóbod. ¹⁶ Bibiitama, bari bii mma mada widna. Bigí ge njal ma ubiitam bembe wiloolo tagi ggítm bàa ma. Umaa wi tínga bii mma mada widna.

¹⁷ Bima bigína a yóbdi ma, mma he baabà yaa: « A bgaja bwi bagíni habo ? » Haj ma wi bijetu, biyeesu.

¹⁸ Mma holla wélgima, bintuugma Gleyobaas. Ayaama: « Uwoo ssiim wi ma gitilini ? Yerusalem ma undúba, uwa atídi ma hi gí hi ma aa ttin siim wi ma gitilin héd ma ! »

¹⁹ Mma Yéesu ma wélgibà, he yaabà: « Wi gitilini ? » Mma biyaama: « Yéesu, hi ma gítini Nasareet, agí yo anúmi bsaantn Haala andaŋ, hal ma uhúrin yaa wínoo wíni asaantin mo walla ayaam mo, we ngi yaali mo ngi gidaangin Haala gindaŋ. Gidaangin Haala gindaŋ gembe, ge gi tínga biñaŋ ma bindúba tagmate ahítin Haala. ²⁰⁻²¹ Bâa ma fana, bâtagi yo yaa mbolo agí yo hal ma uhúrin yaa hídi hi Haala hítte samindi abi bal bâan bisíwif a fjifn biroomeŋ. »

Biyaama: « Bari bindaŋ bâan ma títi a bihotin gítim bsínm bisíwif bindaŋ an a bihotin gítim bâan ma, bég tagma. Mma biñaama ahotin gítim biroomeŋ samindi he habma a ggurwa. Mma he ma yaa sam bihabma a ggurwa ma. Hatíde, mo ugi flée fnhabal ma títi waatí ma bihabman. Bâhúri yaa, bbal aa tta ggi a bboorn bâan bisíwif a fjifn biroomeŋ. »

²² « Mo alúti hatíde, binín bigolo, bigi ma gini ngi bâa ma, bég númudtibâ bsaant blete. Biyaa bito gaŋa a ftíilina Yéesu alúti. ²³ Bari bima bigatini a ftíili ma, bii tta wwéeti sumi willi ma haj. Hatíde ŋmalaygo bigolla hútili nambà. Ŋmalaygo bémbege, bég yaa nambà yaa, “Hal ma bangéggegi, aa tta ggi hando. Awiiŋu a gilóodi ma agín yo bembe.” Mma biŋóodte, biwuuntandi nambâ bsaant ma hala ma bâgín yo ngi bàa ma. »

²⁴ « Bima biwuuntini bsaant ma, mma bigolla a bâa ma, bég luusu, bito ggata a ftíili ma. Bito nñín wi ma binín bémbege saantim bà ndu ugi mo fnse. Bari bito biita yaa wi ma binín ma saantim bembe, fnse ma fi. Bii tta wwéeti sumina Yéesu ma haj ma. Bii mma di biita du fana. »

²⁵ Bima bisaantiman habe bisów, mma awélgibà, ayaabà: « Baa bógi. Baa jje tag bsaant ma mdúba Haala númtin yo binúmi bsaant bigilli

ma a bboorna Yéesu ma ! Ndu ubiita nsaantiba habe, binúmi bsaantn Haala ma saftí yo ndaani a bboor billi ma. ²⁶ Biyaa, “Gríst ma Haala ma yaan yo ajangatim bina, fondi abóo, anan bi lóod. Anam bibi yaati a gijeti ginfana gilli ma a harjana.” Ngette habe wi bisaanti ga ? »

²⁷ Bima bigína a bsín ma, mma ayali anwuuntandibà gwil ma gín yo bsafle ndúba a Bsaantn Haala. Anbantírbà gi ma gín yo bsafle a bboor billi ma ndúba, títi a bsaant ma Músa ma saftín yo, an a gi ma binúmi bsaantn Haala ma bindúba saftíni ndúba.

²⁸ Bima bisítin gati bóji ma bilaante bisíb ma jangan taa, mma Yéesu ma yaa njal ma ubiitam bembe anto diddiise bóji wolo a gíti ma.

²⁹ Mma biyaama: « Bârinjinate gimanda go. Yaa léey ma yóolu. » Mma bigíntandima an adan nanja. Atoo nan ngi bàa ma a baali ma.

³⁰ Bima bigatini a baali ma ginhódi, mma bimeesu, bilabiri btaabul ma. We wéeti síimaŋ ma teegu. Mma Yéesu ma jódi fmbúur, abaarati nan Haala. Bima abaaratin Haala ma asów, mma ayali anhoolfi, hínnoo híni ffit filli ma. ³¹ Bima ahoolni hínnoo híni ffit filli ma, haj ma wi Haala húbuti ggítm bàa ma, biwidima nan. Bihúri yaa hí ma hi gí Ateengim bàa ma. A waatí waatí ma, mma amadu.

³² Bima amadni, holla yaa ngi antidni ma, ayaama: « Haan ! Wil ñaantibâ ndaani yaa fnse ftída fi asaantibà a bsín ma bima ansaantibâ bembe wi ma gín yo bsafle a bboor billi ma a Bsaantn Haala ma. Mo, ahúbutibâ ggít. » Mma antidni ma wélgima, ayaama: « Fnse ! Hamma wi ! » ³³ A waatí waatí ma biluusu, biwoge binjóodi Yerusalem, hala ma bidoonji bijímmín ngi awodi ma gíní ngi bintidni bigolla sam bitobà wuuntandi wi ma gitilim bà.

Bima bigatini hala ma bintidnam bàa ma gín bsujurre, bég bà yalti fnsaante ma. ³⁴ Biyaa: « Ateengim bâan ma gíní Ateengin dúniya ma undúba, fnse, awiiñu fañ fañ a gilóodi ma agín yo bembe ! Símon, he biitama. Gaatu ahútilima. » ⁴⁴

³⁵ Mma bilaanti bisíb bémbege yali binwuuntandi gi ma gitilim bà a bsín ma. Biyaabà: « Bima bâgatini a baali ma, ajódi fmbúur, ahoolfi, hínoo híni ffit filli ma. Haj ma wi bâwidma. Bâhúri yaa fnse, Ateengim bâan ma, awiiñu a gilóodi ma agín yo bembe. »

⁴⁴ Bbiyeer ma hi bintuugi Símon fana.

Yéesu gédli yo a bidoonji bigilli ma Yerusalem

³⁶ Bima bitígna a fnsaante ma, haj ma wi Yéesu ma faŋ ma hútilibà. Asúmbà, ayaa nambà: « San Haala bagí ngi ggít gjoole. »

³⁷ Haj ma wi giiñi haabà. Biyali binjóoda a taan. Binyaandi awúli hi bibiitaw.

³⁸ Mma ayali ansaanti ngi bà, ayaabà: « Bintida. Wi tígani bafiirte ? Baa tteeg ga a mmeey a bboorni gwiin gilóodi giinda ma. ³⁹⁻⁴⁰ Ñína nan. Ñí ma hi ! Ñína gjif giinda ma ngi giinj giinda ma, ndu ugí mo ndat aa gga haj ma. » Haj ma alaay gjif ma, ngi giinj ma, sam biñíni ndatin bonnan reegu ma. Ayaa nambà hatíde: « Ñína nan gboonje. Métina liiti wiinda ma. Ii gga awúle njal ma batagni. Gaatu awúle, aa ggaadi tage, aa ggaadi ghuul njal wiinda ma. »

⁴¹ A waatí wamba undúba, bii ggaadi wii saanta. Biga ñín ngi ggít gtída. Bii ddi ruŋ tag wi ma gitilini a gítim bàa ma. Bari bigí du ngi glo ññaane fana a wi ma bibiitani ngi ggítm bàa ma.

Mma Yéesu ma sagbà wii woma. Ayaabà: « Baa ggaadi wii womi ga ? » Biyaama: « Uuŋ. Bâgaadu. » ⁴² Haj ma biñaama selu utédát sa awom. ⁴³ Ajódma nan, awom a gimmaaram bàa ma.

⁴⁴ Bima awomtin asów, mma ayaabà: « Bintida. Bawuunti wi ma nsaantim baa yo jandi inlóodi ga ? Nsaantibaa yo yaa, gwil ma uhúrin yaa binúmi bsaantn Haala ma saftígi yo a Bsaantn Haala a bboor biinda, títi bsaant ma anúmi bsaantn Haala ma gíni Músa ma saftíni ngi bi ma binúmi bsaantn Haala bigolla ma saftín yo, an a grib ma bisaftín yo ndúba, nyaabaa yo yaa, gwil gembe ndúba, ge gí gwil ma uhúrin yaa gjanga gitile njal ma bisaftín yo. »

⁴⁵⁻⁴⁷ Ayaabà: « Gwil ma bisaftín yo gi ma uhúrin yaa gjanga gitile, gee ggo: biyaa, hi ma Haala yaan yo ajangatim bina gíni Gríst ma, ambóo ndaani, anan bi lóod. An a flée fnhabal ma, a tti nam bi wiinj a gilóode. Hatíde biyaa, ndi gwil gembe ndiisi ndúba, bigi ma ngí bidoonji bigilli ma, bég bà mbibi taa títi Yerusalem wómmu an a feri ma fndúba a ftuugi filli ma. Binto saanti biñan ma bindúba sam bihami a taan a bboorn gi ma bimmíray samindi bigí ngi Haala a uwoda, he nambà dúutur gtaagím bàa ma. Be gí bsaant ma binúmi bsaantn Haala ma saftín yo. »

Bima ansaantibà habe, agabà húbuti glo, ambunbà haggílo samindi biṭag wi ma gíni bsafle a Bsaantn Haala. ⁴⁸ Ayaa nambà hatíde: « Baa bég biṭati gwil ma ndúba ngi ggítm baa ma. Waabo, ttéena, bato

saanti biñaŋn feri ma bindúba ginúmle giboonji go. ⁴⁹ Bari, jandi bantoo mo ngi bsaant bo, ñí ma, a gíti ma nduulu, imbitibaa bi hítirna wi ma Faafan baŋ ma yaan yo añaa biñaŋ. Imbibaa bi daange ngi Wúlin Haala, samindi bamada yaa gwil ma ɗdúba, gi ma nyaam baa sam bayaa. Bari, wil uraani sam batíitta meese Yerusalem wómmu, banan yoon an ndaangibaa mo ngi Wúlin Haala ma. »

Flée ma Yéesu ma toon yo a téda

⁵⁰ Bima we yaantin haj, flée folla, mma Yéesu ma tó ngi bidoonji bigilli ma am bisulli ngi bóji ma bintuugi Betani. Bima bigatin héd ma, mma ayúudi gjif a téda, adúwa nambà. ⁵¹ Bima andúwabà, mma ayali andúfle, anta a téda. Ndu ubiita anta a téda, gaatu Haala hi njíigdimá.

⁵² Bima anta a téda, haj ma wi biyali binlébti Haala. Bima bii mman ha bbiita, mma biyali binjóodi Yerusalem ma ngi glo ɗñaane ɗdaŋ.

⁵³ Bima bigatin héd ma, mma bito an a baalu undaŋ ma, hala ma bingín lébti mo Haala. Flee fle bingi to yóoli mo héd ma, biga riinga Haala.